

H O M E R I

O D I S E A

(Këngët I-XII)

E përktheu nga origjinali
SPIRO ÇOMORA

Kontroll 77

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËR»

Titulli i origjinalit:

Homeros: Odyssée

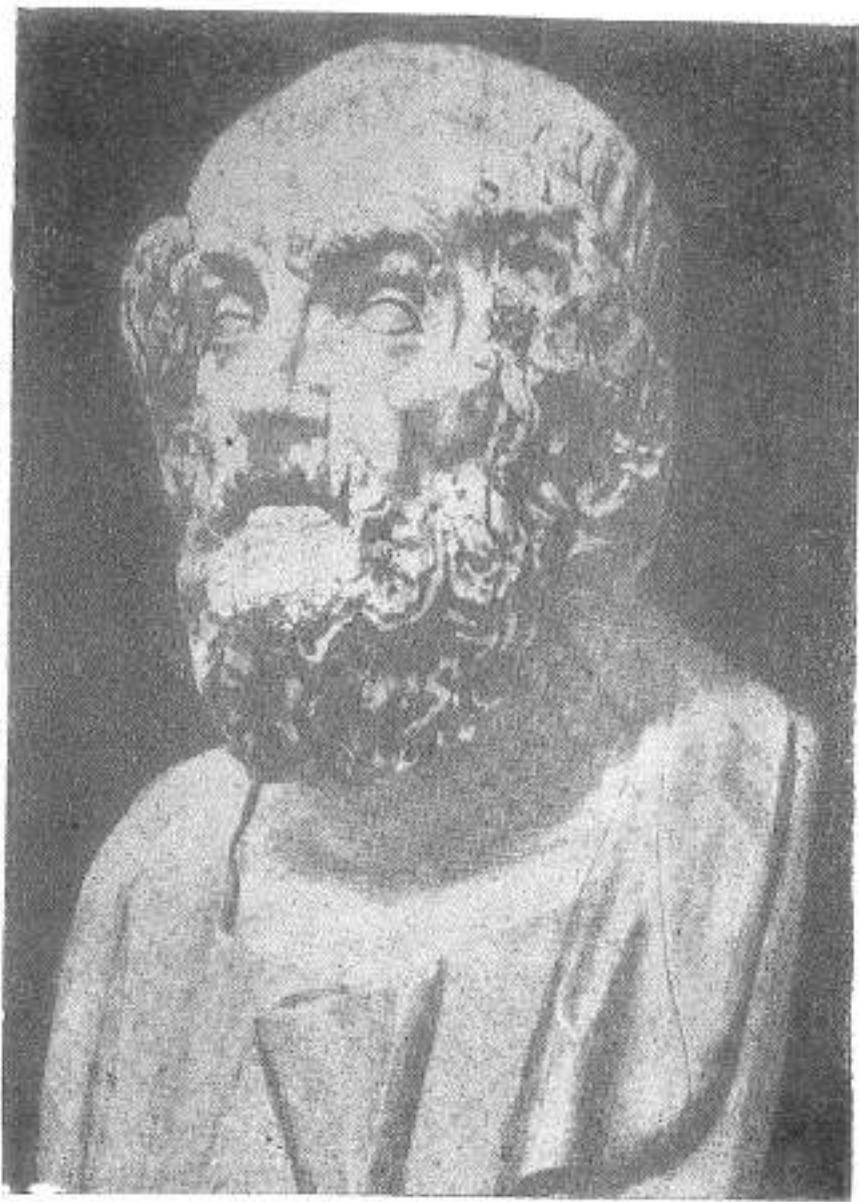
Redaktuar dhe pajtur me shënime nga
ANDREA VARFI
Piktor: SAFO MARKO

Tirazhi 18,000 kopje

Format 70x100/16

Stash

Shtyp. në Shtypshkronjen «**NENTORI**» — Tiranë, 1973.

HOMERI

PARATHÈNJE

Te «Iliada», të dhjetë vjetët luftë, Homeri, siç dihet, na i pasqyron me anë të një episodi: mërisë së Akilit dhe një aksioni që zgjat vetëm 51 ditë. Këtu qëndron dhe arti i madh i Homerit.

Edhe te «Odisea», të dhjetë-vjetët vojtë e aventura të Odiseut, Homeri na i pasqyron me anë të kthimit në atdhe të heroit dhe një aksioni që zgjat gjithashku 40 ditë. Në epigjendëri ai vë Odiseun dhe pas tij vijnë i biri, Telemaku, dhe e shqipja, Penelopa. Edhe pse në katër këngët e para nuk flitet veçse têrthorazi për Odiseun, ne e ndjejmë sikur e kemi pranë, tok me Telemakun dhe Penelopën e kanosur prej mtonjësve (pretendentëve) cipoplazur në shtëpi të vetë Odiseut; në Pilo, tok me të birin pranë Nestorit, në Spartë po tok me të birin pranë mbretit Menela dhe Helenës. Në tetë këngët e tjera (V-XII) Odiseu na paraqitet drejtëndrejtë si protagonist: në ujdhesën e nimfës Kalinso; në det, kur dallgët e përplasur gjysmë të vdekur në vendin e feakëve; në takimin me Nausikën, të bijën e mbretit Alkino, tek po e con prunë t'et; në tregimet e aventurave të tij, të kikonët e lotofagët; te qiklopët e te ndeshja me Polifemin; te lestrigonët e te magjistarja Kirke; brenda në Hades (Ferr); në rreziqet që i duhet të përballojë kur kalon nousticën e Shkyllës dhe të Karybdës; te strehimi i fundit te Kalipoja. Pasi dëgjon aventurat e tij, Alkinou e nis Odiseun për në Itakë.

Me arritjen në Itakë (k. XIII-XXIV, që do të botohen në vëllimin e dyti), në shahin se për Odiseun nuk mbarojnë andrallat dhe luftërat. Sa zbutet në Itakë, Odiseu vë re pallatin e tij të pushtuar nga mtonjësit, princëve të pasur dhe të fuqishëm të Itakës, me të cilët nuk kishin forca të mateshin as plaku Laert, as djaloshi Telemak. Edhe vetë Odiseu nuk mund t'i përballojë haptazi, andaj detyrohet të vëré në neprim zojuarësinë dhe t'i presë me durim çastin e hakmarrjes. Gjerdani i zgjuarësive e i dinakërtive që detyrohet të përdorë Odiseu, ndërhuret aq gjatë, sa mbush gati dymbëdhjetë këngët e fundit. Por Odiseu, me durim, më në fund arrin çastin që priste me anët: hakmarrja e tij bëhet e tmerrashme, fitorja e tij e plotë; ditë të lumturë i hapen përparrë në shtëpi, pranë gruas besnikë dhe djalit zemërtrim.

Si «Iliada» ashtu dha «Odisea», në krahasim me epope të tipit «Mahabarata», «Ramajana», «Shahname», janë relativisht të shkurtëra, Këto, përtë thënë me Aristotelin, «përgafohen që me vështrimin e parë». Narracioni dhe episodet zhvillohen me dinamizëm dhe me qartësi. Autori, në morinë e rajzirive dhe të fenomeneve, shquan pikat më dramatike dhe atje përqëndron aftësitë e tij si artist. Ai pikturon, gjithmonë duke përdorur thjerrëza zmadhimi, po kurdoherë pa i kaluar caqet e së pabesuarës. Edhe në paraqitjen madhështore të fatosëve ai kurrë nuk bie në monotonji, sepse e njeh fare mirë psikologjinë njërezo; edhe heroi më i madh për Homerin ka qaste kur mund të ndjejë ndrojtje. Edhe pas një fitoreje të huaj-

shme heronjtë e Homerit, në vete e tyre, rrejnjë dicens krejt vetjake, karakteristike; njërit i kujtohet vatra, tjetrit njerezit e shtëpisë. Përshkrimet kurrë nuk i bën si qëllim në vërtetë, po në shërbim të një ideje. Këtë janë të gjalla, të shpejta, të ndritshme. Edhe krahasimet mbështetjen e tyre e kanë në vëzhgime konkrete dhe të holla të jetës, të natyrës.

Te «Iliada» vërtet zoteron Akili, po pranë tij kemi edhe një sërë heronjsh të tjérë, si Nestorin e urtë, Diomedin e zjarrtë, Ajaksin e vendosur, Odiseun mendjemprekë, Hektorin aq trim dhe aq njerezor, Andromakën, tipin e gruaz, ashtu siç e kuptonin grekët e lashtë; Hekubën, mëmën e përmalluar, Helenën, aq të vëtdijshme për mjerimet që po u sillte trojanëve pa dashjen e saj, po me dashje të hyjneshës Afërditë.

«Odisea», në ndërtimin e vet, ndryshon nga «Iliada». Teksa kjo e fundit paragjet një unitet vendi dhe aktioni të përcaktuar, te «Odisea» vendi ndryshon vazhdimisht dhe aktioni zhvillohet në episode të vëçanta, të cilat vëtëm në dyndëdhjetë këngët e fundit përqëndrohen në një vend. Aristoteli, megjithatë, admironte unitetin e «Odisees».

Te «Odisea» nuk kemi shenja të pushtetshme si te «Iliada», por do të ishte gabim që të dyja këto kryevepra të maten po me të njëjtin metër. Tjetër botë dhe tjetër atmosferë zoteron te «Iliada» dhe tjetër te «Odisea». Këtu jemi larg zhurmës së luftës shkatërrimitare të Trojës. Njerëzit fani u janë përveshur punëve paqësore. Kërkesa të tjera kanë. Dhe këtyre kërkave u përgjigjet përmrekulli «Odisea»: rrësimet këtu kanë një madhështë më të qetë; zbulurimi i gjërave, detajet janë më të përbajtura e më njerezore shumë më asër realitetit. Jeta e fshatit, natyra, portet dhe ujdheshat e Mesdheut paraqiten në mënyrë realiste. Ndryshimi në mes të dy poemave jemi të mendjes se nuk mund të mos i kushtohet vëtëm natyrës së përbajtjeve dhe dy fuzura të moshës së poetit (rinisë «Iliada» dhe pleqërisë «Odisea»), por edhe një shkaku tjetër: te «Iliada» poeti mund t'i jetë përbajtur më me besnikëri traditës, trashëgimit epik më të lashtë; pra, edhe fryma arkaicë paraqitet më e fortë te «Iliada»; kurse te «Odisea» poeti, edhe pse mund t'i jetë mbështetur në traditën, në trashëgiminë epik më të lashtë ka derdhur njëkohësisht edhe gjithë përvojën e mbresat e jetuara të tij; pra, edhe fryma e përpunuar paraqitet më e fortë te «Odisea».

Personazhi i Odiseut, i cili te «Iliada» zë një vend mjaft të kufizuar, te «Odisea» përfshinat i plotë. Cilësitë e tij, që ja njohim te «Iliada» (mendjemprekësia, trimëria, zotëripi i vëtovëves), këtu zhvillohen, vohen në veprim, duke e posuruar me llogari e një personazhi të përtetë dramatik, që dëshiron me zjarrtë këshet sërisht në atdhe. Dhe, për të arritur këtë objektiv, ky nuk zmbrapset përparrë asnjë vështirësie. Të gjitha forcat dhe zgjuarësinë e vet i ka përqendruar vëtëm në këtë objektiv: se dashuria e zjarrtë, pëllatet, jetesa përralllore, aty edhe vëtë pavdekësia që i premton naimja Kalipso, nuk e moshtin Odiseun. Këtë ne e shohim buzë detit te vëtmuar, me sytë e përlotur të drejtuar nga Itaka e tij. Pasioni i Odiseut nuk është i përbajtur si at i të riut Akil, po është më i thellë. Odiseu është një personazh me ndjenja shumë të kolla: kujtoni, ndër të tjera, takimin e tij me Nausikën. Durimi i tij i jashtëzakontë kundrejt mfonjëzues jaqezinj na pushton aq tepër, sa, kur shpërbulen hakmarrja, ne jo vëtëm gëzohemi, po edhe entuziazmozimi, sepse te ky akt i Odiseut ne shohim shpërkënimë e urrejtjes së njerezimit që vuani, por që më në fund del fitimtar me forcën e mendjes dhe të krahut të vet.

Tele malin, edhe pse nuk paraqet ndonjë fizionomi shumë të përcuk-

<i>te, kashkri-</i>	<i>stejpërtej detit dhe tokës pa anë m'e lehtë se era.</i>	
<i>e. Kë-</i>	<i>Heshtën e saj të fuqishme e të rëndë e mori në duar,</i>	95
<i>etjen e</i>	<i>që e kish majën të mprehtë prej bronxi të ndritshëm, dhe shtronnte turma pa masë heronjsh e luftarësh, kur bënин t'i ndizej gjaku dhe desh t'u tregonte atyre se kush është i ati,</i>	
<i>rë he-</i>	<i>Lart, që nga maja e malit t'Olimpit u derdh e arriti fill e n'Itakë, kundruall pallatit që kish Odiséu;</i>	100
<i>zendo-</i>	<i>vrapin e ndali te praku i derës s'oborrit, me heshtën fort të shtrënguar, njësoj si Mentorë me veshje e fytyrë,</i>	
<i>Andro-</i>	<i>mbreti i vendit të tafëve. T'ulur te praku, zuzarët, shtruar më nge mbi lëkura të qeve që kishin llufitur,</i>	105
<i>n, më-</i>	<i>mtonjësit lozni me gurë e défrenin dhe rrötull u rrinë sus shërbestarë e kasnecë të shumtë e një pjesë prej tyre sillnin tryezat e lara me copa syngjerësh vrimendur, verën me ujë përzienin në kupa disa dhe të tjerë mbushnin tryezat e tyre me thelat e mishit të pjekur.</i>	
<i>i sillte</i>	<i>Ishte hyjnor Telemaku, i pari që pa perëndeshën.</i>	110
<i>e fun-</i>	<i>Bashkë me mtonjësit rrinte i ulur me zemër të vrarë dhe po i sillej në mendje fytyra e t'et të shkëlqyer.</i>	
<i>vendi</i>	<i>E më t'i bëhej sikur e shikonte atë që po hynte befas në dhomë e mtonjësit shporrte e shtinte në dorë</i>	115
<i>ë cilat</i>	<i>nderin e humbur dhe vendin ku pat mbretëruar një herë.</i>	
<i>risto-</i>	<i>Dhe, tekxa mendjen e tij po e brenin të tilla mendime, ulur siç ish pranë tyre, diktoi hyjneshën; u qua, doli përjashta dhe shkoi t'i dilte përpëra; s'kish hije burri i huaj të priste te dera e tij aqë gjatë.</i>	
<i>do të</i>	<i>Pasi ju qas, përshëndeti dhe heshtën ja mori nga dora e disa fjalë pastaj shpejt e shpejt i drejtoli perëndeshës:</i>	120
<i>metër.</i>	<i>«Mirësevjen, o i huaj! Këtu miqësish do të pritesh!</i>	
<i>fisea».</i>	<i>Pasi të hash një kafshitë, më thuaj se q'hall të ka sjellë..</i>	
<i>tani u</i>	<i>Foli kështu e u nis; dhe Palëda pas tij u largua.</i>	
<i>e kér-</i>	<i>Sa hynë brenda në dhomën e madhe, ai e pështeti heshtën e saj te një shtyllë e gjatë ku kish dhe të tjera armë si lko t'Odisë durimmadhit, n'armoren e bulkur.</i>	125
<i>radhë-</i>	<i>Pasi e uli hyjneshën në fron me pështetse për këmbët, që ish i téri mbuluar përsipër me tyl të qendisur ngjyrash të shumta, vendosi përbri dhe një tjetër përvete;</i>	
<i>t e më</i>	<i>pakëz më tutje se mtonjësit: që mos ja prishtë qetësinë zhurma që bënini ata të pacipë gjat' kohës së darkës, dhe ta pyeste pa frikë për t'atin që ndodhej i ikur.</i>	130
<i>he uj-</i>	<i>Sollë sakaq shërbestarja ibrikun e artë e u derdhë ujë të lanin pak duart përsipër legenit t'ergjentë,</i>	
<i>të dy</i>	<i>dhe një tryezë të bukur u vuri atyre përpëra.</i>	135
<i>rës së</i>	<i>Shtroi pastaj qilartarja mësallën me bukë e ushqime, kryegostitësi pjatat me thelat e mishit u solli</i>	
<i>pleqë-</i>	<i>dhe nga një kupë të artë secilit. Shpeshherë kasneci qasej dhe kupat e tyre i mbushte me lëngun e rrushit.</i>	140
<i>ti; pra,</i>	<i>Mtonjësit hynë në dhomë me kokën përpjetë dhe zunë stolet e frona me radhë e u ulën. Kasnecët u hidhnin ujë në duar e skllavet u sillnin kanistra me bukë, çuna me radhë i vinin qëdo kupe kurorë prej vere.</i>	
<i>disea-</i>	<i>Shtrinë ata duart mbi gjellët e shijshme që kishin përpëra</i>	145
<i>p epik-</i>		
<i>esat e</i>		
<i>rtë te</i>		
<i>izuar,</i>		
<i>(men-</i>		
<i>en-në</i>		
<i>natik,</i>		
<i>r këtë</i>		
<i>it dhe</i>		
<i>uria e</i>		
<i>zntona</i>		
<i>tit të</i>		
<i>diseut</i>		
<i>zdiset</i>		
<i>a, ta-</i>		
<i>rijësve</i>		
<i>vetëm</i>		
<i>sho-</i>		
<i>fund</i>		
<i>trek-</i>		

dhe, më në fund, si u shqepën së ngrëni e së piri sa deshën,
lindën dëshira të tjera në zemrat e mendjet e tyre:
zemra kërkonte të ndihet tani edhe pakëz muzikë,
vallja me duf të kërciste — t'i vihej kapaku gostisë.

150

Mori ahere kasneci lahitën magjike e ja ndehu
Fém këngëtarit, që nisi sakaqë, sado zemérthyer,
këngës së bukur t'ja thoshte me shoqe lahitën e ëmbël.
Por Telemáku kish hall si t'i fliste hyjneshës Athénë;

u afërua, që mos e dëgjonte kush tjetër, e foli:

155

«O mik i dashur! A qen kam i falur nga ti po të them se
kjo ështëjeta që bëjnë prej kohësh këta cipëplasur?
Vetëm muzikë dhe valle mendojnë këta, asgjë tjetër!
S'janë mësuar të rrojnë me djersën e ballit të tyre!

160

Dhe shpërdorojnë këtu pasurinë e një burri që ndoshta
koskat e bardha të tij i kalb era e shiu në tokë,

ose pa prehje lëvizin mbi valët e detit të gjerë.

Po të shikonin një ditë se erdhiai në Itakë,

do dëshironin më mirë të qenë të lehtë nga këmbët,
sesa siç janë, rënduar me rroba princore dhe are...

165

Por s'ka dyshim se atë e ka gjetur një vdekje e llahtarshme,
edhe, sado të betohet dikush që ai do të kthehet,
zemrën time tani nuk arrin të ma ngrohë asnjë shpresë.

Iku e vate një herë e mirë ajo ditë e lumtur!...

Por pa më thuaj: kush je, që nga vjen, në c'qytet ke banimin?
Kush janë ata që të lindën? C'anije këtu të ka sjellë?

170

Si edhe qysh ty të prunë detarët? Kush mburren se janë?
Unë s'besoj të kesh ardhur këtu duke ecur në këmbë.

Prapë të lutem, më thuaj, se dua të di të vërtetën:
është herë e parë që vjen tì këtu, në Itakë, apo paske

175

ardhur sërisht posa mik i tim eti, si shumë të tjerë
miq që ka pritur kjo derë bujare dikur? Odiséu
qe i afruar me njerzit dhe dinte t'i bënte pér vete.»

Edhe Athéna sykaltër ja ktheu me fjalë të tillë:

„Fill e pér pe do të flas pér çdo gjë e me zemër në dorë.
Quhem Mentór dhe jam bjri i trimit të madh Ankiálit,

180

prijës-i fisit të tafëve, mjeshtra në punë të detit.
Erdha këtu me anije së bashku me shokë rremtarë,

duke lundruar mbi detin e murmë drejt Témezës; shpie
hekur të shndritshëm dhe duau të marr në këmbim prej atyre

185

njerzve që flasin në gjuhë të tjera ngarkesë bakëri.

Larg prej qytetit e lashë anijen, në skelën e Rétrës.
mu ndënë Nëion, malin e lartë të veshur me pyje.

Mua mikpritje e vjetër më lidh me tët atë; po deshe,
shko të pyesësh këroin Laert që nuk qaset prej kohësh

190

më në qytet, me së flitet, po rri në vetmi i trishtuar,
n'arat e tij, me një plakë shërbestare, që bën pér të ngrënë

kur ai kthehet zdrroq-zdrroq, i këputur, nga fusha me vreshta.

1.

Zbrita këtu se u fol sikur ish duke ardhur yt atë,
por e pengojnë hyjnorë të kthehet n'Itákën e dashur.

1.

Jo, nuk ka vdekur mbi dhe Odiséu hyjnor; ai është

gjallë n'ujdhesë të largët, mes detit të gjerë, ku njerëz
t'egër, pa zemër, e mbajnë e s'duan ta lenë të shkojë.

- Dua tani tē rrifjeq që përpara q'do ndodhë, ashtu si
zemërës sime i flasin hyjnitë e pavdekshme, dhe unë
shpresë kam shumë tē madhe se kjo do tē dalë e vërtetë, 200
pa ngulur këmbë se qenkar profet a falltar i mbaruar:
nuk do qëdrojë më gjatë Odiséu larg tokës së prindve.
150 Edhe sikur me vargonj makar t'hekurt tē jetë i rënduar,
ka për ta gjetur mënyrën se si tē shpëtoj' ajo mendje
aqë e zgjuar. Më thuaj tani tē vërtetë: mos vallë
ti je i biri vërtet? Për tē ngjarë i ngjake sa s'bëhet;
155 kokën e sytë tē bukur i ke pikërisht si yt atë..
Shpesh kishte ardhur tē piqeshim ne me shoshokun, përpara
se tē largohej drejt Trojës me ajkën e burrave argéjas
hipur n'anijet zgavroshe. Q'ahere s'u pamë më kurrë... 210 *perçud-ska*
- 160 «Unë, ju gjegj Telemáku i urtë, do them q'më di zemra.
Mëma më thotë se jam bir' i tij; por kjo s'ka si tē dihet.
Kush ësht' ai që vë dorën në zjarr se e njohëka t'atin?
Njëmijë herë më mirë sikur t'isha djalë i ndonjërit
që i ngrys ditët i qetë e i lumtur në gji tē familjes,
sesa tē jem, si tregojnë tē tjerët, i biri i burrit
165 më orëzi që ka bota! Ja, fola për sa më pyete.» *perçud-ska*
Fjalës së tij ju përgjegj atëhere Athéna sykalter:
«Jo, tē pavdekëshmit duan tē dihet nga shekujt e ardhmë
kush ish i ati i djalit që ka Penelopén për mëmë! 220
- ? 170 Thuamë hapur, tē lutem, q'gosti kaq'e madhe është shtruar?
Pse janë mbledhur këtu këta njerëz? C'po ndodh këtu brenda?
Dasmë apo festë? S'më duket se hanë nga qesja e tyre...
Shih me q'qëndrim tē pacipë po hanë dhe pinë! Kush vallë
ësht' ai burrë — i thëngin! — që hyn dhe shikon te kjo dhomë 225
turpe tē tilla paemër e gjaku s'i hipën në kokë?»
- 175 «Mik i nderuar, ju gjegj Telemáku, ti deshe tē marrësh
vesh qfarë ndodh te kjo derë dhe unë tē them se s'ka pasur
tjetër shtëpi më tē pasur e më tē nderuar se jona
gjatë asaj kohe që ndodhej ai pranë nesh. Por hyjnorët 230
dhanë dënimin e tmerrshëm se duhet t'humbasë ai burrë
180 e tē mos dijë asnijë nga tē gjallët se si e pat fundin.
Gjithë ai pikëllim që do ndjenim për vdekjen e burrit
kurrë nuk kish për tē qenë aqë i madh, do tē qe më i vogël
po tē kish vdekur në Trojë së bashku me shokët, o qoftë, 235
pasi tē kishte fituar një luftë t'atillë sì burrat,
185 shpirt tē kish dhënë në duart e miqve. Ahere tē gjithë
grekët një varr madhështor do t'i bënin atij e tē birit
pas do t'i linte kujtim t'amëshuar lavdinë e pamortshme;
kurse Harpëjet e morën atë pa lavdi n'atë jetë, 240
s'pa e s'dëgjoi njeri se si iku e vate... Dhe unë
vetëm mundime e dhembje e lote prej tij trashëgova...
190 Por nuk qaj vetëm për vdekjen e tij; unë qaj dhe për shumë
brenga dhe ankthe që deshën hyjnitë tē heq e tē vuaj.
Shumë fisnikë, që janë pari e ujdhesave fqinjë, 245
Sami, Duliki dhe Zákintos, pyjesh tē dendura veshur
sì edhe shokët e tyre që rrojnë n'Itákën shkëmbore,
erdhën këtu e u shtruan dhe mëmë ma duan për grua.
Papo ajo e tërheq atë fill aqë sa mos këputet;
as tē pranojë nuk do një martesë tē tillë, t'urryer, 250

as t' hedhë poshtë kërkësën e tyre nuk mund. Ë ndërkoħé
ç'ka e nuk ka nē pallat po e prishin ata si u teket.
Shpejt, shumë shpejt edhe mua ata do ma bējnë tē madhen!...»

«Sikur tē qe Odiseu, ju gjegj perëndesha, e prekur,
dora hakmarrëse do t'i kish shtypur këta, faqezinjtë, 255
mjaft qē ai tē fanitej te praku i derës pallatit
me përkrenare, mburojë e dy heshta, ashtu siç e pashë +
mik nē oborr tē tim eti, kur erdhì dikur nga Efira
— ku kishte shkuar te Ilosi, bir' i Mermérit, t'i lypte
helm vdekjeprurës pér heshtat: s'ja dha, se kish frikë hyjnitë, 260
kurse im atë e kish si vëlla edhe nuk ja kurseu;
sikur tē vinte këtu Odiseu një ditë papritur,
ju do shikonit se si do tē ndaheshin shpejt nga kjo jetë
edhe gëzimi i dasmës së tyre do kthehej nē kuje. 265
Por, qē tē vijë ose jo tē marr hakun këtu ndonjëherë,
vetë hyjnitë e pavdekshme e kanë nē dorë, askush tjetër.
Eja, mendohu se si duhet gjetur mënyra tē shporren
mtonjësit dhe i dëgjo me kujdes këto fjalët e mia:
mblidhi qē nesët tē gjithë heronjtë akéjas, zbulouj 270
çfarë mendon, duke pasur dëshminë e hyjnive, dhe jepu
mtonjësve urdhër tē shkojë secili nē punët e veta.
Sa pér tét ëmë, nē qoftë se do përséri tē martohet,
pranë shtëpisë së prindit me emér sérish le tē kthehet;
dasmë tē madhe atje do t'i bëjë ai, e dhurata 275
plot do t'i falë, si vajzë qē e ka tē zemrës së tij.
Ti, sa pér vete, po deshe tē ndjekësh këshillat e mia,
fut nē anije njëzet rremëtarët qē ke më tē mirë
edhe shko larg, qē tē marrësh gjë vesh pér tét atë; do gjendet 280
ndoshta dikush nga tē vdekshmit qē di ndonjë send, ose vete
vajza hyjnore e Zéusit zot, qē u fal anembanë.
rruzullit njerëzve famën, dicka, kushedi, mund tē thotë...
Nisu një herë nē Pillos t'i flasësh Nestorit tē moçëm,
dhe qē andej pér nē Spártë tē gjesh Menelá flokëverdhin, 285
trimin me fletë qē u kthye i fundit pas gjithë akéjve.
Po more vesh se yt atë është gjallë e do kthehet një ditë,
zemrën e plasur bëj gar edhe prit dhe një vit, nga e keqja;
dhe po tē thanë se shkoi me tē shumët nē botën e Territ,
kthehu n'atdhe e ndërtoji tyt eti një varr tē shkëlqyer, 290
bëja varrimin me gjithë nderimet e larta qē duhen,
gjej ti pastaj pér tét ëmë një burrë tē mirë e martoje.
Kur t'i kesh bërë tē gjitha këto qē tē them mirë e bukur,
rri edhe bluaj nē mendje me shumë kujdes ditë e natë
si do t'i shporrësh këta nga pallati një herë e mirë,
me dhëlpëri a me shpatë. Tani je një djalë i rritur 295
dhe nuk pret koha qē ti tē zbavitesh me lodra fëmijësh.
Nuk po dëgjon se ç'lavdi na fitoi Orësti kur vraq
kërmën Egist, qē pat vrarë tē atin, një mbret emërndritur?
Bëju, o mik, edhe ti, qē je djalë fjanik e i fortë,
trim, qē nē shekuj me nde + e lavdi si ai tē përmendesh!
Unë do kthehem n'anjen e shpejtë tē piqem me shokët; 300
ndoshta i ka zemëruar vonesa e ime e gjatë.
Shko tē fillosh nga veprimet dhe mbaji mend mirë ç'të thashë...»

- 255 «Fjalë me mend, o i huaj, i tha Telemaku, më fole;
fjalë që vetëm një prind shumë i dhemshur ja thotë të birit.
Nuk do më hiqen nga mendja sa kohë të jem me të gjallët.
Por, sado qofsh i nxituar të nisesh për udhë, qëndro pakëz,
vetëm sa kohë të duhet të lahesht me ujë të ngrohtë,
që të kënaqësh pak shpirtin e bardhë; pastaj të përcell
me një dhuratë pa çmim e të bukur, në shenjë kujtimi,
siç i ka hije një mikë të huaj që duam me zemër.»
- Fjalës së tij atëhere ju gjegj perëndesha sykaltër:
«Jo, mos më mbaj dhe më gjatë këtu; s'kam durim sa të nisem.
Sa për dhuratën që zemëra jote të shtyn të më falësh,
lere ta marr kur të kthehem, si mirë ta kem të shpërblyer.»
- Pôsa mbaroi hyjneshë sykaltër së foluri, iku,
larg fluturoi si shqipe. Në çast Telemakut ja mbushi
zemrën me forcë e guxim dhe kujtimin e t'et ja ringjalli.
Mbeti ai me një ndjenjë habie e èndje, i bindur
se një hyjni i kish folur; dhe shkol, më trim se përparrë,
drejt e te mtonjësit. Brinin ata e dëgjonin syngulur,
n'heshtje, një këngë ku flitej për kthimin e mjerë nga Troja,
siç ua kish pasë shkruar akejve hyjnorja Athenë.
- Dhe Penelopa e urtë, në dhomën e saja, sa ndjeu
atë rrëfim aqë prekës, dy shërbestare i thirri
edhe së bashku me to ngadalë filloj ta zbresë
shkallën; ajo në prakun e dhomës së mtonjësve e ndali
hapin e saja të lehtë, te shtylla që mbante qìellzënë;
napën e bukur të kokës lëshoi përparrë fytyrës;
sa e pështetur te dy shërbestarët, ajo, e përlotur,
lehtë këngtarit të shquar kështu ja filloj t'i flasë:
- «Fem, plot rrëfime të tjera di ti, që dëfrejnë të gjallët;
gjithë të bëmet kreshnikë t'hyjnive pa mort e t'heronjve,
që këngëtarët e shquar lëvdojnë me këngët e tyre.
Eja, këndo një të tillë, e gjithë të tjerë sa janë
urtë këtu le të rrinë me kupat e verës përparrë.
Lere tani atë këngë, që zemër e shpirt m'i coptoj:
ditë edhe net pikëllimi më djeg si një zjarr i pashua,
s'mundem ta heq dot nga mendja kujtimin e dashur të burrit...
N'Argos, në gjithë Greqinë, atij i përmendet lavdial!»
- Fjalën e mori pastaj Telemaku i mençur e foli:
«Mëmë, përse nuk e le këngëtarin e èmbël t'ja thoshte
këngës hyjnore me vargjet që i fali atij frymëzimi?
Vuajtjet tonë s'i sollën këngtarët, ato na i fali
vetë Zeusi, ai që u çon pas dëshirës së tij
njerzve të mirë e të keqe. Ne s'duhet, nuk bën ta qërtojmë,
se po rrëfen atë fat orëzi që i ndoqi danajtë.
- S'duhet harruar se njerëzit mburrin përherë atë këngë
që tingëllon shumë e re, kur dëgjohet në veshët e tyre.
Mblidhe, pra, veten dhe rri ta dëgjosh me durim këtë këngë.
S'është Odiséu i vetëm i burrë që s'erdhë nga Troja;
shumë nga trimat e tjerë të shquar s'u kthyen më kurre.
Ikë tani, u ngjit lart edhe merru me punët e tua,
vegje e sovajka, e ç'ke shërbestare qëndroju mbi kokë;

shë.»

nxiti t'i kryejnā punēt e tyre me kohē dhe mirē.
Gratē le t'heshtin, se burrave vetēm u bie detyra
fjalēn ta marrin kuvendeve; pra, ca mē tepēr mē bie
mua tē flas, sepse unē kētu jam i zotī i shtēpisē.»

355

Fort u çudit Penelópa nga fjalēt me mend qē i foli
zemrēa sē saj tē coptuar i biri, dhe iku nga dhoma,
ku nuk pushoi sē qari me zē Odiseūn e dashur,
gjērsa hyjnesha sykaltēr u derdhi njē gjumē tē ēmbēl
shumē qepallave. Pápo qdo mtonjēs u ndez nga dēshira
ta detyronte tē dergjej si grua nē krahun e vet,
edhe shpērtheu nē dhomien e erret potere e madhe.

365

«Mtónjēsa ju tē sim ēme, u tha Telemáku atyre,
njerēz fodullē e zuzarē, taní le tē zgjatē gostia!
Ndaleni zhurmēn e madhe qē bēni; s'ka gjē mē tē mirē
se tē dēgjojmē njē kēngē tē tillē me zē perēndie.
Nesér, kur dita l'agojē, do t'ulemi tok dhe kuvendit
do t'i kērkoj qē patjetēr nga ju tē mē zbrazet pallati!
Bēni, po deshēt, gostira atje ku i keni shtēpitē,
ftoni shojsokun dhe hami e pini nga qesja e juaj!
Nēse ju duket akoma e drejtē tē shuani kamjet
e njē njeriu tē vetēm, dhe prap ju tē shinī pas qejfit,

370

unē ahere do lyp tē mē vijnē nē ndihmē hyjnité
dhe do t'i lut, nēse zotī Zeusa i dēnon zemērigjtē,
qē t'i spērkatē njē ditē dhe muret kētu gjaku juaj!»

375

Foli ai, dhe ata njē nga njē nduktēn buzēt, se s'kishin
si ta mbulonin habinē pér fjalēt qē derdhi me aqē
zjarr e guxim Telemáku. I pari ndér ta, Antinou,
qē kishte qenē i biri i Eupitit, u ngrit edhe foll:

380

«O Telemák, tē mēsuān hyjnorēt t'i nxjerrēsh nga goja
fjalēt e rēnda plot mllef qē na fele? I biri i Krónit,
kurrē kurorēn e mbretit t'Itákēs sē lagur prej detit,
qē tē takon trashēgim nga tē parēt e tu, mos ta faltē!»

385

Fjalēs sē tij menjēherē ju gjegj Telemáku i urtē:
«A do ma merrje pér keq e si fyerje po tē crēfeja
me sa gēzim do pranoja kurorēn nga dora e Zeūs?

390

Kurorēzimi tē duket diċka e shēmtuar pér njerēzit?
Tē mbretērosh s'mund tē jetē asnjēherē njē punē e keqe;
mbretit sħlēpia i mbushet me gjithē tē mirat e vetē
bēhet njeri i nderuar. Por ka dha tib tjerē n'Itákē
krerē, tē rinj e tē vjetēr, tē aftē ta mbajnē kurorēn,
nēse hyjnor Odiseū ka shkuar taní me tē shumēt...
Mbret nē shtēpi do tē jem unē vetē, e gjithē ata robēr
qē robētoi im atē e mē la, do t'i kem ndēnē vete.»

395

Fjalēn e mori pastaj Eurimáku, i bir' i Polibit:
«Gjithē kēto, Telemák, tē pavdekshmit i kanē nē dorē.
Vetēm ata do mendojnē se cildin akéjas tē zgjedhin
qē tē vendosē mbi krye kurorēn e mbretit t'Itákēs.
Ruaj ti pronat e sillu si mbret nē pallat mbi tē gjithē,
qē asnjéri mos grabitē me dhunē bulqizat e tua,
gjersa tē mbetet n'Itákē makár dhe njē kembē njeriu.
Por pa mē thuaj, djalosh, tē marr vesh: ky i huaj kush ēshiē?»

400

405

- Nga ēshtë nisur pēr t'ardhur kētu? Ai vētē nga thotē?
 Kush ēshtë fisi i tij, edhe ku e ka tokēn atrore?
 Solli gjë lajm se yt atē po ndodhet nē udhën e kthimit,
 apo ka ardhur kētu ndonjë borxh tē kaluar tē lypē?
 Erdhi pēr pak, edhe iku papritur; nuk deshi ta njihnin. 410
 Por me ç'tregonte fytyra e tij, unē jam i mendimit
 se ai burrē nuk duhet tē jetē ndonjë i shpëlarë.»
- Fjalës së tij Telemáku i mençur ju gjegj edhe foli:
 «Bir' i Polibit, tim atē s'kam shpresë ta shoh dhe një herë;
 as ndonjë lajmi gazmor që do thoshte se vjen s'i zë besë,
 as ndonjë falli që thotë ç'do ngjasë, kur ftan mëma ime
 akësh falltar nē pallat dhe kërkon nga ai t'i përgjigjet.
 Deshe tē dish se kush ēshtë? Të gjegjem: një mik i tim eti;
 quhet Mentór edhe ēshtë i biri i trim Ankiálit,
 mbretit tē fisit tē t'aféve, mjeshira nē punë tē detit.» 420
- Fliste kështu dhe pse e kish njojur me zemër hyjneshën.
 Mtonjësit nuk e ndalonin muzikën e vallet e tyre,
 gjersa u ngrys e ra nata. Dhe vëlëm kur ndriti nē qiell
 ylli i mëngjezit, u nisen sikush nē shtëpi pēr tē fjetur.
 Dhe Telemáku u ngrit i menduar e shkoi tē dergjet 425
 sipër, nē dhomën e tija tē fshehtë, te maj' e pallatit.
 Pápo u shtri duke blojtur nē mendje mendime tē shumta.
 Dritë i bënte atij Euriklia, që mbante pishtarin,
 bija e ndershme e Ops Pisinórit, tē cilin Laërti
 fare tē njomë e kish blerë dikûr pēr një çnim nijëzet demash, 430
 edhe e donte si gruan e tij; por s'u mat ta trazonte
 kurrë, nga frika që kish se mos ngjallte zilinë e së shoqes.
 Pra, Euriklia i ndriste atij me pishtarin pérpara,
 se, nga çdo femër që ish nē pallat, kjo e donte më tepër
 dhe e pat rritur me mall Telemákun që kur ishte foshnjë. 435
 Sa hynë brenda nē dhomë, u ul Telemáku te shtratë
 dhe, pasi zhveshi flokatën e butë, ja vari nē duar
 plakës së urtë. Ajo, si e fshiu atë, e palosi
 dhe e vendosi nē varsen e drunjët që ish pranë shtratit.
 Doli pastaj Euriklia nga dhoma, tërhoqi ngadalë 440
 derën me dorzën e saj rrumbullake, t'ergjentë, e lidhi
 llozin me rripin dhe dera.u mbyll. N'atë shtrat, Telemáku,
 hedhur mbulesën e hollë përsipër, e gdhiu me mendjen
 te udhëtimi që tha perëndesha se duhej tē bënte.

K E N G A II

Gisht-trëndafileja Eo nga shtrati prej bryme po çohej,
 kur Telemaku nē dhomē nga shtrati mē këmbē na hldhet.
 Llénkthi na vishet dhe supit na ngjeshi një shpatē tē mprehtë,
 liéhi sandale tē forta nē këmbët e tij burrërore
 e u largua me pamje hyjnore nga dhoma e gjumit. 5

Llénkthi ai porositi tē gjithë kasnecët zéhollë
 lajmin pér mbledhje kuvendi t'u jepnin akejve flokgjatë.
 Thirrën kasnecët dhe burrat akéjas filluan tē vinin.
 E kur u mblodhën dhe zuri secili një vend, Telemáku,
 duke shtrënguar fort heshtën nē dorë, u fut nē mes tyre
 tok me dy qentë bardhoshë e besnikë. Hyjnesha Athenë
 hirin hyjnor ja kish derdhur atij pa kursim nē fytyrë.
 Gjithë u kthyen ta shihnin kur hyri, dhe pleqtë i bënë
 vend që tē ulej nē fronin ku rrinte qëmoti i ati. 10

Egyptos fjalën e mori i pari ndër trimat e parë,
 plak e i krrusur nga vitet, që shumë kish parë e dëgjuar.
 Njérin nga djemtë e dashur, shpatárin Antif, që kish hipur
 me Odiséun n'anije zgavroshe dikur e ish sosuq
 n'Ilion me kuajt e bukur, qiklopi i egrë e kish vrarë
 dhe ish i fundit që pati llufitur nē shpellën e thellë. 15

Kish, veç atij, dhe tre djem; nga ata, Eurinómi ish mtonjës,
 kurse tē tjerët punonin nē arat e tatës së tyre.
 Por ai qante i ziu gjithmonë pér djalin e humbur.
 Edhe kështu, i përlotur, u ngrit e filloi tē flasë:
 «Njerëz t'Itákës, dëgjoni! Prej kohës që hyjnor Odiséu 20

lart ngriti velat n'anije dhe nisi lundrimin, nuk jemi
 mbledhur këtu asnijéherë! Po kush është ai që na thirri?
 Ç'brengë aq e madhe e shtrëngoi ta mbledhë kuvendin? Mos vallë
 është ai ndonjë djalë i ri, apo burr' i kaluar? 25

Mos i ka zënë gjë veshi tē parit atij se po vijnë
 njerëz tē huaj n'ordhi t'armatosur, dhe desh që ta dinim,
 apo do flasë këtu pér tē mirën e popullit gjithë?
 Duhet tē jetë patjetër një burrë shpirtmirë e i ndershëm... 30

Dashtë Zeúsi t'i kryejë gjithë dëshirat e zemrës!
 Foli, dhe zemëra mal Telemáku tju bë nga urimi.
 Befas u çua nē këmbë, i gatshëm tē flasë, mes turmës.
 E, kur kasnec Pisinóri, mentár e i ditur, i vuri
 skeptrin nē dorë, si atëhere ju kthyte t'i flasë
 Egyptos plakut, tē parit, që ndodhej aty nē mes turmës:
 «Jo! Ai burrë, o xhaxho, që popullin mblodhi, nuk ndodhet
 larg; ja ku jam, me fytyrën tē vrarë nga plagët e zemrës! 35

40

Nas kam dëgjuar se njerëz tē huaj n'ordhi po afrohen,
as do tē them ndonjë gjë pér tē mirën e popullit gjithë!

Gjémë e dyfishtë, pa emër, ma nxiu shtëpinë pér fare!
Humba tim atë, një burrë fisnik e me emër tē ndritur,

45

që mbi tē gjithë sa jemi këtu mbretëroi qëmoti
me émbëlsinë e durimin e átit ndaj djemve tē tij!

Kurse një gjémë m'e madhe tanë rrezikon tē më lerë
shkretë shtëpinë e me ç'kam e nuk kam tē ma shua jë gjérin!

Mtonjës i bien në qafë, pa dashjen e saj, mëmës sime,
djem tē atyre që janë fisnikë këtu, në Itakë.

Por s'kanë zemër tē flasin me atin e saj, Ikarion, që do t'i falte së bijës një pajë tē majmë e grua

do tē ja jepte atij që ai do pëlgente më shumë.

Papo më vijnë vërdallë këtu në shtëpinë e tim eti,
bluajnë qengjat e qetë e dhittë q'u teket tē therin

edhe ja shtrojnë me kupat e verës flakroshe përrpara.

Kamjet e mia po shkrihen, se s'ka më këtu ndonjë burrë
që tē ma mbrojë shtëpinë, ashtu si dikur Odiséu.

Unë nuk kam atë moshë që duhet, tē dal t'u bëj ballë,
Jam pa përvjohë, por a më mungon në zemër guximi?

Do tē gjakmerresha po tē më gjendeshin krahë mes juve...

Kjo që po ndodh këtu brenda nuk ka si durohet më tutje!

Humbi me turp dera ime! Ju hiç tē padrejtën surreni?

Do tē pranoni ju vallë qërtimet e popujve fqinjë?

65

Dridhuni para zemratës së tmerrashme t'hyjnine qiellore,

se ka tē ngjarë që grushti i tyre tē bjerë mbi kokën

tuaj! Pér emrin e Zéusit, zot në Olimp, e Temisit

që urdhëron e vulos në kuvenDET e njerëzve, mjaft më!

Shkunduni, ose më llini tē vetëm në gjëmën e zezë!

70

Nëse im atë, hyjnor Odiséu, u paska shlkaktuar

shumë tē zeza akéjve, si t'ishte armik, atëhere

merrem gjakun tek unë, po ju mos e shfaqni urrejtjen

duke i nxitur ata!... Do tē ishte më mirë pér mua

që t'i shkallmonit ju vetë tē gjithë thesaret e mia!...

75

Do tē shpresa, tē paktën, ta merrja një ditë shpérblimin;

se do shetisja këtu në qytet që ta lutja me fjalë

shumë tē ngrohta secilin prej jush tē m'i kthente tē gjitha!...

Kurse kështu siç po ndodh, ju më futni në dhe pér së gjall!...»

Foli djaloshi, e me shpirtin tē ndezur e sy tē përlotur, 80

skeprin e flaku përtokë. Dhe populli ndjeu një dhembje.

Gjithë tē tjerët qëndruan tē heshtur, asnjë s'pat guximin

fjalë tē rënda t'i thoshte me gojën e tij Telemákut,

veç Antinout, i cili u ngrit e filloi tē flasë:

«O Telemák fjalëmadh e i vrullshëm, ç'të tha ajo gojë, 85
që po na shan e kérkon tē na bëjë me turp tërë jetën?

Ty nuk tē kanë asnjë faj këta mtonjës që duan tét émë;

fajin kérkoja sat éme tē dashur që di ta vërtitë!

Që ng'ajo kohë kaluan tre vjet, dhe pér pak mbushen katër,

kur ajo nisi t'u vërë në lojë akéjve qëllimet! 90

Na përkëdhel qdo dëshirë e secilit prej nesh i jep shpresë,

fjalë pas fjalësh na nis, por në trurin e saj mendon ndryshe.

Ja dhe mashtrimi i fundit që mundi ajo tē kurdisë. X

Nisi tē endē nē dhomat e saj një pēlhurē tē madhe,
fare tē hollē e tē gjatē pa fund, e na tha: «O tē dashur,
mtonjēs tē rinj, unē e di se mbaroi hyjnor Odiséu... 95
Po mos kérkoni martesë tē shpejtë, sa pa e mbaruar
gjithë pēlhurën... Nuk dua t'humbasë kjo punë e nisur;
do ta pērdor si savan pēr heroin Laért kur t'arrijë
dita e fundit që vdekja e zezë tē vijë ta marrë... 100
S'bën tē dëgjoj qesënditë e grave akéje, nē qoftë
se do varros tē paveshur një burrë me aq tē mira...»
Foli kështu, edhe zemëra jonë u shtir se besoi.
E, tekxa ditën e endte pēlhurën e madhe, gjat' natës
ndizte pishtarët dhe rrinte e çendte atë që kish bërë. 105
Tre vjet me radhë kështu i mashtroi jot èmë akéjtë.
Por nē tē katërtin vit, pikërisht nē pranverën e vjetme,
njëra nga grat' e besimit tē saj na i tha që tē gjitha.
Vetë e zumë atë duke çendur pēlhurën e bukur
e më nē fund e shtrënguam, pa dashjen e saj, ta mbarojë. 110
Fjalën e fundit tē burrave mtonjës dëgjoje prej meje,
që edhe ti edhe populli akéjas ta dini fort mirë:
lere tē lirë tét èmë tē shkojë tē marrë atë burrë
që do tē zgjedhë ajo edhe t'et do t'i duket i mirë.
Por, nē ka qejf t'i mërzitë ajo bijtë e akéjve më gjatë 115
me ato hire që falur i ka perëndesha Athénë
edhe me mendjen e saja tē hollë pēr shpikje dredhirash,
që nuk i njihnin nē kohët e para, siç duan tē thonë,
gratë e burrave akej flokëgjatë-Tironë, Alkmenën
edhe Mikenën me kejze, sepse ato gra nuk e patën 120
mendjen e hollë që ka Penelopa pēr punë tē tillë —
prapë jot èmë s'do mundet t'arrijë qëllimet që bluan.
Ne do vazhdojmë tē harnë e tē pimë nē kamjet e tua,
aqë sa kohë mendon tē veprojë ashtu siç ja fryjnë
zemrën hyjnitë e pavdekshme. Ajo i shton vetes lavdinë, 125
kurse tē birit i heq gjithë kamjet, shtëpinë ja shuan.»

— Fjalës së tij Telemáku i urtë ahere ja priti:
«Si ta largoj, Antinó, me pahir nga kjo derë atë grua
që më ka lindur e rritur? Im atë mungon nē dhe t'huaj; 130
vallë jeton a ka vdekur? Slikur ta largoj mëmën time,
si mund t'i kthej Ikariut një pajë tē tillë, tē madhe?
Nuk do ma falte i ati, as vetë mëria hyjnore;
po tē largohenj këtej, mëma imë do t'dillë zemrimin
e Erinive shpirtiliga mbi mua. Pa leri tē tjerat;
më s'do tē kem as fytyrë tē dal para syve tē botës!
S'mundet tē mbajë currizi i im një mynxyrë tē tillë!
Pra, nëse keni pak frikë mërinë hyjnore, ahere
ikëni shpejt që këtu dhe kérkoni gostira gjetiu;
ftoni shojskokun dhe hani e pini nga qesja juaj! 140
Por edhe nëse pandehni se është m'e mir' e më lehtë
tē shkallëmoni pa pikë t'reziku një djalë tē vetëm,
hani e pini e shini pas endjes nē kamjet e botës!
Unë do lyp tē më vijnë nē ndihmë hyjnit' e pavdekshme
e t'ju dënojë Zeusi pēr gjithë zullumet; u shofshi
krejt, dhe pa gjetur hakmarrës, këtu nē pallatet e mia!» 145

- 95 Tha këto fjalë ai, edhe Zéus zëmadhi i nis!
shpejt fluturim dy shqiponja nga maja e malit të lartë,
që e lëshuan pak veten të endet pas frymës së erës,
pranë shoshoqes siç ishin, me krahët e tyre të shtrira.
E, kur arritën në mes të kuvenditiku bëhej potere, 150
fort rrashët krahët e tyre dhe erdhën përqark disa herë,
duke lëshuar mbi gjithë ato kokë vështrime ogurzeza.
Pasi gërvishën fytyrat e qafat e tyre me thonj,
morën ato nga e djathët, kaluan qytetin e ikën.
Shumë u çuditën të gjithë me shpendët që panë në qieill, 155
e po mendonin q'ogur fort i zi mund të jetë për t'ardhmen.
Heshtjen e theu një plak, Halitësi, i biri i Mastorit,
plaku që njihet ndër shokët e tij flokëbardhë më mirë
shpendët e qjellit dhe dinte të thoshte oguret e tyre;
edhe kështu ai nisë të flasë me zemër në dorë: 160
- 110 «Vini re mirë, o njerëz t'Itakës, se ç'ksen për të thënë!
Burave mtonjës, në radhë të parë, kjo fjal' u drejtohet,
se mbi ata e shikoj duke rënë mynxyrën e madhe!
Jo, nuk do ngel' Odiséu larg miqve të tij shumë kohë;
ja se ku është atër nesh edhe mbiell për mtonjësit vdekjen... 165
Por edhe shumë banorë të tjerë t'Itakës së ndritshme
do ta pësojnë... Dhe dubet të marrim çdo masë me kohë
që t'i pengojmë. M'e udhës, të heqin, pra, dorë vetiu,
se s'do t'u dalë për mirë ajo që mendojnë të bëjnë.
Unë nuk flas kulturë e pa ditur fort mirë q'do ngjasë. 170
- 15 U vërtetuan të gjitha ato që i thash' Odiséut,
burrit me mendjen e ndritur, kur hyri n'anije dhe mori
udhën e Ilios së bashku me trimat e tjerë argëjas.
Pasi të vuash, i thashë, e shokët e tu t'i humbasësh,
mbi njëzet vjet, do të kthehet një ditë n'atdhe i panjohur. 175
Gjithë ato që i thashë ahore të gjitha i ndodhën.*
- 20 25 Fjalës së tij ju përgjegj Eurimáku, i bir i Polibit:
«Shko te fémijët e tu në shtëpi, o plakush, që t'u shohësh
fatin, e nis të mendosh për rreziqet e njerëzve t'afert...
Unë e di se q'do ngjasë më mirë se ti njëqind herë... 180
Zogj pa mbarim fluturojnë çdo ditë në dritën e diellit,
por nuk na sjellin të gjithë ogure. Mbaroi Odiséu
larg, e s'desh hyu të kishe mbaruar dhe ti me të bashkë;
se nuk do vije të shisje këtu parandjellje të tilla,
as Telemákut të ndezur urrejtjen ndaj nesh s'do t'ja nxisje, 185
duke shpresuar të marrësh prej tij ndonjë sënd si dhuratë.
Por kam diçka për të thënë, e cila do ndodhë patjetër:
n'është se ti, që je ujk shum' i vjetër në punë dredhirash,
bëke për vete një djalë të ri që ta ndezësh më tepër,
edhe atij do t'i bëhesh shkakter që t'i shtohen kusuret, 190
edhe ti vetë nuk ke për t'ja dalë qëllimit dot mbanë;
gjobë e madhe mbi ty më pastaj, o plakush, do rëndoje
e do të vuash një kohë të gjatë në shpirt për ta larë!
Unë tanj po i jap Telemákut këtu një këshillë;
- 20 25 që ta kandisë të emën të kthehet në derën e babës; 195
njerëzit e saj të kujdesen, atje, ta martojnë e dhurata
plot le t'i bëjnë, si vajzë të zemrës së tyre që e kanë.

Deri ahere besomë se bijtë e akéjve nuk heqin
dorë nga puna e martesës, sado e vështirë; s'ja kemi
frikën askujt, sidomos Telemákut me profkat që thotë; 200
nuk i përfillim asfare, o plak, parandjelljet e tua,
fjalë në erë, të cilat të bëjnë më fort të urryer.
Ne do t'i shkrijmë dhe kamjet e tua, si kamje të botës,
gjersa ajo ta zvarritë martesën me sot e me nesër.
Sa për ne, mtonjësit, ditë e natë mës nesh do vazhdojmë 205
ndeshjen e ashpër për hir të lavdisë së gruas së bukur
që na magjepsi, e nuk do kërkojmë martesë gjetiu!»

Fjalës së tij Telemáku me lurtë ju gjegj menjëherë:
«O Eurimák e ju mtonjës të shquar këtu të sim ëme,
unë tanj s'kam ndër mend të ju lus, as të bëj me ju fjalë; 210
edhe hyjnité, edhe burrat akéjas i dinë të gjitha.
Jepmëni vetëm anije të shpejtë e njëzet rremëtarë
që të më shpien në anën e anës së detit të gjerë.
Jam i vendosur të shkoj gjer në Spártë, në Pillos rërishten,
për të mësuar atje në do kthehet im atë nga goja 215
e ndonjë burri të vdekshëm a mákar nga goja e hyjneshës
që i dhuron pa kursim njerëzimit lavdinë e pamortshme.
Po të dëgjoj se ai ësht' i gjallë e do kthehet një ditë,
unë do pres dhe një vit, edhe pse jam në shpirt i dërmuar.
E po më thanë se humbi im atë e vdiq, atëhere 220
unë do kthehem në brigjet e dashur të tokës atrore:
var madhështor do ndërtoj për atë e do kryej zakonet,
siç i ka hije. Pastaj do mendoj për martesën e mëmës.»

Foli ai, dhe u ul. Menjëherë u qua Mentóri,
miku m'i ngushtë që kish Odiseu; ahere kur iku, 225
i pati lénë amanet gjithë ç'kish në shtëpi, të ndihmonte
plakun Laért dhe të kishte kujdes për bulqizat e tija.
Nisi aherë-Mentórj të flasë me zemër të pastër:

„Vini re miq, o burra t'Itakës, se ç'kam për të thënë;
Më asnjë mbret që mban skeptër në dorë mos pastë në t'ardhmen 230
zemër njeriu të drejtë, të butë, por qoftë i ashpër,
derisa s'doli asnjë të kujtonte hyjnor Odiseun,
që kishte qenë për popullin mbret dhe at zemerbardhë!
Dhe sa për mtonjësit hundëpërpjetë, që humbën gjykimin
e po punojnë me dhunë zullume, s'kam gjë për t'u thënë,
pasi po lozin me kokën kur prekin në mall t'Odiseut, 235
duke menduar truthorët që ai s'do të kthehet më kurrë!
Porse më prishet krejt gjaku kur shoh ju që rrini të heshtur:
si nuk i çoni në shtrofka, të paktën, me fjalë të ashpra?
Ju — kaqë burra të shumtë! Këta maskarenj, — një grusht
njerëz!» 240

Fjalës së tij atëhere ju gjegj Leokrit Evenóri:
„Çfarë po flet, o Mentór gojëndyrë e i lénë nga mentë?
Gjithë ky popull i nxitur nga ti kundër burrave mtonjës
s'është dhe aqë e lehtë të ngrihet të matet me njerëz,
qofshin dhe pak, që ja din' ata shijën dëfrimit të sofres! 245
Vet' Odiseu sikur t'urdhëconte këtu pranë sofres
edhe t'i hipte në kokë se duheshin shporrur përashta
mtonjësit kryekrenarë, s'besoj ta gjëzonte për shumë

- 200 kohë të shoqen, që pritur e pati me ankth sa të kthehej;
se do ta gjente një vdekje e tmerrshme, makár duke pasur 250
popullin gjithë me vete! Ti fole këtu marrëgira!
Ikëni, pra o akéjas, secili në punët e veta.
Nisjen e tij do ta kenë kujdes Halitërsi e Mëntori
a ndonjë mik që ka pasur i ati. Por jam i mendimit
se, duke ndjenjur këtu, në Itákë, do marrë vesh lajme... 255
Ne Telemakut as udhën nuk lemë ta bëjë asnjëherë!»
Tha këto fjalë, shpérndau kuvendin dhe njerëzit ikën;
shkoi sikush në shtëpinë e tij, përveç burrave mtonjës
që u drejtuan sërisht në pallat të hyjnor Odiséut.
Shkoi pastaj Telemaku në bregun e detit, ku lau 260
duart në valët e bardha dhe nisi t'i lutet Athénës:
«Ti, o hyjneshë, që dje urdhërove tek unë e më fole
valët e detit të gjerë të çaj sa më shpejt për të marrë
vesh në do kthethet një ditë im atë, i ikur prej vitesh,
fjalën dëgjoma! Akéjtë më nxjerrin pengesa për nisjen, 265
e s'demos ata mtonjës zuzarë me sjelljet e tyre!»
Foli me lutje kështu Telemaku. E sakaqë Athénë
pranë ju qas, si Mëntori e ngashme në zë e fytyrë,
e disa fjalë atij fluturake filloj t'i thotë:
«Ke për të qenë në jetë me mend e me zemër të fortë, 270
n'është se ke trashëguar virtytet që kishte yt atë:
punën s'e linte për nesër dhe fjalën e kish fjalë burri,
Ti do ta bësh udhëtimin që thamë, ai nuk do shtyhet.
As Odiseun s'do kishe për atë e as Penelopën
mëmë, po qe se s'do të ishe i zoti t'i kryesh siç duhet 275
gjithë qëllimet. Ndodh rrallë e përmall që t'i ngjasin fëmijët,
atit të tyre; shumica kanë virtytet e prindit,
pak janë ata nga fëmijët që bëhen dhe më të përsosur.
Ti, unë e shoh, do të jesh dhe me mend dhe me zemër në jetë,
se s'të ka lenë aspak mençuria që kish Odiséu; 280
vepra që nise do ketë patjetër një fund të kënaqshëm,
Leri kanosjet e kurthet e mtonjësve hundëpërpjetë,
s'kanë as mend, as gjykim e nuk dinë se c'është e drejta;
nuk e shikojnë dot vdekjen dhe fatin e zi q'u afrohet,
e do t'i shuajë tok në një ditë. Ti shpejt do të nisesh) 285
Unë, si mik i tyt eti, do bëj një anije të shpejtë
gati për ty e do nisemi bashkë në detin e gjerë.
Kthetu tanë në shtëpi, shoqërohu me mtonjësit prapë
edhe gatiti të gjitha ushqimet që duhen për udhë;
verën vulose në qypa dhe miellin, palcoën e njerëzve, 290
nëpër kacekë të trashë. Ndërkohë po dal për të mbledhur
ca rremëtarë nga populli; sa për anije, ka shumë
sot në Itákë, të vjetëra qofshin a fare të reja.
Do t'ja ngul syrin anijes që shquhet ndër shoqet e veta,
do ta pajis e do nisim së bashku lundrimin e gjatë!» 295
Foli kështu perëndesha e bijë e Zeusit. Sa ndjeu
zërin e saj qielovr, Telemaku s'e zgjati më tutje;
i turbulluar u nis drejt shtëpisë, ku gjeti të mbledhur
mtonjësit burra fodullë n'oborr rrëth e rrotull tek thernin
dhi edhe derra të egër tek piqnin në hell sipër prushit. 300

Pósa e pa Telemákun, e ngriti Antinóu, i qeshur
dhe, si e zuri prej dore, e thirri me emér e foli:

«O Telemak, ligjëronjës kuvendi, po dhe i rrëmbyer,
hiqi nga mendja mendimet e liga dhe gjithë sa bluan,
dhe si përparsi ti ulu të hash e të pish me ne bashkë:
do t'i gatisin akejtë të gjitha ç'të duhen për udhë:
lundrën dhe burra rremtarë të zotë, t'arrish sa më parë
larg, në qytetin e shenjtë të Pillos, me shpresën e madhe
se mos të thotë ndonjëri ku ndodhet yt atë i shkëlqyer.»

«O Antinò, ju përgjegj Telemáku, të falem për ç'thuas,
po s'mund të rri të bëj qejf në një sofër me burra të shthurur.
Nuk ju mjafton që më prishët, o mtonjës, çdo gjë më të vyer
edhe të bukur që unë kam pasur sa isha fëmijë?
Sot që u rrita, po ndjehem i fortë si burrat e pjekur,
edhe këshillat e botës më ndrisin gjykimin e zemrën,
ditë të zeza për ju do mundohem të sjell sa më parë,
n'daç duke shkuar në Pillos e n'daç duke ndenjur n'Itakë!
Por do të nisem patjetër; kjo udhë nuk ka si të shtyhet,
qoftë makár si udhtar i zakonshëm, po që se nuk bëhem
zot i anijes me gjithë rremtarë që ju më mohonit!»

Foli, dhe dorën e tij ja têrhoqi nga dora Antinout.
Dhe tekxa mtonjësit shfaqnin kujdes të veçantë për drekën
dhe po zbaviteshin duke përqeshur me kast Telemákun,
një prej atyre të rinjve pa cipë u ngrit edhe foli:
«Ja pra, se kush ka ndër mend të na sjellë në ditë të zeza!
Dashka të sjellë nga Pillos e Sparta përkrahës, siç duket,
se vrull të madh paska marrë; dhe s'është çudi që t'arrijë
edhe n'Effirën pjellore të sjellë me vete ca helme
të na i derdhë në kupat e verës, të vdesim të gjithë!...»

Edhe një tjetër i ri gojështhurur pas tij mori fjalën:
«Ku mund ta dish? Edhe ky mund të endet në det me anije,
pa asnjë mik, edhe shuhet pa lënë nishan si i ati,
duke na lenë ne barrën, që në mes tonë t'i ndajmë
gjithë bulqizat e tij, edhe s'ëmës t'i lemë pallatin
për ta gëzuar ajo me atë që do zgjedhë për burrë!...»

Ja se si flisnin ata, Telemáku ndërkaq kishte zbritur
në visartoren e gjerë e të lartë, ku mbante i ati
arin e bronxin, sëndyqet me rroba e vajra t'erëndahme,
vozat në radhë plot verë të vjetër e aqë të émbël,
që do nderonte dhe sofrën e pasur t'hyjnive qellore;
gjithë ajo verë e pastër radhitur gjatë murit në voza,
priste të kthehej një ditë Odiséu, pas aqë mundimesh,
prapë në tokën atrore. Ky kishte një derë dyfletësh,
mbyllur me bravë të fortë, që ruante ditë e natë
një qilartare besnikë me shumë kujdes, Euriklia,
bija e Ops Pisinarit. Kësaj atje tej Telemáku,
vetëm për vetëm, ca fjalë të tillë filloi t'i thotë:
«Dado, më nxirr prej këndeja shtëmba me verë të émbël;
jo nga ajo e uruar, që ruan për trimin e mjerë,
duke shpresuar mos kthehet një ditë hyjnor Odiséu
prapë n'atdhe, i shkëputur nga lloanjët e mortjes së zezë.
Mbush dyrbëdhjetë prej tyre, vulosi ato sa më mirë,

- derdh në kacekë të qepur me shumë kujdes dhe ca miell,
plot njëzet masa me grurë të bluar nga guri i mullirit
edhe, pa thënë askujt, grumbulloj të gjitha së bashku. 355
- 305 Sonte, kur mëma të ngjitet në dhomën e saj për të fjetur,
unë do vij të tërheq gjithë plaçkat; se kam për të shkuar
deri në Spartë e Pillos, me shpresën e madhe në zemër,
ndoshta dëgjoj ndonjë fjalë për kthimin n'atdhe të tim eti.»
- Fill Euriklia e dhëmashur lëshoi një klithmë të madhe,
edhe me sy të përmbytur nga lotët i tha këto fjalë; 360
- 310 «Si, more bir, të ka shkuar ndërt mend një vendim i këtillë?
Ti, djalë i vetëm e aqë i dashur i mëmës të ikësh
larg nëpër botën e madhe? Ka humbur hyjnor Odisëu
Larg mëmëdheut, mes popujsh që flasin në gjuhë të tjera... 365
- 315 Sa të largohesh, këta do të ngrenë pas teje pushtë
n'udhën e kthimit, me shpresë të shuhesh nga faqja e dheut,
e do arrijnë t'i ndajnë pas ëndjes krejt kamjet e tua.
Rri në shtëpi si zot malli t'i ruash; e çfarë të duhet
t'heqsh e të mbytesh në detin ku s'mbillot e s'korret e mira?» 370
- 320 Fjalës së saj atëhere ju gjegj Telemákut, i prekur:
«Zemër, o dado, se ka frymëzim perëndje kjo mendjet!
Por m'u beto t'ja tregosh mëmës sime këto njëmbëdhjetë
dit o makár dympëdhjetë nga nisja e imë, po që se
nuk përmallohet më parë për mua; se unë nuk dua 375
që pikëllimi e lotët t'i rrudhën ftyrrën plot hire.»
- 325 Foli, dhe plaka e bëri betimin e madh ndaj hyjnivë.
E, kur arriti në fund dhe shqiptoi zotimin që merrte,
pa humbur kohë filloj të mbushtë ca stomna me verë
edhe kacekët e fortë t'i frynte me miell të mirë, 380
kurse djaloshi u kthye në dhomën me mtonjës sërishtimi.
- 330 Edhe Athéna sykaltër nuk rrinte aspak duarlidhur.
Mori tiparet e veshjen që kish Telemákut dhe doli
anë e mbanë qytetit e burrave akéjas u thoshtë
sonte në mbrëmje të zbrisnin të gjithë në bregun e detit. 385
- 335 Njëri nga djemtë që kishte Froniu, Nojmóni i shquar,
ju zotua t'l jepte anijen e shpejtë që typi.
Kur perëndoi dhe terri i mbrëmjes mbulot çdo udhë,
hodhi në det perëndesha anijen e shpejtë, i vuri 390
gjithë pajisjet e mjetet që do një anije e fortë
dhe e ndaloi në hyrje të skelës, ku erdhën të gjithë
trimat rremtarë; secilit hyjneshë i nxiste guximin.
- 340 Një mendim tjetër ja ndriti asaj atëhere gjykimin.
Shkoi gjer tej, në pallat t'Odisëut hyjnor, e u derdhë
mtonjësve gjumë të thellë, ashtu të trullo sur sic ishin, 395
saqë s'e mbanin dot veten dhe kupat u shkisnin nga duart.
S'rrinin dot t'ulur në sofer, se gjumi rëndoi qepallat,
dhe u larguan kështu drejt qytetit të shkonin të flinin.
Doli pastaj perëndesha përqashta pallatit të bukur
duke i marrë Mëntorit ftyrrën dhe shtatin e zërin, INST. LARTI PEDA'
thirri atje Telemákun e fjalë të tillë i foli: GUGJIK ELBASAN
- 345 «Shokët e tu këmbëshpejtë qëndrojnë me rremat në opë,
o Telemák, duke pritur t'u janësh një urdhër për nisjen PLIOTEKA
eja të shkojmë, se duhet bë ikun këtej sa më parë.»

3856.

- derdh në kacekë të qepur me shumë kujdes dhe ca miell,
plot njëzet masa me grurë të bluar nga guri i mullirit
edhe, pa thënë askujt, grumbullojti të gjitha së bashku. 355
- 305 Sonte, kur mëma të ngjitet në dhomën e saj pér të fjetur,
unë do vij të tërheq gjithë plaçkat; se kam pér të shkuar
deri në Spârtë e Pillos, me shpresën e madhe në zemër,
ndoshta dëgjoj ndonjë fjalë pér kthimin n'atdhe të tim eti.»
- Fill Euriklia e dhëmshur lëshoi një klithmë të madhe,
edhe me sy të përmbytur nga lotët i tha këto fjalë: 360
- 310 «Si, more bër, të ka shkuar ndër mend një vendim i këtillë?
Të, djalë i vetëm e aqë i dashur i mëmës të ikësh
larg nëpër botën e madhe? Ka humbur hyjnor Odisëu
Larg mëmëdheut, mes popujsh që flasin në gjuhë të tjera. . . 365
- 315 Sa të largohesh, këta do të ngrenë pas teje pusira
n'udhën e kthimit, me shpresë të shuhesh nga faqja e dheut,
e do arrijnë t'i ndajnë pas èndjes krejt kamjet e tua.
Rri në shëpi si zot malli t'i ruash; e çfarë të duhet
t'heqsh e të mbytesh në detin ku s'mbillet e s'korret e mira?» 370
- 320 Fjalës së saj atëhere ju gjegj Telemákut, i prekur:
«Zemër, o dado, se ka frymëzim perëndie kjo mendjet
Por m'u beto t'ja tregosh mëmës sime këto njëmbëdhjetë
dit o makár dympëdhjetë nga nisja e ime, po qe se
nuk përmallohet më parë pér mua; se unë nuk dua 375
që pikëllimi e lotët t'i rrudhin fytyrën plot hire.»
- 325 Foli, dhe plaka e bëri betimin e madh ndaj hyjnive.
E, kur arriti në fund dhe shqiptoi zotimin që merrite,
pa humbur kohë filloj të mbushtë ca stomna me verë
edhe kacekët e fortë t'i frynte me miell të mirë, 380
kurse djaloshi u kthye në dhomën me mtonjës sërishimi.
- 330 Edhe Athéna sykaltër nuk rrinte aspakt duarlidhur.
Mori tiparet e veshjen që kish Telemákut dhe doli
anë e mbani qytetit e burrave akéjas u thoshte
sonte në mbrëmje të zbrisnin të gjithë në bregun e detit. 385
- 335 Njëri nga djemtë që kishte Fronfu, Nojmóni i shquar,
ju zotua t'i jepte anijen e shpejtë që lypi.
Kur perëndoi dhe terri i mbrëmjes mbuloi qdo udhë,
hodhi në det perëndesha anijen e shpejtë, i vuri
gjithë pajisjet e mjetet që do një anije e fortë 390
dhe e ndaloi në hyrje të skelës, ku erdhën të gjithë
trimat rremtarë; secilit hyjneshë i nxiste guximin.
- 340 Një mendim tjetër ja ndriti asaj atëhere gjyklimin.
Shkoi gjer tej, në pallat t'Odisëut hyjnor, e u derdhë
mtonjësve gjumë të thellë, ashtu të trullosur sic ishin,
saqë s'e mbanin dot yeten dhe kupat u shkisan nga duart. 395
- 345 S'rrinin dot t'ulur në sofër, se gjumi rëndoi qepallat,
dhe u larguan kështu drejt qytetit të shkonin të flinin.
Doli pastaj perëndesha përlashta pallatit të bukur
duke i marrë Mentórët fytyrën dhe shtatin e zërit. 400
thirri atje Telemákun e fjalë të tillë i foli:
- 50 «Shokët e tu këmbëshpejtë qëndrojnë me rremat në core,
o Telemák, duke pritur t'u japësh një urdhër pér nisjen
eja të shkojmë, se duhet të ikun këtej sa më parë.»

INST. LARTË PEDA⁴⁰⁰
SOGJIK ELBASAN
LIOTEKA

3856-

- Foli Athéna kështu, edhe iku hapshpejtë e para, 405
 dhe Telemáku filloi të ecte pas saj. Kur arritën
 anës së detit, në skelë, ku ndodhej anija e tyre,
 shokët e vet flokëgjatë i gjeti të gatshëm për udhë.
 Dhe zemërtrim Telemáku u foli me fjalë të tillë:
 «Eni, o miq, që të sjellim ushqimet këtu; i kam mbledhur 410
 tok në pallat që të gjitha. Sim ëme ja mbajta të fshehtë,
 dhe shërbestaret të gjitha nuk dinë gjësendi, veç njërs.»
- Foli kështu, edhe iku përpara i ndjekur nga shokët.
 Pasi ngarkuan ata çdo ushqim, i sërënditën me radhë 405
 sipër n'anije, si qenë udhëzuar të bënин nga djali
 i Odiséut. Kur hipi në fund Telemáku, hyjneshë,
 pranë timonit, e vuri të ulet në krahun e vet.
 Zgjidhën ahere rremtarët litarët, u ulën në stolat,
 edhe Athéna u fali një erë të mbarë, Zefirin, 420
 që fërshëllente i fortë mbi valët e zeza të detit.
 Shokëve urdhër u dha Telemáku sakaqë të ngrin
 velat; dhe fjalës që foli, rremtarët e tij s'ja përtuan:
 ngulën direkun prej pishe në zgavrën e mesme, e lidhën 425
 poshtë, në këmbë, përqark me litarë, dhe ngritën përpjetë
 velat e bardha me rripa lëkure të dredhura. Era
 velat sakaqë i fryu dhe valët e zeza që çante
 bashi i anijes buçisnin; kjo shkiste mbi faqen e detit.
 Ikte kështu fluturim përmbi valët që frynte Zefiri,
 kur rremëtarët i lidhën litarët e velave mirë, 430
 kupat e tyre i mbushën të gjithë me lëngun e rrushit
 deri lart fare, në rrethin e buzës, kurorë floriri,
 e i përmbyssën për nder të hyjnive pa mort, me sykaltrën
 bijë të zotit Zeús, virgjëreshën hyjnore, në krye.
 Gjithë atë natë e gjer në të gdhirë s'pushoi lundrimi.

105

10

K E N G A III

- 05 Lindur kish dielli që nga lljeni mahnitës e ngjitej
drejt hapësirës njyrrari t'u shpinte shkëlqimin hyjnive,
si edhe njerzve të vdekshëm në tokën e pasur me grurë,
kur ata erdhën në Pillos me famë, qyteti i Nelëut.
Dema të zinj atë ditë banorët, në bregun e detit,
thernin për nderin e hyut dhetundës me kreshtën e kaltër. 5
- 20 Kish nëntë radhë me stola, nga pesëqind burra për radhë,
dhe nëntë dema të therur përparrë se cilës prej tyre.
Posa shijuan ata rropullitë dhe kofshët i dogjën,
hyri në skelë anija e bukur. Palosën ahore 10
velat, e qasën te bregu dhe zbritën të gjithë në tokë.
Zbriti me shokët edhe Telemáku; hyjneshë sykaltër,
që po i printe në udhë, filloj të flasë e para:
«Ti, Telemák, nuk je më djal' i ti për të qenë i turpshëm.
Ti çave detin e gjerë dhe erdhe këtu për të marrë 15
vesh çfarë tokë e mbuloi tët atë dhe fatin që pati.
Nisu, pra, shko të takosh sa më shpejt kuajzbutësin Néstor,
që të mësojmë prej gojës së tija c'mendim mban të fshehtë;
Lute të thotë me zemër të pastër se c'di të vërtetë;
është një burrë i pjekur, mos druaj se mund të gënjejë.» 20
Fjalës së tij atëhere ju gjegj Telemáku i urtë:
«Si ta nderoj, o Mentór, e si duhet të rri pranë mbretit?
Edhe nuk jam i mësuar me fjalën e matur të burrit;
skuqesh nga turpi, përparrë një plaku, kur do ta pyesësh.»
- 25 Dhe perëndesha, Athéna sykaltër, ju gjegj menjëherë:
«Do t'i gjesh vetë një pjesë nga fjalët që duhet t'i thuash,
dhe për të tjerat do kesh frymëzimin hyjnor; se jot ëmë
nuk të ka lindur e rritur, më duket, pa dashur hyjnité.» 25
- 30 Foli kështu, e u nis më të shpejtë Paláda Athénë,
dhe pas asaj Telemáku. Kur erdhën te vendi ku ishin
mbledhur banorët luftarë të Pillos në stola me radhë,
gjetën Nestòrin të ulur me gjithë të bijtë, e rrötull
mishëra plot që i piqni shërbënjes në hell e i skuqni.
Pósa i panë të huajt, u ngritën të gjithë njëheresh
dhe, si i rrökën për qafe, u thanë atyre të ulen. 30
- 35 Djali i madh, Pisistrati, që doli përparrë, u mori
dorën me radhë dhe bëri dy vende të ulen në sofër
sipër lëkurash të buta, mbi rërvën e bregut të detit,
midis Nestòrit, babait, e vllait të tij, Trasimédit.
- 40 Si i gostiti me thela nga pjesët e brendshme të mishit,
mbushi me verë një kupë të artë për ta e i shfaqi
bijës së Zéus shqytarit, Paladës hyjnore, nderimet:

«Bëj një urim, o i huaj, së pari ndaj zot Poseidónit, që urdhëruat në kohën kur bëjmë për të hekatombë. Kur ta mbarosh ti dollinë e të lutesh siç duhet, kaloja edhe këtij, t'i blatojë hyjnissë pak verë të ëmbël; se edhe ky, me sa di të gjykoj, po i lut të pavdekshmit. S'ka asnjeri që nuk ndjen nevojën e ndihmës hyjnore. Por, pasi është m'i ri dhe tregon në një moshë me mua, ty të takon përsëpari kjo kupë e artë e verës.»

Kupën me verë të ëmbël ja vuri në dorë hyjneshës edhe asaj i pëlqeu ky burrë i drejtë e i mençur, që e nderoi të parën me kupën e artë të verës; dhë Poseidónit në çast i drejtoi një lutje të nxehjtë: «O Poseidón, që sundon gjithë botën, dëgjo lutjen tonë! Bëj të përbushen të gjitha dëshirat që kemi në zemër! Jepu së pari lavdinë Nestórit dhe djemve të tij; falu, pas tyre, dhe Pillasve gjithë shpérblime të hirshme për hekatombën e pasur, fisnike, që ty të blatuan! Ndihna dhe ne, Telemákut e mua, ta kryejmë punën që na shtrëngoi të vijmë këtu me anijen murrakel!»

Vetë u lut edhe vetë ajo i mbaroi të gjitha. Kupën dyfishe, të bukur, ja dha Telemákut; filizi i Odiseut e tha atëhere sërisht atë lutje. Sa u mbaruan së pjekuri mishrat, i hoqën nga zjarri edhe filluan gostonë e madhe me gjithë të mirat. Pasi e velën dëshirën që kishin për mish e për verë, fjalën e mori i pari Nestóri gerénas kalorës: «Vetëm tani që të huajt shjuan mësallën e pasur, është më mirë të msojmë prej tyre se si e kan' emrin. Kush jeni ju e nga q'vend jeni nisur drejt udhës së detit? Mos jeni vallë tregtarë, apo bridhni për keq nëpër botë, duke lundruar në det si piratët që shkojnë e grabisin popuj të tjerë dhe kokën e tyre e vënë në torbë?»

Fjalës së tij atëhere ju gjegj me guxim Telemáku; vetë Athéna i futi në zemër guximin e duhur që ta pyeste Nestórin për t'atin e ikur prej kohësh e të fitonte mes njerzve të vdekshëm një emër të mirë:

«Bir i Neléut, Nestór, o lavdia dhe nderi i akéjve, ti do të dish se kush jemi, dhe unë ta them: kemi ardhur që nga Itáka e shtrirë në plajat e Néios. Unë s'erdha për derte të popullit erdha për dertet e mia. Bredh nëpër botë mos ndjej donjë send për lavdinë e tim eti, zemërfatos Odiséut, që thonë se pati luftuar bashkë me ty dhe rrënoi qytetin ku rronin trojanët. Dihet për burrat e tjerë që ranë në Trojën e largët, si e në q'vend e ka gjetur seicilin një vdekje mizore. Vetëm se gjémën e tij na e Ishehu i biri i Krónit, s'del asnjeri të na thotë se ku e ka gjetur e zeza; nëse ka vdekur nga dorë e armikut në tokë të huaj, apo e zhyti ate Amfitritë n'humnerat e detit. Ja pse po bie në gjunjët e tua tani, që të thuash në e ke parë ti vetë me sy, apo ndodhi ta marrësh vesh nga të tjerët se si e pat gjetur atë ajo gjémë.

tin e k
ne mos i
ë e nga
në të lu
ka shë

Edh
n, kët
ë at
p
null
nët të
iv, e Al
rehel a
njeshit
Por kuil
Edhe sil
për të r
iqë du
Plot në

duke p
biri i E
Spati
në me
mend
burr'
kjo e
Ty të
unë i
kaqë
qoftë
Tok
7 si t
Pës
gjiv
një
kth
80 nvi
Pâ
në
ku
Fl
0

si t
Pës
gjiv
një
kth
80 nvi
Pâ
në
ku
Fl
0

tin e keq e kish mbartur me vete që kur pati lindur.
ne mos kërko t'embëlsosh dhembjen time me turp a mëshirë,
jë e nga një m'i trego që të gjitha, ç'ke parë e dëgjuar.
në të lutem, pa që se im atë, Odiséu i ndritur,
ka shërbyer me fjalë a me shpatë në Trojë, ku hoqën
dime akéjtë, kujtoja sérish e folë hapur»

95

Edhe Nesiöri gerénas kalorës ju gjegj Telemakut;
këtu fjalë që fole, o mik, se ç'm'i ngjallën kujtesës
per plackë trojane me urdhër t'Akilit, dhe luftë
stull qytetit të madh të Priámit, ku sa e sa trima
anët të shquar u vranë!... Tani atje prehet Ajáksi-
iv, e Akili, e Patrokli i mençur si vetë hyjnité!...
prehet atje dhe im bir, Antiloku, kreshnik e i dashur
njeshiér në vrapi e në luftë!... Eh, shumë zullume ne bëmë!
Por kush nga njerzit e vdekshëm do mund t'i tregonte të gjitha? 110
Edhe sikur të qëndroje këtu pesë vjet, makár gjashtë,
per të mësuar se ç'hoqën akéjtë hyjnorë, s'do kishe
iqë durim dhe do t'ikje i vrarë në vendin e prindve.
Plot nëntë vjet vrisnim mendjen se si t'i rrënonim trojanët
duke përdorur të gjitha dredhitë e luftës, dhe vetëm
biri i Krónit arriti ta mbyllë me zor atë luftë.
Spati asnjë n'uشتëri që guxoi t'i dale përparrë
në mençuri Odiséut, sepse i dërmonte të gjithë
mendja e hollë në punë velete që kishte yt atë,
bur' i shkëlqyer. Në është e vërtetë se ti je i biri,
kjo e mbush zemrën time me ndjenja nderimi të thellë.
Ty të dëgjoj që po flet e më duket si zëri i tyt eti;
unë cuditem: si është e mundur t'i ngjasë një djalë,
kaqë i ri, në të folur? Ne kurrë mes nesh nuk u grindëm,
qoftë makar në kuvend a në mbledhjet e ngushta që bënim.
7 Tot, në një mendje e të drejtë të dy, këshillonim akéjtë
si të vepronim më mirë, që lufta të dilte pér mbarë.
Pasi shkretuan qytetin e mbretit Priám edhe t'ipëm
gjithë n'anijet e velt lëshuan pér udhën e kthimit,
njënga hyjnité i shpërndau akéjtë: në zemrën e tij
kthim të llahtarshëm u kishte caktuar atyre Zeusi;
nu kishin qenë të gjithë argëjtë të drejtë e, të mençur.
Papo ata i shfarosi mëria e madha që kishte
ndëgur hyjneshën sykaltër, të bijën e hyut të tmerrshëm,
ku i ndërsa dy burrat atridë të grinden mes tyre.
Ftan në mbledhje të gjithë ushtarët akéjas, në orë
jo e përshtatshme, abere kur dielli shkonte të dergjej.
aije takéjve, që erdhën, u merreshin këmbët nga vera.
Të filluan ata dy vëllezër të jepnin shpjegime

120

125

130

135

140

145

arësyet e mbledhjes së madhe të gjithë ushtrisë.
Ur Menelau u ngrit edhe foli, u shfaq i mendimit
shpejt ushtria të mblidhëj e tëra në bregun e detit
dhe që andej me anije të nisej pér udhën e kthimit,
gamënnoni nuk ish i mendimit të nisej ushtria
pa i blatuar disa hekatómbe të shenjta, me shpresë

se do ta zburse kështu zemëratën e madhe t'hyjneshës.
 Léshkua, s'dinte se ish e pamundur t'ja zburse zemratën!
 S'është një punë e lehtë të ndrrojnë mendim perënditë!
 Teksa ata po sulmonin shojskun me fjalë të ashpra,
 plasi një klithmë e llahtarshme në radhët e turmës s'akéje, 150
 që u shpërndë e përçarë më dysh në mendim; atë natë
 gjumi s'e mpiku urrejtjen që ndjenim kundrejt njërit-tjetrit:
 vetë Zeusi na kishte dënuar të vuanim shumë.
 Posa agoi tërhoqëm anijet në bregun e detit
 që të ngarkonim me plaçkën dhe gratë belholla robina. 155
 Gjysma e turmës kërkoi ahore me ngulm mos i ndahej
 djalit t'Atréut, bariut të njerëzve. Ne, pala tjetër,
 hipëm n'anijet dhe nisëm lundrimin në detin e thellë
 që na kish shtruar përparrë hyjnor Poseidóni. Gjat' udhës
 zbritëm në Ténedos pakëz, ku bëmë flijime hyjnive. 160
 Por s'i pëlgente Zeusit t'arrinim n'atdhe, e na ndezi
 flakën e sherrit të dytë pa pikë mëshire. Një pjesë
 trim Odiséu i urtë i ktheu sërisht në anije
 pér të qetuar mërinë e madhe të Agamennónit. 165
 Unë përblofha anijet e mia dhe nisa lundrimin,
 se po shikoja mynxyrën që hyu na kish preqatitur.
 Erdhi me ne edhe djali hero i Tidéut; më vonë
 dhe Menelá flokëverdhë arriti n'ujdhesë të Lësbos,
 ku po këmbenim mendime pér udhën që duhej të ndiqnim: 170
 a të kalonim përsipér shkëmbinjve t' ujdhesës së Kios,
 duke i lënë në krahun e mëngjër ata, drejt Psérifës,
 a ndënë Kios, kundruall Mimandit të rrashur nga era.
 Kur po i lusnim hyjnité, ata seç na dhanë një shenjë
 drejt Eubësë të çanim përparrë mes detit të gjerë,
 pér të shpëtuar kështu nga rreziqet një orë e më parë. 175
 Posa filloj një erë e mbarë, anijet lëshuan
 vrapin e tyre të shpejtë në udhët e peshqve; në mbrëmje
 kishim përparrë Geréstën. Sa zbritëm atje, menjëherë
 hyut i bëmë flijime pér udhën e gjatë që rrähëm.
 Ditën e katërt, Diomédi kuajzbutës e shokët që kishte 180
 shkuar në Argos dhe unë vazhdova lundrimin drejt Pillos;
 era e mbarë që nisën hyjnité s'pushoi së fryri.
 Ja, djali i dashur, si erdha; pa ditur asgjë se ç'u bënë
 burrat akéjas, kush humbi prej tyre e kush ka shpëtuar.
 Por ato lajme që vijnë këtu në pallatet e mia 185
 do të t'i them që të gjitha me radhë, pa fshehur gjësendi.
 Flitet se erdhën shëndoshë e mirë n'atdhe Mirmidónët,
 trima të shquar, me prijës të birin kreshnik të Akilit.
 Mir' e tumirë u kthyë në vatër edhe Filoktéti,
 djali i rrall' i Peándit; njësoj, dhe ata që kurseu 190
 lufta e gjatë, i shpuri të gjithë shëndoshë në Kretë
 Idomenéu; asnjë nuk përpinë humnerat e detit.
 Sa pér Atridin, sadó që banonit larg fort, keni marrë
 vesh si u kthyë dhe vrasjen e tij tradhëtisht nga Egistë;
 por ja ku erdhë pér të edhe dita e shpagës së tmerrshme... 195
 Ah, është mirë të lerë i vdekuri prapa një djali,
 mu si lastari që diti t'hakmerret pér t'anë e ndritur,

duke dënuar me dorën e vetë, Egist gjakësorini!
Mik, edhe ti që je djalë i ri, aq i madh e i bukur,
bëj që stërnipët të flasin me mburrje për veprat e tua!» 200

Dhe Telemaku ja nguli vështrimin e nisë të thotë:
«Bir i Neléut, Nestór, o lavdia dhe nderi i akéjve,
mirë pat bërë ai që ja morl t'et hakun; akéjtë
gojë më gojë lavdinë e tij do t'ja falin së ardhmes.
Ah, edhe mua sikur të më jepnin hyjnité fuqinë 205
për tu hakmarrë mbi mtonjësit burra të ligj, që më marrin
nderin e aqë dredhi e të liga kurdisin ndaj meje!
Por atë fat nuk ja falën hyjnité tim eti, as mua!...
Ja pse më duhet ta pi gjer në fund këtë kupë të hidhur!»

Mjeshtri në vrapiç e qerres, Nestóri, ju gjegj Telemáku: 210
«Meqë m'i solle ndër mend ato derte, o djalë i dashur,
flitet se gjith' ata mtonjës që duan tët emë, shpërdorin
ç'ke në pallat dhe nuk lenë pa bërë asgjë kundër teje.
Thuamë pak: i përulesh ti vetë asaj dhune, me dashje,
apo t'urren ty ndokush, prej dikujt nga hyjnorët i nxitur?
Vallë, këtu s'mund të kthehet një ditë yt atë e ta marrë
hakun me dorën e tij a me ndihmën e gjithë akéjve?
Nëse të do Virgjëresha sykaltër dhe ty aqë shumë,
sa kishte dashur e mbrojtur qëmoti fatoq Odiséun
fushës së Trojës, ku hoqën akéjtë të gjitha të zezat 220
se nuk kam parë asnjë nga hyjnorët t'i mbrojë aqë sheshit
njerzit, ashtu si pat mbrojtur ahore Paláda tët atë —
nëse të do e të ndih edhe ty aqë haptas hyjnesha,
do të tërhojen armiqtë e ulët, pa kurrfarë shprese.»

Fjalës së tij Telemaku urtë ju gjegj menjëherë: 225
«Plak i nderuar, s'besoj të përbushen dëshirat e tua.
Fjalët e larta që fole më lanë pa mendje! Po shpresat
s'kam se do vijë ajo ditë, megjithë dëshirën hyjnore.»

Dhe perëndesha, Athénë sykaltër, ndërhyri e foli:
«Ç'llaf të shpëtoi kështu nëpër gardhin e dhëmbëve? Hyu, 230
po dëshiroi, sadó qoftë larg, të shpëton shumë lehtë.
Eshtë më mirë të heqësh njëmijë të zeza, pa sosur
mirë në vendin e prindve, sesa të lundrosh aqë qetë
dhe, kur të kthehesh, si Agamemnóni, të blesh i vdekur
nga gjakësori Egist edhe gruaja jote tinzare. 235
Por bij të vdekjes të gjithë ne jemi. As vetë hyjnité,
qoftë njeriu m'i dashur i tyre, s'ja shkulin nga dora
riskut të vdekjes së zezë, kûr vjen që ta marrë me vete.»

Fjalës së saj ju përgjegj përsëri Telemaku me turtë:
«Leri tani, o Meniòr, këto fjalë që therin në zemë! 240
Humba çdo shpresë se kthehet im atë! Hynit' e pavdekshme
shkruar i patën një risk ogurlig edhe vdekjen e zezë!
Por diçka tjetër tani do pyes të më thotë Nestóri,
se asnjieri ndër të gjallët nuk eshtë m'i drejtë e m'l mençur;
flitet se ky mbretëroi gjer sot mbl tre breza njerzorë. 245
Kur e shikoj, nuk e di pse më ngjet si ndonjë i pavdekshëm!...
Ti, o Nestór i Neléut, më thuaj si eshtë e vërteta:
si eshtë shtrirë pa frymë i fuqishmi Afrid Agamémnon?
Po i vëllai, Menelau, ku ndodhej? E si ja pat ngritur

- kurthin Egisti një burri më trim se ai njëqind herë? 250
 Mos nuk ka qenë në Argos, por endej në vende të tjera
 dhe nga mungesa e tij mori zemër ai dhe e vrap?»
- «Po, more djalë, filloi t'i thotë Nestori kalorës,
 do t' i rrëfej që të gjitha ashtu siç e lyp e vërteta.
 Ti, me sa shoh, e kuption edhe vetë se çfarë do ngjiste 255
 po ta kish gjetur, kur erdhi nga Troja n'atdhe, Menelau
 gjallë e shëndoshë Egistin atje, në pallatet e veta:
 asnje grusht dhe mbi kufomën e tij atëherë s'do t'hidhnin,
 por do të mblidheshin qentë edhe shpendët ta shqyjenin fushës,
 jashtë qytetit, dhe grua akéje asnje s'do ta qante; 260
 aqë i madh edhe shum' i shëmtuar ish krimi që bëri.
 Ne përballonim në Trojë mundimet e luftës së ashpër,
 kurse Egisti, që prehej në Argos, me fjalë të embla
 donte të bënte pér vete të shoqen e djalit t'Atréut.
 Por në fillim Klitemnëstra hyjnore e ruajti nderin; 265
 nuk i mungonin mendimet fisnikë dhe kishte si mbrojtës
 një këngëtar, që Atriidi, përpara se t'ikte në Trojë,
 pat porositur të ruante sjelljet e gruas së tij.
- Po, kur ra ora që deshën hyjnité t'i shtrohej Egistit,
 në një ujdhësë të shkretë e përplasi me zor këngëtarin, 270
 ku e braktisi si pre pér ushqimin e shpendëve t'egër,
 dhe Klitemnestrën, së cilës s'i rrihej, e mori me vete,
 Koishë të shumta u bëri n'altare flijim perëndive
 edhe u vuri stolira të ndryshme, pëlhura e are,
 pér të kremluar fitoren që kurrë s'pandehu të korrte. 275
 Ne, Menelau e unë, si miq të pandarë, po vinim
 tok që nga Troja. Kur erdhëm në cepin e shenjtë t'Athinës,
 Súñion, befas shigjetat më t'ëmbla të Feb Apolónit
 Front Onitórin na vranë, tekxa komandonte anijen
 e Menelaut; një burrë të rrahur në punë të detit, 280
 mjeshtër të rrallë, që dinte t'i dilte pér zot qdo shtërnge.
 Edhe kështu Menelaut ju desh të ndalohej, sado që
 koha e udhës së kthimit nuk priste. E kalli ahere
 shokun në dhe e ja bëri të gjitha nderimet e vdekjes.
 Po, kur filloi sërisht të lundronte në detin e purprt 285
 edhe arriti në shkëmbin Maléas që ngrihet përpjetë
 thikë, Zeús buçimtari e futi në udhë pa krye.
 Pápo shpértheu në krahët e tyre një gjëmë shtrëngate
 që férshëllente e marrë mbi valët e fryra si male,
 edhe i ndau anjet: një pjes' u degdisën në Kretë, 290
 n'anën ku kanë banimin kidonët, në breg të Jardánit.
 Ngrihet, pér fund të Gortinës, mes detit mbuluar me mjergull,
 shkëmb i lëmuar, ku era e jugës përplas papushuar
 valë të larta, në cepin e mëngjër, nga ana e Festosë,
 dhe ai gur aq i vogël e pret dhe e thyen furtunën. 295
 Mbi atë shkëmb u dërmuan anjet nga valët e detit;
 njerzit, me shumë mundime, mezi e shpëtuan lëkurën.
 Kish edhe pesë anije bashkaltra të tjera me vete
 mbret Menelau, që vrulli i erës dhe valët e detit
 tej e më tej i degdisën, në brigjet e tokës s'Egjiptit. 300
 Kur Menelau mblidhte visare ergjëndi e ari

duke shetitur mes popujsh që flisnin në gjuhë të tjera,
 mu në shtëpi e zbatoi Egisti tradhtinë e shëmtuar;
 vrau Atridin dhe popullin gjithë e shtroi me dhunë.
 Plot shtatë vjet mbretëroi ai në Mikénën e artë. 305
 Por në të tetin e pati! U sos nga Athina Orëstl...
 Po atë ditë — që lypi shpagimin për t'atin, varrosi
 mëmën e tij të urryer së bashku me vrasës Egistin,
 edhe i ftoi të gjithë argjytë në sofër të hanin
 drekën e tyre — u duk Meneláu, që sillte me vete 310
 aqë sa mbanin anijet e tija pajime e visare.
 Pra, edhe ti shumë kohë tani mos qëndro larg shtëpisë,
 duke braktisur bulqizat e tua në duar t'atilla
 burrash kobarë, se është rreziku të bëhen zot malli,
 t'i pjesëtojnë mes tyre të gjitha bulqizat e tua
 dhe udhëtimi që ke për të bërë të dalë fyl fare.
 Unë tani po të them, si këhillë, t'i shkosh Menelaut;
 është ai që u kthye i fundit n'atdhe prej një bote
 nga s'mund t'ushqesh ndonjë shpresë të madhe të kthehesë një ditë, 320
 po të përplasën atje ndonjëherë tufanet e egra;
 s'janë të zotë as zogjtë të kthehen sërisht brenda vtitit
 nëpër një det të llahtarshëm, i cili s'ka fund edhe anë.
 Bëje, pra, gati anijen, merr shokët e tu edhe nisu.
 Do t'udhëtosh nëpër tokë? Koci edhe kuaj ke gati; 325
 dhe djemtë e mi shoqëronjës e shko ti në Spàrtën hyjnore,
 pranë pallatit t'Atridit, dhe lute atë të rrëfejë
 q'di e nuk di për tët atë, ashtu si qëndron e vërteta;
 është një burrë i pjekur e nuk të përcjell me gënjeshtra.»

Foli, e dielli shkoi të dergjet dhe ra errësira. 330
 Fjalën e mori ahore hyjnesha sykaltër Athénë:
 «Gjithë sa fole, o plak, janë fjalë me mend e të drejta.
 Prejini gjuhët e flive dhe hidhini verës pak ujë,
 lutjuni zot Poseidónit e gjithë hyjnive të tjera.
 Duhet të shkojmë tani dhe pér gjumë, se koha ka ardhur: 335
 dielli vendin ja la errësirës. Nuk duhet të rrimë,
 qoftë sikur dhe në sofrën hyjnore, më tepër se q'duhet.»

Foli kështu perëndesha, dhe zëri i saj u dëgjuar.
 Ujë u shtynë kasnecët atyre të lahlen, të rinjtë
 poçet i mbushën të gjitha me verë gjer sipër në buzë
 edhe vendosën përpara seçilit një kupë flakroshe. 340
 Gjuhët e flive i hodhën te zjarri, u ngritën në këmbë
 edhe spërkatën të gjithë sa ishin altarin me verë.
 Pasi nderuan hyjnität dhe pinë pas qejfit sa deshën,
 iku hyjnesha Athénë dhe bashkë me të Telemáku
 poshtë në bregun e detit ku ndodhej anija zgavroshe, 345
 por i ndaloi Nestóri, që foli paksá i lënduar:
 «Jo, mos u dhëntë Zeusi e gjithë hyjnit' e pavdekshme
 t'ikëni ju që këtu e të ktheheni prapë n'anije,
 sikur të isha dikush që ka ngelur pér bukën e gojës,
 s'ka as mbulesa, as shtresa s'i ndodhen të shtrojë pér vete 350
 e pér të gjithë ata që i vijnë si miq të shtëpisë.
 Nuk më mungojnë mbulesat e rrrobat e mira të gjumit.
 Djali i dashur i trim Odiseut nuk ka pér të shkuar

kurrë tē flejë nē drrasë t'anijes pér sa tē jem gjallë
unë, dhe djëmtë, pas meje, ta mbajnë shtëpinë tē hapur
pér tē mikpritur ata që do vijnë këtu bujtëtarë.» 355

Dhe perëndesha, Athéna sykaltër, ju kthyte e foli:
«Po, ke tē drejtë, o plak i nderuar, dhe është e udhës
që Telemáku tē bindet ndaj fjalës që fole më parë. 360

Ky do tē vijë me ty nē pallatet e tua tē çlodhet;
unë do shkoj me anjen murrake tek njerëzit tanë
t'i qetësoj e tē jap ndonjë urdhë; m'i moçmi jam unë,
gjithë tē tjerët tē rinj që kanë ardhur pas trim Telemákut
vetëm pér hir miqësie ndaj shokut tē moshës së tyre. 365

Do ta kaloj këtë natë n'anjen zgavroshe dhe nesër,
pósa tē zbardhë mëngjezi, do shkoj te kaukónët bujarë
që pér tē kthyer më kanë një shumë tē majme, tē vjetër.
Merre tani këtë mik tē shtëpisë dhe jepi koçinë,
sì edhe lulen e kuajve tuaj nē vraptë rrufeshëm,
bashkë me njërin nga djemtë e tu shoqëronjës pér udhë.» 370

Foli këshfu, mori trajtë shqiponje dhe iku përpjetë.
Ngelën gojhapur akëjtë kur panë shqiponjën që ngjitej.
Por edhe plaku, kur pa me sy vetë çudin' e hyjneshës,
zuri pér dore nē çast Telemákun e nisi t'i thotë:

«Mik, nuk dyshoj se një ditë do bëhesh një burr'i dëgjuar, 375
derisa paske që sot, djal' i ri, shoqëronjës hyjniti.
Kjo është bij' e Zéusit, hyjneshë me nam tritogjene,
që pat nderuar tét atë dikur midis burrave argejas.
Ndihna tani, o hyjneshë, dhe jepna laydin' e pamortshme:
mua, fëmijve dhe gruas fisnike! Mëshqerrë motake 380
e ballëgjerë, me brijtë pruar, që zgjedhë njeriu
deri më sot nuk ka njojur, pér ty do flajoj, perendeshë!»

Lutjen e tij e dëgjoj Paláda. Të gjithë siç ishin,
djem e dhëndurrë, u nisen pas plakut, Nestórit kalorës. 385

Pósa arritën nē dhomat e gjera tē mbretit dhe zuri
gjithësekush nga një fron e kolltuk, sipas radhës, një verë
plot dymbëdhjetëvjeçare, si mjaltë, me urdhër tē plakut
derdhet nē kupa. Ndërkaj qilartarja çulosi fuçinë,
plaku i hodhi pak ujë dhe nisi t'i lutet hyjneshës.

Si ja spërkatën tē gjithë me radhë altarin Athénës 390
e u dëfryen së kthyeri kupat e verës, secili
shkoi tē flerë nē dhomën e vet. Nestóri kalorës
dhe Telemákun e ftoi ahere tē shkonë tē flinte

sipër krevatit tē gdhendur me shije që ndodhej i shtruar
ndënë hajatin e lartë me aq' oshëtimë tē madhe, 395
dhe porositi tē vetëmin djalë që s'ishte martuar,

trim Pisistratët me fletë, tē dergjej nē krahun e mikut.
Fundi, kur ranë tē flenë tē gjithë nē dhomat e tyre,
iku dhe vetë nē dhomën e gjumit, që ndodhej e fshehur
thellë pallatit tē lartë, ku shoqja e tij mbretëreshë 400

shtratin ja kish qeverisur pér prehjen e ëmbël tē natës.

Gisht-trëndafileja Eo nga shtrati prej bryme po ngrihej,
kur dhe Nestorë kalorës u zgjua, u ngrit edhe shkoi
t'ulej nē froni prej gurësh tē pastër e fort tē lëmuar
që po shkëlqenin tē bardhë nē prakun e derës së lartë. 405

Mbi ata gurë tē ndritshém ish ulur qëmoti sa herë
vetë Neléu dhe shfaqte mendimet e veta hyjnore.
Po që ahere kur mortja e zbriti nē botën e Territ,
mbi ata gurë u ul shpëtimtari i akéjve, Nestóri,
skeptrin e tij duke mbajtur nē duar; dhe nisi sundimin, 410
Erdhén nga dhomat e tyre tē bijtë: Perséu, Ekefróni,
Stráti, Aréti edhe Trasimédi me shtat perëndie;
trim Pisistráti me fletë arriti i gjashti së bashku
me Telemákun, tē cilin e ulën nē fron pranë Plakut.
Edhe Nestóri, gerénas kalorës, filloj tú thotë: 415

«Shpejt duhen kryer, fëmijë tē dashur, dëshirat e mia,
që t'ja fitoj mësëparl mëshirën hyjneshës Athénë;
ish ajo vetë që erdhë tē ulej nē sofrën hyjnore.
Vrap një nga ju le tē shkojë nē fushë ku ndodhet mëshqerra, 420
që ta përcjellë këtu nē shtëpi një bari sa më parë,
edhe një tjetër tē shkojë te shokët e trim Telemákut
t'i shoqërojë tē gjithë tek ne, duke lenë dy veta,
Dhe një i tretë t'i thotë Laérk argjendarit tē vije
për t'i pruar mëshqerrës dy brirët. Të tjerët qëndroni 425
e shërbestarëve jepuni lajm nē pallat tē gatitin
sofrën siç duhet, me gjithë tē mirat, nē dhomat e gjera,
ujë tē pastër e dru pér flujimet dhe frona tē sjellin.»

Pós mbaroi së foluri, ikën me vrap që tē gjithë.
Erdhi mëshqerra, arritën dhe shokët e trim Telemákut 430
që nga anija; u sos argjendarit me veglat prej bronxi,
kudhër, çekan edhe darë, që kish pér punimin e arit.
Edhe hyjneshha arriti atje t'i gëzohej flujimit,
Arin Nestóri ja dha argjendarit; ai, si e bëri
peta, ja veshi stolira me to tē dy brirët mëshqerrës
për ta gëzuar pa masë hyjneshën shkëlqimi i tyre. 435
Tok, Ekefróni e Stráti, térhoqën mëshqerrën prej brirësh
edhe e sollën përpara. Që sipër pallatit Aréti
solli ibrik lulegdhendur tē mbushur me ujë tē pastër,
e një kanistér me elbin e shenjtë, teksa Trasimédi
mbante nē dorë sëpatën e mprehtë përsipër mëshqerrës, 440
edhe Perséu një enë pér gjakun. Nestóri kalorës,
si e spërkati me ujin e pastër dhe elbin e shenjtë,
duke ju lutur hyjneshës Athénë me fjalë tē ngrohta,
hodhi nē zjarrin e ndezur ca qime prej kokës së flisë.
Pasi u lutën dhe kryet e kafshës me elb i spërkatën, 445
trim Trasimédi ja priti ahëre mëshqerrës me spatë;
nervat e qafës ju prenë dhe ra pa fuqi, zemërmekur.
Vajzat e tij edhe nuset dhe shoqja e tij mbretëreshë,
vet' Euridiki, e para nga vajzat që kishte Kliméni,
klithmë tē madhe lëshuan. Ndërkobë, dhëndurrët e djemtë 450
ngritën mëshqerrën dhe trim Pisistráti e theri me thikë.
Pápo kur shpirti la koskat e doli me gjakun zi sterre,
e copëtuan; i prenë së pari, siç ishte zakoni,
kofshët tē tëra, u veshën atyre çember tē palosur
edhe vendosën mbi to disa copë prej mishit tē gjallë. 455
E, kur Nestóri i digjte mbi drutë e zjarrit tē ndezur
dhe i spërkaste me verë tē kuqe si flaka, i rrinlin

- pranë ca djema tē rinj me pirunj pesëhejesh nē duar.
 Fundi, kur panë se kofshët u dogjën tē tēra nga zjarri
 edhe shijuan me ēndje tē madhe tē brendëshmet, pranë 460
 pjesët e tjera nē thela, i vunë nē hell e i piqnin.
 Lau ndërkaq Telemákun e bija m'e re e Nestórit,
 nuhja si yll, Polikásta. Pastaj, si mbaroi, e leu
 trupin e mikut me vaj dhe e veshi me zhgron e flokatë
 hollë punuar e bukur; kish marrë, kur doli nga banja, 465
 pamjen fisnikë që kanë hyjnité. Dhe shkoi tē ulej
 pranë bariut tē njerëzve, plakut kalorës, Nestórit.
- Copat e mishit tē pjekur i hoqën ahere nga zjarri
 edhe u shtruuan nē sofér; shérbenjës tē sjellshëm qëndronin
 gati nē këmbë e kupat e arta i mbushnin me verë. 470
- Pasi e velën dëshirën që kishin pér mish e pér pije,
 nisi t'u thotë ca fjalë Nestóri gerénas kalorës:
 «Silljani kuajt me krifet e gjata, o djem, Telemákut,
 mbrejani qerrës dhe bëjuni gati pér udhën e shpejtë!»
 Foli ai, edhe djemië e tij asnjë çast nuk përtuan; 475
 kuajt e shpejtë kocisë mbrehën ata menjéherë
 dhe qilartarja ngarkoi n'anije ushqimet, plot bukë,
 verë e gjithë tē mirat që shtrohen nē sofrat hyjnore.
 Ish Telemáku i pari q'i hipë koçisë së bukur.
 Trim Pisistráti, nē krahun e mikut, me frerët nē duar, 480
 fort e lëshoj kamxhikun; dhe kuajt, me ēndje tē madhe,
 lanë pas gjurmës së tyre qytetin e lartë tē Pillos
 dhe turfulluan me trok tē mahnitshëm drejt fushës së gjerë.
 Zgjedha lëkundej, nē gjithë atë ditë, mbi qafat e tyre.
 Edhe kur dielli shkoi tē dergjej, u ngrys dhe mbuloi 485
 terri i natës çdo udhë, arritën ata te Firéja,
 miq tē Dioklét Orsilókut që kishte pér at' Amfiónin.
 Pranë Diokléut, tē pritur siç duhet, e gdhinë atë natë,
 Gisht-trëndafileja Eo nga shtrati prej bryme po ngruhej
 kur nē koçinë e bukur, shpejt hipën ata edhe lanë 490
 prapa hajatin e dhomës së madhe me aq oshëtimë.
 Kuajve u ra me kamxhik Pisistráti, e më shumë u shkundën.
 Dhe më t'u nisën ata fluturim nëpér fushat e gjera
 ku po lëviznin si dallgë kallinjtë e grurit ngjyrëari;
 dhe nuk e lanë vrapiimin e tyre ata gjithë ditën, 495
 deri në çastin kur dielli shkoi tē dergjej, dhe nata
 ra e përhapi nē udhët e dheut kudo errësirën.

K E N G A IV

Sparten që shtrihet mes honesh të thella, në mbrëmje arritën
dhe ju drejtuan pallatit t'Atridit, hyjnor Menelaut,
ku ishin ftuar në dhomën e bukur plot miq e të afërm,
që po festonin martesën e djalit dhe vajzës së mbretit.

Nuse e niste të bijën te djali fatos i Akilit,
se ja kish pasur premtuar një ditë kur qenë në Trojë;
papo tani që hyjnité e mbaruan martesën e tyre,
do ta përcillte me kuaj e qerre në Ftsen e bukur
të mirmidónëve si bashkëshorte për mbretin e tyre.
Vajzen që kish Alektori në Spartë ja merrte për nuse
djallit të tij, zemértrim Megapéntit, të cilin e pati
lindur një skllave; sepse nuk i falnin Helenës hyjnité
tjetër fëmijë, prej kohës kur lindi një yll, Hermiônin,
që i kish marr' afërditës së artë shkëlqimin e nurit.

Shtruar ja kishin ata në pallatin e madh e të lartë,
miqtë e fisi i mbret Menelaut në sofrën e pasur,
dhe këngëtarja thoshte mes tyre një kënge hyjnore
duke i rënë lahatës së ëmbël, e dy vallëtarë
bënin kërcime të shkathëta shumë pas ritmit të këngës.

Erdhën ndërkohë atje Telemaku dhe djali i Nestorit
dhe u ndaluan te praku i derës së madhe, kur doli
jasht' Etonëu, që ish kujdestari i madh i pallatit;
ky, me t'i parë, u kthye me vrapi, ju afroa të zotit,
prijës i popullit, dhe disa fjalë i tha lehtë-lehtë:
«O lis-hyjnor Menelá, kanë ardhur dy burra të huaj,
që nga të parët si lis i Zeúsit të madh shëmbëllejnë.
Thuam'a duhet që kuajt e tyre t'ja zhmbrejmë koçisë,
apo t'i shpiem gjetiu të priten si miq të shtëpisë?»

Fjalës së tij ju përgjegj Menelá flokëverdhë, i ndezur:
«O Etonë i Bojtout, dikur s'kisha qenë i cekët,
kurse tanj, me këto që dëgjoj, ti po flet si një foshnjë!
Nuk të kujtohet sa herë u shtruam në sofrën e botës
derisa erdhëm në vendin e prindve? Por dashtë Zeusi
që të mos heqim mundime të tjera! Zhmbreh tanj kuajt
dhe shoqëroi të huajt në dhomë të ulen në sofër.»

Pósa mbaroi, u sul Etonëu përjashta pallatit
dhe kujdestarët e tjerë i thirri të shkonin së bashku.
Kuajt e mbytur në djersë i zhmbrehën ata e i shpunë
brenda në grazhdet e tyre, ku hodhën tagji të përzier
drithi dhe elbi të bardhë; dhe faqes së murit të ndritshëm
qasën koçinë e atyre. Pastaj i përcollën të huajt

gjer nē pallatin hyjnor. Posa hynē nē dhomat e larta,
 rreth e përqark e kullotën vështrimin ata tē mahnitur,
 duke soditur banesën e mbretit fisnik, qē lëshonte
 rreze shkëlqimi si diell e hënë. Kur patën gëzuar 45
 gjithë atë madhështi tē pashoqe qē ndriste rreth tyre,
 shkuan tē lahen nē magjet e gdhendura bukur tē banjës.
 Pasi i lanë e i lyen me vaj shërbestaret dhe veshën
 zhgun e flokatë prej leshi tē endura hollë e dendur,
 shkuan tē ulen nē fronat qē ndodheshin pranë Atridit. 50
 Një shërbestare u solli ndërkohë legen tē ergjëntë
 dhe, nga ibiku i artë qē mbante, u derdhi nē duar
 ujë tē lahen. Pastaj u gatiti tryezë tē bukur
 dhe qilartarja e mbushi mësallën e tyre me bukë
 e me tē gjitha ushqimet e shijshme qē kish nē qilare. 55
 Kryegostitësi solli pastaj nëpër dhisqe tē mbajtur
 lart çolloj mishi, dhe kupa tē arta e vuri përpara.
 Dhe Menelá flokëverdhi u bëri me dorë tē ulen.
 «Ja ku u shtrua mësalla! Mirserdhë! Ju bëftë, pra, mirë!
 Hani e pini një herë, pastaj na tregoni kush jeni; 60
 fisi i prindërvë tuaj nuk duhet tē jet' i panjohur.
 Ju shëmbellëni filiza prej dyersh tē larta, qē mbajnë
 skeptrin e mbretit nē dorën e tyre; nuk ka si tē rriten
 kurrrë fëmijë tē tillë nga burra qē s'janë fisnikë.»
 Foli kështu, edhe veshnjën e majme tē kaut tē pjekur, 65
 qē u blatua nē shenjë nderimi, e vuri përpara
 miqve; dhe shtrin' ata duart mbi thelat e veshnjës së shijshme.
 Pasi kënaqën qđo ëndje qē kishin pér gjellë e pér pije,
 qasi pak kokën e tij Telemáku e diç pëshpëriti
 djalit Nestórit, qē mos e dëgjonin tē tjerët nē sofë;
 «A vure re, mor i dashur, pallatin e dhomat e gjera,
 qē oshëtijnë aqë shumë, me sa madhështi po shkëlqejnë
 nga qelibari, e buri, ergjëndi e bronxi e ari?
 A mund tē jetë m'i ndritshëm pallati n'Olimp i Zeúsit?
 Çfarë visare!... Sa herë t'i shohësh, më tepër mahnitesh!...» 75
 Por Menelá flokëverdhi dëgjoi se ç'tha Telemáku,
 e disa fjalë ai lehtë-lehtë filloj t'u thotë:
 «S'matet, fëmijë tē dashur, i vdekshëm asnjë me Zeúsin!
 Vetë pallati ku rròn e visaret e tij sosje s'kanë!
 Sa pér tē vdekshmit, kush matet me mua nē punë visares? 80
 Brodha e vuajta shumë nē botë, ku mblodha visare
 edhe i solla këtu me anijet nē vitin e tetë,
 Era më shpuri nē Qipro, Fenikë, Egjgypt e më tutje,
 nē ato vise ku rravn' etiopët, sidonët, arabët,
 deri nē tokën libike, ku qengjat nuk lindin pa bërit 85
 edhe qđo dele është e zonja tē pjellë tri herë gjat' vitit;
 s'mbeten pa qumësht tē embël, pa djathë e mish ndonjëherë,
 goftë i zoti i kopeve a goftë bariu i tyre:
 qumështi milet prej tyre qđo stinë e s'ka tē mbaruar.
 Po tekxa bridhja atje n'ato vise e bëja visare, 90
 doli dikush e më vran vëllain nē kurth tradhëtie,
 befas, me ndihmën tinzare tē gruas se tij tē urryer.
 Jo, unë s'ndjej më gëzim tē sundoj mbi tē mirat e mia!

gjer nē pallatin hyjnor. Posa hynē nē dhomat e larta,
rreth e pérqark e kullotén vështrimin ata tē mahnitur,
duke soditur banesën e mbretit fisnik, qē lëshonte
rreze shkëlqimi si diell e hënë. Kur patén gëzuar 45
gjithë atë madhështi tē pashoqe qē ndriste rreth tyre,
shkuan tē lahen nē magjet e gdhendura bukur tē banjës.
Pasi i lanë e i lyen me vaj shërbestaret dhe veshën
zhgun e flokatë prej leshi tē endura hollë e dendur,
shkuan tē ulen nē fronat qē ndodheshin pranë Atridit. 50
Një shërbestare u solli ndërkohë legen tē ergjentë
dhe, nga ibriku i artë qē mbante, u derdhi nē duar
ujë tē lahen. Pastaj u gatiti tryezë tē bukur
dhe qilartarja e mbushj mësallën e tyre me bukë
e me tē gjitha ushqimet e shijshme qē kish nē qilare. 55
Kryegostitësi solli pastaj nëpër dhisqe tē mbajtur
lart çolloj mishi, dhe kupa tē arta e vuri përpara.

Dhe Menelá flokëverdhi u bëri me dorë tē ulen.

«Ja ku u shtrua mësalla! Mirserdhtë! Ju bëftë, pra, mirë!
Hani e pini një herë, pastaj na tregoni kush jeni; 60
fisi i prindërvë tuaj nuk duhet tē jet' i panjohur.
Ju shëmbëlleni filiza prej dyersh tē larta, qē mbajnë
skeptrin e mbretit nē dorën e tyre; nuk ka si tē rriten
kurrë fëmijë tē tillë nga burra qē s'janë fisnikë.»

Foli kështu, edhe veshnjën e majme tē kaut tē pjekur, 65
qē u blatua nē shenjë nderimi, e vuri përpara
miqve; dhe shtrin' ata duart mbi thelat e veshnjës së shijshme.
Pasi kënaqën çdo ëndje qē kishin për gjellë e për pije,
qasi pak kokën e tij Telemáku e diç pëshpëriti
djalit Nestórit, qē mos e dëgjonin tē tjerët nē sofër: 70
«A vure re, mor i dashur, pallatin e dhomat e gjera,
qē oshëtijnë aqë shumë, me sa madhështi po shkëlqejnë
nga qelibari, e buri, ergjëndi e bronxi e ari?
A mund tē jetë m'i ndritshëm pallati n'Olimp i Zeüsit?
Çfarë visare!... Sa herë t'i shohësh, më tëpër mahnitesh!...» 75

Por Menelá flokëverdhi dëgjoi se ç'tha Telemáku,
e disa fjalë aj lehtë-lehtë filloj t'u thotë:
«S'matet, fëmijë tē dashur, i vdekshëm asnjë me Zeüs! 80
Vetë pallati ku rron e visaret e tij sosje s'kanë!
Sa për tē vdekshimit, kush matet me mua nē punë visares? Brodha e vuajta shumë nē botë, ku mblodha visare
edhe i solla këtu me anijet nē vittin e tetë.
Era më shpuri nē Qipro, Fenikë, Egjypt e më tutje,
në ato vise ku rrojn' etiopët, sidonët, arabët,
deri në tokën libike, ku qengjat nuk lindin pa brirë 85
edhe çdo dele eshtë e zonja tē pjellë tri herë gjat' vitit;
s'mbeten pa qumësht tē embël, pa djathë e mish ndonjëherë,
qoftë i zoti i kopeve a qoftë bariu i tyre:
qumështi millet prej tyre çdo stinë e s'ka tē mbaruar.
Po tekxa bridhja atje n'ato vise e bëja visare, 90
doli dikush e më vrau vëllain nē kurth tradhëtie,
befas, me ndihmën tinzare tē gruas se tij tē urryer.
Jo, unë s'ndjej më gëzim tē sundoj mbi tē mirat e mia!

- Ju do dëgjoni një ditë prej ditësh nga etërjt tua),
gofshin ata kush tē duan, se ç'vuajtje unë kam pritur,
çfarë shtëpie tē lumtur kam humbur me gjithë tē mirat! 95
Por le tē ngelja makár me tē tretën e kamjes që pata,
dhe le tē rrnnin ata që u vranë larg tokës së Argos,
duke luftuar si burrat në fushat e gjera trojane!
Rri herë-herë i mbyllur këtu në pallatet e mia 100
dhe ja shkrep vajit pér gjith' ata trima që shkuant e vanë;
ndjej sikur zemra më çlodhet kur qasj herë-herë me kuje.
Por dalngadalë dhe ëndoja pér vajin e ftotë më mpihet...
Nuk më dërmon dhemshuria pér gjithë ata burra tē shquar,
aqë sa malli i shkretë pér njërin; kujtimi i tij 105
mua kudo po më ndjek, dhe në shtrat dhe në sofër, se s'vojti
burrë akejas sa vójti e mbajti në sup Odiséu.
Qenkësh e shkruar nga fati t'humbiste ai, edhe mua
pas tē më linte një dhembje që nuk do tē shuhet; se s'dihet
nëse jeton a ka vdekur. Dhe mbase tani po e qajnë 110
plaku Laërt, Penelopa e urtë dhe bir Telemáku,
që e pat lenë ahere kur iku në gjirin e mëmës...»
- Foli kështu, dhe e bëri tē qante tē birin kur ndjeu
ç'llitej pér t'atin; i mbytur në lote sic ishte, e ngriti 115
zhgunin e purpurt përpëra fytyrës me duart e veta.
Por Menelau kuptoi dhe ndenji pér pak i menduar
në duhej pritur tē fliste një herë ai, apo vetë
ky ta pyeste me shumë hollësira i pari pér t'atin.
Kur i peshontë kështu Menelau i qetë mendimet,
ish duke ardhur Helena nga dhoma e saj e erëndshme, 120
si Artemida hyjneshë që tjerr me furkën e artë.
Fronkë tē bukur Adrésta i vuri përpëra tē ulej,
solli Alkipa një shkorsë punuar prej leshi tē butë
edhe Filoja kanistér t'ergjentë; këtë ja kish falur
motit Alkandra, e shoq' e Polibit, në Tébë t'Egyptit, 125
që kishte pasur shtëpira tē pasura fort. Menelaut
i kishte bërë Polibi dhuratë dy vazo t'ergjenta
e një trikëmbësh së bashku me dhjetë talante prej ari,
kurse e shoqja i falj Helenës një furkë tē artë
e një kanistér t'ergjentë me rrata e buzët prej ari. 130
Ishte kanistra që vuri Filoja përpëra Helenës
plot me shtëllunga prej leshi tē holl' e tē tjerrur, ku shtrihet
furka përsipër pështjellë me flje prej leshi tē purpurt...
Ndenji ahere Helena te fronka dhe këmbët e brishta
mbi ndënëkëmbësen but' u pështetën; pastaj ju drejtua 135
burrit tē saj edhe shkoqur fillot ajo ta pyesë:
«A dimë ne, o hyjnor Menelá, c'émér kanë tē huajt
që na nderuan me ardhjen e tyre pallatin? Mos vallë
them ndonjë gjë, tē gabuar? Do flas c'thotë zemëra ime.
Kurrë s'kam parë gjer sot një njeri, qoftë burrë ose grua,
aqë tē ngjashëm!... Çuditëm!... Ky djalë do jetë lastari 140
i Odiséut me zemër tē madhe! Ja, ky, Telemáku,
që e pat lenë në djep atëhere kur shkuant në Trojë
gjithë akëjtë; dhe bëtë një luftë tē tmerrshme pér shkakun
tim, surratqenes!...» Ahere ju gjegj Menelá flokëverdhëi: 145

«Kjo që mendon ti, o grua, më shkon edhe mua nga mendja; këmbët e duart, vështrimin dhe kokën e flokët mbi ballë si të atij shëmbëllejnë... Prandaj, kur i zura në gojë vojtjet që pati duruar për mua dikur Odiséu, sytë e përlotur ky mik i mbulol me zhgunin e purpurt.» 150

Fjalës së tij ju përgjegj Pisistrati, i bir' i Nestorit:
 «Bir i Atréut, filiz i Zeúsit, o prijës luftarësh!
 Me të vërtetë ky është i biri, ashtu si mendove.
 Por u tregua një djalë i matur, që di t'i nderojë
 njerzit kur vjen posa mik përsëpari në derën e tyre; 155
 ja pse nuk tha ndonjë fjalë të kotë ahore kur zëri
 yt na kish bërë për vete si fjal' e hyjnive qiellore.
 Mua më nisi Nestori kalorës, fisnik, me të bashkë,
 se Telemákut s'i rrihej pa ardhur këtu të shohë,
 duke shpresuar prej teje këshilla të urta a ndihmë. 160
 Gjithë ato të këqia që heq një i ri, kur i ati
 ndodhet i ikur, dhe s'ka asnje tjetër t'ja mbrojë pallatin,
 ja, i pëson Telemáku... Pa pasur këtu Odiséun,
 s'ndodhet në gjirin e popullit kush t'ja largojë të keqen,

Fjalës së tij atëhere ju gjegj Menelá flokëverdhi:
 «O perëndi! Paskam fatin të shoh në pallatet e mia
 djalin e burrit të dashur, që rënë dikur pat në luftë
 gjithë ato herë për hallet e mia?... Me t'ardhur tek unë,
 kisha menduar ta pres me nderime të larta, veç gjithë
 burrave akéjas. Sikur të kish dashur Zeús buçimlarti 170
 që tishim ktyher të dy nëpër det me anije, ahore
 unë atij do t'i falja në Argos qytet me pallate
 e do ta sillja këtu nga Itaka me ç'kish e nuk kishte
 — gjithë visaret, të birin e popullin — duke shpërndur
 ç'njerëz banojnë në një nga qytetet e shtruar prej meje. 175
 Duke jetuar së bashku këtu do t'i shkonim shojshokut
 dhe dashurinë e gëzimet që ne do të ndjenim, asgjë, veç
 hijes së kobshme të vdekjes, nuk kish për t'i nxirë dot kurrë.
 Por na e pati zili këtë fat ditëbardhë Zeús;
 vetë atë s'desh ta linte derziun të kthehej në vatë.» 180

Foli kështu e të gjithëve sytë ju mbushën me lot.
 Bija e Zeúsit, Heléna e bukur argjëjase, qante:
 e Telemáku edhe Meneláu, i bir' i Atréut.
 As Pisistrati nuk mbeti me sy të panjomur nga lotët;
 zemra e tij rikujtoi Antilókun, vëllain që vras 185
 biri fatos i Eosë së ndritur. E tha këto fjalë:
 «Bir i Atréut! Çdo herë që plaku Nestor edhe unë
 flisnim me nge në pallatin e tij edhe ndodhë të zinim
 emrin tënd nëpër gojë, ai kurdoherë të mburrite
 si më të mençurin burri nga gjithë të gjallët. Por sonte, 190
 jemi që jemi këtu, më dëgjo një këshillë: për mua
 nuk është mirë të qajmë tanë që mbaruan së piri.
 Nesër një ditë të re do na sjellë e bija e Natës.
 Po me këtë unë s'dua të them se nuk bën të vajtohen
 gjithë ata njjerëz të vdekur që fatit të tyre ju shtruani. 195
 Edhe një ndër mund t'u bëjmë të mjerëve ne, duke prerë
 flokët mbi varret e tyre e lote për ta duke derdhur.

- Humba dhe unë një vlla ndënë muret e Trojës, që s'ishte
trimi i fundit në Argos-ti duhet ta dish fare mirë;
as e takova atë, as e pashë, por thonë të tjerët 200
se Antilökun e kishit të parin në vrap e në luftë.
- Fjalës së tij Menelá flokëverdhí ju gjegj edhe foli:
«Burra më shumë të mençur se ti, dhe më pleq, mik i dashur,
nuk do të shprehnin dot kurrë mendime e fjalë të tilla! 205
- Fjalët që folë tregojnë se ke urtësinë e tyt eti.
Njihet fort mirë lastari i burrit, që vetë Kroniu
fatin e lumtur i solli kur lindi e kur u martua;
si pleqëria e mbarë që i fali Nestórit, dhe djemtë
aqë të mençur e trima të rrallë në punët e luftës.
Le të pushojmë vajtimin që nisën kështu pa e pritur, 210
dhe le të ulemi prapë në sofër; pak ujë në duar
le të na hedhin të lahem. Nesër, që heret, do kemi
nge, Telemáku e unë, të flasim më gjerë e më gjatë.»
- Foli kështu, edhe ujë Asfalíoni u derdhi në duar,
një shërbestar nga besnikët që kishte fisnik Meneláu. 215
Shtrinë pastaj ata duart mbi gjellët e shijshme të sofrës.
- Por diçka tjetër mendoi të bëjë e bij e Zeúsit.
Hodhi Helena një bar n'atë verë nga merrnin e pinin,
që t'u fashitej mëria e dhembja, t'harronin çdo vojtje. 220
Kush do të pinte, skish më për të qarë një ditë të tërë,
t'atin a t'ëmën sikur të kish humbur, a qoftë vëllain,
qoftë edhe djalin e dashur të shpirtit sikur të ja kishin
therur me thikë aty para syve të tij. I atillë
ish si bar i dobishëm, që falur i pat Polidámna,
shodja e Tónit, në vise t'Egjyptit, ku toka pjellore 225
barëra rrit me shumicë, që sjellin dobinë ose dëmin
dhe çdo njeri është një kryemjeshtër në punë mjekimi;
se katragjyshi i gjithë aytre ka qenë Pelóni.
- Si e trazol në verë atë bar me kujdes e dha urdhër
kupat që kishte secili përpara t'i mbushin me radhë, 230
fjalën e mori ajo dhe një herë e nisi të thotë:
«Bir'i Atréut, filiz i Zeusit, e gjithë sa jeni
mbledhur këtu, ju, fëmijë heronjsh të shkëlqyer, Zeusi
i plotpushtetshëm na jep kur të ligat e kur lumturinë. 235
S'ka fund e krye fuqia e tij. Pra, ju uluni t'hani,
duke ja shtruar bisedës së këndshme. Dëgjoni ndërkohë
një histori që nuk ka si mos ju pëlqejë. Do t'ishte
shum' e vështirë për mua të rri t'ju rrëfej gjerë e gjatë
gjithë ato vepra kreshnike që bëri dikur Odiséu.
- Por do rrëfej heroizmin e madh që guxoi fatosi 240
brenda në Trojë, në kohën kur hoqët të gjitha të zezat
ju, o akéjas. Plagosi një ditë vetveten me shufër,
hodhi mbi supet e tij disa lecka të vjetra dhe hyri
mu si ndonjë shërbëtor n'udhëgjerin qytet të armikut.
- Pépo mbuluar me lecka të tilla, ai shëmbëllente 245
ndryshe nga c'ishin mësuar trojanët ta shihnin së largu,
pranë anijeve akéje, se hiqej lypsar i vërtetë.
Hyri kështu në qytetin e Trojës; të gjith' u mashtuan.
Unë e njoha ashtu të ndryshuar, e shumë pyetje

- nisa t'i bëj; por, i hollë nga mendja siç qe, më rrëshqiste. 250
 Pasi e lava, e leva me vaj e i dhashë të vishet
 dhe ju betova se s'kam pér t'u thënë gjësendi trojanve
 pa mos u kthyer ai në anijet e shpejta e shatorret,
 fill e pér pe më tregoi ç'mendonin akéjtë të bënин.
 Pasi shfarosi me shpatën e gjatë trojânë të shumtë, 255
 shpuri n'ushtrin' e argëjve një barrë me lajme të reja.
 E tekxa gratë trojâne filluan të qajn' e të cirren,
 mal bëhej zemëra ime që s'priste veç kthimin në Sparë;
 dhe po vajtoja humnerën ku rashë pér qef t'Afërditës, 260
 që më degdisl në tokë të huaj, larg vendit të dashur,
 edhe braktisa kështu time bijë, pallatin e burrin.
 që sa pér mend e pér nur nuk i gjendet dot shoku në botë!»
 -Fole të drejtén, o grua, ju gjegj Menelâ flokëverdhë.
 Unë kam njohur fortë mirë dhe mendjen dhe zemrën e shumë 265
 njerzve kreshnikë, e kam udhëtar në viset e botës
 Por sytë e mi s'kanë parë asnijëherë një burrë me zemrën
 aqë të madhe e trime që kish Odiséu i mjerë.
 Do të mjaftonte shërbimti që bëri me kalin e drunjë,
 ku luftëtarët më trima argëjas u fshehën me mua, 270
 duke u sjellë shkatrrimin dhe vdekjen e tmerrshme trojânve.
 Erdhe ti vetë asaj ane ahore, Helenë, se ndoshta
 nxitur të kishte ndonjë prej hyjnive që pati dëshirën
 raste lavdie t'u falte trojanve; hyjnor Deifobi
 e cte pas teje. Tri herë u vërtiti rrëth kalit të drunjë 275
 duke i rënë me dorë, dhe emër pér emër i thrissje
 prijsit e shquar danâjas me zërin e grave të tyre.
 Por Odiséu, i biri i Tidéut dhe unë, që ishim
 t'ulur mes turmës, dëgjuam kur thirre. Diomédi e unë
 nuk po përbaheshim dot dhe menduam të suleshim jashtë 280
 ose të jepnim përgjegje që brenda; por vrullin që kishim
 marrë e përbajti Odiséu e nuk na lejoi. Ahore
 bijt' e akéjve që ndodheshin brenda nuk merrnin as frysë.
 Antekli vetém u mat të përgjigjej, por shpejt Odiséu
 gojën ja zuri me duart e fortë. Kështu i shpëtol 285
 gjithë akéjtë; dhe nuk na lejoi të merrnim as frysë.
 gjersa Paláda Athénë të mori me vete e shkuat.»
- Dhe Telemâku i urtë ja ktheu me fjalë të tillë:
 «Bir' i Atréut, filiz i Zeusit, o prijës luftarësh,
 gjithë sa fole këtu e theillojnë më fort dhembjen time, 290
 derisa aqë virtute s'e mbrojtëni nga vdekja e zezë
 dhe ajo zemër e hekurt më kot i qëndroi rrezikut.
 Por le të shkojmë. Ju lutem, përcillmëni tej pér të fjetur.
 Koha ka ardhur të biem t'i falemi gjumit të émbël.»
- Foli kështu, edhe gratë e saj porositi Helena
 në paradhomë t'ujdisnin krevatet e tyre: të shtronin 295
 poshtë takëme të purpura, shkorsë përsipër atyre
 edhe një palë flakata të leshta. Ato menjëherë
 dolën përashta me dritë pishtarësh në duar, e shtruan
 mirë e bukur krevatet. Ahore ju priu kasneci
 drejt paradhomës, ku ranë e fjetën të dy miqt' e ardhur, 300
 trim Telemâku i ndritur dhe djali fisnik i Nestórit.

Thellë pallatit u dergj dhe i biri i Atréut, e pranë
ra dhe e shoqja, Helena hyjnore, me napën e gjatë.

Gisht-trëndafileja Eo nga shtrati prej bryme po ngrihej,
kur Meneláu u ngrit e u vesh, ngjeshi shpatën e mprehti,
lidhi sandale tē mira nē këmbët e tij dhe pa humbur
koh' u largua nga dhoma e gjumit me pamje hyjnore,
drejt Telemákut. U ul pranë tij e filloj t'i thotë:
«Ç'hall aq'i madh tē shtrëngoi, hero Telemák, që tē nisesh
e tē lundrosh përmes detit tē gjerë drejt Spartës hyjnore? 310
Esht' halli yt a i popullit gjithë? Hap zemrën e folë!»

Dhe Telemáku i urtë ju gjegj menjëherë: «O krye-
trim Menelá i Atréut, filiz i Zeúsit, kam ardhur
që tē marr vesh ndonjë send pér tim atë nga goja e jote.
Shembet shtëpia e ime e ç'kam e nuk kam e merr lumi; 315
plot me armiq është mbushur pallati im, ku u shtruani
mtonjësit mendjemëhenj, cipëplasur, që duan pér grua
mëmën, dhe gjënë e gjallë ma therin pas qejfit tē tyre.
Ja përsë unë tani përqafoj këtu gjunjët e tua
e po tē lutem tē flasësh pér fundin fatkeq tē tim eti, 320
nëse ka ndodhur ta shohëah ti vetë a makar tē zuri
veshi gjësendi nga burra tē tjerë pér meret që hoqi.
Bir m' orëzi nuk ka lindur né botë prej barkut tē mëmës!
Dhe mos kërko t'embëlosh helmin tim me nderim a mëshire; 325
një e nga një m'i trego që tē gjitha ç'ke parë e dëgjuar.
Unë tē lutem, po qe se im atë, fisnik Odiséu,
të ka shërbyer me fjalë a me vepra nē tokën trojane,
ku pati hequr njëmijë tē zeza së bashku me gjithë
burrat e tjerë argéjas, kujtoji sërisht e m'i thuaj!-

Fjalës së tij ju përgjegj Menelá flokëverdhil, i ndezur: 330
«Si ësht' e mundur, o zot, që tē shtrohen nē sofër tē burrit
aqë kreshnik ata burra — u thëncin! — rrëzila? Ashtu si
ndodh kur drenusha le foshnjën e saj miturake, tē gjirit,
bar pér kullotë nē male e lugina, po kthehet luani 335
brenda nē shtrofëtë dhe shqyen fëmijët, o qoftë edhe mëmën,
dhe Odiséu njësoj do tē sjellë pér mtonjësit vdekjen!
Dashtë Zeúsi i madh dhe hyjnité Athén' e Apolon
që Odiséu tē sulet mbi mtonjësit si atëhere
kur nē qytetin e fortë tē Lésbos i doli përballë
Filomelidit, që e ftoi nē ndeshje: u mundën si trimat,
e më së fundi e shtriu përtokë; dhe burrat akéjas
fort u gëzuan. Dhe vdekja e tyre do t'ishte e shpejtë
edhe martesa e tyre do bëhej me kuje tē madhe!
Sa pér këto që pyet e më lutesh, do them ç'më di zemra;
nuk do kérkoj t'i bëj bisht së vërtetës, ashtu si ma foli 345
Plaku i drejtë i detit, e nuk do tē fsheh asgjësendi.

Duke lundruar, pas kthimit nga Troja, drejt tokës atrore,
ku dëshironja t'arrij sa më parë, më mbajtën hyjnité
afër Egjyptit, se nuk kisha bërë pér ta hekatomba;
duan t'i sjellim ndër mend kurdoherë tē drejtat e tyre... 350
Ndodhet përpara Egjyptit, rrëthuar nga valë tē larta,
ishull i vogël, tē cilin e thrresin me emërin Fáros,
aqë larg tokës, sa udhë arrin një anije tē bëjë

- brenda një dite kur era e mbarë i fryn që nga kici.
 Ka dhe një skelë me brigje ranore, prej ku i lëshojnë
 n'ujë anijet kur mbushen me ujë nga vrima e zezë. 355
- Plot njëzet ditë më mbajtën hyjnité atje, pa fryr' era
 që i përejell anijet mbi detin e gjer' e pa anë.
 Ç'kishim ushqime me vete po sosheshin fare dhe shokët
 dita me ditën humbisnin guximin, kur një nga hyjneshat
 ndjeu mëshirë dhe solli shpëtimin për ne. Idotéa,
vajza e Plakut tē detit, Protéut, e prekur pa masë,
 erdhi e më gjeti tek endesha vetëm i ndarë nga shokët
 që po peshkonin me grep buzë ujdhesës tē mbytnin urinë. 365
 M'u afërua hyjneshë e fjalë tē tillë më foli:
 «Je torollak, o i huaj, i lehtë nga mendtë, apo dashke
 vetë dhe ndjen lezet tē mundohesh? Përse ke qëndruar
 koi kaqë kohë këtu në ujdhesë, pa gjetur dot mjetin
 për tu larguar? Po zemrën e shokëve s'e sheh që drobitet?» 370
- Foli ajo, edhe unë ja ktheva me fjalë tē tillë:
 «Qofsh cilado nga hyjneshat pa mort, urdhëro e dëgjomë.
 Jo, unë s'ri, sepse dua këtu; por u dola nga fjalë
 edhe kam fyter hyjinjtë e pavdekshme që rrojnë në qiell.
 Por, pasi s'ndodh asnje gjë që s'e dinë hyjnité, më thua,
 cili hynjor më pengon e më lidhi në udhën e kthimit? 375
 Si mund tē bëj që tē kthehem sérish nëpër detin peshkrritës?»
- «Po, o i huaj, m'u gjegj perëndesha, do them tē vërtetën.
 Shpesh vjen këtu një nga Pleqtë e detit, Protgu egjyptas;
 një parandjellës, me zot Poseidónin, që njeh fare mirë 380
 gjithë humnerat e detit; dhe flitet se është im atë
 e më ka rritur. Po munde t'i zësh ndonjë pritë ta kapësh,
 do tē mësosh prej atij sa i gjatë do jet' udhëtimi
 e çfarë udhë do çash përmes detit tē gjerë gjat' kthimit.
 Do tē mësosh gjithash tu, o filiz i Zeúsit, po deshe,
 çfarë e mir' e e keqe ta gjeti shtëpinë prej kohës 385
 që e fillove lundrimin e gjatë me shumë rreziqe.»
- Foli kështu, edhe unë ja prita me fjalë tē tillë:
 «Folë tanë e mësomë se si mund ta shtie në dorë
 Plakun hyjnor, se, po pa a nuhati gjësend, më shpëtol;
 nuk ësht' e lehtë t'i mundë hyjnité njeriu i vdekshëm.» 390
- Fola kështu, dhe ajo menjëherë ju gjegj fjalës sime:
 «Unë do flas çfarë duhet, pa Ishehur asgjë tē vërtetë.
 N'orën kur dielli ngjitet në mesin e kupës së qillit,
 del edhe Plaku nga deti, mbuluar prej valës murrake 395
 që ka drithmuar Zefiri me afshin e tij; sapo ikën
 tutje edhe bie tē flerë në shpellat e thella. Ahere
 dalin nga deti dhe fokat që rrit e Detlindura nimfë,
 mblidhen rrëth Plakut tē detit dhe dergjen aty, duke mbushur
 shpellat e thella me erën e rëndë tē fundit tē detit. 400
 Nesër, posa tē agojë, do shkojmë tē dy n'ato shpella
 dhe do tē gjej ndonjë vend që tē dergjesh aty sipas radhës.
 Por duhet pasur kujdes që tē zgjedhësh tre veta tē fortë,
 ndër më tē mirët nga shokët rremtarë që ke në amije.
- Ja dhe dredhitë e holla që di tē përdorë Plakushi. 405
 Posa tē vijë, ai do numrojë nga pesë e nga pesë

Foli kështu, edhe fjalës së tij ju përgjegja e thashë:
 «Ti e di mirë, o Plak — pse pyet me qëllim të ma hedhësh? — 460
 se unë mbahem këtu, te ujdhesa e vogël, prej kohësh
 dhe nuk e gjej dot mënyrën se si të shpëtoj së këtejmi;
 zemëra ime e ndjej se po tretet. Më thuaj, të lutem
 — pasi s'ka gjë që hyjnité s'e dinë — kush ësht' i Pavdekshmi 465
 që po më mban të mbërthyer me dhunë këtu e më mbylli
 udhët e valve, e si mund të kthehem mes detit peshkrritës?»

Fola kështu, edhe Plaku i detit ma pat menjëherë:
 «Duhej, në kohën e nisjes, t'i bëje flijime Zëusit
 edhe hyjnive, në doje t'arrije një or' e më parë,
 duke lundruar mes detit të purpurt, në vendin e lindjes, 470
 Është e shkruar prej fatit mos shohësh më miq e të dashur
 edhe pallatin e lartë e tokën e ëmbël atrore,
 pa u degdisur sérish deri n'ufrag e lumit t'Egjiptit,
 që e ka gurrën te Zëusi zot, edhe pa u blatuar
 shumë hekatomba të shenja hyjnive që rrojnë në qill; 475
 vetëm ahore ata do të çelnin për ty menjëherë
 udhën e lumtur të kthimit që ke aqë shumë për zemër.»

Foli ai këto fjalë, dhe zemra në gjoks m'u coptua;
 thoshte të nisja sérish atë udhë të gjatë mes detit 480
 mjergullbuluar me shumë rreziqe drejt lumit t'Egjiptit.
 Por ç'mund të bëja? Ju ktheva ahore e thashë: «Të gjitha
 sa porosit do t'i kryej, o Plak. Po përpara më thuaj
 fill e për pe: gjithë burrat akéjas, që lamë n'anjet
 un' e Nestóri, në Trojë, kur ikém, shpëtuan dhe erdhën 485
 gjallë n'atdhe, apo ndodhi të gjejë ndonjëri prej tyre
 vdekjen të zezë, mizore, n'anije, gjat' udhës së kthimit,
 ose në duart e njerëzve t'afërm, pas fundit të luftës?»

Fola kështu, dhe ai menjëherë ma priti me fjalët:
 «Djal' i Atréut, përsë po kërkon të mësosh kaqë gjëra? 490
 Ty nuk të hyjnë në punë mendimet e mia të fshehta;
 s'mund t'i dëgjosh që të gjitha, pa qarë me orë të tëra.
 Shumë prej burrave vdiqën e shumë të tjerë shpëtuan.
 Vetëm dy prijës akéjas u shuan në udhën e kthimit;
 sa për ata që u vranë në luftë, ke qen' atje vetë.
 Vec një nga prijësit mbahet i gjallë mbi detin e gjerë; 495
 edhe Ajáksi u mbyt me anjet e tij rremëgjata.
 Afër Shkëmbinjve Gerésë, gjigandë, degdisi së pari
 zot Poseidóni anjet; shpëtoi kështu nga rreziku.
 Dhe do shpëtonte, sado ta urrente Athéna sykaltër,
 sikur mos nxirrte nga goja një fyterje kundër hyjnorve; 500
 pati guximin të mburrej se mundi, me forcat e veta,
 dhe për inatin e tyre, të dilte nga fundi i detit,
 Pósa dëgjoi me c'fjalë të madhe u mburr, Poseidóni
 cfurkun rrëmbeu me duart e tij të fuqishme, goditi
 njërin nga gurët, e çau; një pjesë e tij nuk lëvizi
 fare nga vendi, po copa e gurit ku rrinte Ajáksi
 në atë kohë kur nisi të mburrej, u shemb tatëpjetë
 detit pa fund dallgëfryrë së bashku me të; e u zhdukën...
 Piu nga uji i ngjelmët... Por dhe yt vëlla pat shpëtuar
 brenda n'anjen e tij, se i ndihu atij kryezonja 510
 Hérë. Po, kur afërohej në cepin e ashpër Maléas,

- era e stuhishme rrëmbeu anijet e tij e i flaku
tutje, në detin peshkrritës; gulconte i ziu, po prapë
shpresën e kish se do kthehej. Ahere i nisën hyjnité
erë të mbarë, q'ë shpuri në brigjet ku pati jetuar 515
motit Tiésti, dhe sot na banonte Egisti, i biri.
Nuk i gëzohej dot tokës së dashur atrore ku shkeli
këmba e tij, dhe e prekte me dor' e filloj ta puthte;
sytë ju mbushën me lote kur pa i malluar atdheun.
Por e diktoi nga maja m'e lartë e kepit rjeriu 520
q'ë kish vendosur atje si vrojtues Egist djallëzori
e i pat qenë zotuar t'i jepte shpërblim dy talante
ari. Dhe priti një vit se mos kthehej i biri i Atréut,
shkonte andej tinëzisht edhe armët q'ë kish ja rrëmbente.
Iku me vrap q'ë t'i jepte bariut të popullit lajmin, 525
dhe menjëherë Egisti trilloi një kurth vdekjeprurës:
mori ai njëzet trima të zgjedhur, i fshehu, dha urdhër
të pregetitej gosti e shkëlqyer e shkoi të ftonte
mbretin e popullit, Agameinnónin, me kuaj e qerre.
Pa mos dyshuar se c'gjémë e priste, e mori me vete 530
gjer në pallatin e tij, dhe, të ulur në sofër si ishin,
si atë derrin q'ë vrasin në grazhdë e shtriu të therur.
Gjallë asnje nuk shpëtoi nga shokët e Agamemnónit;
as të Egístit: e skuqén pallatin me gjakun e tyre.»
- Foli ai, edhe zemra në gjoks m'u bë cop' e thërrime. 535
Rrija i shtrirë dhe rërën e njomja me lotët e mia;
unë s'e doja më jetën, nuk doja t'ja shihja më dritën
diellit! Qava e qava i shtrirë përtokë, sa s'plasa,
derisa shfreva hidhrimin. Ahere Plakushi më foli:
- «Mos e humb jetën, o djalë i Atreút, kështu duke qarë 540
pa një dobi, sepse lotet e shumta s'të japid dot ndihmë.
Ti të mendohesh se si mund të kthehesh n'atdhe sa më parë;
ke për ta gjetur Egistin të gjallë, po që se Oresti
nuk paska shkuar përparrë e nuk e ka vrarë. Të paktën
do të arrish t'ja hash drekën Egistikit në kohën e duhur.» 545
- Foli kështu, edhe fjalët e tij se c'më dhanë pak zemër,
shpirti i im i trishtuar filloi sakaqë të ngrohej;
e disa fjalë atij urtë butë i fola e thashë.
- «Sa për këta të dy prijës, e mora vesh fatin e tyre.
Por unë dua të flasësh për burrin e tretë, q'ë mbahet 550
gjall' ose vdekur në det. Nuk ka gjë n'u helmofsha, ma thuaj.»
- Unë i fola kështu, dhe Protéu m'u gjegj menjëherë:
«Eshtë i bir' i Laertit, q'ë rri në Itakë. E pasë
n'ishull, mes detit, ku ndodhen pallatet e nimfës Kalipso,
q'ë po e mban pa vullnetin e tij; edhe qan dit' e natë, 555
se nuk e ka mundësinë të kthehet në tokën atrore;
s'ka as anije, as shokë ta shpien drejt detit të gjerë.
Ti, o lastar i Zeúsit, nuk eshtë e thënë të vdesësh
n'Argos më kuajt e bukur; hyjnit' e pavdekshme nuk duan
të të largojnë në fushat Elize, në fundin e botës, 560
vendi ku rri Radamánt flokëverdhë dhe njerëzit bëjnë
jetë të qetë e t'ëmbël. Atje nuk ka dimër të rëndë,
s'bie as shi as déborë, dhe njerëzit ditë e natë.»

- i përkëdhel ai fillad i Zefirit që nis Oqeani;
mbasi je burr' i Helenës, je dhëndërr për ta i Zeúsit.» 565
 Foli ai, e u zhyst ndënë deti plot valë e shkumë.
 Unë ndërkokë u nisa së bashku me shokët hyjnorë
 drejt atij bregu ku ishin anijet me zemër të vrarë.
 Posa arritëm në buzë të detit, u shtruam të hanim
 darkën. Ra nata hyjnore; u shtrimë të flem' anës detit 570
 Gishttrëndafileja Eo shtratin prej bryme po linte,
 kur i lëshuam anijet në valët hyjnore të detit,
 duke vendosur direkët e velat në vendet e tyre.
 Hipën dhe shokët, u ulën në drrasa dhe nisën të rrithnin
 valët e detit plot shkumë të bardhë me rremat e tyre. 575
 Papo arritëm në lumë t'Egyptit, që rrjedh nga Zeusi,
 dhe, si lëshuam spirancat, blatuam një sër' hekatombash
 për të fashitur mërin' e hyjnive që s'kanë mort kurrë.
 Agamemnónit i ngrita një varr për lavdi të përjetshme.
 Kur i mbarova të gjitha detyrat e mia, shpalosa 580
 velat sërisht edhe era e mbarë që nisën hyjnité
 drejt e përparrë më shpuri në tokën e dashur atrore.
 Por ti qëndro dhe pak dit', njëmbëdhjetë apo dy mbëdhjetë;
 unë pastaj të përcjell me dhurata; tre kuaj të zgjedhur,
 qerre prej druri të shndritshëm dhe kupë të bukur prej ari, 585
 që kur të pish me atë për t'u shprehur nderim perëndive
 të më kujtosh gjithëmonë sa kohë të jesh me të gjallët.»
 Fjalës së tij atëhere ju gjegj Telemáku i urtë:
 «Bir i Atréut, këtu mos kérko të më mbash shumë kohë. 590
 Po të qe vetëm déshira e ime e mirë, ahore
 unë do rrija këtu pranë teje një vit, pa e ndjerë,
 e do harroja shtëpin' edhe prindët, sepse më gëzohet
 shpirti pa masë kur ulem të ndiej rrëfimet e tua.
 Por ata shokë që lashë në Pillos dojenë mërzitur, 595
 kurse ti do të më mbash shumë kohë/këtu pranë teje.
 Cilatdo qofshin dhuratat që mund të më japësh, për mua
 dhe ajo gjëja m'e thjeshtë do t'ishte thesar i paçmuar.
 Dhe, sa për kuajt që fole, nuk dua t'i shpie n'Itakë;
 është më mirë të mbeten t'i ruash këtu si stolira
 ti, sundimtar i një toke me fusha që s'kanë të sosur,
 ku lulëzojnë përherë tërfili e zunkthi i erëndshëm,
 drithërat, tepa shumicë dhe elbi i bardhë merr dheun. 600
 Kurse n'Itakë nuk ka asnje fushë vrapijmë e luadhe;
 vetëm se dhi ai vend mund t'ushqejë, po prap është i këndshëm
 aqë sa vendet e pasur në kuaj. Në ishuj s'ka fusha
 edhe luadhe; Itaka më pak se ujdhesat e tjera.»
 Foli kështu, edhe trim Menelau luftar buzëqeshi;
 e përkëdheli me dorë, e thirri me emër e foli:
 «Me ato fjalë që unë dégjova, o djalë i dashur,
 ti më tregove se ç'gjak prej fisnikësh të rrjedh nëpër deje. 610
 Do t'i këmbej, pra, dhuratat, kjo s'është e vështirë për mua.
 Nga gjithë ç'kam më të vyer këtu, në pallatet e mia,
 gjëja m'e rrall' e m'e bukur do zgjidhet për ty si dhuratë:
 kupë punuar me shije, ergjend fund e krye, me buzët
 rrëth e përqark prej floriri, e gdhendur nga dor' e Heféstit, 615

qē mē ka falur Fedimi hero, sundimtar i Sidónës,
kur mē strehoi shtëpia e tij n'udh' e sipër të kthimit
në mëmëdhe, kalimtar; unë dua të bëhet jotja.»

Ja se ç'biseda po bënин mes tyre. Ndërkohë e nibushnin
njerzit e ftuar pallatin e birit hyjnor të Atréut; 620
kush sillte dhen, ndonjë tjetër po vinte me verë për burra,
ose me bukët që çdo bashkëshorte mandilestolisur
bukur dërgonte; pallati gatitej për darkën e tyre.
Por n'atë shesh, para dhomës së madhe që pat Odiséu,
mtonjësit lozni me hedhje shigjetash e disqesh përsipër 625
tokës së ngjeshur, ku shfaqej përherë krenia e tyre.
Kryet e mtonjësve, trima që binin në sy, Antinou
dhe nurhyjnor Eurimáku aty pranë, po rrinë të ulur,
kur ju afrua atyre Nojmóni, i bir' i Froniut
edhe filloi ai ta pyeste kështu Antinoun; 630
«O Antinó, ësht' mundur ta dim' apo jo se në ç'ditë
ka për t'u kthyer këtu Telemáku nga Pillos ranore?
Imja ka genë anija që mori, por mua më duhet
për të arritur n'Elidën fushore ku kam dymbëdhjetë
pela dhe mushkat e tyre në kohë për punë. Do kisha 635
shumë dëshirë të zbut ndonjë mushkë e ta vë ndënë zgjedhë.»

Foli ai, dhe të tjerët ky lajm i mahnitit; s'mendonin
se kishte shkuar në Pillos, qytet i Neléut. Kujtonin
se kishte mbetur në fusha me dhen a sj mik i derrjarit.

Fjalës së tij ju përgjegj Antinou, i bir'i Eupitit: 640
«Mor pa më thuaj, vërtet, ç'ditë iku e ç'shokë e ndoqën?
Mori nga trimat e zgjedhur t'Itakës ai, apo sklevër
e rrogëtarë të tij? Dhe këtë është i zoti ta bëjë...
Dua tanë të më thuash edhe diçka tjetër; anijen
tënde murrake e mori si me përdhunë e iku, 645
apo ja dhe me dëshir' i kandisur nga fjalët e tij?»

Dhe Nojmóni, i bir'i Froniut, ja priti me fjalët:
«Vetë ja dhashë. Po kush ësht' ai që do sillej dot ndryshe,
po t'i që lutur një burrë i tillë, i zhytur ndër aq 650
halle e mendime? Do t'ishte e rëndë për të t'ja mohonte.
Shokët që e ndoqën, vërtet janë ajka e djemve t'Itakës.
Unë dallova në krye të tyre Mentòrin, në mos po
një nga hyjnorët, i cili i ngjiste atij në të tëga.
Por bëj çudi! Edhe dje, në t'aguar, e pashë Mentòrin
në atë kohë kur hipte n'anije të shkonte në Pillos.» 655

Foli kështu, e u kthye sérish në shtëpin' e të atit.
Duke ju bindur të dy zemërimit të tyre, i ftuan
mtonjësit t'ulen dbe lodrat e tyre në çast t'i ndërpresin.
Pápo u ngrit Antinou me shpirtin të nxirë nga dhembja
e zemërimi dhe sy që përgjisnin me zjarr flakëronjës. 660
«Turp i pathënë t'arrijë ta bëjë ai udhëtimin
pa na përfillur! Ne nuk e mendonim t'ja dilte në krye!
Një djalurçinë, fill vetëm, përbuzi sa jemi ne, burra,
hodhi në det një anije dhe iku këtej duke marrë
lulen e trimave tanë me vete! Dhe z'dinte sa shumë
larg mund të shkojë zullumi i nisur! Ja preftë Zeusi
ditët sa pa i zbatuar mendimet e tij ogurzeza! 665

Jepmëni shpejt një anije të shpejtë e njëzet rrëmetarë
që t'i bëj pritë e ta ruaj atë me kujdes kur të kthehet
mu në ngushticën në mes të Itakës e Sámos shkëmbore,
për të paguar me kokë kërkimin e t'et nëpërt dete!»

670

Foli, dhe mtonjësit nisën ta mburrnin atë e ta nxisnin
dhe në pallat t'Odisëut u futën të gjithë sic ishin.

Jo shumë von Penelópa kuptoi q'mendime të liga
mtonjësit bluanin thellë në fundin e shpirtit të tyre.

675

Ishte Medóni, kasneci, ai që i tha menjëherë
ç'kishte dëgjuar përjashta oborrit, kur mtonjësit thurnin
kurthet e tyre pér punë të zëza n'oborr; edhe iku
shpejt të ja thotë. Ajo, sa i shkeli te praku, i foli:
«Ty, o kasnec, mos të nisën këtu ata mtonjës bujarë
që t'urdhërosh shërbestaret e tim Odiséu të lenë
ç'punëra kan' e të merren të gjithë me darkën e tyre?
Më mos më rënçin në qafë, me gjithë trillimet e tjera!

680

Qoftë e fundit kjo darkë që hanë ata këtu brenda!

Vini nga ana e anës të prishni këtu pasurinë
e Telemákut të urtë! Nuk paski dëgjuar, kur ishit
çuna të vegjël, nga prindët ç'ka qenë pér ta Odiséu?
Jo, nuk ka ndodhur t'ja shkel' Odiséu ndonjërit të drejtat,
qoftë me fjal' a me vepra, sic është zakoni të sillen
mbretërit hyjnorë, që një eurrejnë dhe tjetrin e duan.

685

Ky s'i ka bër' asnijëherë askujt gjë të keqe. Por duket
zemëra juaj fort mirë në veprat e ndyra që bëni!
Më nuk ka mbetur asnijë mirënjohnje pér veprat e mira!...»

Fjalës që foli, Medóni i urtë ju gjegj: «Mëretëreshë!
Se mos kjo qenka e keqja m'e madhe! Por mtonjësit thurin
kurth më të madh e të egër. Dhe dashtë i biri i Krónit
të mos arrijn' asnijëherë ta bëjnë atë që kërkojnë!
Duan të vrasin me shpatë tét bir, Telemákun, gjat' udhës
që do të bëjë ai pér t'u kthyer në vendin e prindve,
prej asaj Pillos së shenjtë dhe Spartës hyjnore, ku shkoi
pér të mësuar gjësendi rrëth fatit që pati i ati.»

690

Foli ai, dhe asaj se q'ju pren' edhe gjunjët dhe zemra.
Ndenji kështu pér një kohë pa thënë asnijë fjalë; ju mbushën
sytë me lot; u nemit ai zëri i saj aq' i émbël.

695

Dhe pas një heshtje të gjatë, ju gjegj Penelópa e foli:
«Pse është nisur, kasnec, biri im? Dhe q'nevojë e shtyu
t'hypë n'anijet e shpejta, mbi átet e detit që marrin
trimat dhe rendin në fushat e ujshme pa fund e pa anë?
Dashka mos mbahet mend fare as emri i tij nëpërt botë?»

Foli ajo, dhe Medóni i mençur ju gjegj: «Nuk di fare
nëse e nxiti ndonjë nga hyjnorët a vetë e nisi
udhën drejt Pillos me shpresë mos ndien gjësendi pér t'atin:
në do të kthehet një ditë e q'fund të llahtarshëm ka pasur.»

700

Tha këto fjalë ai, e pastaj hyri brenda në dhomën
e Odisëut. Një dhembje pështolli në çast Penelopén;
fronat e shumtë që kishte në dhomë s'e mbanin dhe shkoi
t'ulej në prakun e dhomës së saj të stolisur, ku vuri
kujen; dhe gratë që bënin shërbimet, të reja e plaka,
qanin ngadalë rrëth saj. Atëhere atje Penelópa,

710

715

mbytur siç ishte në lote, ju foli atyre: «Dëgjoni,
bijat e mia! I zoti i Olimpit, nga shoqet që lindëm
edhe u rritëm së bashku, veç mua helmoi më shumë.
Humba së pari një burrë të madh e me zemër kreshnike,
që nuk kish pasur një shok për virtute ndër gjithë danjtë
dhe me lavdi e mbuloi Greqinë e Argosin brenda 720
Kur tani, ja: më rrëmbyen stuhitë dhe djalin e vetëm
që nga shtëpia, dhe s'ndjeva gjësendi!... Prej jush, o të mjera,
si nuk ju dha, vetëm njërsë makar, të më zgjonte nga gjumi,
derisa ju kishit ditur, kur hipi n'anjen murrake? 725
Ah, sikur unë të kisha mësuar nga goja e juaj
se djali im kish menduar të bënte një udhë të tillë,
nuk do t'ish nisur, sado i vendosur të qe për të ikur,
o do më linte të vdekur këtu, në shtëpi!... Por më nisni
shpejt një kasnec këmbëshpejtë të thrasë plakush Dolionin,
që më pat thënë im atë për punë kur erdhë n'Itakë 730
edhe tani kujdesohet për pemët e kopshtit, të shkojë
e t'ja rrëfejë Laërtit të gjitha këto që po ndodhin.
Ndoshta atë e mëson mençuria të shkojë t'i qahet
popullit kundër atyre që kanë dëshirë të fshijnë
edhe filizin e vetëm t'atij e t'hyjnor Odiséut.» 735

Dádo Euriklia e dhemshur ju gjegj Penelopës e foli:
«Nuse e dashur! Ti vramë po deshe tani me një thikë,
ose më mbyll këtu brenda së gjall! S'do fsheh gjë prej gjëje.
Unë i dija të gjitha, i dhashë qdo gjë që kërkoi,
miell e verë të embël; por vetëm se pas dympëdhjetë 740
ditësh nga çasti i nisjes më vuri në be të të thosha
— veç po të ndodhët ta merrje vesh ikjen nga njerëz të tjerë —
që mos shëmitohej nga lotet fytyra e jote e hirshme.
Pasi të lahesht tani e të vishesh me rroba të pastra,
merr shërbëtoret e tua e ngjitu në katin e sipërm 745
dhe atje lutju Athénës, filizit të Zeus shqyrtarit,
që do ta shkulë nga thonjët e vdekjes; kurseja mundimet
plakut Laërt, që zvarriset i vrarë nga helmet e jetës.
Unë s'besoj se hyjnité urrejnë të gjithë stërnipët
e Arkesiádit; do mbetet makár një lastar për të qenë 750
zot mbi pallatin e lartë dhe tokat pjellore të burrit.»

Fjalët që foli ja mpinë hidhrimin dhe lotët ja shterën.
Lau fytyrën, u vesh më një rrobë të pastër e shkoi
bashkë me gratë e shërbësës në dhomën e katit të sipërm,
mbushi kanistrat me elbin e shenjtë dhe lutti hynjeshën: 755
«Bijë e Zéus shqyrtarit, hyjnesh' e pamposhtur, Athénë,
lutjen dëgjoma! Në rast se për ty Odiséu i urtë
kofshë të majme prej kau e delje ndonjherë ka djegur,
gjithë flijimet kujtoji sérish dhe, të lutem, shpëtomë
djalin, mtonjësit zhvishi nga dhuna e tyre mizore!» 760

Tha e bërtiti, dhe nëmën e saj e dëgjoi hyjneshë.
Mtonjësit bënин potere të madhe në dhomën e errët;
një prej atyre të rinjve zuzarë se ç'thosh disa fjalë:
«Dasmë për ne preqatit kësaj here këtu mbretëresha
e shumëvojtar, pa ditur se mortja qëndron mbi të birin.» 770
Foli ai, por ata nuk e dinin se çfarë kish ngjarë.

Fjalën e mori aher' Antinou e tha: «Mor të shkretë,
lerini gjith' ato fodulle që thoni, se s'dihet;
ndoshta shkon brenda ndonjëri t'ja thotë asaj që të gjitha.
Çohuni t'heshtur këtej që t'i japim një herë e mirë
fund asaj pune që ne të bashkuar vendosëm të bëhet.»

775

Pôsa mbaroi së foluri, zgjodhi ai njëzet trima
dhe u drejtuan të gjithë siç ishin nga bregu i detit.
Hodhën anijen në ujë, vendosën direkun e velat,
rremat i lidhën me guzhma lëkure nëpër trabadarë
mirë e bukur dhe velat e bardha shpalosën. Shërbestarët
trima që kishin u sollën atje edhe armët e tyre.
Hodhën ahore spirancën në gjirin e bregut të detit,
afër një kepi që shtrihej më thellë në ujë, dhe zbritën;
hëngrën atje edhe darkën e priten kështu sa të errej. 785
Lart, Penelopa e urtë, pa vënë gjësendi në gojë,
dergjej dhe zemra e saj dallgëzohej mes shpresës e frikës:
vallë i biri i dashur do shqitej nga thonjët e vdekjes,
apo do binte në kurthin që mtonjësit ngritur i kishin?
Gjithë mendimet që bluan luani kur ndodhet papritur 790
brenda në grackën e ngritur, nga shumë gjahtarë i rrëthuar,
bluante mendja e lodhur, përderisa gjumi i émbël
erdhi të glodhë mendimet e trupin e saj të drobitur.
Por diçka tjetër sajoi ahore hyjnesha sykaltër.
Shpifi ajo një fantazmë, me gjithë tiparet e femrës, 795
mu si Iftima, e bija e burrit të madh Ikariut,
që kishte pasur për burrë Eumili, në Féres. Ahore
nis hyjnesha fantazmën në dhomë t'hyjnor Odiséut,
ku ishte shtrir' e po qante ajo me dënesë të madhe,
për t'i qetuar kështu Penelopës vajtimin e lotët. 800
Hyri nga rripi i shulit, i ndenji mbi krye i foli:

«Fle, Penelopë, me zemër të vrarë nga dhembja e madhe?
Jo pra, hyjnité e lume nuk duan që ti t'hidhërohesh,
as të përlotesh kështu... Djali yt do të kthehet patjetër,
se asnijëherë ai nuk qenë fajtor ndaj hyjnorve.»

805

Fjalës së saj ju përgjegj edhe foli pastaj Penelopa,
femra m'e urtë, siç ish duke bërë një gjumë të thellë,
t'ëmbël, në derën e èndrrave: «C'erdhe, moj motë? S'je qasur
kurrë këtu, se banimin e ke shumë larg së këtejmi.
Ti po më thua tani të largoj pikëllimin e dhembjen 810
një kan' helmuar mendimin e zemërën time! Si humba
një bashkëshort të shkëlqyer me zemërën shumë bujare,
që ish pajisur virtytesh të rralla mes gjithë danajve
e i kish falur Greqisë e Argosit brenda lavdinë,
klipi n'anije e m'iku dhe djali i shpirtit, pa ditur
ç'është përvaja e jetës dhe fjala e matur e burrit!
Ja, këtë djalë qaj unë më tepër se burrin, e dridhem
se mos e gjen ndonjë gjëmë e madhe në vendin ku shkoi
ose në detin e gjerë; ka shumë armiq djallëzorë
që po përpigjen të gjejnë mënyrën se si të ja marrin
jetën atij pa u kthyer akoma në tokën atyre.» 820

Dhe ajo hije e errët ju gjegj Penelopës e foli:
«Zemër! Shpérndaj ato re q'errësojnë mendimet e tua!

- Një udhëheqës i gjithëpushtetshëm i rri atij pranë;
shumë të tjerë do kishin dëshirë të madhe t'u rrinte 825
pranë si një udhëheqës i tyre Paláda Athénë.
Eshtë ajo që më nisi këtu të të them t'hapësh sytë,
se i vjen keq kur të sheh duke qarë me shpirt të helmuar.»
Fjalës së saj atëhere ju gjegj Penelópa e urtë:
«Nëse ti je një hyjni, ose zërin hyjnor ke dëgjuar, 830
folë tanj çfarë di dhe pér tjetrin, tim shoq orëziun;
a e shikon ai drithën e diellit, apo e vuri
vdekja pérpara e ndodhet pérposh, në banesën e Territ?»
Edhe Fantazma e errët ju kthye asaj e i foli:
«Unë tani s'jam në gjendje të them cili fat e ka gjetur, 835
nëse jeton me të gjallët a shkoi ai me të shumët;
nuk është mirë të flasim në erë pér gjëra që s'dihen.»
Tha këto fjalë, rrëshqiti ngadalë gjat shulit të derës,
doli pérjashta dhe humbi në ajër. Ahere e bija 840
e Ikarut u zgjua nga gjumi me zemër gazmore;
aqë e kthjellët kish qen' ajo ëndërr që pa në të gdhirë.
Mtonjësit hipën ndërkohë n'anije e dallgët po çanin
duke menduar se si duhet vrarë se s'bën Telemáku.
Ngrihet në gjirin e detit të gjerë një ujdhesë e vogël —
shkëmb, Asteris, mu në mes të Itakës e Sámosit t'ashpër. 845
Brenda në skelat e saj mikëpritse, me hyrje binjake,
hodhën akejtë spirancat dhe pritën mizore i ngritën.

K E N G A V

Posa ish ngritur Eoja e në shtrat na kish lenë Titonin,
 edhe u shpinte sérishmi hyjnivë dhe njerëzve dritën,
 çelën kuvendin e tyre hyjnorët: në krye Zeusi
 bubullimtari i gjithëpushtetshëm qëndronte; dhe Athena,
 bija e tija, na nisi të thotë se ishte piklluar 5
 që Odiséu mundohej akoma prej nimfës Kalipso:
 «Zéus, o at, edhe ju, o të lumë, që s'keni mort kurë,
 më asnëjë mbret që mban skeptër në dorë mos pastë në t'ardhmen
 zemër njeriu të drejtë e të butë, por qoftë i ashpër
 edhe mos lentë pa bërë zullum ose dhunë pas qejfit, 10
 derisa s'doli asnëjë të kujtonte hyjnor Odiséun,
 që kishte qenë për popullin mbret edhe at' zemerbardhbë.
 Dergjet n'ujdhesë e vuan njëmijë të zeza, i mbyllur
 brenda pallatit të nimfës Kalipso, ku mbahet me dhunë
 e nuk e ka mundësinë të kthehet në tokën atrore; 15
 se nuk i ndodhen atje as anije me rrema, as shokë
 për të vozitur mbi fushën e detit pa fund e pa anë.
 E tani prapë mendojnë t'i vrasin dhe djalin e dashur
 n'udhën e kthimit nga Pílos e Spárta hyjnore, ku shkoi
 për të mësuar gjësendi përfatim që pati i ati. 20

Edhe Zeusi rembledhës ja priti me fjale të tillë:
 «Ç'fjalë të shkau nga gardhi i dhëmbëve, bija e ime?
 A nuk je ti që vendose të kthehet në tokën e prindve
 trim Odiséu, t'hakmeret mbi mtonjësit, burrat e poshtër?
 Ti në kujdesje a s'ke Telemakun? Dhe s'je aqë e fortë, 25
 sa të na kthehet shëndoshë ky djali në vendin ku lindl,
 edhe armiqtë mos mundin ta hasin anijen e tija?»

Foli kështu, dhe ju kthyesh shpejt birit të dashur, Hermesit:
 «Ti, o Hermés, si kasnec i çdo urdhëri tim, imenjëherë
 nurkaçurreles së Nimfave shkoji e thuaj se duam 30
 që zemërtrim Odiséu të kthehet n'atdhe, por pa qenë
 i urdhëruar makâr nga hyjnité a nga njerëzit e vdekshëm;
 sipër një trapi prej trarësh të lidhur në det do merohet
 plot njëzet dit', sa t'arrijë ai në Shkerien pjellore,
 tok' e feákëve, njerëz të lumë si vetë hyjnorët, 35
 Dhë ata popuj atje do t'i bëjnë nderime të larta
 e do ta nisin atë me anije në tokën atrore,
 pasi t'i bëjnë dhurata bakëri, floriri e stofa,
 aqë sa nuk do t'i binte në pjesë prej plackës së luftës,
 po të që kthyer i getë nga Troja me sa i takonte. 40

Eshtë e shkruar nga fati të shohë sérish miqtë e dashur
edhe shtëpinë e lartë që ndodhet në tokën atrore.»

Foli ai, dhe kasneci i shkathët në çast e zbatoi
urdhérin: lidhi në këmbët e tij menjëherë sandale
t'arta, pa mort, që e shpien të shpejtë si era përsipër 45
tokës pa fund e pa an' e mbi fushat e ujëshme të detit.
Mori dhe thuprën që ndjell qepallave gjumin, a zgjon
njerzit e vdekshëm nga gjumi kur do; me atë nëpër duar
sipër Pjeries kasneci i shkathët me vrull fluturol,
posht' u lëshua dhe rendi mbi valët njësoj si zgalemi 50
që kërkon peshq nëpër gjinj të paprekur, të frikshëm, të detit,
puplat e dendura duke spërkatur me ujin e ngjelmët.
Si ai zog fluturonte Hermësi mbi valët e fryra.
Po, kur u sos në ujthesën e largët, sa doli nga deti
i manushaqtë dhe shkelli në tokë, vazhdoi të ecë 55
gjersa arriti në shpallën e madhe ku nurkaçurrelja
Nimfë kish ngritur banesën. E gjeti atje posa hyri.
Brenda, në vatër, një zjarr bubullonte i madh dhe përhapte
erën e këndshme të qedrit e thujës në gjithë ujdhësën;
bukur këndonte ajo, me sovajkën e artë në duar 60
duke endur një pëlhirë të magjishme.
Dhe ajo shpellë qe fshehur në mes të një pylli të dendur,
ku gjelbëronin selvit' e erëndshme dhe verrat e plepat.
Zogj krahhëgjatë atje kishin ngritur foletë e tyre:
bufë, sqifterë dhe serrat e ujit me gjuhën e gjatë 65
që fluturojnë me zhurmë mbl detin pa fund e pa anë.
Rreth asaj shpelle harlisej një vresht'anembanë stolisur
bukur me vile, dhe njëri pas tjetërit katër burime
derdhnin një ujë t'ergjentë, që merrte te poshtë e përhapej
nëpër luadhe të buta me vjollca e sélino shtruar. 70
Vetë hyjin' e pavdekshme sikur të arrinin një ditë
në ato vise, do ngelnin së pari me sy të mahnitur
e një gëzim të pathënë do ndjenin në shpirtin e tyre.
Rrinte kasneci i shpejtë atje dhe sodiste natyrën;
dhe, më në fund, si u shmall me atë bukuri të pashoqe, 75
hyri ai menjëherë në shpelë. Hyjnesha Kalipso,
pôsa e pa për së largu, e njuhë atë pa vonesë;
se dhe ahore kur ndodh që ta ketë banesën të largët
shumë ndonjë nga hyjnoret, ai s'mund të jet' i parjohur
për të pavdekshmit e tjerë. S'e gjeti në shpell' Odiséun; 80
qante shpirtmadhi i ulur në bregun e detit dhe zemrën
ja copëtonin dënesa e dhembja e madhe, çdo ditë
detin e thell' e pafund duke parë me sy të përlotur.
Kryehyjnesha Kalipso ju qas atëhere Hermësit
dhe, si i vuri përpëra të ulej një fron të lëmuar, 85
fort të shkëlqyer, pyeti hyjinë me fjalë të tillë:
«Ç'pate, i dashur e shumë i ndeuar Hermës thupërtartë,
që urdhërove? S'kam parë të vish kësaj ane shpeshherë.
Thuamë çfarë të solli, se unë jam gati të bindem,
n'është një punë që bëhet dhe varet nga unë ta kryej.
Po urdhëro të gostitesh më parë si mik i shtëpisë.» 90

Foli hyjnesha, e shtroi përpëra mësallë të pasur

- plot ambrozie, dhe derdhi nektarin e purpurt në kupë.
 Pápo filloj tē hajë e tē pijë kasneci i shpejtë;
 e, kur mbaroi së ngrëni dhe mori pak zemër, ahore
 nisi t'i japë hyjneshës përgjegje me fjalë tē tilla:
 «Ti, o hyjneshë, pyet një hyjnor pse ka ardhur, dhe unë
 do t'i përgjigjém dëshirës që shfaqe pa fshehur gjësendi.
 Pa dashjen time Zeusi më nisi tē vij kësaj ane;
 kush do lundronte me qejf n'hapësirën e e detit tē ngjelmët? 100
 S'ka këtu pranë qytet ku banorët e vdekshëm t'u bëjnë
 fli perëndive e shum' hekatombë tē pasura. Kurre
 nuk u lejohet hyjnive tē tjera tē lënë n'harresë
 ose tē shkelin vullnetin epror tē Zeüs mburojtërit.
 Thotë se ndodhet këtu m'orëziu nga burrat q'u ndeshën 105
 plot nëntë vite dikur rreth qytetit tē madh tē Priamit,
 gjersa e shembi qytetin në vitin e dhjetë dhe iku.
 Por n'atë udhë tē kthimit e fyen hyjneshën Athénë
 dhe u lëshoj shtrëngatë tē madhe e valë tē larta.
 Shokët kreshnikë ju mbytën tē gjithë dhe vet' atë burrë 110
 era e deti këtu e përplasën, në brigjet e tua,
 Ja pra se kë urdhërohesh tē nisësh këtej menjëherë;
 nuk është e thënë t'i mbyllë ai sytë larg njerëzve t'afërm,
 por është e shkruar prej fatit t'i shohë tē dashurit prapë
 edhe pallatin e lartë në tokën e tij atërore.» 115
- Kryehyjnesha Kalipso u drodh atëhere e tëra
 e disa fjalë atij, fluturake, filloi t'i thotë:
 «Sa tē pashpirt e smirzinj jeni ju, o hyjni, kur bashkohen
 hapur hyjneshat me njerëz tē vdekshëm, dhe bien tē flenë
 tok në një shtrat me një burrë tē zgjedhur nga zemra e tyre! 120
 Dhe ndaj Oriónit u ndezt', o tē lumë, kur mori Eónë,
 gishttrëndafilen, gjersá virgjëresha fronart', Artemida,
 në Ortigë, me shigjetat e saj aqë t'ëmbla, e vrau.
 Po dhe kur nurkaçurrelja Demétër ja falli Jasiónit
 hiret e shtratin, në arën tri herë lëruar, Zeusi 125
 nuk priti shumë tē merrte vesh lajmin; në çast vetëtiu
 edhe e dogji Jasiónin me zjarrin e tij tē rrufesë.
 Ju ndjeni smirë, o hyjni, dhe pér mua, se mbaj këtu pranë
 burrë tē vdekshëm, që unë s'e lashë tē mbytej kur erdhë
 sipër kallumes fill' vetëm, sepse ja kish shembur anijen 130
 zjarri i rrufesë në detin e hapur. Me shokët tē mbytur,
 era e valët këtej e përplasën, në brigjet e mia.
 Unë e prita atë menjëherë si mik tē shtëpisë;
 un'e ushqeva këtu pranë meje me gjithë tē mirat; 135
 unë i thashë se kisha dëshirë ta bëj tē pavdekshëm
 edhe t'i fal një rini tē përfjetshme. Por asnjëherë
 nuk u lejuan hyjnité e tjera tē lënë n'harresë
 ose tē shkelin vullnetin epror tē Zeüs mburojtërit.
 Derisa thotë se duhet tē hidhet në detin e egër,
 s'ka se ç'të presë ai, le tē niset! Por s'mund ta përcjell; 140
 mua s'më ndodhen anije me rrema e shokë detarë
 që tē lundrojnë mbi fushën e detit pa fund e pa anë,
 por do t'i them, me këshillat e mia, se si të veprojë
 pér tē arritur shëndoshë në tokën e tij atërore.»

- Fjalës së saj ju përgjegj atëhere kasneci i shpejtë: 145
 «Nise kështu, por kujdes se mos ndezësh mërin' e Zeüsit,
 se do të heqësh të gjitha të zezat sikur të zemrohet!»
- Tha këto fjalë e në çast fluturoj kasneci i shkathët,
 Me të dëgjuar se q'urdhër kish dhënë i biri i Krónit,
 te shpirtfatos Odiséu u nis ajo nímfe e lartë. 150
 Bregut të detit e gjeti të ulur, ashtu si përherë,
 ku po i treteshin ditët e ëmbla nga malli i kthimit.
 Nuk e tëriqin më hiret e saj; edhe natën, në shpellë,
 dergjej me të zemérthyer, sado që ajo përgjërohej.
 Sipër shkëmbinjve të bregut qëndronte ai gjithë ditën, 155
 ku papushim psherëtinte e qante nga dhembja e shpirtit
 edhe me sy të përmbytur nga lotët e treste vështrimin
 larg, n'hapësirën pa fund e pa anë të detit të gjerë.
 Kryehyjnesha ju qas atëhere në këmbë dhe foli:
 «Mos, o i shkretë, nuk bën, mos u tret më këtu duke qarë; 160
 dije se zemra ma do që të nisesh këtej sa më parë.
 Shko edhe pre disa trarë të gjatë me veglat prej bronxi,
 lidhi të bëhen përshtresë e një trapi të gjerë, mbërttheji
 sipër kërbeta të ngritura lart edhe nisu drejt detit.
 Bukë e ujë e verë të kuqe e plot ëmbëlsira 165
 do të të jap, që mos ndjeshuri; po dhe rroba të vishesh,
 edhe një erë të mbarë do nis që të fryjë pas teje
 e të të shpjerë shëndoshë e mirë n'atdheun e dashur,
 n'është se kjo i kënaq perënditë qellorë, që dinë
 si të mendojnë e të marrin vendime më mirë se unë.» 170
- Foli kështu, kur atij lumëmadhit ju drodh gjithë trupi,
 e disa fjalë asaj fluturake filloj t'i thotë:
 «Gjëra të tjera mendon, o hyjneshë, e jo që të kthehem,
 gjersë më thua të qaj sipër trapit humnerat e detit
 tashpër e shumë të frikshëm, që s'mund ta kalojn' as anjet 175
 më lundrimshpejta, edhe kur Zeusi nis erë të mbarë.
 Jo, s'kam dëshirë të hyj n'atë trap pa e dashur ti vetë,
 në mos më bëfsh, o hyjneshë, betimin e madh të hyjnorve
 se nuk mban fshehur të tjera mendime të liga, përmua.»
- Foli ai; por hyjneshë perri Kalipsò buzëqeshi, 180
 e përkëdhel me dorë, e thirri me emër dhe foli:
 «Qenke finok, me sa shoh, dhe gjykimin e paske të matur,
 derisa fole një fjalë të tillë! Më qofshin dëshmonjës
 toka e qelli pa anë e fund edhe ujrat e Stiksit
 — beja m'e madhe, m'e tmerrshme që bëjnë hyjnorët e lumë — 185
 se nuk mbaj fshehur mendime të liga të tjera ndaj teje!
 Gjithë ato që do mund t'ja uroja vetvetes, po qe se
 do të më gjente një hall i këtillë, t'i jap si këshilla.
 Nuk i ushqejnë mendimet e mia qëllime tinxare;
 jo, ti e di fare mirë se zemra që fshihet në gjoksin 190
 tim s'ësht' e hekurt, ajo ësht' e butë e shum' e mëshirshme!»
- Foli hyjneshë e rrallë kështu, e u nis me të shpejtë.
 Pápo filloj të ec' Odiséu në gjurmët e Nímfës
 e të dy bashkë, ajo dhe i vdekshmi, arritën në shpellë.
 Pósa u ul n'atë froni ku ish ulur më parë Hermési, 195
 Nimfa i vuri përpara të gjitha ushqimet e pijet

që kurdoher' i kënaqin të vdekshmit; dhe shkoi të ulej ballë pér ball' atij froni ku rinte hyjnor Odiséu.

Sollën pastaj ambrozi e nektár shërbestaret; dhe shtrinë duart e tyre mbi gjellët e shijshme që kishin pérpara. 200
Pas i u velën, hyjneshë e lartë Kalipso i foli:

„Djal'i Laértit, filiz i Zeusit, me mendje të mprehtë,
dashke të ikësh këtej pér të shkuar n'atdheun e dashur,
pranë familjes? Ani, mund të shkosh! Udh' e mbarë të qoftë!
Po sikur t'ishte e mundur të merrje me mend se ç'mundime 205
fati yt të ka shkruar të heqsh e të vuash gjat' udhës
sate të kthimit, pa shkuar në brigjet e tokës amtare,
do të pëlqeje më mirë të rrije rojtar i banesës
sime, si një i pavdekshëm, sado i malluar pér gruan
që dit' e natë ka vjedhur mendimet e zemrën tënde. 210
Por, amá, mburrem; nuk jam më e keqe se gruaja jote,
qoftë nga shlati e qoftë nga nuri... S'kam par' asnjëherë
gra që guxuan të maten pér shtat e pér nu me hyjneshat!»

Dhe mendjeshkathëti shum' Odiséu ja priti me fjalët:
„Mos m'u zemro pér këtë që do them, o hyjnesh' e deruar! 215
Un' e kuptoj se, megjith' urtësinë e saj, Penelopës
nuk do t'i mbetej asnë madhështi e shkëlqim pranë teje;
është e vdekshme dhe ty s'të përkul pleqëria e vdekja.
Po dëshiroj kurdoher' edhe lutem të vij' ajo ditë 220
që do më sjellë gëzimin e ëmbël të kthimit në vatër.
Edhe në qoftë se kam pér të vojtur dhe më nga mëria
e perëndive mbi ujrat vishnjake të detit, ahore
do ta kalit më durim këtë zemër të rrahuar në vojtje,
se nuk rrëfehen ato që kam pritur në det e në luftë;
edhe mundimet e reja ju shifofshin atyre që hoqa!» 225

Dielli shkoi të dergej, u ngrys, dhe ata u têrhoqën
thell' asaj shpellë, ku ranë të flenë në krah' të shoshokut.

Gishttrëndafilleja Eo nga shtrati prej bryme ish ngritur,
kur Odiséu u vesh me flokatën dhe zhgunin. E Nimfa
vuri një linjë të gjatë e të imët, plot nur, fijergjëntë; 230
brezin e saj më të bukur, të artë, e lidhi rrëth belit;
hodhi mbi flokë një napë dhe nisi pastaj të mendohet
si ta gatiste bujár Odiséun pér udhën e kthimit.
Pápo i dha një sëpatë të trashë prej bronxi, të mprehur
në të dy anët, me bishtin e madh prej ulliri të ngulur
fort, që të mbushte pëllëmbën; i dha një sqepar të lëmuar
edhe e mori me vete drejt fundit t'ujdhesës, përtëj, 235
në atë cepin e mbushur me pemë të larta, si plepi,
verri e bredhi që prekte në qiell, të thara prej kohësh,
pér të rrëshqitur mbi det fare lehtë. Dhe, si ja tregoi
vendin ku ndodheshin drurët, u kthye hyjneshë në shpellë.
Më të filloj si atëhere t'i pres' ata drurë,
pa marrë frymë gjat' kohës së punës: rrëzoi përtokë
plot njëzet trungje; i preu të gjitha njësoj me sëpatë,
bukur i gdhendi si mjeshtër, u nderi përsipër qerpinë 240
dhe me tyrrjet që solli hyjneshë e madhe, i shpoi
një e nga një e pastaj i puthisi me radhë së bashku,
duke përdorur perona prej druri; dhe trungjet u lidhën.

- Dhe më ta bëri përshtresën e trapit të tij Odiséu
 në atë masë të gjat' e të gjerë që mjeshtrat e rrahur 250
 fort n'atë punë ndërtojnë anijet e sheshta tregtare:
 ngriti kërbetat, u veshi përjashta koshakë të ngjeshur
 e më në fund i mbuloi ata me patavra të gjata.
 Nguli pastaj një direk, ku vendosi shulicën e velës;
 prapa, te kici, përshtati timonin, t'i jepte drejtimin, 255
 dhe, si e veshi atë rrëth e rrëtull me lesa prej sheigu,
 mbrotje nga valët, rëndoi përshtresën me lëndë prej druri.
 Pápo i solli hyjnorja Kalipso pëlhura pér velat;
 por edhe ato Odiséu i preu me dorë prej mjeshtri.
 Lidhi pastaj pallosártat e zdralat e gjithë litarët 260
 dhe e lëshoi me loze ferketin mbi valët hyjnore.
 Ditën e katërt e téré kjo punë ish kryer. Të pestën
 iku nga ishulli: vetë hyjneshë Kalipso e nisi,
 pasi e lau atë dhe e veshi me rroba t'erëndshme.
 Futi në trap t'Odiséut një shakull me verë të zezë, 265
 edhe një tjetër të madh plot me ujë; i dha dhe një trastë,
 ku kishte futur ushqimet e t'ëmblat që duhen pér udhë,
 edhe filloj të fryjë një erë të mbar' e të ëmbël.
 Velat shpalosi aher' i gëzuar hyjnor Odiséu;
 mori timonin në duar, i ulur, dhe jepte drejtimin 270
 pa ju rënduar qepallat nga gjumi, sa kohë vështronë
 sipër në qill me syrin të ngulur Plejádat, Boótin
 që perëndon me përtim, dhe Harushén — e quajtur Qérre —
 që rrrotullohet aty duke parë pérherë Oriónin,
 dhe ësht' i vetëm yll që nuk zhytet askurrë në ujrat 275
 e Oqeanit: hyjneshë Kalipso e kish porositur,
 duke lundruar, ta mbante Harushén në krahun e mëngjér.
 Shtatëmbëdhjetë dit' plot Odiséu lundronte; së fundi,
 ditën e tetëmbëdhjetë diktoj një tokë të afërt,
 malet me pyje të tokës feáke, që tej, n'hapësirën 280
 mjergullmbuluar të detit vishnjak, i pörngjante mburojës.
 N'udhë e sipër, kur kthehej nga vendi ku rrojn' etiopët.
 lart, që nga malet Solyme, e pa i fuqishmi Dhetundës
 duke lundruar; në çast më ju ndez zemërimi më shumë,
 rendë ai tundi kokën e nisi të thotë me vete: 285
- «Turp i paemër të marrin hyjnité vendime të tjera
 pér Odiséun, në kohën kur ndodhesha pran' etiopë!
 Vetëm pak udhë i mbetet t'arrijë në tokën feáke,
 ku ësht' e shkruar të gjejë shpëtimin prej gjëmës së madhe
 që e plakosi! Por ka edhe më pér të hequr prej meje» 290
- Foli kështu, edhe re lart në qill ai grumbulloj,
 detin me cfurk e trazoi, shtrëngatë të tmerrëshme ngriti,
 tokën e detin i nxiu; dhe zbriti nga qilli nata.
 Pápo Shiróku e Juga, Zefiri që fryn i furishëm,
 si dhe Veriu që lind në etér e ngre dallgët përpjetë, 295
 tok u lëshuan në det. Atëhere, kur pa Odiséu
 se po i priteshin gjunjët e fryma, një dhembje të madhe
 ndjeu në zemrën e tij burrërore dhe nisi të thotë:
 «Oh, derüzi! Po çfarë më pret në fund fare?... Kam frikë

- mos vërtetohen të gjitha ato që më foli hyjnesha 300
 se do të heq edhe më gjat' lundrimit në det, sa të vijë
 dita t'arrij në atdhe!.. Edhe ja, po më dalin të gjitha!...
 Ah, q'e mbuloi Zeusi me re gjith qjellin!.. Ç'dallgë
 ngriti në det, ku shpërtheu shtrëngata nga sulmet e erës!..
 Kaqë e pata, s'më ngel asnjë shpresë, më piu e zeza!.. 305
 Ah, sa të lumtur, tri herë të lumtur danajtë që tanë
 fushës së Trojës për hir të atridve!.. Makár të më gjente
 vdekja, pas riskut, kur burrat trojanë lëshuan mbi mua
 tufa shigjetash prej bronxi rrëth trupit pa frymë t'Akilit!..
 Do kisha pasur dhë unë një varr prej akéjve dhe emri 310
 im do nderohej me këngë lavdie nga brezat e s'ardhmes;
 kurse tani ësht' e shkruar përmja mua një vdekje mizore!..»
- Foli ai, dhe një dallgë e madhe si mal e goditi
 sqë me vrull, saqë trapj i tij u përbys menjherë:
 e më t'u flak Odiseu larg trapit, përtjej i shpëtoi 315
 duarsh timoni që mbante, dhe era, që nxiste stuhinë
 nga të katr'anët, direkun e trapit më dysh e këputi;
 tutje, në det u përflikën dhe velat me gjithë shulicë.
 Ndenji kështu shumë kohë ndën'ujë, pa mundur të nxjerrë
 kokën mbi valët e larta që binin me vrull të pashembullt, 320
 se ish rënduar nga rrobat, dhurata t'hyjnores Kalipso.
 Doli së fundi mbi ujë dhe nisi të vjellë nga goja
 ujin e kripur që derdhej rrëkajë nga kryet e flokët.
 Mendja i shkoi te trapi, sadó që ish vrat' e dërmuar;
 çau përpëra me hov nëpër dallgë, arriti ta kapte 325
 edhe u ul mu në mes, të shpëtonte nga thonjët e mortjes.
 Trapi lëshohej andej e këtej sipas shkuimës së dallgës.
 Edhe ashtu si përbledh nëpër fusha Veriu në vjeshtë
 shkurret e ferrat, që vijn' e bashkohen në togje të dendura,
 erërat trapin njësoj e përplasnin mbi valët e detit; 330
 pápo një herë përflakej prej Jugës ta kapte Veriu,
 një herë tjetër ja hidhte Shiróku Zefirit si lodër.
- Po thembërbardha Inús e dalloj, e bija e Kádmit.
 që kishte folur një herë me zérin e gruas së thjeshtë,
 kurse tanë nëpërhyjnëtë në fundin e detit 335
 si Leukotéa; u prek kur e pa mos më keq dallgësh detit,
 si "pulebardh" u lëshua e dol mbi valët e zeza,
 ndenji mbi trarët e ngjeshur të trapit e nisi të thotë:
- «Pse, mor i mjerë, l'urren aqë fort Poseidóni dhetundës
 dhe t'është qepur kështu edhe mbjell përmtytë? 340
 Por, sado qoft'i zemruar, s'arrin të ta marrë dot shpirtin.
 Ndiq, pra, këshillat e mia; nuk duke shirr'i papjekur.
 Zhvish këto rroba dhe trapin lëshoja mëshirës së erës;
 hidhu në det dhe përpiku më not të arrish te fëakët,
 në ato brigjet e tyre, ku ke përmtytë gjetur shpëtimin.
 Merre tanë këtë napë pa mort e mbështille te gjoksi;
 duke e pasur këtë, mos ju tremb as rrëzikut, as vdekjes.
 Posa t'ja prekësh me duar bregdetin e ujdhesës, tërhipe
 e sa më tutje lëshoje në ujrat vishnjake të detit;
 por n'atë çast mos harro ta kesh kthyer ftyrën gjetiu.» 350

Tha këto fjalë hyjnesha, i vuri në dorë një napë
edhe u zhyt menjëherë në gjirin e bardhë të detit
si pulëbardhë; dhe vala e zezë atë e mbuloi.

Rinte atje i menduar hyjnor Odisé orëziu,
dhe ajo zemër kreshnike rënoki me fjalë të tilla: 355

«Ah, un'i mjeri!.... Po kush nga hyjnorët kërkon të më
shtjerë

prapë në kurth, duke thënë të ndahem nga trapi? Jo, s'bindem;
tepër e largët m'u pa ajo tokë, ku fati, siç thonë,
do të më sillte shpëtimin!... Më mirë të bëj diçka tjetër... 360

Kjo, mendoj unë, do t'ishte m'e urtë: sa kohë të janë
trarët e trapit të lidhur mes tyre shtrënguar, nuk luaj
fare këtej, do t'i pres me durim që të gjitha të zezat!...

Po në arrifshin ta thyejnë trapin me vrullin e tyre
dallgët, do bie më not; shpresë tjetër s'ka mbetur për mua!»

Kur po peshonte mendimet e tij, Poesidóni dhetundës 365
ngriti përpjetë një dallgë të madhe llahtarë, që erdhë
posht' e u shemb përmbi trap. [Si shpérndahen nga vrull'i stuhisë
në të katr'anët e fushës mullarët e kashtës së thatë,
trarët e gjatë u shpérndanë mbi def.] Atëhere ja hipi
shpinës së njërit nga trarët — kalores mbi kalin e vravit — 370
rrobat që falur ja kishte hyjnesha Kalipso i zhveshi,
napën që mbante në çast me një frym' e mbështolli rrëth gjoksit
dhe u zhyt n'ujë, më kokën përpara e duart të shtrira,
për të notuar. Dhe hyu i madh Poseidón e vështronë;
tundi pak kokën e nisi të flasë me dufin e zemrës: 375

«Pas kësaj gjëme mynxyrash, lundro, endacak, nëpër dete,
gjersa të sosesh një ditë në tokën féake, ku rrojnë
njerez filiza të vetë Zeusit! Por deri ahere,
unë kam shpresë se nuk do të qahesh që mbete pa vojtur!»

Tha këto fjalë, e kuajt e tij qimendritur i ngau, 380
edhe arriți n'Egjé, në pallatin e tij të shkëlqyer.

† Porse Athéna, e bij' e Zeúsit, të tjera mendoj.
Erërat gjithë, nga frynin e s'frynin, ajo i ndaloi;
dhe të pushojnë e të flenë dha urdhër; Veriu e vrullshëm
ngriti pastaj edhe dallgët e detit i vuri përpara, 385
sa të arrinte në tokën ku rrojnë feákët rrëmdashës
e të shpëtonte hyjnor Odiseu nga thonjët e vdekjes.

Pápo dy dit' e dy net u përplas përmbi dallgët e fryra;
sa e sa herë me sytë e tij e pa vdekjen mizore!

Kur doli drita e ditës së tretë që solli Eója, 390
nurkaçurrelja, Veriu u mek edhe deti ra fashë,
majë një dallge të lartë atje sipër i ngritur, e ngull
tutje vështrimin ai edhe shquajti tokën e afërt.

Siç drithërojnë fëmijët për jetën e atit të tyre
— që ishte dergjur një kohë të gjatë në shtrat i sëmurë 395

dhe prej demonit pa shpirt kishte hequr e vuajtur shumë,
por perënditë e tjera, për fat, ja larguan të keqen —
po drithëronte për tokën e pyllin që pa Odiséu.

Edhe notonte më hov që t'arrinte të shkelte në tokë.
Kur u afrua, sa mund të dëgjohej një britmë, dalloj 400

dallgët që shembeshin sipër shkëmbinjve të bregut; rënkonte deti i fryrë kur thyhej llahtarshëm mbi gurin e thatë dhe e mbulonte me shkumë; nuk kishte limanë anijesh, as ndonjë gji ose strehë, por kepa shkëmbinjsh edhe gurësh çar'e thepisur. Ju pren' Odiséut dhe gjunjët dhe fryma, 405 zemra kreshnike i drithtohet dhe nis të mendojë i trishtuar:

«Ah, c'm'hyn në punë që deshi Zeusi ta shoh dhe një herë tokën kaq afër dhe qava përpëra n'humnerat e thella? ... S'ka ndonjë gji që të dal jashtë detit! Shkëmbinj thepa-thepa 410 shoh tejendanë dhe rrötull tallazi shpérthen me poterë! ... Shkëmb i lëmuar merr fill që nga bregu e ngrihet përpjetë! ... Deti, që puthet me brigjet, i thellë! ... S'ka fund, të ngul këmbët për të shpëtuar nga mortja e zezët ... Po dola përjashta, 415 ndoshta përplasem mbi shkëmbin e zhveshur nga dallgë të larta, e do mundohem kot fare! ... Po edhe sikur t'i shkoj bregut 420 anës e anës më not të kërkoj se mos gjej ndonjë buzë deti të shtruar me rëvë të hollë a gjire të fshehur, prapë kam frikë mos dallg' e rrëmbyer më merr e më shpie tutje, në gjirin e detit peshkrritës; në mos më dërgoftë 425 kush nga hyjnorët përbindësh të frikshëm, që rritet me tufa prej Amfitritës së famshme n'humnerat e thella të detit! ... Un' e di mirë sa fort m'urren mua-i madhi Dhetundës! ...»

Kur po ja brenin gjykimin mendime të tilla, një dallgë erdhë me vrull dhe e flaku përtëj, përmbi shkëmbin e kepit; 425 dhe do të ishte dërmuar patjetër mbi thepat e mprehtë, po mos e kish frysmeuar hyjnesha Athénë sykalter, që e mësoi atë me dy duar të kapej pas shkëmbit fort e të mbahej kështu për një kohë me shpirtin ndër dhëmbë, derisa dallga e madhe të shkonte. Ja priti furinë, 430 por ajo dallg' e përplasi në shkëmb e në çast më t'u kthye prap e rrëmbyer, ju derdh, u përplas mbi atë dhe e mori tutje me vete, në detin e hapur. Siç ndodh atëhere kur oktapodi i ngjitur pas gurit të guvës nuk shqitet pa mos tërhequr, pas thithave ngjitur, një tufë guriçkash, 435 duart e tij të fuqishme e lanë lëkurën mbi thepa. Dallga e madhe atë e mbuloi. Aty, pa i ardhur dita e shkruar prej fatit, e pat Odiséu i ngratë, po mos ja kishte kthjelluar mendimin sykaltra hyjneshë. Doli mbi dallgën-furtunë dhe çau më not, duke parë 440 tokën pët brigje të shtruar më rëvë e gjire të fshehura. E, kur arriti te gryka ku derdhej një lumi i ergjentë, vendi që shtrihet përpëra ju duk aq'i mirë, sa s'bëhet; s'kishte shkëmbinj asgjekundi dhe mbrohej nga erërat mirë. Pa atë grykë të lumi dhe nisi të lutet nga zemra:

«Ndiej, o zot, kushdo qofsh, se si vij e të lus i malluar, që t'i shpëtoj nëpët det kercenimit të hyut dhetundës! Vetë hyjin! e pavdekshme nderojnë njeriun e mjerë që lundërthyez të vjen siç vij unë pas aqë mundimesh, edhe këtu para rrjedhës të bie në gjunjë! Ndihmoje, zot, me mëshirë një lutës që ndodhet në duart e tua! ... 445

Foli, dhe hyu i lumi t u ndal, dhe tallazet pusboi, duke e mekur furinë e stuhisë, heroit i falli

buzë greminës së vdekjes shpëtimin. Ju prenë Odiseut
 gjunjët e duart e tij burrërore; e kishin ronitur
 sulmet e detit; lëkura e trupit të tij që mufatur;
 uji i kripur rrëkajë i dilte nga goja e hunda;
 dergjëj pa frysë e pa gojë, këputur nga lodhja e madhe.
 Po, kur sërisht mori frysë dhe zemra ju ngroh, menjëherë
 napën që falur i kishte hyjnësha e zgjidhi nga gjoksi
 dhe e lëshoi në vendin ku lumi përzihet me detin.
 Papo e mori një dallgë atje dhe e priti Inoja.
 Doli ahore nga lumi, mbi zunkthet u shtri, puthi tokën
 dhe ajo zemër kreshnike filloj të flasë e trishtuar:

455

460

465

470

475

480

485

490

„Ç' do të pësoj unë i mjeri? Ç'të zeza më presin më tutje?
 Sikur ta gdhij këtë natë të ankthashme këtu, pranë lumit,
 është rrezik se mos mjergull' e dëmshme dhe vesa e hollë
 shpirtin që ndodhet në grahmat e fundit e shuajnë fare;
 bashkë me dritën e parë të ditës, një lillad që nga lumi
 ngrihet i ftohtë. Po dhe në u ngjitsha në kodër, mes pyllit
 të hijesuar, mes shkurresh të mpleksura thellë të dergjem,
 ose të ngrohem për pak e të çlodhem, dhe gjumi i ëmbël
 të më rëndojeqepallat, kam frikë mos vijn' e më gjejnë
 kafshë të egra dhe bëhem ushqimi e preja e tyre!...”

Si i peshoi mendimet, i fundit ju duk më i mirë.

Edhe ju ngjit atij pylli përpjetë. Në majën e kreshtës,
 që e sundonte përqark atë lumë, u fut midis shkurresh —
 të një ulliri edhe një ullastre — me trung të përbashkët:
 era e fortë, e lagshtitur, nuk hynte mes gjethive; s'hynin
 trezët e ndritshme të diellit; shiu s'i njomte dot thellë,
 aq' ishin mpleksur e dendur ndërthurura njëra me tjetrën
 degët e tyre. Me t'hyrë atje brenda, al grumbulloj
 togje prej gjethesh dhe bëri me duar një shtrojë të gjerë;
 se, kaqë shumë kish pasur prej tyre të derdhura poshtë,
 saqë dy veta dhe tre mund të futeshin brenda të flinin,
 dhe në kërtizën e dimrit, I pa Odisë dërimmadhi
 e u gëzua pa masë, u shtri midis shtrojës dhe hodhi
 togje me gjethë mbi vete. Ahore — siç ndodh me njeriun,
 kur, duke qenë në fushë të largët fill vetëm, përpigjet
 si të shpëtojë pak shpuzë prej zjarrit dhe fut në mes hirit
 urën e ndezur, që mos detyrohet të shkojë ta ndezë
 gjetkë, në botë — njësoj dhe ai u mbulua me gjethë.
 Gjumin i derdhë Athéna në sy dhe ja mbylli qepallat,
 që ta shkarkonte atë sa më parë prej lodhjes së madhe.”

KENG A VI

Kur Odiseu hyjnor duriunguri, dërmuar nga lodhja
dhe i pagjumë, qe shtrirë e po flinte, hyjneshë Athenë
shkoi te vendi ku ngrihej qyteti i feakve. Qëmoti
kishin banuar ata n'hyperien me fushat e gjera,
pranë ciklopëve, njerëz të ashpër në sjelljet e tyre,
që u punonin njëmijë të zeza me forcën e trupit.

5

Që ng'ai vend i pat ngritur dikur nurhyjnor Nausitou
e i vendosi ata në Shqerje, larg vendit ku rrionin
njerzit q'ushqehen me bukë; ndërtói banesa e tempuj,
mur rreth e rrotull qytetit dhe bëri një ndarje të tokës.
Por, pasi shkoi ai me të shumët, filloi sundimin
mbret Alkinou, që kish frymëzim urtësie qjellore.

10

Papo u sos në pallatin e tij perëndesha sykaltër
për të ndërthurur mënyrën e kthimit n'atdhe t'Odisëut
zemërkreshnik, Edhe hyri Athëna në dhomën e veshur
bukur stolirash, ku flinte e bija e kreshnik Alkinout,
Nausikája, me shtatin e pamjen e një perëndeshe;
tej e këtej, zbukuruar prej Hireve, dy shërbestare,
anëve derës së mbyllur me fletët e shndritëshme, flinjin.
Lehtë rrëshqiti ahore si fllad gjer në shtratin e vashës,
si ajo vajza e trimit të detit, Dimántit, e ngjashme
krejt në të parët — një shoqe e saj moshatare e dashur;
ndenji në këmbë te shtrati e fjalë të tillë i foli:

15

«Kaqë përtace përsë, Nausiká, të ka lindur nénokja?

25

Nuk përkujdesesh pér rrobat e tua të vyera fare!
Ja, erdhj dita e dasmës, kur ti do të vishesh me rroba
shumë të hijshme, po edhe ata që do shpien te burri
nusen... Harrove? Këto të nderojnë në sytë e botës,
pér të fituar një emër të mirë, dhe prindit e zonjës
mëmë u sjellin gjëzimin. Pra, ngrehu dhe eja të shkojmë
bashkë të lajmë kur drita të shkrepë. Do vij edhe unë
që të ndihmoj, të mbarosh sa më parë me punët e tua.

30

Nuk ma merr mendja që ti mund të mbetesh një kohë të gjatë
vajzë, se gjith' ata burra parie që ka në qytetin
tonë, feakas, fisnikë si ti, të kërkojnë pér grua...

35

Shko, sa pa zbardhur mëngjezi, t'i thuash fisnikut tyt eti
që të gatitë një qerre e mushka, të vëmë përsipër
ç'ke me pëlhura e tyle e breza. Po edhe ti vetë
është më mirë ta bësh atë udhë me qerre, se t'ecësh
deri në vendin e larjes, që është mjافت larg prej qytetit.

Foli kështu, edhe ngjitet n'Olimp perëndesha sykaltër,

njollat e lerës, I nderën me radhë përsipër zallishtës,
 ku herë-herë përplaseshin dallgët e zbardhnin guriçkat. 95
 Bënë ato dhe për vete një banjë e, si e fërkuan
 trupin e tyre me vaj të holluar, u ulën të hanin
 bregut të lumi, në kohën që rrezet e zjarrta të diellit
 ternin ndërrresat. Si hëngren me ëndje, shërboret e zonja
 napat e tyre i zgjidhën e lodrës me top ja filluan;
 dhe Nausikë llérëbardha ja mori një këngë të ëmbël. 100
 Si harkshigjeta hyjneshë Artemida vrapon nëpër male,
 shpinës Tajgjétit me kreshta të larta e mbi Eurimántin,
 duke lodruar me derrat e egër e drerat haplehtë,
 dhe ato Nifat e fushave, bija të Zéus shqytarit,
 rrotull kércejnë me gaz, dhe Letosë hyjneshë i bëhet
 zemëra mal posa sheh si spikat menjëherë mes aq
 shoqesh të nurëshme bija e saj që sundon mbi të gjitha
 me atë kokë e ballin e lartë: ashtu virgjëresha
 shquhej tanë në mes grave të saj shërbestare, e bukur.
 Po, kur erdh koha të kthejë sérish në shtëpi dhe palosi
 ndërrresat e bardha si dbora, e mushkat gatitej t'i mbrente,
 mendj'e hyjneshës sykaltër Athénë ahore sajoi 110
 që, me t'u zgjuar, të shihte sybukurën vash' Odiséu
 edhe të shkonte pas saj në qytetin ku rrion feákët.
 Njërsë prej çupave topin ahore ja hodhi prinesha,
 por e lajthiti, dhe topi ra n'ujin e thellë të lumi.
 Britën ato mënjerë; u zgjua hyjnor Odiséu;
 edhe, i ulur siç ishte, nuk dinte se si të gjykonte:
 «Vallë a mos janë këta njerëz pa sjellje, zuzarë dhe tegër,
 apo u falen hyjniive dhe miltun që vjen e nderojnë?
 Po sikur veshi më zuri ca zëra të hollë prej vashash!
 Vallë a mos janë ato nimfa që rrojnë në malet e larta
 e në burime lumenjsh e luadhe të shtruuar blerimesh,
 apo arrita mes qenjesh të vdekshme që flasin si njerëz?
 Por le të ngrihem më mir' e të shkoj atje tej për të parë!» 125

Doli ahore hyjnor Odiséu gëmushash dhe preu
 dora e tij e fuqishme nga pylli i dendur një degë
 veshur me gjethë, ta kish si mbulesë për trupin e zhveshur.
 Si dhe luani i malit, që forcës së tij-i zë besë
 dhe, pa ja varur as shiut, as erës, me syrin të ndezur 130
 zjarr po lëshohet mbi buajt e qengjat e drerët e egër
 dhe s'ja përton, i ndërsyer ai nga uria e madhe,
 edhe në stânin e myllur të bëjë kërdinë mbi tufën —
 dhe Odiséu, sadò lakuriq, i shtrënguar nga halli
 që e kish zënë, po shkonto drejt vashave nurkaçurrele.
 Po, kur e panë ato të shëmtuar në trup nga të ngjelmët,
 të lemerisura rendën të fshihen në thekat e zallit.
 Vajza e mbret Alkinout qëndroi; hyjnësha sykaltër
 zemër i dha e gjymtyrët e saj nult i la të frikohen.
 Ngeli ajo pa lëvizur; përballë, Odiséu, mendohej:
 duhej t'i binte në gjunj' asaj vashe sybukur, t'i falej,
 apo ta luste atë për së largu me fjalë të ëmbla
 që t'i kërkonte ku bie qyteti dhe rroba të vishej?
 Pási mendoi këshitu një cop' herë, ju duk më e urtë

- që t'i drejtonte një lutje së largu me fjalë të ëmbla; 145
 se po t'i binte në gjunjë, ajo edhe mund të zëmrohej.
 E disa fjalë filloj t'i thotë, që preknin e thernin:
- „O mbretëreshë, të falem, hyjneshë qofsh ti a e vdekshme!
 Nëse je një nga hyjnorët që rrojnë në kupën e qiellit,
 ti, nga kjo pamje fisnikë, ftyra e bukur e shtati, 150
 më shëmbëllen si e bij' e Zeusi të madh, Artemida!
 Por nëse je një nga vashat e vdekshme që rrojnë mbi tokë,
 qofshin tri herë të lumtur yt atë dhe zonja jötëmë,
 qofshin tri herë të lumtur vëllezrit e tu! Sa gëzohet
 shpirti i tyre sa herë shikojnë filiz të këtillë
 t'hyjë në rrëthin e valles! Por njëmijë herë m'i lumtur
 kush me dhuratat e tij do të korrë fitoren e madhe
 edhe një nuse si ti do të marë për shoqe të jetës!
 Sytë e mi s'kishin parë asnjëherë të tillë krijesë,
 burr' ose grua; më mbush me habi e nderim pamja jote! 160
 Më shëmbëllen si lastari i njomë i palmës që pashë
 motit në Délos, tek rritej e bukur n'altar t'Apolonit!
 Edhe andej kam kaluar e shokë me armë më ndiqnin
 plot n'atë udhë, ku ishte e shkruar të heq e të vuaj!...
 Edhe sëc ngela pa mend atëhere kur pash' atë palmë, 165
 që s'e kish shoqen ndër pemët e dheut, dhe sot pa habitem
 nga bukuria e jote, o vashët!... Kam frikë t'afrohem
 e të prek gjunjët e tua, megjithë se jam i brengosur!...
 Dje apo dola i gjallë nga dallgët vishnjake të detit;
 plot njëzet ditë më përplasi stuhia larg ishullit, tutje, 170
 të Oggigjisë. Dhe sot që hyjnité më hodhën në brigjet
 e kësaj toke, mos vallë më presin mundime të reja?
 Nuk e besoj të më lenë të qet' as këtu të pavdekshmit.
 O mbretëreshë, mëshirë, se ti je e para që pashë
 pas aqë vojtjesh! Asnjë nuk kam parë nga njerzit që rrojnë 175
 te ky qytet e kjo tokë! Tregomë ku bie qyteti
 edhe më jep ndonjë leckë të vishem, në paç atë copën
 ku i mbështolle ndërrresat e tua për t'ardhur në lumë...
 Sa déshiron zemra jote, t'i dhënsin hyjnité qiellore:
 burrë, shtëpi e mes jush një paftim të bekuar mendimesh! 180
 S'ka asnjë gjë më të lartë e të bukur mës burrit e gruas
 se kur ata qeverisin shtëpinë të dy në një mendje.
 Kjo dëshpëron çdo armik dhe gjëzon gjithë miqtë pë masë,
 kurse atyre u sjell lumturinë e emrit të mirë.»
- Dhe Nausiká llérëbardha ja ktheu me fjalë të tillë: 185
 „Ti, o i huaj, që s'dukesh i trashë e i lig, e di mirë
 se lumturinë e ndan midis njerëzve vetë Zeusi,
 qofshin fisnikë a të ligj, dhe në masën që do për secilin.
 Ty këto vojtje të ndau dhe duhet patjetër t'i heqësh.
 Por, pasi shkele tanë te kjo tokë e jona, mos druaq, 190
 se ka të ngjarë të ngelësh pa rrobat e gjërat e tjera,
 që i takojnë njeriut të vojtur kur vjen e të lutet.
 Do të mësosh, pra, nga unë ku bie qyteti e ç'emër
 kan' edhe njerzit që rrojnë këtu. Te kjo tokë banojnë
 njerzit feákas, dbe unë jam vajza e mbret Alkinout
 zemërfatos, që mban gjithë fuqin' e sundimin e vendit.» 195

Foli ajo, e u thirri tē rejave nurkaçurrele;
 «Ndaluni, vasha! Si ikni kështu me tē parë një burrë?
 Mos ju ka shkuar ndër mend se ky është armik? Përmby tokë
 s'rron ndonjë burrë i tmerishëm, e kurë nuk ka pér tē lindur, 200
 që do guxonte tē sillte nē vendin ku rrojnë feákët
 gjémën e luftës! Hynit' e pavdëkshme na duan me zemër!
 N'anën e anës banojmë, larg fort, te ky det valëturbull,
 edhe nuk kemi tē bëjmë me njerzit e tjerë tē botës.
 Ky lumëmadh që ariti këtu, u péplas lundërthyer. 205
 Duhet t'i ndihim, se miqt' e lysarët, tē gjithë, Zéusi
 na i përcjell; e vogël lëmosha, por shumë e dashur.
 Jepini, pra, nga ndërresat e lara një zhgun e një strugë,
 zgjeldni një vend ku s'frym era e lajeni n'ujin e lumiit.» 210

Foli ajo; shërbestaret u ndalën, i thirrën shoshoqes,
 shpun' Odiséun dikù nē një qoshe që s'rrihej nga era,
 siç u kish thënë e bija e zemërfatos Alkinout,
 pranë vendosën dhe zhgunin dhe strugën, t'i kish pér t'u veshur,
 vunë aty afér dhe shishen e artë me vaj tē holluar
 edhe e ftuan tē hynte nē rrjedhën e lumiit tē lahej. 215

Por Odiséu hyjnor shërbestareve nisi t'u thotë:
 «Rrini ju pakëz mënjanë, o vasha, ta laj unë vetë
 kripën e detit nga supet e mia, pastaj tē vajosem;
 ka shumë kohë pa parë vaj fare lëkura e ime.
 Nuk do tē lahem këtu nē sy tuaj; pér mua do t'ishte
 turp po tē dilja cullak para vashash si ju kreala-kreala.» 220

Foli, dhe vashat u nisën t'ja thoshin këto virgjëreshës.
 Lau nē lum' Odiséu kurrizin e supet e gjera,
 kruajti kokën nga cipa e kripës së detit dhe hyri
 n'ujë tē lahej. Pastaj, si u lye me vaj mirë mirë.
 veshi ndërresat që falur i kish virgjëresha e bukur.
 Ish atëhere e bij' e Zeúsit, Athéna sykaltër,
 që më ta bëri tē dukej m'l madh e m'i bëshëm nga shtati,
 krelat e flokëve derdhur prej ballit si lule zymbylli.
 Si ai mjeshtër i shkathët, tē cilit ja patën mësuar 230
 hyu Efést e Paláda Athénë tē fshehtat e punës,
 derdh mbi ergjëndin me ar hieshi nē qdo vepër që kryen,
 edhe hyjnesha plot nur i kish derdhur nē kryet e supet.
 Shkoi pastaj e u ul Odiséu nē breg, anës detit.
 Një bukuri e një nur tē paemër atje rrezatonte 235
 pamja e tij; virgjëreshën një ndjenjë mahnitj'e pushtoi,
 tek e sodiste. Dhe vashave nurkaçurrele u foli:

«O llërbardha shërbtore, dëgjoni! Nuk erdhi ky burrë
 që tē takojë feákët hyjnorë, pa pasur pëlqimin
 e perëndive sundonjës n'Olimp. Pér një çast, kur e pashë
 herën e parë, m'u duk një njeri leckaman i rëndomtë,
 kurse tanë u pérngjet perëndive që rrojnë në qiell.
 Ah, le tē jetë si ky ai burrë që kam pér tē marrë,
 vendës, këtu, dhe pëlqeftë tē rrojë me në gjithëmonë!...
 Jepini burrit tē huaj, o vasha, tē haj' e tē pijë.» 245

Foli ajo, edhe fjalës së saj shërbëtoret ju bindën,
 duke i shtruar përparrë Odiséut ushqime e pije.
 Hante e pinte rrëmbimthi hyjnor Odisé lumëziu;

- Pási t'i biesh oborrit përmes e t'arrish ndënë muret,
 hyr' i nxituar në dhomën e madhe të gjesh mëmën time,
 se do të jet' afër vatrës, në dritën e zjarrit, e ulur,
 lesh duke tjerrë në ngjyrën magjepsëse purpur të detit,
 shpinën pështetur pas shtyllës dhe gratë e saj të shërbesës 305
 pas do t'i rrinë. Dhe pran' asaj shtylle do shohësh tim atë
 t'ulur në fronin e tij, duke pirë si një i pavdekshëm.
 Ikë përpara dhe duart lëshoja sim-ëme në gjunjë,
 po dëshirove t'agoj' e gëzuar dhe shpejt ajo ditë
 që do ta çelë sërisht zemrën tënde, sado qofah i largët. 310
 Dhe po të jetë se ti do t'i dhimbeshim ëme, ahere
 mund të shpresosh se do kthehet nje ditë n'atdheun e dashur,
 pranë shtëpis' strehëlartë, t'i shohësh të afërmitt prapë.»
- Foli kështu, pápo mushkave u ra me kamxhik vezullorin
 edhe ato menjéher' u larguan nga rrjedha e lumit, 315
 duke vrapiar revan a me hapin e madh e të rëndë.
 Por Nausikaja kish shumë kujdes, duke prirë përpara,
 që Odiséu e gratë e saj shërbestare ta ndiqnin
 qerren në këmbë, pa lodhje; kamxhiku lëvizte me masë.
 Dielli shkonte të dergjej kur erdhën në pyllin e shenjtë 320
 të perëndeshës. Atje Odiséu u ndal dhe një lutje
 bijës së Zéusit, zotit të madh, menjéher' i drejtoi:
 «Bij' e Zeús mburojtárit, hyjnesh' e pamposhtur, dëgjomë!
 Ti, që s'më erdhe në ndihmë ahere kur hyu dhetundës
 po më mundonte e unë të lutesha, bëj që feakët 325
 të mos kursejnë përmua mëshirën e zemrën e tyreb.»
- Ja si u lut, dhe Paláda Athénë dëgjoi se c'foli,
 po nuk i doli përpara; tërhiquej nga frika e t'ungjit,
 që e ushqente pérherë më shumë urrejtjen e madhe
 kundër hyjnor Odiséut gjer ditën e kthimit n'Itákë. 330

KENGA VII

Lutej kështu Odisen hyjnor durimguri, kur mushkat drejt në qytet virgjëreshën e shpinin me vrullin e tyre. Pósa arriti ajo në pallatin e famshëm të prindit, vrapin e ndali përparrë hajatit. Në çast e rrëthuan vashën vëllezrit e saj nurhyjnorë dhe zhimbrehën nga qerrja mushkat e rrobat që ndodheshin sipër i morën me vete. Hyri në dhomën e saj Nausikája dhe zjarrin ja ndezi Eurimedúza, shërbyesja plakë e saj, epiróte; e kishin sjellë dikur me anije sqepkrrute feákët që nga Epiri, dhe vet' Alkinout ja bënë dhuratë, për ta nderuar, se ish sundimtari mbi gjithë feákët e adhurohej si një nga hyjnorët Ajo, q'e pat rritur, zjarrin i ndezi dhe shtroi në dhomë mësallën e darkës.

Dhe Odiséu u nis për qytet, po ndërkohë Athéna pati kujdes ta rrëhonte me mjergull të dendur, nga frika se mos takonte ndonjë nga feákët që mund të ja merrte faqen atij duke dashur të dijë kush është e si quhet. Ish më të hyrë për pak në qytetin gazzmor, kur i doli ballë për ballë hyjneshë Athénë sykaltër, e ngashme mu si një vajzë e vogël që mbante në dorë një shtëmbë. Dhe, siç i ndenji kundruall, hyjnor Odiséu pyeti: «A më tregon, çup' e mirë, pallatin ku rri ai burrë që e sundon mbretërisht këtë popull këtu, Alkinou? Jam një i huaj: i nisur nga vise të largme, tej detit, i stërmunduar gjat' udhës, arrita këtu; por nga gjithë c'ka ky qytet e kjo tokë banorë, asnjë nuk njoh unë.»

Edhe Athéna, hyjneshë sykaltër, ju kthye e foli: «Do të të them se ku ndodhet, o tatë i huaj, shtëpia që më kërkon; është pranë shtëpis' së tim et' të nderuar, Ecë tanë ti përparrë, pas meje, pa bërë zë fare, dhe mos kthe kryet të shohsh rrëth e qark a t'i flasësh ndonjërit. Njerzit e huaj banorët e vendit s'i duan dhe aq; nuk e nderojnë si mik një të ardhur nga vise të tjera. Shpesat i varin n'anijet e tyre të shpejta, se vetë Hyu dhetundës u fali humnerat e thella të detit, dhe fluturojnë më shpejt sesa krahu e vetë mendimi.»

Foli kështu, e u nis me të shpejtë Paláda Athénë, dhe Odiséu filloi të ecë me vrap pas hyjneshës. Porse asnjë nga feákët detrrahës s'e pa kur kalonte nëpër qytet, pranë tyre; hyjneshë krelbukur, e tmerrshme, i kish lëshuar atij rrëth e rrötull një mjergull hyjnore,

e dëshëruar përherë t'i vije në ndihmë Odisëut.
 Pápo ai, duke ecur, vështron te me sy të mahnitur
 skelat, anijet në varg, agoratë ku mblidhen heronjtë,
 muret e larta e të gjata stolisur me gardhe dërrasash:
 një mrekulli! Kur arritën ata në pallatin e ndritshëm
 të Alkinout, hyjneshë Athéna sykaltër i foli:

«Ja se ku është, o tatë i huaj, shtëpia që deshe:
 prijësit tanë, që rriti Zeusi, do jenë në sofër.
 Merr, pra, guxim edhe hyrë, pa qenë me frikën në zemër;
 se i guximshmi, sado qoftë ardhur nga vise të largme,
 është i aftë ta kryejë punën e nisur fort mirë.
 Ti, me të hyrë, së pari do gjesh në pallat kryezonjën:
 emrin ja thonë Arétë dhe fisi i saj e ka fillin
 tek ata gjyshër nga rrjedhin dhe prindët e mbretit Alkinout. 55
 Ish Nausitou ahere fëmija e parë që lindi,
 prej Poseldónit dhetundës, Peréba, perria e rrallë,
 që kishte qenë, nga vajzat, fëmija m'e vogël e burrit
 zemërfatos Eurimédon. Ai, që në kohët e para
 pati sunduar si mbret atë fisin krenar të gjigandve. 60
 Po i shfarosi ata shpirtmizorë e humbi dhe vetë.
 E dashuruar ajo nga Dhetundësi lindi një djalë,
 zemërkreshnik Nausitoun, që hipë në fron të feakëve.
 Ky Nausitou la pas Riksinórin edhe Alkinoun.
 Dhëndërr të ri, Riksinórin, e vau Apolón harkergjëndi,
 pa lënë djem, veç një vajze, Arétës, që mori për grua
 vllai, Alkinou; ai e nderonte sa s'mund të nderohet
 sot nëpër botë një grua që rrion nën pushtetin e burrit.
 Edhe fëmijët e saj e nderojnë atë dhe e duan,
 siç e nderon dhe e do Alkinou e populli gjithë,
 që e shikojnë në sy, sikur t'ishte ndonjë perëndeshë,
 dhe, kur shkon udhës, i shprehin me fjalë gëzimin e tyre.
 Po dhe ajo në mos ësht' e pajisur me mendje fisnike!
 Dhe ato grindje që lindin mes burrash, ajo i zgjidh vetë.
 Po të arrish të fitosh dashurinë e saj, atëhere 75
 mund të shpresosh se do zbresësh një ditë në tokën atrore
 dhe do të shohësh pallatin e lartë e njerëzit e dashur.»

Foli, dhe iku drejt fushës së detit, që s'vilet dot kurre,
 pas duke lenë Shqerien e dashur; ju qas Maratónës
 edhe arriti në udhët e gjera t'Athinës, ku hyri
 brenda në tempullin e Erektéut me muret e trasha.
 Dhe Odisëu u sos në pallatin me nam t'Alkinout.
 Pa shkelur prakun prej bronxi, u ndal i mahnitur; shkëlgente,
 sikur ish dielli vetë e hëna, pallati i lartë
 i shpirtkrenar Alkinout. Nga praku e gjer në fund, thellë,
 ngriheshin dy faqe muri prej bronxi, përqark të stolisur
 me një kurorë të kaltër; pallatin e rëndë e mbyllin
 dyer të arta; mbi prakun e shtuar me fletë prej bronxi
 ngriheshin shtalka t'ergjënta; qemerin e kishin t'ergjëntë
 edhe unazën prej ari; në anët e dyerve rrin
 dy qena t'art' e t'ergjëntë, punuar nga vetë Efësti,
 si kryemjeshtër që është, të ruanin mirë pallatin 90

e shpirtkreshnik Alkinout — tē rinj gjithnjë, tē pavdikshëm.
Duke u nisur nga praku e deri nē fundin e dhomës,
nē tē dy anët e mureve, tej e këtej, ishin vënë
frona me radhë gjer tutje, tē veshur tē gjithë pëlhurash
shumë tē imta, tē endura bukur nga duart e grave. 95

Papo paria féake, e ulur atje, n'ato frona,
hante e pinte nga gjithë tē mirat që kishte përpara.
Mbi piedestale tē bukur prej guri qëndronin nē këmbë
disa çunakë nē t'arta, që ndritnin përqark me pishtarë
gjithë pallatin ku ndodheshin miqtë e ftuar nē sofra. 100

Pra, pesëdhjetë shërbenjse lart-poshtë pa ndalur: një pjesë
bluajnë grurin nē ngjyrën e arit me mokërr, tē tjerat
endin pëlhura dhe tjerrin tē ulura leshin me furkë;
duart e tyre lëvizin si gjethet e plepit tē lartë. 105

Sipër atyre pëlhurave pikat e vajit rrëshqasin,
aqë tē dendura janë. Ashtu si shkëlqejnë féakët
nē tē drejtuar anijet, ja thonë dhe gratë e tyre
në mjeshterinë e endjes; atyre hyjneshha Athénë
falur u ka me gjykimin e ndritur dhe duart e shkathë. 110

Shtrihet përjashta oborrit një kopësht i madh, afér derës,
katër hektarë i gjerë e rrotull me gardh i qarkuar;
pemë tē larta që vesh gjelbërimi atje lulëzojnë:
dardha e shegë, plot mollë rënduar prej kokrrash tē arta,
fiq kokërrëmbël, ullinj që lartohen tō fort' e bleroshë. 115

Dimër e verë ato nuk pushojnë së dhëni prodhime,
plot gjithë vitin qëndrojnë; Zefiri, me flladin e ëmbël,
bën papushim që tē lidhin diså e tē piqen tē tjera.

Sa vjetërohet një dardhë, lind tjetra, dhe molla zë mollën, 120
vilja e rrushit zë vilen e rrushit, dhe fiku zë fikun.
Pakëz më tutje një kopësht me vreshta bleron rrushngarkuar.
pjesërisht lëmë, me tokë tē shtruar që rrihet nga dielli:
tej kanë nisur t'i vjelin, matanë i shtypin në magje;
kurse tëhu aguridhet e varura varg po rrëzojnë
lulet e tyre; tē tjer' atje tutje fillojnë tē nxijnë. 125

Anët e kopshtit stolisen me lehe renditura bukur,
ku papushim gjelbërojnë tē gjitha perimet e vitit.
Rrjedhin dy kroje: i pari përhapet në gjith' atë kopësht,
kurse i dyti kalon ndënë prak tē oborrit e ndalet
para pallatit tē lartë, ku shkojnë banorët për ujë. 130

Ja se ç'dhurata tē vyera i falën hyjin' Alkinout.

Papo u ndal Odisë durimguri atje duke parë:
Dhe, si soditi çdo gjë rrëth e qark i mahnitur, kaloi
shpejt ai prakun dhe hyri në dhomën e madhe, ku gjeti
prijësit e kërret e shquar feákas me kupa në duar
për tē nderuar Përgjónjës Shenjtarin; atje ja kushtonin
pikat e fundit tē verës që derdhnin pa shkuar tē flenë. 135

Hyri në dhom' Odisëu hyjnor, durimadhi mbuluar
prej asaj mjergullës aqë tē dendur që i derdhë Athénë;
dhe u drejtua te vendi ku ndodhej Aréta e mbreti.

Pósa e preku ai mbretëreshën në gjunjë me duar,
gjith' ajo mjergull në çast u shpërndë e tē gjithë sa ishin
mbetën me gojë tē hapur kur doli papitur përpara

- 145
- syve tē tyre një burrë që lutej me duar tē shtrira:
 «Bij' e hyjnor Riksinórit, Arétë! Pas aqë mundimesh,
 bie nē gjunjët e tua, tē burrit e gjithë këtyre
 miqve që keni! Ju falshin hyjnorët një jetë tē lumtur,
 edhe ju lenshin fëmijve një ditë ç'visare gëzoni
 nëpër kështjella, e nderet që keni nga populli gjithë!
 Por tani jepmëni ndihmë tē kthehem n'atdhe sa më parë;
 Vite me radhë mundohem e vuaj larg njerëzve t'afërm!»
- Foli kështu, dhe u ul buzë vatrës, mbi hi, pranë zjarrit.
 Gjithë tē tjerët qëndronin nē heshtje, pa bérë zë fare.
 Pási kaloi një kohë, u ngrit më nē fund Ekenéu.
 plaku m'i vjetër ndér gjithë heronjtë e fjerë feákas;
 burrë i gojës, që shum' kish par' e dëgjuar nē jetë.
 Edhe filloi, me zemër nē dorë, tē flas' e tē thotë:
- «O Alkinó, nuk e quaj me vend, as e hijëshme është,
 burri i huaj tē rrrijë përtokë mbi hi, buzë vatrës;
 gjithë tē tjerët përbahen, se presin ta marrësh ti fjalën.
 Çoje tē huajin, vëre tē ulet nē fron gozhdergjentë
 dhe porosit ta përzjejnë verën kasnecët, tē pimë
 e tē nderojmë pastaj dhe Zeúsin rrufeflakérónjës,
 që na përcjell me shumë nderime ata që e lusin.
 Dhe qilartarja t'i shtrojë një darkë me ç'ka nē qillarë.»
- Me tē dëgjuar, nē çast kryezotí i madh Alkinóu
 zuri pér dore fisnik Odiséun, e ngriti nga vatra
 edhe u vuri tē rrrij' afér vetes, nē fron tē shkëlqyer,
 ku ishte ulur m'i dashuri djalë i tij, Laodáma,
 q'e porositi i ati t'ja ler' atë vend mikut t'ardhur.
 Sollı ahere shérborja e zonjës l'brik arpunuar,
 nur e shkëlqim, nē legen tē ergjentë i shtiu tē Iahej
 e një tryezë pastaj tē lëmuar i vuri përpara.
 Dhe qilartarja e mbushi me bukë e gjithë tē mirat.
 Hante e pinte hyjnor Odisé durimguri, kur thirri
 mbreti i madh Alkinóu kasnecin e tij e i foli:
- «Merr, Pontonó, dhe përzjeje verën e mbushi gjithë kupat;
 duhen përbysur pér nder tē Zeúsit rrufeflakérónjës
 që na përcjell e lyp tē nderojmë sic duhet çdo lutës!»
- Foli ai, Pontonó përzjeu një verë tē émbël
 dhe ua mbushi tē gjithëve kupat që mbanin, me radhë.
 Pási e béri secili blátimin dhe plinë sa deshën,
 kur Odiséu mbaroi së ngrëni dhe mori pak vëten,
 zéri ju ndje sérish Alkinóut, që nisi tē thotë:
- «Vini re mirë, o prijës feákas e krerë tē vendit,
 çfarë dëshira kjo zemëra ime kérkon tē ju shfaqë.
 Pasi mbaruat së ngrëni, tani mund tē shkoni tē flini.
 Nesër, posá tē agojë, do mbledhim këtu sa më shumë
 pleq pér nderimin e mikut që erdhë; pastaj, si t'u bëjmë
 fli perëndive, ahere mendojmë mënyrën e kthimit:
 si do përcillet pér tokën atrore, sado qoftë' e largët,
 i shoqëruar nga njerëzit tanë, pa lodhje e brenga,
 e do t'arrijë nē tokën atrore me shpirt tē gëzuar,
 pa ndonjë dëm ose vojtje, gjat' udhës së tij me anije.
 Kur tē arrijë, pastaj do ta lemë atje tē pësojë
- 150
- 155
- 160
- 165
- 170
- 175
- 180
- 190
- 195

- fatin që Orët e zymta i torën kur nëna e lindi.
 Por, nëse është ndonjë i pavdekshëm që zbriti së larti,
 kushedi çfarë gjë tjetër sajuan për ne perënditë:
 déri më sot janë shfaqur tek ne pas dëshirës së tyre 200
 aqë sa her' hekatombë të majme për ta kemi therur,
 dhe midis nesh janë shtruar në sofër të hanë e të pinë.
 Edhe sikur t'i takojmë duke ecur fill vetëm në udhë,
 neve ata nuk na fshihen, se jemi prej gjakut të tyre,
 ashtu si janë qiklòpët dhe fisi i egër i gjigandve.» 205
- Fjalës së tij ju përgjegj atëher' Odiséu i mençur:
 «Ndrroji mendimet e tua, o mbret, sepse unë s'ngjas fare
 me të pavdekshmit që kanë banesën e tyre në qiell!
 Unë s'kam trupin e as bukurinë e pamjes së tyre;
 jam një i vdekshëm, por shumë m'i mjerë nga gjith' ata njerëz 210
 aqë të mjerë sa s'bëhet që ju keni njojur në jetë!
 Sikur të rrija tani t'ju kujtoja se c'gjëmë mundimesh
 më është dashur të pres e të vuaj për hir të zemratës
 së perëndive, s'do kishin të sosur rrëfimet e mia.
 Por tani lermëni t'ulem në sofër, sadó i helmuar, 215
 Nuk mund të ketë asgjë më pa cipë se barku i ndyrë,
 që të shtrëngon me pahir të kujdesesh për të pa pushuar
 e s'të le kohë të merresh me vojtjet e brengat e tua!
 Kur unë shpirtin e kam të trishtuar, gjithmon' ai shtrohet
 t'haj' e të pijë; m'i fshin prej kujtesës ato që kam hequr; 220
 s'do veç të fryhet!... Por ju, sa të zbardhë pak dita, mendoni
 si të përcillni një burrë të mjerë në tokën atore.
 Çka, le të vuaj dhe më, po makár t'ja arrij asaj dite
 që të shikoj dhe një herë pallatin e lartë, shërborët,
 tokat e mia sérish, e pastaj le të shkoj me të shumët!...» 225
- Tha këto fjalë; të gjith' i pëlqyen dhe shprehën dëshirën
 miku i husaj të nisej patjetër, se foli të drejtën.
 Si u blatuau pak verë hyjniive e pinë sa deshën,
 gjithësekush u tërhoq në shtëpinë e tij për të fjetur, 230
 Vetëm hyjnor Odiséu qëndroi në dhomën e madhe,
 pranë atij kryezonja Arétë ish ulur së bashku
 me nurhyjnor Alkinoun; dhe sofrën e ngritën shërboret.
 Pósa ja pa llérëbardha Arétë kondonë dhe gunën,
 rrobat që hollë e bukur kish endur rhe gratë, i njoju,
 e disa fjalë atij, fluturake, filloj t'i thotë: 235
- «Pikësëpari, o mik i shtëpisë, kërkoj të më thuash:
 si e ke emrin, nga vjen, kush t'i dha këto rroba? Ti vetë
 pakëz më parë s'na the se ke vuajtur shumë në dete
 edhe u llaqe nga valët e egra këtu, lundrëthyer?»
- Fjalës së saj Odiséu i urtë ju gjegj edhe foli: 240
 «O mbretëreshë, nuk munnd t'i rrëfej një nga një të këqiat
 që më ngarkuan hyjnité qellore, se s'kanë të sosur!
 Por do të flas për ato që kërkove të dish dhe pyete.
 Ndodhet mes detit ujdhësë, larg shumë këtej, Oggigjia,
 ku ka banimin e saj një hyjneshë, perria Kalipso 245
 nurkaçurrele, e bij' e Atllásit, tinzare e tmerrahme!
 Kurrë, asnje nga hyjnit' a të vdekshimit me të nuk përzihet,
 Mua orziun në vahën e saj më dërguan hyjnorët,

pasi më shembi anjen rrufeja-flakrim e Zeüs-it
 n'ujrat vishnjake tē detit. Ahere, fill vetēm pa shokët , 250
 trima që vdigën, pushtuar kallumcën t'anijes sqepkrrute,
 plot nëntë ditë pluskova mbi ujë; por natën e dhjetë,
 terri i zi sterri, hyjnëtë më hodhën përtej, në ujdhesë
 tē Oggigjisë, ku ndodhej hyjnesha krelbukur, e tmerrshme, 255
 që m'u tregua e dashur, m'ushqeu, dhe desh tē më falte
 pavdeksin' e rimin' e përhershme; por zemra s'ma thoshte.
 Shtatë vjet plot më kaluan atje, pa lëvizur nga vendi,
 dhe nuk më shkoi një ditë pa njomur me lotët e mia
 rrobat që falur më pati hyjnesha e s'kishin mort kurrë. 260
 Po kur arriti, në rrjedhën e kohës, dhe viti i tetë,
 vetë hyjnesha më nxiti tē nisem për vendin e lindjes,
 o se kështu e kish pas' porositur Zeusi tē bëhet,
 o sepse vetë ajo e kish pasur ndërruar mendimin
 Si më dha bukë e verë tē ëmbël e rroba hyjnore, 265
 sipër një trapi prej trarësh tē ngjeshur ajo më vendosi;
 nisi pastaj tē më fryjë për mbarë një fllad lehtë-lehtë.
 Shtatëmbëdhjetë dit' plot udhëtoja mbi detin e gjerë:
 ditën e tetëmbëdhjetë dallova, tē veshura pyjesh,
 malet e tokës suaj; dhe zemra m'u drodh nga gjëzimi, 270
 Po kishte qenë e shkruar tē vuaj tē tjera mynxyra,
 që Poseidóni dhetundës kish pasur dëshirën tē hedhë
 prapë mbi mua: lëshoi një erë tē fortë e më mbylli
 udhën, dhe detin e ngriti përpjetë, e dallgët përlanin
 trapin furishëm, dhe unë i mbërthyer pas tij po gulçoja,
 gjersa e theu dhe trarët u shqitën. N'humnerën e thellë 275
 çava përpara më not edhe era e dallgët më sollën
 në tokën tuaj. Sikur atëhere tē dilja nga deti,
 unë do t'isha coptuar përsipër shkëmbinjve tē lartë
 tē atij bregu tē egër, ku valët e detit më shtynin.
 Por u tërroqa sérish edhe erdha më not gjer te lumi; 280
 shumë i butë m'u duk ai vend rrëth e qark, se nuk kishte
 shkrepë, as era e zinte. Dhe rashë atje, i këputur.
 Por, duke parë se nata hyjnore ish nisur tē vijë,
 ujërat qiellushqyer braktisa dhe shkova tē shtrihem
 tej, mes gëmushash, përsipër një shtrati prej gjethesh tē rëna, 285
 dhe perënditë më derdhën një gjumë që s'kish tē mbaruar.
 Fjeta atje gjithë natën mes gjethesh, me ankthin në zemër,
 gjersa filloj tē zbardhë mëngjezi e deri në drekë.
 Gjumi i ëmbël më doli kur dielli shkoi tē dergjej; 290
 ndjeva ahore tek lozni në rërë jottbijë me vashat,
 ai perëndeshë më ngjau atje në mes tyre jottbijë!
 Ndihm' i kërkova; u suall me mua e urt' e fisnikë!
 Nuk e pandeha një pritje tē tillë prej moshës së saj:
 rrallë, fort rrallë tē rinjtë veprojnë me mendje në kokë! ...
 Pa më dha bukë e verë flakroshe; pastaj, si u lava 295
 n'ujin e lumit, më falë dhe rrobat që sheh. Ja, kjo është
 gjith' e vërteta e pastër, se dhembja nuk di tē gënjejë.»

Fjalës së tij ju përgjegj atëhere kështu Alkinou:
 «Veç në një gjë, o i huaj, s'veproi me mend ime bijë,
 që nuk tē solli këtu menjëherë së bashku me gratë, 300

derisa ti asaj vetë së parës fillove t'i lutesh.»

Dhe Odiséu me mendjen tē mprehtë ja priti e foli:
 «Mos e qorto, kryezot, bijën tënde; ajo s'ka fëjyer.
 Mua më tha që tē shkoj pas asaj tok me vashat e tjera,
 por unë vetë nuk desha, nga frika e turpi që ndjeja
 se mos na shihje së bashku e ndizeshe fort nga zemrimi;
 ndizemi lehtë nga smira ne njerëzit që rrojmë mbi tokë.»

305

Fjalës së tij ju përgjegj atëher' Alkinou e foli:
 «Unë s'e kam, o i huaj, një zemër që ndizet, siç thua,
 lehtë, kot fare; më fort se qdo gjëje, së drejtës i falem. 310
 Me bukurinë që ke e tē njëjtat mendime me mua,
 Zeusi at dhe hyjnit' Apolón e Athénë tē dhënsin
 vashën që kam e tē paça si dhëndërr këtu përgjithmonë!
 Sikur tē rrije këtu me dëshirë, do merrje nga unë
 edhe shtëpi dhe visare. Po s'deshe, asnjë nga feakët
 nuk tē shtrëngon tē qëndrosh me pahir; mos e dhëntë Zeusi!
 Dhe po tē them, që ta dish, se e lamë përcjelljen pér nesë.
 Edhe kur ti do kesh rënë në gjumë tē thellë, rrëmtarët
 valët e qeta tē detit do çajnë t'arrini në tokën
 tënde atore e pranë shtëpisë, o ku tē tē dojë 320
 zemëra, qoftë makár dhe më tutje, përtëj Eubësë,
 ishull që ndodhet në fundin e botës, siç duan tē thonë
 njerëzit tanë: e panë kur shpunë tej, larg, Radamantin
 leshéraverdhë tē piqte Titjösin, tē birin e Tokës.
 Shkuan ata gjer atje e u kthyen këtu brenda ditës,
 dhe nuk u lodhën aspak duke bër' atë udhë tē gjatë.
 Do tē shikosh c'mrekulli jan' anijet e mia e c'mjeshta
 kam rrëmtarë, që valët e detit i ngrenë përpjetë!»

Foli kështu; Odiséut hyjnor durimbur ju bë zemra
 mal dhe me duart e shtrira drejt qiellit nisi tē lutet:

330

«Zéus, o at, i përmbushtë tē gjitha sa tha Alkinou!
 Kurrrë lavdia e tij mos u shoftë mbi tokën e grynjë,
 dhe unë vetë arrifsha tē kthehem në tokën atore;»

Kur bisedonin mës tyre kështu, llérëbardha Arëtë
 gratë e saj tē shërbësës ndërkohë i kish porositur
 shtrat në hajat tē gatitnin, t'i shtronin çarçafët e mirë
 fare, në ngjyrë tē purpurt, mbulesa t'i vinin përsipër
 edhe tē hidhni pastaj përmbi to disa plafe tē lehta.
 Grat' u larguan nga dhoma me dritë pishtarësh në duar
 dhe, kur mbaruan së ndrequri shtratin e ngjeshur, u kthyen 335
 pran' Odiséut ta ftonin pér gjumë me fjalë tē tillë:
 «Ngrehu, o mik i shtëpisë, se shtratin e ke tē gatitur.
 Ah, sa e ëmbël ju duk vojtjeshumit kjo ftesë pér gjumë!

Shkoi ahene hyjnór Odiséu tē shtrihej tē flerë
 ndënë hajatin kumbonjës, në shtratin e gdhendur stolirash. 345
 Thellë pallatit edhe Alkinou po prehej; e shtratin
 shoqja e tij kryezonjë e kish shtruar pér të e pér vete.

K E N G A VIII

Gisht-trëndafileja Eo nga shtrati prej bryme po ngruhej,
 kur kryezot Alkinou u çua nga shtrati; ndërkohë
 dhe fis-hyjnor Odiséu, qyteterrafshónjës, u çua,
 Dhe kryezoti i madh Alkinou e mori më vete
 gjer n'agoranë e feakëve, që ishte pranë bregdetit.
 Erdhën të dy edhe pranë u ulën mbi gurët e gdhendur.
 Kryq e tërthuar i binte qybetit Palada Athenë:
 krejt si kasneci që kish Alkinou i urtë përngjante.
 Mendjen e kishte te kthimi i zemërfatos Odiseut,
 ndaj po u fliste me radhë të gjithëve fjalë të tillë:

«Nisuni shpejt n'agorà, udhëheqës e krerë feakas,
 për të dëgjuar një burrë të huaj që sápo arriti
 mik i mentár Alkinout, pas vojtjesh të gjata në dete,
 e u përngjan në të parët hyjnive që s'kanë mort kurrë!»

Foli kështu, dhe secilit i ndëzi mendimin e zemrën.

15

Pápo u mbush agorája e fronat u zunë me njerëz;
 të mrekulluar, ata nuk i hiqnin dot sytë nga vendi
 ku rrinte djali urtë i Laérit: mbi kryet e supet
 i kishte derdhur Athéna sykaltër një hir të pashembullt
 dhe e kish bërgë të dukej m'i fort' e m'i lartë nga shtati,
 që t'u fitonte feakëve zemrat, nderimin e ndrojtjen,
 edhe të dilte me faqe të bardhë në lodrat e shumta
 ku do ta ftonin ata që të matrin fuqitë. Ahere,
 kur kishin ardhur të gjithë dhe vendi u mbush tejendanë,
 fjalën e mori Alkinou, që nisi t'i thotë kuvendit:

20

«Vini re mirë, o prijës feakas e krerë të vendit,
 çfarë mendime kjo zemëra ime kërkon të ju shfaqë.
 M'erdhi një burrë si mik, që unë s'e di së si quhet,
 pási u end nëpér dete; por s'di nëse vjen që nga lindja
 a perëndimi. Na lut ta përejellim shéndoshë e mirë

30

Ne le ta nisim, siç kemi përcjellë dhe shumë të tjerë,
 Kurrë, asnijëherë s'ka ndodhur të rrijë dikush në pallatin
 tim e të rrojë me ankth duke pritur më kot që ta nisim!
 Eni të hedhim në valët e detit hyjnor një anije,

35

që do të bëjë lundrimin e parë, pastaj le të zgjedhim
 nja pesëdhjetë' e dy veta nga populli, mjeshtra rremtarë.
 Pási të lidhin lugatat në guzhma, ata le të zbresin

dhe le të vijnë tek unë të shtrojmë një sofër të shpejtë
 e të ngarkuar me gjithë të mirat. Të rinj, më dëgjuat?...
 Edhe ju, prijës me skeptër, tanë urdhëroni të gjithë

40

tej, në pallatet e mia të bukurë; duhet nderuar

miku i huaj, siç është e udhës, në dhomën e madhe.
 Nuk është mirë të ngrihet ndonjëri të thotë nuk dua.
 Dhe porositni të vijë këngtari hyjnor, Demodóku,
 që i ka falur hyjnesha dhuratën e rrallë te këngës,
 të na magjepsë me tingujt e ëmbël të zemrës së tij.»

45

Foli kështu, e u nis dhe pas tij skeptërmbarjtësit. Shkoi
 te këngëtarë hyjnor dhe kasneci. U zgjodhën ahore
 plot pesëdhjet' e dy trima të rinj rremëtarë e shkuan,
 pas porosisë, te bregu; e shtynë anijen murrake
 n'u jin e thellë të detit dhe ngritën direkun e velat;
 lidhën dhe rremat në guzhma lëkure, e velat e bardha
 n'erë i shpalosën. Anija, me bashin nga deti e kicin
 lidhur pas skelës, ish gati për udhë. Ahore u kthyen
 tok në pallat t'Alkinout të urtë. U mbushën të gjitha
 dhomat, oborret, hajatet me turma që shtyheshin: burra,
 pleq e të rinj, të përzier, që vinin nga gjithë drejtimet.
 Pas porosis' s'Alkinout, do thernin për miq dymbëdhjetë
 dele, e tok me dy qe këmbëdredhur do vrissin dhe tetë
 derra me dhëmbë të bardhë; i ropën ata, i gatitën
 edhe u shtruan në sofër të hanin një drekë të shijshme.

50

Solli ndërkohë kasneci këngtarin e mirë, që Muza
 kish dashuruar e tok me gjëzimet i dha edhe helme:
 dritën e syve ja mori, po këngën e ëmbël i fali.
 Mori ahore kasnec Pontonou një froni gozhdergjentë
 dhe e vendosi bri shtyllës së lartë, në mes të gostisë;
 vari në gozhdë, mbi krye t'aedit, lahitën zëholle
 dhe i tregoi se ku mund ta merrte me duart e veta.
 Mbi një tryezë të bukur i solli kanistrën me bukë
 edhe një kupë të mbushur me verë, të pinte pas qejfit.
 Papo ata shtrinë duart mbi gjellët që kishin përpara.

65

Pasi u velën me gjellë e me piye, i nxiti këngtarit
 Muza dëshirën t'ja thoshte lavdisë së burrave trima,
 siç e rrëfente një këngë që fama e saj kish arritur
 deri në quell dhe fliste për grindjen në mes Odiséut
 edhe Akilit, kur hanin e pinin për nder të një flie:
 si u përfolën me fjalë të rënda e sa ish gëzuar
 imbreti i madh Agamémnon që grindeashin dy ndër të parët
 burra akéjas. Kur Fej Apolóni e pat kapërcyer
 prakun e gurtë në Delfin e mirë, mësoi qđo ngjasë
 e ja rrëfeu këto kryeprijsit. Dhe nisi mjerimi,
 siç e kish dashur Zeusi i madh, për danaj e trojanë:

75

Kur po rrëfente këto këngëtarë i madh, Odiséu
 ngriti me duart e tij burrërore flokatën e purpurt
 dhe e mbuloi ftyrën e nurshme; ai do qe skuqur
 sikur t'ja shihnin feákët qepallat e fryra nga lotët.
 Po kurdoherë që bënte pushim këngëtarë, i lshinte
 lotët, zbulonte ftyrën dhe merrte një kupë dyare
 e u blatonë pak verë hyjnive. Pastaj, për qđo herë
 që e fillonte sérish atë këngë, ashtu siç kërkonin
 krerët feákas që ishin magjepsur nga vargjet e tij.
 prapë tërhiqtë flokatën, mbulonte ftyrën e qante.
 Edhe kështu ua fshehu të tjerëve lotët që derdhite;

80

85

90

por Alkinou, që ish aty pranë, e pa dbe dëgjoi
si ngashërehej, ju kthye feákve rrëmdashës e foli:

95

«Pa vini re e dëgjoni, o prijës e kërë feákas!
Mjaft na dëfryen ushqimet e pijet, por edhe lahuta
që shoqëroi pér nderin e sofrës gostonë e bukur.
Pra, urdhëroni tē shkojmë pérjashta tē nisim nga lodrat;
dua që miku i huaj, pas kthimit n'atdhe, t'u rrëfejë
miqve e njerëzve t'afërm se si jemi ne mbi tē gjithë
mjeshtëra në ndeshjen me grusht, në kërcim, në vrapi e në mundje».

Foli ai, e u nis; dbe tē tjerët pas tij u larguan.

Vari sérish atchere kasneci lahutën zëhollë,

zuri pér dore hyjnor Demodökun, e nxori pérjashta

100

edhe u nisen së bashku drejt vendit ku kërët feákas

shkonin tē shihnin se si do zhvilloheshin lodrat e ndryshme.

Në agorë, ku arritën, po vinin pas tyre me mijra

turmat e njerëzve. Plot trima tē rinj u lëshuan pérpara,

si Majaniu, Detshpëjti, Voziti, Detani, Kiçorrë

110

edhe Bregushi, Rremoku, Detgjeri, Bashani, Vrapéci

e Hypaniut, Rrethujsi, që lindur e kishte Shtorëshi

i Mjeshtëri; edhe Euriali si Ares i gjallë,

bir i Naubolit, që shokun s'e kishte pér shtatin e nurin,

veç Laodamës, që ishte m'i pashmi ndër gjithë feakët.

115

Papo u ngritën nga vendi dbe djemt' e fisnik Alkinout,

që tē tre tok, nurhyjnor Klitonëu, Laodama e Aljosi.

Ja se kush ishin tē rinjtë fatosa q'u ngritën nga vendi

pér tē ushtruar së pari vrapi. Qëndruan te guri

shenjë pér nisje, ku merrete fill sheshi, me hov fluturuan

120

dhe një re pluhuri ngritën me këmbë prej fushës përpjetë.

Ish Klitonëu i shquar që doli në krye tē vrapi;

Aqë sa mund tē lërojnë dy mushka një tokë djerrinë,

kaqë ju qas aj turmës dbe shokët e tij i la prapa.

Nisen pastaj t'ushterohen në lojën e ashpér tē mundjes,

125

ku Euriali u shpall fitimtari mbi trimat e tjerë.

Sa pér kërcimin, m'i shquari doli ndër shokë Rrethujsi.

Cmimin e parë në hedhjen e diskut e mori Voziti,

e Laodama, filizi i shtrenjtë që kish Alkinou,

doli në krye i pari nga shokët në ndeshjen me grushta.

130

Pasi u shmallën tē gjithë me ëndjen e lojrave, biri i Alkinout, djalosh Laodama u ngrit edhe foli:

«Le ta pyesim, vëllezër, tē huajin n'është ushtruar

në ndonjë lojë; shikojani trupin se si ësht' i lidhur;

kofshët, kërcinjtë dhe duart e qafa e negjur e shfaqin

135

burrë me forcë tē madhe, që nuk e braktisi rinia;

por ato vojtje tē rënda që hoqi e kanë ronitur.

S'ka asgjë tjetër, besomëni mua, më t'egër se deti

pér tē cfillitur njeriun, makár më tē fortin e dhet!»

Papo ju kthye atij Euriali me fjalë tē tillë:

140

«O Laodamë! Kjo fjalë është e drejtë! Tani shko e stoje

mikun e huaj me fjalët e tua në sheshin e ndeshjes!»

Me tē dëgjuar se c'fjalë i drejtoi djaloshi i mbarë

i Alkinout, u ngul në mes sheshit përbalë Odiséut:

↓
c'fjalë i drejtoi djaloshi i mbarë

- «Eja, o lalë i huaj, të matësh fuqitë e tua; 145
 shenjat e jashtme tregojnë se di t'i ushtrosh që të gjitha
 lojrat. Sa kohë merr frymë, lavdia m'e madhe e njeriut
 është ajo që fitohet me duart e këmbët e veta.
 Eja, pra, hyrë në ndeshje e dhembjet e zemrës fashiti. 150
 Nuk do vonojë dhe shumë për ty dita e nisjes; anija
 s'pret veç një erë të mbarë, dhe shokët rremtarë i ke gati.»
- Fjalës së tij atëhere ju gjegj Odisé gjykimlarti:
 «Ç'ke që më shpon, Laodámë, me fjalët që fole, guximin?
 Brenga e derte kam unë në mendje, jo lojra, se hoqa
 aqë të liga, orziu, që s'kanë se si të rrëfehen! 155
 Mbretit e popullit gjithë kam ardhur këtu që tu lutem
 të më përcillni këtej sa më parë në vendin ku linda.»
- E qesënditi ahera Euriali me fjalë të tillë:
 «Nuk po më dukesh, o burrë i huaj, njeri i mësuar
 në asnjë lojë nga sa ushterojen në botë; më ngjan se 160
 ti je ndonjë kapiten në anije detarësh tregtarë,
 që po lundron nëpër botë me mall i ngarkuar, përherë
 gati të blejë e të shesë e shumë fitime të mbledhë
 duke grabitur të tjerët; e, sa për atlet, s'ma mbush syrin.»
- Pasi e pa që nga koka në këmbë, i tha Odiséu: 165
 «Nuk fole mirë, o mor djalë, më dukesh si fort fjalë shthurur!
 Nuk jua falin hyjnité të gjithëve gjithë të mirat:
 pamjen e bukur e mendjen e hollë e fjalën e mirë.
 Akësh njeri mund të jetë i shëmtuar sa s'ka ku të vejë,
 porse shëmtimin e tij e mbulon bukuria e fjalës 170
 që i dhuruan hyjnorët, e gjithë e vështrojnë me èndje;
 fjala e èmbël, e matur, e bën të shkëlqejë mes turmës;
 udhës qytetit kur ecën, atë si hyjni e sodisin.
 Ka dhe ndonjë që u ngjet në të parët hyjnive qjellore,
 porse me fajlët që thotë, dhe hiret që ka i shëmtohen! 175
 Je edhe ti fort i pashëm, s'ke zot që të bën më të bukur,
 porse nga mendja je fyckë. Me fjalët e ulta që fole
 zemërën thellë në gjoks ma helmove. Nuk jam i paditur,
 siç po prrallos ti këtu, në ushtrimin e lojrave; unë 180
 një ndër të parët kam qenë kur isha në vrull të rinisë
 e u besoja fuqive të mia. Tani më dërmuan mundimet
 e ato dhembje që hoqa në luftë e në dallgët e egra.
 Por, sado qofsha tani i ligjshuar nga meret që hoqa,
 prapë jam gati të matem në ndeshjet e lojrave, shumë 185
 fjalët e tua më pikën dhe ngjallën tek unë guximin.»
- Foll kështu e, i veshur siç ishte, u sul e rrëmbeu
 disk më të madh, më të trashë e të rëndë nga ato që përdornin
 burrat feákas në ndeshjet e ndryshme që ushtronin mes tyre.
 E crotulloi një herë ajo dorë e fuqishme dhe disku 190
 larg u lëshua, e burrat rrëm gjatë detrendës feákas
 gjithë u përkulën teksa fërshëllente mbi kryet e tyre
 e fluturonte tej shenjash të tjera. Dhe dora e atletit
 ngeli përpjetë. Atëhere Athéna, si burrë e ngjashme,
 shenjën e rënjes shënoi për diskun e tij e i foli:
 «Dhe një i verbër sikur ta kérkonte një shenjë të tillë, 195
 kish për ta gjetur së shpejti, se disku yt që të gjithë

pas i ka lënë. Dhe ti nga kjo ndeshje mos çaj kokën fare;
burrë feakas s'arrin ku arrite, pa le pér më tutje.»

- Foli kështu, dhe hyjnor Odisé gjykim larti u gëzua
kur mori vesh se dikush po i sillet si mik n'atë ndeshje. 200
- Dhe me një zemër disi më të lehtë filloj t'u thotë:
«Flákeni trima dhe ju gjer atje! Unë kam pér të hedhur
edhe një tjetër, ku flaka të parin, a mbasë më tutje.
Kush ësht' ai që ja thotë nga burrat e tjerë feákas,
le t'urdhërojë të matet me mua — sepse m'u ndez gjaku — 205
qoftë në ndeshjen me grushta, në vrap ose mákar në mundje:
Nuk ja kam frikën askujt nga feákasit, veç Laodâmës.
Është mikpritësi im. Vallë kush mund të ndeshet me mikun?
Ç'ësht' ai burrë i ndyrë e i humbur që fton një mikimbajtës
forcat e veta të matë në ndjeshje në dbeun e huaj, 210
duke i ndjellë kështu prapësitë mbi vete? E sa pér
burrat e tjerë feákas, s'përbuz asnijë ftesë, s'i druhem
kujt; jam i gatshëm të matem me kë do më dalë përpëra.
Unë nuk jam fillestar i parrahur në lojal Provoni!
Unë e njoh mirë fort si përdoret një hark i lëmuar 215
sì ta vë mirë në shenjë, i pari, mes turmës s'armiqve,
shpoj këtë dua, edhe sikur shumë nga shokët e tija
harget t'i kenë drejtuar mbi mua me breshër shigjetash.
- Vëtëm një burr' ish m'i zoti se unë në ndeshjen e harkut, 220
kur ne, akéjtë, luftonim në Trojë dikur: Filokteti.
Sa pér të vdekshmit e tjerë që ushqehen mbi tokë me bukë,
them se asnijë s'ja del mbanë me mua, kudo ai qoftë.
Oh, nuk do kisha dëshirë të matem me burrat viganë
sìç kanë qenë Herkúli dhe mbreti i Ekálës, Euréti,
që ua mbante të ndeshen në hark dhe me vetë hyjnité. 225
Ja pse Euréti i madh nuk arriti tëmplaket; e vau
fare të ri Apolóni, i prekur në sedër, kur mori
vesh se ai pat guximin ta ftojë në ndeshjen e harkut.
Shtizën e hedh gjer atje ku një tjetër s'hedh dot as shigjetën.
sa pér vrapimin, këtu mund të dalë ndonjë nga djelmoshat 230
dhe ma kalon. U cfillit trupi im nga tallazet e detit,
poshtë e përpjetë i pérplasur; pa pasur me se të mbaj shpirtin
gjallë, n'anije çdo ditë, dhe gjunjët më s'mund që të mbajnë.»
- Foli ai; edhe burrat e tjerë qëndronin të heshtur,
derisa fjalës së tij ju përgjegj vëtëm një, Alkinou: 235
«Nuk na vjen keq; o i huaj, pér fjalët që fole; ke dashur
të na tregosh ne të gjithëve sa je i zotë, i prekur
rëndë nga fjalët që foli ky burrë në fushën e ndeshjes,
që nuk ka pasur guximin të shpreh' asnijëherë i urtë
që i ka mendtë në kokë. Tani urdhëro dëgjo fjalët 240
që do të them: kur të arrish në shtëpi përsëri e të ulesh
bashkë me gruan e djemtë në sofër, të kesh se ç't'u thuash
miqve të tu heroikë pér gjithë të mirat që kemi
dhe mjeshtërinë që ne trashëgojmë nga étërit tanë,
sipas vullnetit të Zeúsit. Gjithë ne, burra të zotë 245
s'jemi në ndeshjen me grushta dhe mundjen; por ne nuk e kemi
shokun në vrapin e shpejtë dhe njohim të fshehtat e detit.
Dhe na pëlqen që të shtrojmë gostira me valle e lahutë,

- rrobat e vyera, banjat e vakëta, shtretët e butë...
 Çohuni pra që tē gjithë ju, mjeshtra tē shquar feákas,
 dhe vallëzoni, që burri i huaj pas kthimit t'u thotë
 fisis e miqve se si në vozitje, vrapi, këngë e valle
 ne jemi shumë përpara se popujt e tjerë. Dikush pra,
 shpejt le tē ahojë tē marrë lahutën telëmbäl që ndodhet
 lart, në pallatet e mia, t'ja sjellë këtu Demodókut.» 250
- Foli kështu Alkinou hyjnor, dhe kasneci vrapi
 pér tē kërkuar lahutën zgavriqe; dhe nëntë gjuqtarë,
 që i kish zgjedhur në krye tē lojrade populli, u çuan
 vrik përnjëheresh tē gjithë në këmbë. Ahere sheshuan
 vendin e valles dhe rrëthim e saj e zgjeruan; ndérkohë 260
 erdhi kasneci dhe i solli lahutën telëmbäl këngtarit.
 Shkoj ai midis turmës dhe u mblohdhën më këmbë rrëth tij
 djem tē rinj fare, valltarë tē shkathët, që nisen tē rrabin
 vallen e tyre me hir tē pasembullt. Vërente Odiséu
 këmbët e shkathët se si shkrepëtin e s'kishte tē shmallur. 265
- Papo ja mori, me shoqe lahutën, një kënge që fliste
 pér dashurinë që Arési i shfaqi Aférditës krelbukur,
 fshehtas se si u bashkuan së pari në shtrat tē Eféstit,
 dhe pér dhuratat q' Atési i fali asaj tē dhunonte
 shtratin e burrit hyjnor. Po arriti kasneci me mandatën 270
 Dielli, që i kish parë kur shkriheshin qafë pér qafë.
 Zemërën copë ja bëri Eféstit ky lajm dhe vrapi
 drejt e në farkën e tij, duke rrahir mendime tē tmerrshme
 pér tē marr' hakun. Në kudhrën e madhe që ngriti, kaliti
 pranga tē forta që s'kishin tē shqitur, tē lidhë dashnorët. 275
 Kurthin e tij pasi ngriti ai ta dënonte Arésin,
 hyri në dhomën e gjumit, ku ndodhej krevati, dhe derdhë
 prangat si rrjetë ndër këmbë dhe poshtë qiellzënës përhapi
 fije tē shumta, njësoj si pëlhura që thur merimanga,
 aqë tē holla edhe tē padukshme, që s'mund t'i dallonin 280
 as perënditë që s'kanë mort kurrë; një punë prej mjeshtri.
 Pasi mbaroi së ngrituri rrjetën në shtrat rrëth e rrotull,
 bëri sikur shkoj në Lémnos, qytet murelartë, tē cilin
 shumë e kishte pér zemër nga viset e tjera tē dheut.
 Nisja e tij s'i shpëtoi dot syrit-të Aresit frerartë. 285
- Me tē pikasur që gishtarti i lavdishëm Efést ishte nisur,
 rendi ai menjëherë në dhomën e gjumit t' Eféstit
 pér Aférditën krelbukur plot zjarr dashurie në zemër,
 Posa ish kthyer ajo nga pallati i t'et tē fuqishëm,
 birit tē Krónit, Zeúsit, dhe rrinte në dhomë, kur hyri 290
 Arési, e mori pér dore, e fjalë tē tilli i foli:
 «Eja, e dashur, tē bëjmë së bashku një gjumë tē ëmbël;
 s'është Eféstit, ai do tē ketë arritur në Lémnos,
 pér tē takuar sintianët që flasin një gjuhë barbarësh.»
- Foli ai, dhe asaj mir' i erdhi tē dergjen së bashku. 295
 Por, me tē rënë, u rrëthuan nga fijet e holla që thuri
 mendja e impreht' e Eféstit, kështu që as duart, as këmbët
 s'mund t'i lëviznin a makar t'i ngrinin aspakëz. Ahere
 morën vesh mirë se nuk ju kish mbetur mënyrë pér t'likur.
 Në atë çast po hyn brenda papritur hyjnor çalamani, 300

që u pat kthyer nga udha e nisur pa sosur në Lémnos; roja e tij që përgjonte, Apolli, i tha se ç'kish ndodhur.

Ju afrua Efësti pallatit me shpirt të helmuar dhe u ndalua në prakun e derës; e, tym siç qe bërë, brimë të madhe lëshoi drejtuar hyjnive t'Olimpit:

305

«Zéus, o at, dhe ju, o hyjnorë të lumë, pa eni vepra të shihni që bëjnë të qeshësh, por s'mund të durohen: mua se si më përbuz, sepse jam çalamani, Afërdita, bij' e Zeúsit, dhe zemrën ja fali Arésit shpirtkazém, se ésh't i bukur, trupsosur, në kohën që unë mezi po eci në këmbë. Po kush e ka fajin veç mëmës e babës?

310

Njëmijë herë të mos kisha parë as dritën e lindjes! Shkoni të shihni se si po më dergjen të dy sipër shtratit

tim si dashnorë, dhe unë i shoh që të dy e tërbohem. Por, sado qofshin të ndezur, s'besoj të kérkojnë të dergjen bashkë, si sot, dhe një herë, makár për një kohë të shkurtër.

315

Dhe këto pranga ata do t'i mbajnë të lidhur gjë ditën kur do më kthejë i ati të gjitha dhuratat që unë i pata dhënë një herë për vajzën e tij të pacipë.

Gjith' ai nur nuk i duhet së bijës kur ésh't e shpëlarë!»

320

Foli ai, dhe u ngritën të gjitha hyjnité e shkuani tok në shtëpinë prej bronxi të Arésit. Atje, ndër të tjerët, dhe Poseidóni dhetundës dhe miku i njerzve Hermesi e Apolón shigjetari. Hyjneshat, nga turpi, qëndruan nëpër pallatet e tyre. U ndalën në prak të pavdekshmit edhe po shkuleshin gazit me kurthin që ngriti Efësti, mjeshtri i kurtheve. Dhe pëshpërisnin kështu në mes tyre:

325

«Veprat e liqa s'të nxjerrin dot kurrë me faqe të bardhë; shpeshher' i ngathëti mund ta arrijë të shkathtin, siç ndodhi edhe tani me Efést çalamandin e rëndë, që kapi Aresin, erën më erë, në gjithë hyjnité e Olimpit. Çalë e zdruk-zdrukthi, po ja që e mbërrtheu ustai i hollë e do t'i japë ndëshkimin e drejtë për turpin q'i bëri!»

330

Flisnin kështu. Edhe hyu Apolón ju kthye Hermésit: «Bir' i Zeúsit, Hermés, lajmëtarë hyjnor, bukëdhënës, ti do pranoje të bije në kurthin e rëndë, po qe se pran' Afërditës së artë do flije siç flenë dashnorët?»

335

Fjalës së tij ju përgjegj lajmëtarë hyjnor e i foli: «O Apolon shigjetar, ku ma ke atë ditë të lumtur! Le të më kishin rrëthuar tri pranga që s'kanë të sosur dhe ju hyjin' e hyjneshat të bënit soditje, po vetëm me Afërditën e artë të flija në shtrat pranë e pranë!»

340

Foli ai, dhe hyjnorët u shkulën së qeshuri. Vetëm hy Poseidonu nuk qeshte, dhe Efëstit gishtartë i lutej shumë me fjalë ta bindte që prangat t'ja hiqte Aresit: «Zgjidhe, dhe unë këtu të betohem përpara hyjnive se do t'i lajë ai fajet ashtu siç e do zemra jote.

345

Fjalës së tij ju përgjegj calamani i dëgjuar e foli: «Nuk e bëj dot, Poseidón, o dhetundës, një punë të tillë! Janë të ndyra zotimet që merren për njerëz të ndyrë! S'i të të mbaj unë lidhur përpara hyjnorëve, sikur Aresi, i zgjidhur, nuk lahet me mua, por ngrihet e ikën?»

350

Fjalës së tij atëhere ju gjegj Poseidóni dhetundës:	
«Edhe sikur të na ndodhë që Arësi, i zgjidhur nga prangat, t'ikë pa sblyerë hiç sijet që ka kundrejt teje, ahere po të jap fjalën se fajet e tij do t'i laj unë vetë!»	355
Fjalën e mori pastaj çalamanj i lavdishëm e foli:	
«Kjo s'do të ish e pëlqyer dhe unë s'po kthej fjalën tënde.»	
Foli kështu, edhe prangat Efesti i zgjidhi me forcë.	
Sapo u ndjenë të zgjidhur nga prangat, të dy fluturuan:	360
Aresi drejt e në Thrakë, kurse Afërdita e nurshme drejt për në Pafon e Qipros, ku ngritur i kishin një tempull e një altar t'erékëndshëm. Atje, si e lanë, e pastruan, Hiret e lyen me vaj të pamort, që shëndrit mbi lëkurën e perëndive, e rröba i veshën asaj vezullore.	365
Ja se q'kündonte atje këngëtarë i shquar, dëgjonte dhe Odiséu ndérkohë e shpirti i tij po dëfrehej, si dhe burrat e tjerë detrrahës, feákët rremgjatë,	
Thirri ahora Alkinou të dy djemtë e tij, Laodamën edhe Haliun, të cilët i fitot të hedhin një vallë,	370
Vëç seicili se shoku s'ju gjendje ndër burrat e tjerë. Morën në duart e tyre një sferë të purpurt, ndërtuar bukur nga Pòlibi mjeshtër, ta kishin për lojrat e tyre: njëri përkulej dhe sferën e flakte drejt reve të murme, tjetëri hidhej përpjetë ta kapte pa rënë në tokë.	375
Pasi e hodhën atë dhe e pritën shum' herë, filluan t'heqin një vallë në tokën e pasur që ushqen ojerëzimin, rrotull ata duke ardhur sa herë me radhë. Të gjithë trimat e rinj që qëndronin në këmbë aty pranë përplasnis duart dhe vendi buçiste nga thirrjet e tyre gazmore.	380
Edhe hyjnor Odiséu i foli kështu Alkinout:	
«Ti, kryezot Alkinó, aq i dashur për popujt, u mburre se do shikoja këtu vallëtarët më t'hedhur të botës.	
Ja ku i pashë; e treguan kush janë, kam ngel' i mahnitur.»	
Fjalët që shprehu i falën gjësim Alkinó kryezotit, që ju drejtua feákëve burra të detit e foli:	385
«Vini re mirë, o zotër, dhe ju, o të parët feákës!	
Miku i ynë më duket një burrë i mençur sa s'bëhet.	
Pra, le t'i japim dhuratat mikpritëse, si i ka hije.	
O dympëdhjetë ju zotër të vendit, së bashku me mua të trembëdhjetin, t'i falim një zhgun e flokatë të shndritshme dhe një talant krejt në ar. Le t'ja sjellim, pra, gjithë dhuratat tonë këtu sa më parë e t'ja japim, që miku i huaj t'ulet me zemër më shumë gazmor në sofrën e darkës.	390
Dhe porosisi <u>Euriálin</u> që mikut t'i falet me ndjesë dhe një dhuratë, sepse nuk i shfaqti nderimin e duhur, por e lëndoi më parë me fjalë që s'duheshin thënë.»	395
Foli ai, e të gjith' e pëlqyen mendimin e shfaqur edhe dërgoi seicili kasnecin të sjellë dhuratat.	
Fjalës së tij të qortimit ju gjegj Euriáli e foli:	
«O Alkino, kryezot i nderuar i popullit gjithë, kam për t'ju falur me ndjesë e dhurata ashtu siç kërkove:	
Ja, do t'i jap këtë shpatë prej bronzi me dorëz ergjëndi,	400

- edhe një mill prej eburi, që sapo u gdhend, u lëmu. Dhe ma merr mendja se shpata pér mikun do jetë e pëlqyer.» 405
 Shpatën e tij nyergjentë ja vuri ahore në duar e disa fjalë atij fluturake filloj t'i thotë:
 «Tatë i huaj, të falem! E n'është se unë të thashë fjalë të rënda, i marrt' ato era! E dhënsin hyjnorët që të shikosh dhe një herë atdheun e shoqen e jetës, gjith'ata njerëz të dashur që je i mallur të shohësh!» 410
 Fjalës së tij ju përgjegj Odiséu i urtë e foli:
 «Po edhe ty mos t'u ndafshin gjëzimet; hyjnité të falshin ditë të bardha në jetë e mos dëshërofsh asnjëherë shpatën që m'ep si dhuratë, pas fjalëve t'ëmbla që folës» 415
 Foli, dhe shpatën me nyje t'ergjënta e vari te supi, Dielli shkonte të dergjek kur erdhën dhuratat prrallore, edhe kasnecët i shpunë ato në pallat t'Alkinout. Djemtë e mbretit i morën ahore dhuratat në duar edhe i vunë afër mëmës së tyre ndershumë. Përparrë printe hyjnor Alkinou. Kur sosën në dhomën e madhe të mbretëreshës, u ulën të gjithë në fronat e lartë dhe kryezoti i pushtetshëm ju kthye Arëtës, i foli:
 «Shko të na sjellësh; o grua, sëndukun që ke më të bukur, fut një flokatë të shndritshme atje e një zhgun dhe ndërkohë 425 vini kazanin te zjarri të bëjë një banjë të ngrohtë. Pasi të lahet ai e pastaj të shikojë sëndukun, sapo gatitur pér gjithë dhuratat që i sollën feákët, do ta gjëzojë mësalla e jonë dhe tingujt e këngës. Unë i jap këtë kupë të artë që, kur ta përbysë 430 nëpër pallatet e tija pér nderin e madh të Zeúsit e të hyjniive të tjera, të mos më harrojë asnjëherë.»
 Foli ai; shërbestaret në çast porositi Areta, vrap një trikëmbësh të madh të vendosnin mbi zjarrin e ndezur. Vunë ato menjëherë mbi flakën e zjarrit trikëmbshin 435 e, si e mbushën me ujë, i hodhën dru zjarrit: sakaq flakët rrëthuan kazanin dhe uji filloj të ngrohet. Solli ndërkohë Arëta sëndukun e saj më të bukur dhe sérënditi dhuratat që kishte pér mikun e huaj; tok me flokatën e zhgunin vendosi dhe rrobat e arët 440 që kishin dhëne feákët dhuratë hyjnor Odiséut, e disa fjalë atij fluturake filloj t'i thotë:
 «Ja dhe kapaku i sëndukut; nuk ke veç të lidhësh fort mirë nyjen, se mos të grabit gjat' lundrimi të gjatë ndonjeri, kur do të jesh duke fjetur aq' émbël n' anijen murrake.» 445
 Pósa dëgjoi hyjnor Odiséu q'i tha mbretëresha, vuri kapakun dhe lidhi sëndukun me nyjen e rrallë që kish mësuar nga Qirqa e lume se si ta përdridhët. Në atë çast qilartarja e truar e ftoi të lahej. Hyri në banjë dhe avulli i ujit të ngrohtë e gëzoi; 450 nuk kishte pasur më kohë pér trupin e tij të kujdesej që kur kish lënë pallatin e nuses krebsukur Kalipso, ku i kish pasur të gjitha ato që gjëzojuë hyjnorët. Pasi e lanë atë dhe e lyen me vaj shërbestaret edhe i veshiën flokatë të bukur e zhgun, ai doli 455 jashtë e shkoi të ulet në sofer me burrat që pinin.

Dhe Nausikája, me nurin që falur i patën qiellorët,
kishte qëndruar në shtyllën e qoshes së sallës së bukur;
e mrekulluar ajo po vështroncët në sy Odiséun
e disa fjalë atij fluturake filloi t'i thotë:

460

«Udhën e mbarë, o i huaj! E, kur të arrish në vendlindje,
mos harro kurrë se ti e ke jetën së pari prej mejet!»

Dhe Odiséu, i hollë në fjalë, ju gjegj atëhere:
«O Nausiká, bij' e mbret Alkinout me zemër të madhe,
qoftë dëshir' e Zeúsit, që grua ka Erën, t'arrije
dita e kthimit, të shoh dhe një herë atdheun e dashur!
Dhe atëhere si ndaj një hyjneshe për ty do të lutem
ditë për ditë, se jetës m'i fale shpëtim, virgjëreshë!»

465

Foli ai këto fjalë e u ul në një froni pranë mbretit.

Ndahej ndërkohë ushqimi e vera trazohej ndër kupa,
kur lajmëtarë po sillte këngtarin zëmadh e të dashur
fort, Demodokun, të cilin e uli në mes të tryezës,
puqë me shtyllën e lartë. Ahere u ngrit Odiséu,

470

preu një thelë të dhjamshme shumë nga shpina e një derri
që i kish dhëmbët të bardha dhe shtrihej në sofër i téri:

475

«Merr, o kasnec, këtë thelë të mishit dhe shpjerja nga unë
t'hajë më të Demodoku; sadó i trishtuar, i falem.
Vlen të nderojen nga njerëzit e ndershëm që rrojnë në botë
kjithë ata këngëtarë, që Muza u fal frymëzimin

480

këngës së tyre t'ja thonë; ajo i ka shpirt edhe zemër.»

Foli ai, dhe kasneci e mori në çast atë thelë
e Demodokut ja vuri në dorë; e priti i gëzuar.

Shtrinë ata duart ahore mbi gjellët e gatshme
q'u kishin vënë përpara. Si hengrën e pinë sa deshën,
fjalën e mori mentar Odiséu e nisi të thotë:

485

«Po të nderoj, Demodok, mbi të gjithë të vdekshmit e dheut.

O është Muza, e bij' e Zeúsit, që falur të paska
ty frymëzimin, o vetë Apoloni; se ishin radhitur
bukur në këngë të gjith' ato mere që hoqën akëjtë,

490

veprat e tyre e gjithë të zezat e luftës së tmerrshme,
sikur ti vetë atje t'ishe ndodhur, o mákar t'i kishe

ndjerë nga goja e tyre. Kalo dhe më tej e këndonat

kalin e drunjët që pati ndërtuar atje Epiosi

tok me Aténën, e si e pat futur atë n'Akropolin

495

dinakërisht Odiséu, të mbushur me burrat luftarë

q'Ilion shkretuan. Në qoftë se ti i rrëfen ato ngjarje
fill e për pe, do dëshmoj anembanë, nga jan' e nga s'janë

njerëz në botë, se ty frymëzimin ta fal Apoloni!»

Foli kështu. Dhe në çast këngëtarë filloi t'ja thotë

500

këngës së tij që nga çasti kur burrat argëjas u vunë

çadrave zjarrin dhe hipën një pjesë n'anijet e shkuani,

kurse të tjerët qëndruan së bashku me trim Odiséun

brenda në kalin e drunjët të fshehur, në sheshin e Trojës.

Vetë trojánët e kishin trëhequr atë n'Akropolin.

505

Kali qëndronte aty dhe trojánët përqark po shkëmbenin

fjalë që s'kishin të sosur; dhe ishin ata me tri mendje;

ose ta çanin atë copa-copa me vegla prej bronxi,

ja ta gremishnin nga maja e fortësës përposh të thërmohëj,

- ja se ta linin pa e prekur si një lloj kushtim perëndive. 510
 Ishte mendimi i tretë ai që i bindj të gjithë:
 qenkësh e shkruar të shembej qytet, se futën në muret
 kalin e drunjtë, ku lulja e argéjve qëndronte e fshehur,
 që do t'u sillte trojanëve vdekjen e prishjen e plotë.
 Pápo tregoi se si e shkretuan akéjtë qytetin
 duke na dalë prej pritës së thellë të barkut të kalit 515
 dhe, tekxa trimat e tjerë po vrismën e digjinin, rrëfente
 qysh na u derdh Odiséu si Ares, përmbi Deifóbën,
 tok me hyjnor Meneláun, e ra në një luftë të ashpër,
 gjersa Athéna, hyjneshha shpirtmadhe, i falj fitoren.
- Ja pra se c'ishin ato që këndonte këngtari i shquar 520
 dhe Odiséun, të cilat i ngjallën kujtime të vjetra,
 dhembje e brenga e pushtuan, e lot i rrëshqisnin nga faqet:
 ngjante ai me një grua kundruall bashkëshortit të rënë
 para qytetit e gjith' ushtërisë për mbrojten e vendit,
 popullit mbarë e fëmijve të tija nga gjëma e zezë, 525
 që sa vë re se ai përpëlitet për çastet e fundit,
 po e pushton dhe vë kujen, edhe pse armiq't i afrohen,
 rrëptë i bien nga prapa me heshta në shpinë e në supe,
 duke e rrëmbyer me vete të pijë gjith' helmet e skllaves;
 tekxa fytyra e saja po tretet nga dhembja e pashoqe. 530
 Lote të tilla i rrëshqisnin nga sytë edhe Odisëut.
 Por ato lote s'ja shqoi asnjieri nga burrat feakas,
 veç Alkinout, pérbrinjë, i cili dëgjoi se si miku
 po pasherëtinte nga thelbi i zemrës. U ngrit menjëherë
 edhe féakëve burra rrëmdashës u tha këto fjalë: 535
 «Vini re mirë, o zotër dhe ju o të parë féakas!
 Le ta lëshojë lahatën e ëmbël tanë Demodóku;
 nuk u pëlqeu të gjithëve ndoshta njëlloj ajo këngë.
 Që kur u shtruam në sofër e nisi ai të këndojet, 540
 miku i huaj s'pushoi së derdhuri lote; një dhembje
 shumë e madhe, më duket, pushtoi mendimet e tija.
 Pra, këngëtar le t'heshtë, të ndjehet dhe miku i huaj
 aq' i gëzuar sa ndjehen mikpritsit; kështu na ka hije.
 Vetëm për nderin e miltut të huaj e bëmë gostinë,
 dhe po gatisim përcjelljen e tij me dhurata të shumta. 545
 Miku, dhe aq që të lutet, ata janë vlezër për burrat
 që u ka ngelur makár dhe një fije gjykimi të urtë.
 Pra edhe ti mos kërko të më fshehësh, o mik, ato gjëra
 që do kërkoj të më thuash; më mirë me dorën në zëmër.
 Folë, me q'emér të thrirsin yt atë, jot ëmë e të gjithë 550
 njerzit e tjerë e fqinjët atje në qytetin ku rroje;
 se, qdo njeri, që nga dita e lindjes së tij, s'mund të jetë
 pa një far'emri, fisnik ai qoftë a m'i ulti i botës:
 gjithë e marrim një emër nga prindërt tanë kur lejmë.
 Thuamë, kush është atdheu e populli yt e qyteti, 555
 që të vozitin anijet feake në udhën që duhet,
 Se duhet ditur që ato po lundrojnë pa pasur timone,
 as kapitenë në krye, siç kanë anijet e tjera;
 dinë të njohin, vetiu, mendimet, dëshirat e njerëzve,
 njohin të gjitha qytetet e tokat pjellore të dheut, 560

edhe lundrojnë të shpejta mbi detin pa fund e pa anë
 mes për mes brymës e reve të fshehura, pa e përfillur
 as avarinë makar më të vogël a mbytjen e tyre.
 Vetëm këtë kam dëgjuar nga ati im, Nausitou,
 që na rrëfente se si Poseidoni ish nxehur për shkak se 565
 ne i përcjellim të gjithë drejt fill e në vendin e tyre;
 dhe kërcënonte se një nga anijet, në udhën e kthimit,
 pas një përcjellje të tillë, do mbytej në detin e thellë
 dhe mbi qytetin feákas do shembej një mal shum' i lartë.
 Ja se ç'tha plaku. Por është në dorën e tij që t'i vërë 570
 gjithë sa foli në jetë, o mákar t'i lerë n'harresë.
 Ti tani folë me zemër në dorë, pa fshehur gjësendi:
 ku je përplasur nga valët e detit e ç'vende ke njojur,
 çfarë qytetesh të bukur ke parë e cilët banorë
 ishin të ashpër, të egër, pa ndjenjë në shpirt drejtësie, 575
 apo njerzorë, mikpritës, që rrojnë me frikën e hyut?
 Pse pikëllohesh e qan kur dëgjon të këndohen të gjitha
 vojtjet që hoqën danajtë dhe prishja e Ilios? Deshën
 vetë hyjnité të binte mbi njerzit një gjëmë e tillë,
 për t'u kënduar nga brezat që vijnë në kohët e ardhshme. 580
 Ndodhi gjë vallë të bjerë i vdekur, ndonjë nga të tutë
 duke luftuar qëmoti si burrat ndën' muret e Trojës,
 dhëndërr a vjehërr, me t'afërmë tanë pas gjakut e fisit,
 ose ndonjéri nga shokët e zgjedhur të zemërës sate?
 S'jam i mendimit se është e udhës ta duam më pak se 585
 vetë vëllain një shok, kurdoherë të mençur, që kemi-

K E N G A IX

Fjalës së tij ju përgjegj Odiseu mentar e i foli:
 «O Alkinó, kryezot i nderuar në popull, s'do mend se
 ke ëndje fort të dëgjosh këngëtarë të tillë, siç është
 ky, që me këngën e tij të nxjerr mallin e zërit t'hyjnorve.
 Nuk mund të ketë asgjë më të lumtur, them unë, në jetë
 se të shikosh si jeton i gëzuar një popull i tërë,
 kur ndër familje të ftuarit rrijn' e dëgjojnë këngtarin
 t'ulur në sofër me bukë e ushqime të shumta përparsa,
 tekxa gostitësi merr që nga poget një verë të ëmbël
 e ua derdh nëpër kupa; pér mua s'ka jetë më t'ëmbël.
 Po përsë zemra e lënduar ka aqë dëshirë të dijë
 gjithë të zezat që hoqa? Rrëfimi i tyre do ngjallte
 prapë tek unë një dhembje dyfish më të madhe. Nuk di se
 ku zënka fill edhe ku po mbaron ky rrëfim i trishtuar;
 shumë të liga lëshuan mbi mua hyjnité qiellore.
 Duhet së pari t'ju them se si quhem, ta dini të gjithë,
 që, kur t'arrijë ajo ditë e shpëtimit nga vojtjet, të mbetem
 miku i juaj, sado larg prej jush qoftë toka e ime.
 Jam Odiséu, i bir' i Laérit, i njohur pér mendjen
 time dinake, me emër të ngjitur gjer sipër në qiell.
 Unë banoj në Itákén plot diell, ku ndodhet Neriti,
 gjethelëvizësi mal hijerëndë, përqark e rrethuar
 nga ca ujdheze që ndodhen shumë afër shojshoqes, e quhen
 Sámi, Duliki e Zákintos pyjesh, të dendura veshur,
 Kurse të tjerat vështrojnë nga ana e lindjes së djellit,
 Zákintos është m'e ulët dhe thellë sodit perëndimin:
 shkëmb është e tëra, po rrit një rini trimëreshë. S'kam parë
 vend më të ëmbël me sy ndonjëherë se toka e ime. —
 Pápo më mbylli hyjneshë Kalípso ndër shpellat prallore
 që të më mbante si burrin e saj pranë vetes gjithmonë.
 Brenda pallatit njësoj po më mbante dhe Qircja tinxare;
 dhe kjo hyjneshë e magjive më donte pér burrë e s'më linte.
 Por s'ma përkulen dot zemrën, as njëra, as tjetra prej tyre.
 Ah, s'ka asgjë më të ëmbël sesa mëmëdheu e prindët,
 qoftë sikur të banosh në pallat të shkëlgjer, larg vendit
 tënd edhe njerzve të dashur! Po le të filloj nga e para,
 duke rrëfyer të gjitha mjerimet që deshi Zeusi
 t'hedhë mbi mua gjat' udhës së hidhur të kthimit nga Troja.
 Era, pas nisjes, më hodhi në vendin ku trojnë kikónët,
n'Ismarë. Zbrita, plaçkita qytetin dhe bëra kërdinë.
 Gratë e plaçkën e madhe që zhvatëm qytetit, e ndamë
 tok barabar në mes nesh, që mos linim gjë shteg pér ankime.

5

10

15

20

25

30

35

40

Shokët ahere i nxita tē jknim andej menjéherë,
por s'më dëgjuan ata mendjelehtë; ja shtruuan me verë
shumë tē mirë në bregun e detit, ku thernin e hanin
qengja e dema brithyer. Ndérkohë kikónët kerkuan
ndihmë nga fqinjë tē tjerë kikónë, që rronin më thellë;
paskëshin qenë më shumë në numër e më zemértrima,
edhe luftonin pas rastit në këmbë a t'hipur në kuaj.
Sa zbardhi dita, ja behën kikónët atje; apo s'ishin
aqë sa janë dhe gjethet e lulet që sjell pranvera!
Dhe na u qep atëhere një fat i llahtarshëm, që kishte
nisur Zeusi; dhe vuajtjet tona nuk patën tē sosur.
Sulmin e nisën kikónët përpara anijeve tona
dhe tē dy palët qëllonim më heshta tē imprehta prej bronxi. 55
Gjithë mëngjezin, sa kohë që drita e shenjtë e ditës
rritej, i pritëm vërsuljet e tyre, sado që kikónët
ishin më shumë. Por, sa perëndoi, në kohën që qetë
zhmbrehen, tanët u thyen e shumë prej tyre u vranë.
Gjashtë prej shokëve trima s'arritën secilën anije; 60
un' e tē tjerët shpëtuam nga ora e ligë e vdekjes.

Dhe u larguam q'andej me gëzimin që mbetëm tē gjallë,
por t'hidhëruar për humbjen e shokëve tanë tē dashur.
Dhe nuk u nisën anijet e mia zgavroshe pa thirrur
emrin tri herë me radhë secilit prej shokëve tanë 65
që kishin shtrirë kikónët tē vdekur me heshtat e tyre.
Nisi ahere Zeusi rembledhës stuhi tē furishme
që nga Veriu dhe tokën e detin me re i mbuloi;
qielli derdhi në çast anembanë një natë tē zezë.
Rendnin anijet, përkultur mënjanë, dhe velat e tyre
forca e erës së marrë i grisi më trish e më katersh.
Ne i tërhoqëm përposh menjéherë nga frika e fundosjes,
dhe, duke rrahu lopatat, i qasëm anijet te bregu.
Ndenjëm atje palëvizur dy ditë e dy net tē këputur
fare nga lodhja e madhe e trupit dhe mendja e prishur. 70
Ditën e tretë, kur shkrepi, drejtuam direkët, shpalosëm
velat e bardha dhe nisëm lundrimin; një erë e mbarë
e timonierët i çonin anijet në udhën e drejtë.
Dhe do tē kisha arritur shëndoshë n'atdhe sikur rrjedha
edhe Veriu e dallgët, në kohën që unë i bija 80
// rotull Malësitet, mos më degdisnin larg shumë Kyterës.

Plot nëntë ditë më rrahu stuhia në detin peshkrritës;
ditën e dhjetë arritëm në tokën që ushqen lotofagët
vec me një lule. Si zbritëm ahere në token e tyre,
morëm paq ujë dhe shtruam tē hamë anijeve pranë. 85
Kur patën shuar tē gjithë oreksin me gjellë e me pije,
zgjodha prej shokëve tanë rremtarë dy veta tē shkathët
dhe një tē tretë, kasnec, e i nisa tē merrnin vesh mitë
çish ai vend edhe c'njerez banonin atje bukëngrenës.
Shkuan ata menjéherë e i panë nga afër; s'treguan
sjellje tē keqe ndaj shokëve tanë ata lotofagë,
u miqësuan me ta menjéherë e u falën lotusin.
Po, kur shijuani ata ëmbëlsinë e pemës, s'ju bënte
zemëra më që tē kthehen dhe nuk na dërgonin më lajme;

95

donin tē rrinatje pran' atyre tē hanin lotusin,
duke lajthitur një herë e mirë atdheun e dashur.
Unë ahere dërgova ca shokë t'i sillnin me dhunë
edhe ashtu tē përplotur siç ishin i futa n'anjet;
e i zvarrisa nă barkun e tyre përposh duaridhur.
I porosita tē gjithë tē tjerët tē hipnin n'anjet
pa humbur kohë, se droja mos hante ndonjëri lotusin
edhe i dilte nga mendja kujtimi i ditës së kthimit.
Hynë tē gjithë, u ulën me radhë në drrasa dhe nisën
valën e thnjur tē detit ta rrahnin me rremat e tyre.
Dhe po lundronim me zemër tē vrarë, kur pamë së largu
tokën ku ndodhen qiklopët e egër, që rrojnë pa ligje,
dhe, duke pasur bësim në vullnetin e mirë t'hyjnive,
kurrë nuk mbjellin me duart e tyre një bim' e s'lërojnë;
çdo gjë që mbin n'atë tokë as mbillet me farë, as lërohet:
gruri dhe elbi dhe vreshta e ngarkuar me vile tē rënda,
që u jep hov tē pashembull Zeusi me shirat e stinës.
S'kanë një vend ku tē mbledhin kuvendin, dhe ligje nuk njojin;
jetën ata e kalojnë ndër shpella tē thella, mbi maya
malesh tē larta; secili mbi gruan e tij e fëmijët
është zot vetë dhe fare nuk bëhet merak pér tē tjerët. 105

100

105

110

115

120

125

130

135

140

145

As shumë afër e as shumë larg para tokës ku shtrihet
toka e qiklopëve shtrihet një ujdhezë e vogël plot pyje;
dhi me shumicë, po t'egra, kullosnin atje, sepse kurrë
këmb' e njeriut ato s'i ka trembur e as e gjahtarve,
që zakonisht poqaqisen ndër pyjet në malet e larta.
S'ndodhen atje as kopera, as bujq që tē ngasin parmandë;
s'mbillet atje, as lërohet dhe frymë njeriu nuk ndihet,
veç blegërimës së dhive tē egra që ushqen me kullota.
Pranë qiklopëve s'ndodhen anije me bashin tē purpurt
se nuk ju ndodhet atje asnjë mjeshtër ndërtimesh detare. 125

Sikur tē kishin atje ata njerëz anije tē forta,
do tē lundronin qytet më qytet nëpër dete, siç bëjnë
njerzit e tjerë shkëmbime prodhimesh prej vendesh tē ndryshme.
Sikur t'i kishin, ç'ujdhezë tē bukur do kishin ndërtuar!
Toka e tyre e shkëlqyer s'ka pemë që nuk do prodhonte. 130

Buzën thnjake tē detit e veshin lëndina tē buta
e tē vaditura mirë, ku vreshtat s'do kishin mort kurrë.
Por dhe lërimi do t'ishte i lehië në tokën e shtruar
dhe do ta korrnin tē pasur prodhimin, në kohën e duhur,
det prej kallnjsh atje sipër, se ka ndënëtökë tē pasur. 135

Bregun e kanë tē mbrojtur, kështu që anijet qëndrojnë
edhe pa hedhur spirancat e kiqin pa lidhur te bregu;
veç i tërheqin anijet në tokë dhe presin detarët
derisa zemra t'u thotë tē nisen * era e mbarë.

Ndënë një shkëmb që lartohet në anën e bregut ka gurrë
uji kristal gurgullonjës dhe plepat përqark gjelbërojnë.
Sterrë e zezë që nata kur mbritëm te bregu; na printe
ndoshta ndonjë nga hyjnorët, nuk shquanim dot gjë prej gjëje.
Mjergull e madhe rrëthonte, mbulonte anijet, dhe hëna
nuk depërtonte makâr dhe një rrëze mes reve tē zeza. 145

Edhe kështu nuk e shqoi ujdhesën asnjëri prej shokve;
por edhe valët e egra që thyheshin bregut, i pamë
kur i zvarrisën anijet në rërë. Palosëm të gjitha
velat dhe zbritëm në anën e detit, ku ramë siç ishim.
Fjetëm atje duke pritur të zbardhët Eoja rrezore.

150

Gishtrëndafileja. Eo nga shtrati prej bryme po ngrihej,
kur ne ujdhesës mahnitëse kryq e tërthuar i ramë.
Bijat e Zëusit, nimfat, i nisën nga shpellat e malit
dhitë përposh, që të kishin ushqim shokët tanë t'uritur.
Ne atëherë u ndamë tre çetash dhe nisëm f'u biem
dhive me harget dhe heshtat e gjata që morëm nga anijet,
e në pak kohë na falën hyjnëtë një gjah të shkëlqyer.
Nga dymbëdhjetë anijet që kisha akoma me vete,
nëntë dhi t'egra të vrara i ranë secilës në pjessë;
dhjetë u dhanë, veg, shokve t'anjes ku ndodhesha unë.
Derisa dielli shkoi të dergjet, s'lëvizëm nga vendi,
shtruar siç ishim me mish sa të doje e pije të ëmbla;
vera e purpurt s'ju kishte munguar anijeve tonë,
se, kur pushtuam qytetin e shenjtë ku rronin kikonët,
poçet e shumta që kishim i mbushëm të gjitha me radhë.
Tok' e qiklopëve ndodhej shum' afër; ne tymin e shihnim;
bashkë me zërin e tyre dëgjonim dhe zërin e dhive.
Djelli kish shkuar të dergjej dhe terrin e saj kish përhapur
nata, kur ramë të gjithë të flemë në bregun e detit.

160

165

Gishtrëndafileja. Eo po çohej në quell, kur unë
bëra një mbledhje me shokët dhe fola kështu: «Ju të tjerët,
shokë besnikë, qëndroni këtu. Unë, tok me anijen
time dhe shokët e mi detarë, do shkoj për të marrë
vesh c'njerëz janë këta: faqezinj, të padrejt' e të egër,
apo një popull mikpritës, me frikën hyjnore në zemër.»

175

Hipa n'anije dhe shokëve urdhër u dhashë të zgjidhnin
gjithë litarët e t'hipnin. U ngjitën, u ulën në drrasat
edhe me rremat e tyre filluan të rrabin me forcë
valën e thinjur të detit. Arritëm kështu n'atë tokë,
po, kur na doli përparsa në kepin e parë, përballi
detit, një shpellë e lartë mbuluar përsipër dafinash,
ku gjenin strehë kopera të shumta prej dhish e prej delesh.
Kish një oborr rrëth e qark ajo shpellë të gjerë, rrëthuar
gjithë me gurë të trash' e pagdhendur, të ngulur në tokë,
edhe një gardh hijedendur prej pishash e lisash të lartë.
Kish një përbindësh njeriu banesën atje dhe kulloste
vetëm kopenë ndër vende ku s'kishte qiklopë të tjerë;
kurrë s'ju qasej atyre, po rrinte gjithmonë mënjanë,
duke përbluar në mendjen e tija përvëçse zullume.
Ish, ç'të shikosh! Një përbindësh-llahtarë, i cili s'u ngjiste
njerzve të tjerë q'ushqehen me bulë; të dukej si majë
mali e lartë mbuluar me pyje, që shquan mbi gjithë
majat e tjera që ka rrëth e rrotull. I lashë ahore
shokët e tjerë të ruajn' anijen dhe vetë u nisa
me dymbëdhjetë ndër burrat më trima detarë që kisha.
Mora me vete kaçupin e dhirtë plot verë të zezë,
që ma pat dhënë një herë Maroni, i cili kish pasur
at Evantëun, meshtar t'Apolonit, që Ismaron mbronte.

180

185

190

195

Ne e shpëtuam atë dhe të shoqen e djalin e tij,
se atëhere banonte në pyllin e Fëb Apolónit, 200
dhe e deronim. Më solli dhurata të vyera shumë:
shtatë talante prej ari punuar me art e një kupë
gjithë t'ergjentë; më mbushi me verë të ëmbël hyjnore
plot dymbëdhjetë amfore dhuratë, që s'dinte ku ishin
fshetur asnjë i shtëpisë, shërbstarë apo shërbestarë, 205
veç atij vetë, së shoqes edhe qilartares së tyre.
Dhe, kur qeraste të tjerët me verën e ëmbël, të purpurt,
në njëzet masa me ujë lëshonte një kupë me verë;
por kundërmonte, sado e përzier, aromë hyjnore,
që kundërmonte erëndshëm në gjithë shtëpinë. Nuk kishte 210
burrë që mund të mos shkrihej përparrë një vere të tillë.
Mora prej saj një kaçup mjaft të madh e një trastë ushqimesh;
që në fillim kisha ndjerë në zemërën time burrneshë
se do më dilte përparrë një burrë me forcë të madhe,
një egërsirë që tallej me ligjet hyjnore e të njerzve. 215
Pa humbur kohë u futën në shpellë, por brenda s'e gjetëm;
se ku kish shkuar me dhentë e majme ai t'i kulloste.
Ne po vështronim me sy atë gjëmë prej napash me djathë,
delet e dhitë, të gjitha të ndara pas moshës në vatha: 220
pirëset gjetikë, më tej gjysmotaket, matanë motaket;
enët plot qumësht e kadet e magjet e shumta në sërë,
që i shërbenin për mjeljen. Ahere të gjithë njëzëri
shokët më luteshin shumë të merrnim me vete siç ishin
djathrat që kish grumbulluar, të bënim kërdinë në vathë
duke rrëmbyer kopetë me dhi e me dele, e t'iknim 225
vrap deri poshtë ku ishin anijet në detin e hidhur.
Unë s'ju binda mendimit të tyre, sado që s'e kishin
keq. Mua m'ishte tiposur ta shihja atë në ftyrë
e t'i shkëputja të gjitha dhuratat që lyp një mikpritje.
Por shumë shpejt e kuptuan dhe shokët se c'mall kishte qenë. 230

Ndezëm një zjarr që t'u bënim hyjnive një fli, e, si hengrëm
mirë nga djathrat e tija, u ulëm e prisnim. Arriti!
Sillte mbi supet e tija një barrë si mal-dru të thata,
që do t'i digjte në kohën e darkës. Si hyri pak brenda,
më ta përplasi në tok' atë barrë me kaqë potere, 235
saqë'u tërhoqëm nga tmerrri në fundin e shpellës. Ahere
delet e majme që milte i futi në shpellë, po meshkujt,
desh edhe cjepr, i la jashtë, të mbyllur në sheshin e gardhit.
Pastaj rrëmbeu një shkëmb më të rëndë, sa s'mund ta lëviznin
as dhe njëzet e dy qerre, me plot katër rrota secila, 240
dhe me një shkëmb të këtillë, q'askush nuk mund ta lëvizte.
hyrjen e shpellës ai e vulosi. Pastaj ja filloi,
ndenjur siç ishte, me radhë të mjelë me dhi e me dele,
një e nga një, edhe qengjin e saj ose kecin ja vinte
afër secilës. Pastaj zuri djathë me gjysmën e qumshtit 245
edhe e hodhë në shportat prej xunkthi të thurur; kusurin
n'enë e mblodhi ta kish për të pirë në kohën e darkës.
Pasi imbaroi së kryeri punët e tij pa vonesë,
ndezi dhe zjarrin, na pa tek qëndronim e nisi të thotë:
«Kush jeni ju, o të huaj? Që nga jeni nisur të vini

duke lundruar ndér udhët e detit? Mos vall'urdhëroni
pér tregëti, apo endeni ju pa një cak nëpér dete
posi piratët, që nuk e kursejnë makár edhe jetën
pér të plaçkitur të huajt që bien në duart e tyre?»

Foli ai, edhe gjaku na ngriu në çast sa dëgjuam 255
zërin e tij shungullonjës dhe pam' atë shtat të përbindshëm.
Por un'e gjeta përgjegjen e duhur fëtfét e i fola:

«Jemi akëjas dhe vijmë nga Troja, por udhës së kthimit
ne na përplasën stuhitë n'hummerën e madhe të detit.
Duke kërkuar t'arrijmë në vendin e lindjes, e humbëm 260
udhën dhe shkuam ndér vende të tjera. Kështu do ketë
qenë dëshir' e Zeúsit. Ne themi me mburrje se jemi
popull i mbret Agamémonit, djalit t'Atréut; në botë
sot oshëtin anembanë lavdia e tij, se rrënoi
që nga themelet të tillë qytet të shkëlqyer dhe vrau 265
turma pa numër. Po biem të gjithë në gjunjët e tua,
që të na sillesh ashtu siç e thotë kanuni i mikpritjes,
a të na falësh dhuratat që është zakoni t'i falen
mikut. Nderoji hyjnité, o i téréfuqishëm! Përparsa
teje qëndrojmë si lutës! Zeúsi mikpritës, që sjell 270
miqt' e nderuar te dera, lyp shpagë pér miq e pér lutës!»

Fola kështu, dhe ai m'u përgjegj pa mëshirë në zemër;
«O mendjefoshnjë je ti, ose ardhke nga larg, o i huaj,
që po më nxit t'i nderoj a t'i kem shumë frikë hyjnorët!
Jo, ne qiklópët nuk duam t'ja dimë aspak pér Zeúsin 275
dhe pér hyjnorët e lumë! Ne jemi më shumë të fortë!
Kurrë nuk kam pér të ndjerë mëshirë pér ty e pér shokët
duke menduar mërin' e Zeúsit, po qe se s'ma thotë
zemëra ime! Po ku i ka hedhur spirancat anija?
Afér, këtu, apo tutje, në skajë t'ujdhesës? Më thuaj!» 280

Foli kështu të më blinte mendimin, por unë, i rrahuar
shumë në vojtje të jetës, dredhova me p'ralla të tillë:

«Copë e thërrime ma bëri anijen hyjnorë dhetundës,
që e përplasi në kepin e bregut, në skajin e tokës
sate, të shtyrë nga era e stuhishme e detit të hapur. 285
Vetëm këta edhe unë mezi e shpëtuam lëkurën.»

Fola kështu, por ai, pa mëshirë siç qe, nuk më lktheu
fare përgjegje; u hodh, shtriu duart, mbërtheu dy shokë
e i përplasi pas shkëmbit si tishin këlyshët e qenit:
truri i tyre u derdh edhe tokën me gjask e përmbyti. 290
E më t'i bëri ata thela-thela, si gjellë pér darkë,
e t'i llufitë të tërë ashtu si luani i ushqyer
maleve lart, që s'le mish, rropulli edhe koskë e palcë.
Ne, duke parë zullum të këtillë, me duart përpjetë,
lypnim mëshirë Zeúsit e qanim e s'dinim q'të bënim. 295
Pási e fryu ai mir' e mirë atë bark duke ngrënë
mishin e njerzve, e i hodhi gurmazit dhe qumësht sa deshi,
të porsamjelur, u shtri brenda shpellës në mes bagëtive.
Zemëra ime e fortë më tha pér një çast që të zhvishja
shpatën e mprehtë, të bija mbi të e t'ja ngulja te barku 300
ndënë diafragmën ku varet mëlcia; s'gabonte kjo dorë.
Por më ndaloj mendimi se, po të veproja, do bënim

- vdekje tē keqe së bashku me tē edhe ne, gjersa s'kishim
si ta lëviznim me duar nga hyrja e lartë e shpellës
gjith' atë shkëmb që ai kish vendosur. Kështu na kaloi 305
nata me ankth, duke pritur tē zbardhët Eója hyjnore.
- Gishttrëndafilleja Eo, sa ndriti me rrëze tē arta,
zjarr bubulak ai ndezi dhe delet i mori me radhë
edhe ju vuri në sisë tē gjithave qengjat e tyre.
Pasi mbaroi ai këto punët e tij në pak kohë,
prapë mbértheu dy veta nga shokët dhe hëngri mëngjezin. 310
- Luajti gurin e rëndë nga hyrja e shpellës dhe nxori
gjithë kopenë e tija pérjashta, e prap e vendosi
me lehtësinë që i vihet kuku'rës kapaku përsipër.
Dhe po i printe pérpara kopesë qiklòpi drejt malit 315
me fërshëllima tē forta. Mendoja se si tē marr hakun,
edhe hyjnesha Athenë më erdhi ahore në ndihmë.
Ja pra se kush nga mendimet e mia m'u duk më i pjekur.
Ndodhej përtok', afër vathës, një hu shum'i madh prej ulliri 320
edhe i gjelbër; ai e kish marrë ta mbante me vete,
kur do tē thahej, si shkop. Na u duk, kur e pamë së largu,
posi direku që ka një anije murrake ngarkese
dhe me njëzet rremëtarë çan fushat e gjera tē detit;
aqë i gjatë e i trashë ai hu atje tej shëmbellente.
Preva ahore prej drurit një copë sa krahu dhe shokët 325
i urdhërova ta xhvokshnin në çast e pastaj ta hollonin.
Bukur ata e lëmuani; e mpreha ahore në majë
dhe, si e mbajta pér pak tē forcohej mbi flakën e zjarrit,
dalëngadalë e fsheha në stivën e lartë tē plehut,
që ishte derdhur në masë tē madhe përbrenda asaj shpelle. 330
Shokëve unë u thash' atëhere tē hidhnin mes tyre
short pér tē parë se kush do tē mbante së bashku me mua
hurin t'ja ngulnim qiklòpit te syri, kur t'ish duke bëre
gjumë tē ëmbël. Pér fatin e mirë u zgjodhën nga shorti
katër nga shokët që kisha menduar, dhe unë i pesti. 335
- Erdhi ai ndajnat'here me delet e tija leshbuta
edhe i futi tē gjitha në shpellën e gjerë, pa lënë
as dhe një kokë pérjashta n'oborrin e thellë. Mos vallë
i kishte rënë në erë, a pat porosi nga hyjnité?
Hyrjen e shpellës e zuri me shkëmbin e madh, u ul poshtë 340
e, si i moli me radhë tē gjitha, me dhi e me dele,
qengjat e kecat i vuri në sisë secilës prej tyre.
Pási mbaroi ai këto punë që kish me tē shpejtë,
prapë rrëmbeu dy veta prej shokëve tan' e i hëngri.
Unë ahore i dola pérpara qiklòpit shum' afër 345
dhe, duke mbajtur një kupë me verë tē zezë, i thashë:
«Pi, o qiklòp, nga kjo verë, pas mishit njerzor që shijove,
pér tē shikuar se ç'verë kam pasur tē fshehur n'anije.
Do tē ta bëja dhurim këtë verë, po që se mëshira
jote na nis drejt atdheut. Po duket se ti s'njeh mëshirë!
Cili nga njerzit e vdekshëm do kthehej këtu dhe një herë 350
pasi tē merrete vesh sa i padrejtë po sillesh me miqtë?»
- Fola kështu, por ma mori nga dor' e në çast e rufisi;
dhe i shijoi pa masë, sa desh tē ja mbush dhe një herë;

- «Hajde, ma mbush edhe një edhe thuamë shpejt ç'e ke emrin; 355
 dua të t'ap një dhuratë, të ndjehesh dhe ti i kënaqur.
 Edhe kjo tokë prodhon pér qiklópët një rrush të shkëlqyer,
 që ja fryn veshët e lëngshëm Zeusit me shirat e tij.
 Por kjo që piva ka qenë ambrozi dhe nektár i kulluar!»
- Foli dhe prapë ja mbusha me verë të flakt' atë kupë. 360
 Tri herë plot e qerasa dhe tri her' e zbrazi i marri.
 Posa e pashë pas pak të trullosur qiklópin, ahere
 fjalë të èmbla si mjalti fillova të nxjerr nga goja:
 «Emérin tim të dëgjuar kérkon, o qiklóp? Do ta marrësh
 vesh, po dhe ti të më japësh dhuratën që pate premtuar. 365
 Eméri im èsht' Askush; ja, kështu më thérresin të gjithë,
 mëma e ime, im atë dhe miqtë e shokët e tjerë.»
- Fola kështu, dhe aj m'u përgjegj menjëherë me t'egër:
 «Mirë! Askushi do t'hahet i fundit, pas shokve të tija;
 gjithë të tjerët më parë; kjo èshtë dhurata e ime.» 370
- Foli ai, edhe ra; e, i shtrirë në kokërr të shpinës,
 qafën e trashë e varj te supi i tij; e kish zënë
 gjumi që zbut gjithë qenjet. Pa nisl t'i villte gurmazi
 rerë e mish prej njeriu; i pirë siç ish, gromësinte.
 Unë ahere e futa në prushin e ndezur të skuqet 375
 hurin, e shokëve gjithë u nxisja me fjalë guximin,
 duke dyshuar mos kapet ndonjëri nga frika dhe m'ikën.
 Hur' i ullirit sakaq u nxeh shumë, sado që s'kish humbur
 ngjyrën e gjelbër; e, sa po shkëlqueu, i gatshëm të merrte
 flakë, e nxora nga zjarri. Të tjerët qëndromin rrëth meje: 380
 ishte fuqja hyjnore ajo që u falte guximin.
 Shokët ahere e ngriten dhe majën e tija të imprehur
 thellë ja ngulën te syri qiklópit; dhe unë, përsipër,
 e rrotulloja, si shpon zdrukthëtarët nji tra pér anije,
 kur i tërheqin të tjerë nga poshtë dy majat me rripa, 385
 edhe turjela po sillet rrëth vetes në vend papushuar.
 Brenda në syrin e tija njësoj edhe ne rrotullonim
 majën e flaktë, dhe huri i nxehjtë me gjak ish përiyer:
 flaka e bebes së syrit ja kish përcëlluar qerpikët
 edhe qepallat, e qimet këreisnin mes zjarrit me zhurmë. 390
 Edhe siç ndodh kur lëshon farkëtarët në ujë të ftohtë
 o një sqepar o sépatë të madhe të skuqur në kudhër
 edhe ato fërshëllejn' e rënkojnë — se aq' èsht' i fortë
 hekuri — syri njësoj po kërciste rrëth hurit t'ullirit.
 Fort ulëriti ahere dhe shpella përqark oshëtiu. 395
- Ne u shpérndamë me tmerr kur e shkuli prej syrit gjaklyer,
 tutje e flaku me duart që dridheshin frikshëm, dhe thirri
 gjithë qiklópët e tjerë që kishin banesat e tyre
 brenda në shpellat e faqes së malit të rrëhur nga era. 400
- Me të dëgjuar qiklópët e tjerë ato ulërima,
 kush nga një anë e kush nga një tjetër arritën shumicë
 dhe e pyesnin, të mbledhur rrëth shpellës, se ç'kish që thërriste:
 «G'pate kështu, Polifém, q'ulërite me klithmë llahfare
 edhe na zgjove nga gjumi në kusin e natës hyjnore?
 Mos të rrëmbeu ndonjë nga të vdekshmit me dhunë kopenë, 405
 apo u mat të të vrasë ndonjëri me dhunë a me forcë?»

Dhe Polifémi i tmerrshém u gjegj që nga shpella: «Me dhunë, miq, jo me forcë, me dhunë! Dhe vrasësi im është Askushi!»

Fjalë ata fluturake ahore i thanë: «Në qoftë se s'po të bie në qafë askush, duke qenë në shpellë 410
vetëm, e keqja të vjen nga Zeusi; dhe s'kemi q'të bëjmë!
Lutju ahore pér ndihmë átit ton' edhe mbret Poseidónjt.»

Folën kështu, edhe ikën; e unë po qeshja me vete, se ja punova me emrin Askushi dhe mendjen e hollë.

I torturuar nga dhembjet, lëvizi nga vendi qiklópi 415
dhe, duke prekur me dorë çdo gjë rrëth e rrotull, e hoqi gurin nga hyrja e shpellës, u ul këmbëkryq midis derës e po kërkonte me duar të shtrira të zinte ndonjérin që do kërkonte të dilte i fshehur mes tufës së dhenve.

Aqë të lehtë me mendje prej foshnje më kishte kujtuar. 420
Mendjen po vrisja se si të shpëtoja së bashku me shokët, s'lashë asnje dhëlpëri e mashtrim pa kurdisur, se kishim kokën në torbë; një gjëmë e madhe kish ardhur te praku.

Ja çfarë zgjidhje ju duk mendjes sime ahore m'e urtë. 425
Kish në mes dhenve ca deshë truphedhur, të majmë, të bukur dhe me lëkurën që ndriste në ngjyrën që ka manushaqja.

Tre e nga tre lidhja dhentë, pa zhurmë, me degët e shelgut që i përdorte qiklópi përbindësh si shtrojë kur flinte.

Njëri prej shokëve tanë qëndronte ndën dashin e mesëm, dy deshtë e tjerë pér anësh po ecnin me të dhe e mbronin; 430
pra, seicilin prej tyre e mbanin tre desh. Sa pér vete, kisha pikasur mes tufës së dhenve një dash të fuqishëm; pápo e zura prej vithesh, rrëshqita ndën barkun e tij duke u mbajtur nga lesi i dendur me duart e forta, edhe qëndrova i varur me zemër që s'kish të përkulur. 435
Pritëm kështu, me rënkimë të thella, të zbardhë agimi.

Gisht-trëndafileja Eos, sa ndriti e artë në qill, meshkujt u sulën përjashta të hanin kullotën, pô femrat s'mund të duronin dot gjinjtë e pamjelur rënduar me qumësht dhe blegérinin rrëth vathës. I zoti, i dërmuar prej dhembjes, 440
prekte me dorë kurrizin e dhenve që rrinj në këmbë, e nuk i shkonte nga mendja aspak atij loços kush varej fshehur nën barkun e tyre, i kapur pas leshit të dendur. Dashi ku varesha unë po dilte i fundit, ngarkuar shumë prej leshit të tij edhe meje rënduar mendimesh. 445

Dhe Polifémi e preku dhe foli me zë shungullonjës:
«Pse, dash i mbarë, po del që nga shpella i fundit nga shokët? Deri më sot nuk ke dalë asnijëherë pas berrave tjerë... Nëpër lëndina tì rendje i pari e me hapat e gjatë lule të njoma të haje. I pari ti rendje lumenjve... 450

Ti gjithmonë nxitoje i pari të vije të stani mbrëmjeve... Kurse tani je i fundit!... Mos je pikëlluar vallë pér syrin që i nxori tët zoti Askushi, një kërmë, bashkë me shokë të ndyrë, të cilët ma zhytën gjykimin brenda në verë? Ah, dije nga unë se nuk do shpëtojnë!... 455
Sikur të kishe gjykimin si unë e gojë të flisje, dhe të më thoshe së ku është fshehur Askush frikamani, ti do shikoje prej kaftës së tija të derdheshin trutë në të katër anët e shpellës; kështu do ma shihje të jetë

zemrën q'aq shumë më vuan pér shkak të Askushit të poshtë!» 460

Foli kështu, edhe dashin e shtyri të dilte nga dera.

Posa u ndodhëm përjashta asaj shpelle e gardhit t'borrit,

unë u zgjidha pér vete e zgjidha dhe shokët e tjerë.

Mblodhëm sakaqë dhe dhentë e majme me këmbët e holla

edhe i vumë përpëra drejt bregut ku ndodhej anija. 465

Ah, ç'u gjëzuan ata të anijes kur panë se ishim

gjallë! Me ç'vaje e kujë vajtuan ata që s'u kthyen!

Por nuk i lashë, u bëra me shenjë ta mëknin vajtimin,

i porosita që dhentë leshndritshme t'i hidhni n'anije

e sa më parë të nisnin lundrimin drejt detit të ngjelmët. 470

Hynë ata menjëherë, u ulën në drrasat dhe nisen

valën e thinjur të detit ta rrabin me rremat e tyre.

Po, kur arritën në pikën që nga mund të ndihej në shpellë

zëri i njeriut, e talla qiklopin me fjalë të tillë:

«Nuk kishte qenë e thënë, qiklop, që të haje në shpellë 475

shokët e një më të dobtë, pér hir të fuqisë trupore.

Ty të takonte shpagimi pér gjithë zullumet e tua,

kërmë, që veç pér t'i ngrënë të gjallë i pret t'i bujtarët!

Ja pse ta dhanë shpërblimin Zeusi e gjithë hyjnitë!»

Fjalët e mia ju ndezën më tepër tèrbimin qiklopit 480

Më t'ja këputi në qast tèrë majën një mali të lartë

dhe e lëshoi e ra para bashit të kaltër t'anijes.

(Edhe pér pak do t'ja kishte goditur timonin në majë)

Ujin e detit e ngriti përpjetë fundosja e gurit,

vala e kthyer e shtyri anijen drejt bregut të detit

ku kjo goditje e tèrheqjes na shpuri pothuase afër.

Por me një shtizë të gjatë që kapa e shtyra me forcë

tutje bregdetit dhe shokëve gjithë u bëra me shenjë

rremat të kapnин në qoftë se donin shpëtimin nga vdekja.

E më t'u derdhën ata menjëherë dhe nisen vozitjen. 490

Kur ishim sosur dy herë më larg që nga toka, ju ktheva

prapë qiklopit t'i them disa fjalë, megjithëse shokët

rreth e përqark më pengonin me fjalë të embla: «Ç'të duhet

ty, mor i mjerë, ta ndezësh më shumë atë egërsirë?

Po nuk e pe si e ktheu anijen drejt bregut të detit

veç me një gur që lëshoi, dhe lامë pér pakëz lëkurën?

Sikur t'arrijë në veshët e tij një e britur a zëri

yt, do lëshojë me forcë sërisht ndonjë shkëmb të thepisur,

që do na shembë me gjithë anije; se shtie larg shumë!»

Folën, por nuk e përkulen guximin e zemërës sime. 500

Dhe i bërtita me shpirtin të ndezur nga zjarr'i urrejtjes:

«Po të pyeti ndonjë nga të vdekshmit kush ish ai burrë

që ta shkaktoj këtë verbërim të shëmtuar të syrit,

thoji, qiklop, se ka qen' Odiséu, rrënonjës i Trojës,

djal' i Laëtit, që e ka në Itakë banesën e tij!» 505

Fola kështu, dhe ai ulëriti nga lart me të madhe:

«Oh, un'i mjeri, se si vërtetohen fatthënët e vjetra!

Ishët një herë këtu një profet i dëgjuar, Telémi,

djali i Eurimédit, në punët e fatit i pari,

e që u mplak duke thënë çdo ngjasë në mes të qiklopve! 510

e që u mplak duke thënë çdo ngjasë në mes të qiklopve!

M'i kishte thënë ai q'asikohe këto që më gjetën:
se do më linte pa dritën e syrit një dit' Odiséu.
Por unë prisja gjithmonë një burrë kolos e të bukur,
që do të që i pajisur me forcë të madhe sa s'bëhet!
Kurse tanë një njeri shkurtalec, pa fuqi, fundërrinë,
erdhi, më dehu me verë të fortë e pastaj më verboi! 515
Kthehu këtu përsëri, Odisé, të të pres me dhurata!
Hyut dhetundës për ty do t'i lutem të bëhet përcjellës!
Unë jam djali i tija, dbe mburret se është im atë!
Vetëm ai, po të dojë, ma sjell shërimin; askush prej 520
gjithë hyjnive të tjera të lume e njerzve të vdekshëm!»

Foli kështu, por dhe unë atij zjarr më zjarr ju përgjegja:
«Oh, po të mundja të t'hiqja dhe grahamën e fundit të jetës,
të të dërgoja përposh në banesat e errta të Tërrit,
që të mos mundet kështu syrin tënd ta shërojë as Dhetundi!» 525

Fola, Ndërkohë al po i lutej hyjnor Poseidónit,
duart e tij duke shtrirë drejt qielilit yjeqendisur:

«O Poseidón flokékaltër, o mbajtës i dheut, dëgjomë!
N'është e vërtetë se jam djali yt edhe ti je im atë,
bëj q'Odiséu, rrënonjës i Trojës, i bir' i Laértit, 530
kurrë mos soset n'Itakë, ku ndodhet banesa e tij!
E po qe shkruar të kthehet një ditë në vendin e lindjes,
pranë shtëpisë së lartë e të dashurve, bëj që t'arrijë
pas shumë vuajtjesh, prej shokësh i shkretë, n'anije të huaj
edhe familjen e tij kur të soset ta gjejë fatkeqe!» 535

Foli, dhe hyu me flokët e kaltëra mbushi dëshirën.
Më të mbërtheu qiklópi një shkëmb më të madh, e vërtiti
dhe e lëshoi përpara me forcën që ngjall dëshpërimi;
ra afér kicët t'anijes me bashin e kaltër, e pakëz
desh që të prekte timonjin në majë. U ngritën përpjetë 540
valët e detit nga shembja e shkëmbit dhe vrulli i tyre
shtyri përpara anijen, që mënt u afrua te bregu.

Posa arritëm kështu në ujdhesën ku ishin anijet
tona të gjitha, së bashku dhe shokët të ulur përtokë
prisnin me sy të përlotur të ktheheshim, ne e tërhoqëm 545
jashtë në rërë anijen dhe zbritëm në bregun e detit.
Dhent' e qiklópit i shpumë n'anije e nisëm t'i ndajmë
tok barabar në mes tonë, mos linim gjë shteg për ankime.
Eshtë e vërtetë se, pasi mbaruam më ndarjen e dheneve,
vetëm për mua u muar vendim i përbashkët nga shokët 550
që të më falej dhe dashi, të cilin ja thera në rërë
Zeus remblédhësit, djalit të Krónit e zot mbi të gjitha
qenjet e gjalla. Tek piqeshin kofshët mbi zjarrin e ndezur,
unë atij ja blatova, por nuk i përfilli: mendonte
si të më zhdukte anijet së bashku me shokët e mirë. 555

Derisa dielli shkoi të dergjet, s'lëvizëm nga vendi;
honim e pinim me mish e me verë të èmbël përpara.
E, kur u ngrys edhe velot e saj anembanë përhapi
nata, u shtrimë të flemë në buzën e bregut të detit.

Gisht-trëndafilia Eó kish ndritur në quell, kur unë 560
shokëve urdhër u dhashë të ngjiteshin lart e të zgjidhnin

gjithë litarët e kicët që e lidhnin anijen me tokën.
Hipën ata menjëherë, u ulën në drrasat dhe nisën
valën e thinjur të detit ta rrahin me rremat e tyre.
E po lundronim kështu, me gëzim se shpëtuam nga vdekja, 565
por zemërthyer për humbjen e shokëve tanë të dashur.

K E N G A X

Papo u sosém kështu në Eólje, ku kishte banimin
 djali i Hipótit, Eóli, i dashuri shum² i hyjnine:
 ishull lundronjës, rrëthuar me mür të paepur prej bronxi
 dhe me një gardh anës bregut shkëmbinjah të lëmuar, të lartë.
 Ka dymbëdhjetë fëmijë ai në pallatin e tij,
 gjashtë e gjashtë, me djem e me vajza, të cilët i lidhi
 tok me martesë, vëllezër e motra; dhe çiftet e shkojnë
 jetën e tyre ndërt sofra gostiresh me gjithë të mirat,
 pranë babait të dashur dhe mëmës së tyre të shtrenjtë.
 Era e mishit të pjekur dhe zërat gazmorë e mbushnin
 ditën pallatin; dhe natën secili na dergjej me gruan
 përmbi velenxat e shtratit të gdhendur me shije të hollë.

Shkuam, pra, gjer në qytet, në pallatin e tyre të bukur,
 ku më nderoi Eóli një muaj dhe donte të njihet
 luftën e Trojës, andrallat e kthimit n'atdhe të akëjve.
 Pikë pér pikë dhe unë atij ja rrëfeva të gjitha.
 E, kur i thashë se dua të nisem e lypa q'më duhej,
 nuk më tha jo, por mendoi se si të më niste më mirë,
 Ropi një ka nëntë vjec, bëri shakull lëkurën dhe lidhi
 brenda qđo erë që fryshtat e stuhishme, se djali i Krónit
 e kish caktuar rojtarin e tyre; ai mund t'i nxise
 érërat ose t'i mekë, pas éndjes së tija. E lidhi
 shakullin thellë n'anije me tel të shkëlqyer ergjëndi,
 që të mos shfrynte gjékundi as fryma makar më e vockël,
 dhe më dérgoi Zéfirin e mbarë të shpinte anijet
 tona dhe ne në atdhe. Po mjerisht s'ish e thënë t'arrinim,
 se marrëzia e shokve që pata, na mori më qafë.

Nëntë dit³ plot papushuar lundruam dhe ditën e dhjetë
 sápo filluam të shquanim fushat e tokës atrore;
 dukeshin zjarret dhe njerzit rrëth tyre, kaq afér arritëm.
 I rraskapitur siç isha më zuri një gjumë i émbël
 pranë timonit, se nuk ja lëshova asnjërit nga shokët;
 kaqë më digjte dëshira t'arrinim n'atdhe sa më parë!
 Shokët e mi atëhere filluan të flasin mes tyre,
 duke menduar se unë po merrja me vete dhurata,
 ar e ergjënd, që m'l paskështë falur Eól zemërmadhi.
 Ja se q'i thoshin ata shokushokut: «Mjer' neve të mjerët!
 Shihni, o burra, se si po e presin me krahë të hapur
 dhe e përcjellin me aqë nderime kudo që ka shkuar!
 Ky është mbushur pér vete në Trojë me plackë e thesare

plot, kurse ne, që e bëmë së bashku me të këtë udhë,
kthehem i sot në atdheun e dashur me duar të thata!
Edhe këtë ja ka fatur Eoli, kujtim miqësie!
Mblidhuni shpejto, o burra, ta hapim këtu e të shohim
ç'gjëmë ergjëndi e ari ka brenda ky shakull i kaut!»

45

Folën kështu dhe ogurin llahtarë e pranuan të gjithë,
Zgjidhën kacekun dhe érérat gjith' u vërsulen përjashta;
pa më t'i shtyjnë stuhitë ata me llahtari larg tokës
sonë të dashur, në detin e gjerë. U zgjova nga gjumi
befas dhe zemëra imë nuk dinte se si të vendoste:
ja ose të bija në det e thumbisja n'humnerat e thella,
ja të duroja në heshtje pa lypur shpëtimin nga vdekja.
Thashë se duhej jetuar! Pështjellur i téri me zhgunin
sipër kuvertës u shtriva dhe era orligë na ktheu
prapë n'ujdhesën Eolje; dhe shokët e mi po rënkonin.

50

55

Zbritëm ahere në tokë, ku gjetëm dhe ujë, e shokët
shpejt preqatitën të hanë mu pranë anijeve tonë.
Edhe si hengrënë e pinë të gjithë pas èndjes, ahere
mora me vete një shok dhe kasnecin, e shkuam së bashku
ku kish pallatin e bukur Eoli. E gjeta të shtruar
bashkë me gruan e tij e fëmijët në sofër. U ndalëm
jashtë, nhajat, dhe u ulëm te praku. Ata, që të gjithë
bënë qudi kur na panë dhe deshën të dinin prej meje:
«Cështë ky kthim, Odisë? Cili hy mashtrimitar t'është qepur?
Ne të përcollëm si duhej t'arrije në tokën atrore,

60

65

pranë shtëpisë e gjithë atyre që do zemra jote!»
Folën kështu edhe unë ju gjegja me dhembje në zemër:
«Shokët e ligj dhe një gjum' i mallkuar më morën në qafë!
Jepnani dorën, o miq, të shpëtojmë! E keni fuqinë!»
Ja se me ç'fjalë të buta kërkova t'u nxisja mëshirën,

70

Heshët të gjithë dhe ati i tyre s'ma bëri të gjatë:

«Thyeje qafën në çast nga ujdhesa, o turp i të gjallve!

Nuk më ka hije të pres e përcjell një njeri të këtillë,

që perënditë e lume e quajnë armikun e tyre!

Shporru, se ty të degdisi tek unë mëriq hyjnore!»

75

Foli si e më dboi, megjithëse mua më mbyste
vaji. Dhe nisëm lundrimin me zemërën copë e thërrime.
Shokët mezi tundnin tremat në ujë me zemër të trembur;
pas marrëzisë që bënë, nuk gjenin më shpresë drejtilmi.

80

Pas gjashtë ditësh e netësh lundrimi, të shtatën arritëm
ndënë qytetin e Lamos. Telépillon pyrgjesh të larta,
ku qdo barl lestrigón përvendet duke hyrë barium
tjetër që del të kulloë kopenë, dhe ky i përgjigjet;
ku qdo njeri i pafjetur mund të fitojë dy paga;
një pér kullotjen e qeve dhe tjetrën pér dhentë leshbardha;

85

udhët e ditës e udhët e natës jan' afér mes tyre.

Hymë ahere në skelën e Lamos së famëshme, mbyllur
rrëth e përqark prej shkëmbinjsh madhështorë e dy kepat e tyre
shtrihen kundruall shoshokut dhe vijnë e afrohen përparrë
hyrjes së skelës, ku s'ngel vec një gjuhë e ngushtë kalimi.

90

Futëm sakaqë anjet në fundin e thellë të gjirit

edhe i lidhém nga dy e nga dy shumé afér shashoqes.
Kurré atje nuk ka ndodhur qé deti tē bëhet me dallgë,
qoftë tē madhe a tē vogël, kurdo zbardhëllon qetësia.

95

Vetëm anija ime murrake qëndroi përjashta,
rrëzë shkëmbinjve tē 'hyrjes. E lidha me guzhmë pas kepit
edhe u ngjita në majën e tij më tē lartë e qëndrova:
s'dukej gjësend rrëth e rrëtull, as gjurmë njeriu, as kafshe;
shquaja vetëm shtëllungat prej tymi qé shkonin përpjetë.

100

Zgjodha prej shokëve tanë dy veta, u dhashë kasnecin
dhe tē tre bashkë i nisa tē merrnin vesh mirë se çfarë
njerëz banonin atje tē ushqyer me bukën e tokës.

105

Shkuan ata nëpër shtegun e rrëhur nga qerret qé zbrisnin
poshtë nga malet e larta, ngarkuar me dru pér qytetin.

Sa u afroan, takuan një vashë tek ish duke mbushur
ujë me stominë atje ku buronte kristal Artakia,
qé e ushqente qytetin me ujë; ajo ishte bija

110

e Antifatit, e kreut tē vendit si mbret lestrigónas.
Shokët ahore i vanë asaj pranë dhe deshën tē dinin
kush ishte mbret n'atë vend e mbi çpopull ai mbretëronte.

115

Vasha në çast ju tregoi pallatin e t'ët strehëlartë.
Sa hynë brenda në dhomën e pritjes, ju doli e shoqja.

Pósa e panë ata u tmerruan, se trupi i saj
ngjitej përpjetë si mal i llahtarshëm. Ajo menjëherë
nisë tē thrasë përposh, n'agorá, Antifatit, tē shoqin,

120

qé kish menduar pér shokët një vdekje mizore. Rrëmbeu
pa gjë tē keq një nga shokët e mi dhe e hëngri pér darkë;
por dy tē tjerët ja mbathën dhe shkuan n'anjet e tyre.

125

Vrik Antifatit lëshoj kushtimin në gjithë qytetin.
Me tē dëgjuar atë, lestrigónët e fortë, nga ishin,

130

rendën si miza e lisit, më tepër gjigandë se njerëz;
dhe na qëllonin me gurë kolosë qé shkulnin nga malet,
e më t'u bë një potere e madhe përzier me klithma

135

burrash qé vdisnin tē vrarë e anijesh qé bëheshin copa;
dhe i mbërthenin si peshq qé t'i hanin në sofrat e tyre.

140

Vrisnin ata, lkurse unë têrhoqa në çast qé nga brezi
shpatën e imprehtë, i preva litarët anijes bashkaltër
dhe menjëher' urdhërova qé shokët e mi tē vozitnin,

145

forca! tē dilnim nga rrëthi llahtarë i vdekjes. Të gjithë
valët e detit filluan njëheresh t'i rrabin më rremat.
Bulcur rrëshqiti, në mes dy shkëmbinjve qé dilnin së larti

150

vëtull, anija e ime drejt detit; tē tjerat u mbytën.

Pápo lundronim kështu, me gëzimin e madh qé shpëtuam,
por tē trishtuar pér humbjen e shokëve tanë tē dashur,

155

gjersa arritëm n'Eéa, ujdhesë ku rronte hyjneshë.

160

Qirçja e tmerrshme me flokët plot nur kaçurrela dhe zërin

si tē njeriut, e motr' e Afitit me mendjen tinzare.

Lindur i pat ai Diell qé hedh përbëti njerëzit dritën:

165

mëma e tyre ish Pérsa dhe kish Oqeánin pér atë.

Ne ju afroam bregdetit dhe hymë në skelë, pa zhurmë,

170

sikur na thoshte ndonjë nga hyjnorët se si tē vepronim.

Zbritëm sakajë në tokë e qëndruam dy dit' e dy net,

175

aqë tē lodhur siç ishim, më zemërën fort tē trishtuar.

Ditën e tretë, kur gishttrëndafileja Eos na ndriti,
mora një kamë me majë e një heshtë, e lashë anjen
edhe u ngjifta në një lartësirë me shpresë të shihja
gjurmë të punës së njerëzve apo t'i dëgjoja të flisnin.
Bëra ahore përpjetë drejt majës së lartë të shkëmbit
dhe po hetoja përqark me vëmendje, kur pashë së largu
tymin që nxirrte pallati i Çirçes në mes të një pylli.
Mendja dhe zemëra ime nuk dinin se si të vepronin:
a duhej shkuar në vendin e tymit të merrja vesh q'bëhet?
Dhashë e mora, e fundi gjykova se ishte më mirë
sikur të zbrisja një herë n'anije, t'u ndaja ushqimin
edhe të nisja pastaj disa shokë që vendin të njihnin.
Kur po më mbetej dhe pakëz t'arrija n'anien sqepkrute,
ndjeu mëshirë ndonjë nga hyjnorët pér mua të shkretin
edhe dërgoi mbi udhë një dre brirëlartë, të majmë,
që kishte lënë kullotën e pyllit dhe shkonte të pinte
ujë në lumë; ish ndezur nga rrezet e nxehta të diellit.
Mu buzë pyllit në çast e qëllova në mes të kurrit;
heshta e ime prej bronxi i doli atija matanë;
ra duke klithur përtokë dhe fryma i doli. Ahore,
pási e shkela me këmbë te fyt, tërroqa me forcë
heshtën prej bronxi nga plaga, e vura përdhe dhe e lashë
Preva pastaj aty rrötull një tufë me thupra e xunkthe,
bëra me to një tërkuzë të fortë e të gjatë sa krahu,
mirë ja lidha përbindëshit këmbët, e hodha në qafë
dhe, i ngarkuar me të, ju drejtova anijes, me duar
fort i pështetur te heshta e ime, se vëtëm një dorë
nuk mund ta mbante të gjithë atë peshë: rëndonte pa masë.
Dhe e vendosa përpara anijes e shokët me radhë
ngrita nga gjumi e fjalë të ëmbla i fola secilit:

«Shokë të dashur! Sadó të helmuar, ne nuk do të zbresim
në mbretërinë e Territ, pa ardhur pér ne ajo orë!
Eni pra, derisa kemi n'anije se çfarë të hamë e të pimë,
le të mendojmë të ngrënët! Pérse të na grijë uria?»

Fjalët e mia i bindën, zbuluan fytyrat e tyre
dhe aty poshtë, te bregu, po bënin çudi duke parë
drerin e madh si përbindësh që kishim përpara. Sakaqë,
pási e velën vështrimin më pamjen è rrallë, i lajtën
duart, e nisën gatitën një sofër pér ne madhështore.
Gjith' atë ditë e derisa dielli shkoj të dergjet,
ne e kaluam në sofër me mish e me verë sa deshëm.
Edhe kur dita filloj të mekej e nata lëshoi
terrin e saja, ne ramë të flemë në bregun e detit.

Gisht-trëndafileja Eo, sa kupën e qjellit e ndriti,
unë i thirra të gjithë në mbledhje të gjerë e fola:
«Shokë të dashur e aqë të vuajtur, vini re mirë!
Ne nuk e dimë se ku është muzgu e ku ësht' agimi,
vendin ku dielli futet nën dhe e nga del nuk e dimë!
Pra, le ta gjejmë tanë sa më parë se ç'duhet të bëjmë,
çfarë mendojnë të tjerët. Pér mua ka vëtëm një zgjidhje.
Hipa në shkëmbin e bregut dhe pashë se jemi n'ujdhesë
rreth e përqark të veçuar nga deti pa fund e pa anë,

edhe nē mes t'asaj fushe tē ulët m'u panë shtëllunga
tymi që dilnin nga pyjet e dendur dhe shkonin përpjetë.»

Zemra e tyre u bë copë e çikë nga fjalët e mia;
sollën ndër mend Antifat Lestrigonin dhe krimet e tija
edhe zullumet që bëri qiklópi shpirtgur njeringrënës. 200
Pápo ja dhan' ata kujës e lotët u derdheshin lumë.
Por c'përfitim mund tē kishin nga vaji dhe lotët e tyre?

Unë ahore i thirra me emër, i ndava dy çetash
edhe se cilës i vura nē krye një prijës: e para
krye kish mua dhe tjetëra kish nurhyjnор Euriklökun. 205
Tundëm ahore dy shorte nē një përkrenare prej bronxi:
shorti i parë hodh Eurilökut me zemër tē madhe.
Mori me vete njëzet e dy shokët e tij edhe iku;
qanin ata që do ndaheshim, qanım dhe ne me ta bashkë.

Gjetën nē mes tē një fushe tē hapët pallatin e Qirqes; 210
që ish ndërtuar i téri me gurë tē ndritshëm, dhe panë
rrrotull luanë e ujqër tē malit, tē zbutur me bimë
që ju kish dhënë atyre tē hanë hyjnesha tinzare.
Nuk u vërsulën ata përbë shokët, por zunë tē tundnin
bishtat e tyre, tē ngritur nē këmbë, nē shenjë gëzimi. 215
Siç përkëdhelet i zoti nga qentë, kur vjen nga gostia,
se ai sjell për ta mbeturina tē ëmbla gjithmonë,
i përkëdhelmin luanët e ujqit me thonjët e forta
dhe ata shokët që u drodhën nga frika kur pan' ato bisha
aqë tē frikshme. U ndalën te dera e hyjneshës krelbukur 220
edhe dëgjuan sa ëmbël këndonte nē dhomat e saja
duke endur një pëlhurë tē magjishme,
shumë tē madhe, tē hollë e plot drítë, si janë gjithmonë
punët që dalin nga duar hyjnorësh me shije tē hollë.

Foli ahore Politi, ndër shokët një prijës fjalurtë: 225
«Miq, këtu brenda banon, me sa duket, një hyjnesh' ose grua,
që, duke endur pëlhurë tē madhe, këndon shumë ëmbël;
ndihet jehona nē térë pallatin. Ti flasim, pra, c'presim?»

Foli ai, edhe shokët i thirrën asaj me tē madhe.
Qirqa u ngrit atë çast, hapi derën e saj shkëlqimtare 230
edhe i ftoj tē hynin. Ata pa tē keq hynë brenda,
veç Eurilökut, i cili ruhati se c'kurth u kish ngritur.
Pápo i vuri tē ulen nē frona e poltrona; trazoi
verën e Prámnos me miell e djathë e mjaltë dhe hodhi 235
brenda një bimë magjje, t'harronin atdheun e tyre.
Si ua dha që ta pinin dhe shokët e zbrazën njëheresh
kupën e saj, atëhere hyjnesha u ra me një thupër
edhe i mbylli nē tharkun e derrave gjithë me radhë.
Kokën e zérin e qimet e pamjen i kishin si derrat,
vetëm gjykimi u mbet i përpikët njësoj si përpara. 240
Apo nuk qanin tē mbyllur te tharku, ku Qirqa u hodhi
lënde prej llqje e dushku e thana drumicë, tē cilat
derrat e rritur nē llumë i kanë ushqim tē përditshëm.

Kthehet ahore me vrapt Eurilóku n'anijen murrake
që tē na japë mandatën e hidhur tē shokëve tanë. 245
Por s'mund tē nxirrte dot fjalë nga goja; një dhembje e madhe
ja kish ronitur fuqinë, i mbusheshin sytë me lot;

vaji e gulçimi së bashku shpérthenin pareshtur nga zemra.
Ne, tē shastisur sa s'bëhej, kërkonim tē fliste,
gjersa nē fund na tregoi se c'gjémë e madhe kish ndodhur. 250

«Shkuam, fisnik Odisé, sipas urdhërit tēnd, nēpër pyje,
ku, nē një vend tē zbuluar që ndodhej nē mes një lugine,
ish një pallat i shkëlqyer, ndërtuar me gurë tē ndritshëm.
Ndihej një zë i magjishëm; ndonjëra, hyjni ose grua,
endte pëlhur' e këndonte. Sa thirrën ata me tē madhe,
doli ajo atë çast, hapi dyert e saj shkëlqimtare
edhe i ftoi tē hynin; ata pa tē keq hynë brenda.
Un' e nuhata se c'kurth u kish ngritur, dhe ngela përjashta.
Humbën ata që tē gjithë siç ishin; asnë nuk dha shenja
jete, sado që qëndrova atje pér një kohë tē gjatë.» 260

Sápo mbaroi së foluri, hodha nē supet e mia
shpatën prej bronxi me gozhë t'ergjenta e harkun përsipër
dhe i kërkova tē thoshte se c'udhë kish bëre pér t'ardhur.
Ra menjëherë nē gjunjët e mia ai, m'i pushtoij
e disa fjalë më tha fluturake me sy tē përlotur: 265
«Lermë këtu, o filiz i Zeúsit! Atje mos më shpjerë!
Unë e dl se as ti nuk do tē kthehesë e nuk do tē sjellësh
qoft' edhe një! Le tē ikim këtej aqë shokë sa jemi!
Le tē shpëtojmë nga mortja e zezë sa jemi nē kohë!»

Foli kështu Eurilökë dhe unë nē çast ju përgjegja: 270
«Ti, Eurilök, mund tē rrish pran' anijes murrake zgavroshe!
Ha edhe pi, e mos luaj nga vendi këtej as një çikë!
Unë do nisem, kështu m'urdhëron një detyrë e ngutshme!»

 Folá kështu, dhe anijen e detin nē çast i braktisa.
Kisha kaluar luginën e shenjtë kur, sa pa arritur, 275
afër pallatit tē lartë tē Qirqes, që ishte një mjeshtre
bimësh magjie, më doli përparrë Hermés thupérarti
— djalë me nurin posa tē lulzuar nē mjerën e parë.
Pápo më zuri pér dore, më thirri me emër e foli:

«C'bredh, o i mjerë, fill vetëm ndër male, pa ditur ku
ndodhesh? 280

Mos vallë shkon tē takohesh me shokët e tjerë që mbahen
robër nga Qirqja tē mbyllur nē tharqe tē thellë si derra?
Apo mos vallë ke ardhur t'u japësh atyre shpëtimin?

Nuk ma merr mendja se ti mund kthehesë; dëgjo fjalën time!
Fati i yt do bashkohet me fatin që patën tē tjerët! 285

Por unë dua që ti tē shpëtosh nga një fund i llahtarëm!
Merr këtë bimë tē jetës dhe shko nē pallatin e Qirqes;
kjo do largoje prej teje tē zezat e orës së ligë.

Rri tē tē flas tanë unë pér trillet e saj djallëzore.
Do tē gatitë sherbetin, trazuar me bimë magjie, 290

por s'do ta lerë magjinë tē zërë kjo bimë e jetës
që do tē marrësh prej meje. Dëgjo se si duhet vepruar.
Sa tē goditesh nga Qirqja me thuprën e saja tē gjatë,
ti atë çast tërhiq shpatën e mprehtë nga kofsha dhe sulu
vrik përmbi tē, sikur je i vendosur ta vrasësh: e trembur,

do tē tē ftojë ajo menjëherë nē shtratin e saj.
Dhe mos harro se nuk bën t'ja mohosh atë ftesë hyjneshës;

ndryshe, as shokët lirohen, as ty tē jep ndihmën e duhur.

Por t'i kërkosh tē betohet betimin e madh tē hyjnive
se, pér sa kohë do ngelësh pa armë, ajo mos mendojë
fare se si tē tē marrë as forcën e as burrerinë!» 300

Foli kështu Thupérarti, shkëputi nga toka një bimë
edhe filloj pastaj tē tregojë se si ish pérberë.
Rrënjen e kishte tē zezë dhe lulen tē bardhë si qumësht;
moli i thoshin hyjnité, tē vdekshmit me zor e çrrënjosnin, 305
por pér hyjnité qdo gjë eshtë e mundur. Pastaj, duke lenë
pyjet e ujdhesës, na ngjitet Hermési n'Olimpin e lartë.

Unë po ecja t'arrij në pallatin e Qirqes, me zemër
fort tē munduar nga shumë mendime tē zeza. E ndala
hapin në derë t'hyjneshës me flokët plot nur kaçurrela 310
edhe i thirra me zë tē fuqishëm. Ajo më dëgjoi,
erdhi përjashta në çast, hapi derën e saj vezullorë
edhe më ftoi tē hyja; e ndoqa nga pas i tronditur.

Pási më uli në fron tē mbérthyer me gozhdë t'ergjënta
edhe mbështetse pér këmbët, punuar prej mjeshtri tē hollë, 315
në atë kupën e artë ku kish preqatitur sherbetin,
hodhi dhe bimën e keqe ajo tradhëtare pa zemër!
Unë e piva njëheresh. S'më zuri magjia. Ahere,
si më goditi me shufër, më thirri me fjalë tē tilla:
«Shko edhe ti gjer te tharku tē dergjesh me shokët e tjerë!» 320

Shpatën e mprehtë têrhoqë ahore nga kofsha me forcë
dhe ju vërsula me vrullin e kujt gjoja ka pér tē vrarë.
Thirri ajo me tē madhe, u përul, zuri gjunjët e mia,
edhe me sytë plot lot këto fjalë më tha fluturake:

«Si e ke emrin? Nga vjen? Cili popull tē lindi e c'prindëri? 325

Unë mahnitëm se si nuk tē zuri magjia e ime!
Burrë i vdekshëm s'i bëri dot ballë gjer sot ndonjëherë
kur ka kaluar nga dhëmbët e tij ky sherbet duke pirë!
Por, me sa duket, ti paske një zemër që s'do tē ja dijë!
Vallë mos je ti ai, Odiséu, me mendjen finoke? 330
Hermes thupérarti gjithmonë me thoshte se kishte pér t'ardhur
deri këtu me anijen murrake gjat' kthimit nga Troja!
Eja, fut shpatën te milli dhe vemi tē dergjemi bashkë;
edo mosbesim në mes nesh do ta shua jë shpejt dashuria!»

Foli kështu, edhe unë ju gjegja kështu perëndeshës: 335
«Si më kërkoke, o Qirqe, tē sillem i butë ndaj teje,
kur ata shokë që erdhën këtu në pallatet e tua,
ti i ke kthyer në derra? Dhe dashkë tani tē më futësh
brenda në grackat e tua tē dhomës së fshehtë tē shtratit,
që, kur tē hiqet nga dora e ime kjo shpatë e mprehtë, 340
tē më rrëmbesh edhe forcën e zemrës edhe burrerinë!
Unë nuk kam pér tē hipur në shtratin tënd kurrë, në rast se
ti më përparsa s'betohesh me benë e madhe t'hyjnive
që s'ke ndëri mend tē kurdisësh tē tjera pusira pér muai!»

Fola kështu, dbe ajo u betua ashtu siç i thashë. 345
E, kur mbaroi ajo së shqiptuari gjithë betimin,
hipa ahore në shtratin e bukur sa s'thuhet t'hyjneshës.
Katër shërbtorët e saj e gatitën ndërkaj pallatin;
nimfat e nurshme, që lindur i kishin burimet e pyjet,

- si dhe lumenjtë e shenjtë që derdhen në detin e gjerë. 350
 Njëra po shtronte mbi fronat mbulesa me ngjyrë të purpurt për të mbuluar të linjtat që shtriheshin poshtë. Një tjetër po aféronte përpara çdo froni tryesa t'ergjënta, edhe vendoste përsipër kanistra të arta. E treta, brenda në poqe t'ergjëntë përziente verëra t'ëmbla 355
 edhe secilit i vinte përpara një kupë të artë.
 Nimfa e katërtë solli trikëmbësh me ujë dhe fryu flakën e zjarrit. Kur uji llëkiti në bronxin e ndritshëm, nimfa e vaku me pakëz të ftohtë. U futëm në banjë edhe filloj ta derdhë mbi kryet e supet e mia, 360
 gjersa u çlodhën gjymtyrët e vrarë nga lodhja e madhe që më kish mbetur pas gjithë atyre që hoqa e vojta.
 Pasi më lau ajo e më leu me vajin e trashë, zhgut e flokatë të hijshme shumë më veshi dhe shkuam prapë në dhomë; më coi të ulem në iron të mbërthyer 365
 bukur me gozhdë t'ergjënta, e këmbëpështe'se përpara. Erdhi ahere një nimfë dhe solli legen të ergjëntë e, nga ibriku i artë që mbante në duar, më hodhi ujë të lahem; dhe vuri përpara tryezë të bukur.
 Pruri pastaj qilartarja e nderuar kanistrën me bukë, 370
 pa më kur syer asnjë nga ushqimet e mira që kishte. Qirqja më nxiste të haja. Por s'isha në gjendje t'i bindem. Shumë mendimë të tjera ma kishin pushtuar vëmendjen: sterri të zezë e shihte të ardhmen kjo zemëra ime.
 Dhe, kur hyjneshë e pa se qëndroja në vend, pa i shtrirë 375
 duart mbi gjellët që kisha përpara, me shkurt të trishtuar m'u aférua e fjalë të tilla më tha fluturake:
 «Ç'ke, Odise, që bren zemrën, i heshtur dhe s'vë gjë në gojë? Mos të shkon mendja në gracka të tjera? Nuk bën të kesh frikë, 380
 derisa unë shqiptova betimin e madh të hyjnorve.»
 Foli kështu, edhe unë ju ktheva asaj e i thashë:
 «A mund të ketë, o Qirqe, një burrë disi të gjykuar, që do kish zemër të shtrihet këtu e të haj' e të pljë, pa mos shikuar më parë me sy gjithë shokët të lirë? 385
 Ah! Në ma thua me zemër të ha e të pi te kjo sofër, zgjidhëmi shokët e dashur t'i shoh para meje të lirë.»
 Fjalë të tilla i thashë. Dhe Qirqja, me thuprën në dorë, tejepërtej i ra sallës së madhe dhe shkoi e hapi derën e tharkut; dhe dualën shokët me pamje prej derrash nëntëvjeçarë. Me tjetër melhem i fërkoi ahore 390
 Qirqja me radhë të gjithë siç ishin të ngritur në këmbë. Pápo filluan të binin nga trupi i tyre të gjitha qimet e mbira kur pinë sherbetin e Qirqes hyjnore. E më t'u kthyen ata dhe një herë papritur në njerëz, por më të rinj, më të bukur e t'bedhur nga shtati se c'ishin. 395
 Sápo më njohën, më zunë për dore dbe lote gëzimi derdheshin lumë prej syve të tyre. Pallati buçiste, aq ish i fortë vajtimi i tyre. U prek dhe hyjneshë, m'u aférua e fjalë të tilla filloj të thotë:

«Bir i Laértit, filiz i hyjnive me mendjen e hollë,
shko menjherë n'anijen e shpejtë, te bregu i detit,
nxirreni gjithë së bashku përjashta në tokë dhe futni
brenda në shpellat ushqimet e plaçkat e veglat që keni;
klíhehu pastaj duke pasur me vete dhe shokët e tjerë.»

Ja se si foli, dhe zemëra ime ju bind menjherë.

Pa humbur kohë, u nisa ahere drejt bregut të detit.

Shokët e dashur i gjeta të gjithë n'anijen e shpejtë;

krisur atje kishin klithmat e kujes së pangushëlluar,

Si ata viçat e njomë, të cilët, kur shohin në mbrëmje

mëmat e tyre që kthehen në vathë me barkun të ngopur,

duke kërcyer ju dalin përparrë të gjithë së bashku,

saqë as gardhet s'i mbajnë, dhe zën' e thërrasin rrëth tyre;

edhe ata, kur më panë, m'u derdhën me sy të përlotur.

Zemra e tyre u drodh nga gëzimi i madh, sikur ishin

sosur në vendin e dashur të prindve, n'Itakën shkëmbore,

pran' asaj vatre të ngrohtë ku lindën dikur e u rritën.

Dhe, duke qarë ata me dënesë, më thanë: «Na duket

sikur arritëm në tokën e dashur t'Itákës, o burrë,

mfk i Zeúsit! Ja sa u gëzuam kur pamë se erdhe!

Por tani rri e rrëfena se si kanë vdekur të tjerët.»

Urtë e butë fillova ahere t'u them disa fjalë:

«Le të têrheqim një herë anijen në tokë e gjithë

ç'kemi, me plaçkë, ushqime e vegla, t'i futim në shpella.

Si të mbarojmë, ju bëhuni gati të vini me mua

gjer në pallatin e Qirqes, të shihni se si janë shtruar

shokët në sofer-dhe hanë e pinë me gjithë të mirat.»

Fjalët që fola i bindën të gjithë të viinë me mua,

veç Eurilókut, i cili luftonte mendimet e tyre,

e disa fjalë pastaj fluturake filloi t'u thotë:

«Ku, o të mjerë, do shkon? Pse rendni me vrap për të

vdekur 430

brenda pallatit të Qirqes? Ajo do t'ju bëjë të gjithë

derra, luanë e ujqër, të rrini me zor ju, si roje,

pranë pallatit të saja; siç bëri qiklòpi, kur hynë

shokët në shpellën e tija, e prapa krestnik Odiséu,

që me guximin e tija të marrë i mori në qafë!»

Sápo mbaroi së foluri, thashë të nxirrja nga milli

shpatën e gjatë që mbaja të varur pas koifshës së foqtë,

dhe atë kokë t'ja flakja përtokë, të prerë, sado që

ishte e afërt për mua nga fisi. Por dualën gjithë

shokët përparrë dhe fjalët më t'embila filluan të thonë:

435

«Lere këtu, kanakár i Zeúsit, po pate dëshirë,

le të qëndrojë në bregun e detit të ruaj' anijen;

ne udhëhiqna drejt vendit ku ndodhet pallati i Qirqes.»

Folën kështu edhe ne i braktisém anijen e bregun.

As Eurilóku nuk deshi të rrinte n'anije, por erdhë

pas, me të tjerët; zemrimi që shfaqa e kishte tmerruar.

Qirqja ndërkohë u pat kujdesuar sa s'bëhet më mirë

për ata shokë që kish në pallatin e saj: si i lau

440

445

bukur, i leu me vaj e i veshi me zhgun e flokatë.

Ne, kur arritëm, i gjetëm në sofrën e sallës së madhe. 450

Kush është zoti ta shprehë rrëfimin me fjalët që duhen për të treguar gjëzimin e tyre kur panë shoshokun? Fjalët që thoshin për gjëmën e tyre i mbyste dénesa; gjithë pallati gjëmonte nga vaji dhe lotët që derdhnin!

Erdhi ahere hyjnesha e madhe tek ne e na foli: 455

«Bir i Laëtit, filiz i Zeúsit me mendjen finoke, jepini fund këtij vajit... Oh, unë e di shumë mirë sa keni hequr në detin peshkrritës e çfarë zullume keni duruar në tokë nga njerëz me zemrën të zezë: Hani, pra, burra, të qetë dhe verën e èmbël gëzoni, për t'u ringrohur në zemërën tuaj guximi që patët në atë kohë kur latë atdheun e dashur, Itákën shkëmb edhe gur... Të trishtuar tani, edhe zemërcoptuar, ju po kujtoni mjekimet që hoqët dhe shpirti i juaj, aq i drobitur siç është, nuk mund të gëzoj' e të qeshë!» 465

Zemërën tonë kreshnike e bëri hyjnesha për vete. Një vit të tërë qëndruam te Qirqa me gaz e gostira: mishi dhe vera e èmbël s'na ndaheshin kurrë nga sofa.

Kur, me kalimin e muajve, viti u mbush, edhe stinët vendin e tyre ja lanë pranverës me ditët e gjata, shokët e dashur më thirrën mënjanë e folën: «Ç'po pritke? Koha ka ardhur tani, mor i shkretë, të sjellësh në mendje vendin e prindve, në qoftë e shkruar të sosesh i gjallë edhe të shohësh shtëpinë e lartë e tokën atrove!» 470

Folën ata, edhe zemëra ime ju bind arësyes. 475
Gjith' atë ditë e derisa dielli shkoi të dergjet, ne nuk lëvizëm nga sofa e shtruar me mish e me verë. E, kur u skuq horizonti, ra nata dhe shokët e tjerë shkuant të gjithë të flenë në hijen e sallës së madhe, un'u tërhoqa në dhomën e Qirqes, ju qasa te shtrati, rashë në gjunjët e saja, e ngrita pak zérin dhe fola porsi një lutës përpëra hyjneshës; ajo më dëgjonte:

«Mbaje, o Qirqe, zotimin që more, s'të lyp asgjë tjetër: nismë në vendin e prindve; atje fluturon nat' e ditë zemëra ime dhe zemra e shokëve! Pak të largohesh ti, e trikojnë me vajin e dhimbëshëm zemërën time!» 485

Fola kështu, edhe nimfa hyjnore kështu m'u rrëfye:
«Bir i Laëtit, filiz i Zeúsit me mendjen e hollë, n'ë s'ju shtrëngoj të qëndroni këtu pa dëshirën e zemrës. Por më përpëra se ju të arrini n'atdhe, do të shkonit në mbretërinë e Territ, ku rron Persefona e tmerishme Rreth fatit tuaj të ardhmë do msoni gjësendi nga shpirti i Tiresias tebánit; falltarë i verbër, që humbi dritën e syve, por dritën e mendjes e ruan të plotë. Edhe pas vdekjes, atij Persefona ja la diturinë e arsyen; s'vërtitet si hije si gjithë të tjerët.» 495

Fjalët që foli më pikën e zemrën ma bënë thërrime. Pápo u ula në shtrat edhe qaja: s'e doja më jetën, s'doja të shihja më dritën e diellit. Fundi, si qava, i përpëlitur, mblodha pak veten e Qirqes i thashë: 500

- «Cilin do kemi si prijës në udhën që ne do të bëjmë?
Nuk ka arritur askush me anije në vendin e Territ!»
- Fola kështu dhe hyjneshë e madhe m'u gjegj menjëherë:
«O Laertiad, kanakar i Zeúsit, i hollë në mendje,
mos mendo fare të kesh në anije ndonjë udhëheqës. 505
Ngule direkun, shpalos edhe velat e bardha e ulu:
lere anijen ta shpjerë Veriu në cakun e duhur.
Kur të kalojë anija e jote përtëj Oqeanit,
ju do t'arrini në Bregun e Vogël ku ka Persefona
pyje akacjesh me fryte pa jetë e plepa të lartë. 510
Hidhe ahore spirancën në skaj t'Oqeanit të thellë
edhe ti vetë kërko duke ecur shtëpinë e Territ,
ku Akeronti, në rrjedhën e tija, pret ujrat që sjell
Përfllejtëni edhe Kocytë i ushqyer nga Stýksi.
- Në atë vend ku bashkohen ata dy lumenj valëtùrbull 515
ndodhet një Gur. Me t'arritur, o trim, n'atë vend që them unë,
hap menjëherë një gropë të gjerë e të gjatë sa krahu
edhe nderoji të vdekurit gjithë tri herë: së pari
derdh pakëz qumësh me njaltë, pastaj verë t'embël, së treti 520
uje të pastër; në fund spërkat gropën me miell të bardhë,
kafkave boshë t'atyre të vdekurve lutju sa herë,
edhe zotohu se, pôsa të kthehesh n'Itakë, do therësh
lopën që ke më të mirë nga shterpat e tua, do ndezësh
zjarr pér të djegur dhurata të pasura shumë dhe dashin
tënd qimezi sa më s'bëhet ta therësh në emrin 525
e Tiresiasit. Pasi t'i lutsh ato turma fisnikë,
ther dhe një dash e një dele të zezë e kokët e tyre
ktheji nga an' e Erébit; por ti mos vështro, rrotulloi
sytë nga ana e rrjedhës së lumit. Atje do të vijnë
shumë nga shpirtrat e njerzve të vdekur. Ahore kandisi 530
shokët e tu të fillojnë të rjepin theroret e therur
pakëz më parë pa pikë mëshire me thikën prej bronxi;
dho, si t'i djegin, në zjarrin e ndezur të lusin hyjnité,
Hádin e téréfuqishëm edhe Persefónën e tmerrshme.
- Ti tri i ulur, me shpatën të zhveshur, që mos i afrohen 535
kafkat pa jetë t'atyre të vdekurve gjakut, përparrë
se të dëgjosh Tiresiasi q'hotë. Ai do të vije,
o kryeprijës, aty menjëherë të thotë se ç'udhë
duhet të ndjekësh e sa do të jetë i gjatë lundrimi
pér të arritur mes detit peshkrritës, në vendin e lindjes. 540
- Foli ajo, dhe Iója u shfaq sipër fronit të artë.
Mua ahore hyjneshë më veshi me zhgun e flokate,
kurse pér vete u vesh me një tyl të shkëlqyer, të gjatë,
tkurrur me fije në ngjyrë t'ergjëndit, rrëth belit pështolli
brez të shkëlqyer prej ari dhe hodhi një napë mbi krye. 545
- Shkova ahore në dhomat ku flinin dhe zgjova të gjithë
shokët me radhë, të cilët i nxisja me fjalë të émbla:
«Eni, pral! Mos e shijoni më tej émbëlsinë e gjumit!
Gati pér udhë! Ky është vendimi i Qirges hyjnore!»
- Fola kështu, edhe zemra e tyre u bind menjëherë. 550
- Por s'ish e thënë në qillë t'i merrja me vete të gjithë!
Njëri, m'riu prej shokëve tanë, një far' Elpinori.

që as në luftë s'ja thoshte, as mendja ja priste gjithaq,
 duke kërkuar një vend të freskohet, i nxehur nga vera,
 lart, në çatin' e pallatit të Qirqes ish shtrir' e kish fjetur.
 Këmbët dhe zérat e shokëve tanë e zgjuan nga gjumi.
 befas u ngrit i shastisur nga gjumi dhe nuk ju kujtua
 se duhej zbritur përposh përsëri nëpër shkallën e gjatë;
 pápo filloj të ecë përpara dhe ra nga çatia...

555

Vdiq qafëthyer dhe shpirti i zbriti në botën e Territ. 560

Pásj u mblodhën të gjithë, ju fola me fjalë të tillë:
 «Ndoshta mendoni të ktheheni prapë në tokën atrore...
 Por, sipas fjalës së Qirqes, ne duhet të bëjmë një tjetër
 udhë në botën e Hádit ku rrон Persefóna e tmerrshme

565

për të pyetur q'mendim ka tebáni falltár Tiresias.»
 Fola kështu, edhe zemra e tyre u bë cop'e çikë.
 T'ulur përtokë ja dhanë të qarit me kuje dhe shkulnë
 flokët e tyre. Por vaji e lotët s'ju vinin në ndihmë.
 Morëm, pra, udhën e bregut të detit që shpinte n'anije,
 të pikëlluar sa s'kish ku të vinte, me sy të përlotur.
 Qirqa ndërkobë kish lidhur n'anije një dash e një dele
 plisë të zezë. Fort lehtë ajo na kaloi përpara
 e u shpëtol shikimeve tonal Kur duan hyjnorët,
 kush ësht' i zoti prej nesh ti diktojë lëvizjet e tyre?

570

K E N G A XI

Puna e parë që bëmë kur sosém në bregun e detit,
ish të lëshonim anjen murrake mbi valët hyjnore.
Ngritëm ahore përpjetë direkun me vëlat e tija,
futëm n'anije dhe gjënë e gjallë e hipëm të gjithë;
zemëra jon' e coptuar vajtonte me lote të nxehta. 5
Qirqja e tmerrshme me krelat e nurshme e zë prej njeriu
shok udhëtimi i fali anijes me bashin e kaltër
erën e mbarë; dhe vëlat u frynë. Vendosëm të gjitha
veglat në vendet e tyre, u ulëm dhe nisëm lundrimin;
kish timonierin dhe erën e mbarë drejtonjës anija. 10

Gjith' atë ditë me vela të fryra lundruam mbi detin.
Dielli shkonte të dergjej dhe nata po binte, kur sosém
mbi Oqeanin e thellë, në skajin e tij më të largët.
Në atë vend kishin ngritur qytetin e tyre kimérët,
popull që rron i mbuluar me mjergull e terr të përhershëm; 15
rrezet e diellit kurrë s'arrijnë t'i bëjnë pak dritë,
as kur nis udhën e tija drejt qiellit veshur me yje,
as më të ngrysur, kur kthehet nga qelli prapë në tokë:
mbi atë popull të mjerë rëndon natë e zezë Mizore.

Me të arritur, tërhoqëm anjen përjashta, e zbritëm
poshtë kopenë dhe ecnim drejt bregut, përgjat' Oqeanit,
gjersa u sosém në vendin që Qirqja na kish porositur. 20

Kap Eurilóku ahore theroret; i ndih Perimédi.
Un' hoqa shpatën e mprehtë nga milli që varej në kofshë
edhe gërmova një gropë të gjerë e të gjatë sa krahu. 25
Si i nderova të vdekurit gjithë tri herë me radhë,
duke ju derdhur ca quimësht me mjaltë, pak verë e ujë,
hodha në gropë dhe miell të bardhë; pastaj ju drejtova
kafkave-zgavra t'atyre të vdekurve lutje të nxehëtë
dhe u zotova se, me të arritur n'Itákën e dashur, 30
kam pér të therur një lopë të zgjedhur ndër shterpat e mia,
zjarr do të ndez pér të djegur dhurata të shumta e dashin
tim qimezi sa më s'bëhet, stolinë e gjithë kopesë,
do t'ja kushtoj Tiresiasit. Pási ju luta atyre,
thera në gropën e hapur theroret, një dash e një dele. 35

Gjak i zi pisë filloj të rrjedhë, kur nisën të vinin
hijet e njerzve të vdekur nga fundi i thellë i Territ:
ishin të rinj e të reja, plakushë të fishkur nga vojtjet,
trima pa numër të shpuar në luftë nga shpata prej bronxi;
njollat e gjakut dalloreshin énde mbi armët e tyre. 40
Pápo arrinin ata duke rendur si miza e listit
dhe më t'u mbloshët nga ishin e s'ishin përqark asaj shpelle,

- duke lëshuar ca klithma tē tmerrëshme: ngriva nga frika!
 Shokët e mi urdhërova ahere tē ripnin theroret
 që kisha therur pa pikë mëshire me thikën prej bronxi 45
 dhe, si t'i digjnjn në zjarrin e ndezur, tē lusnjn hyjnité,
 Hadin e téréfuqishëm edhe Persefónën e tmerrshme.
 Unë qëndroja me shpatën tē zhveshur dhe s'lija t'i qasen
 kafkat pa jetë t'atyre tē vdekurve gjakut, përpara
 se tē pyesja c'mendon Tiresiasi. Hije e shokut 50
 tonë Elpinorit u qas atëhere i pari tek unë;
 s'ishte varrosur akoma në gjirin e gjerë tē Territ.
 Trupi i tij po qëndronte atje, në pallatin e Qirqes,
 ku e braktisëm pa qarë e pa kallur, s'e prisnim sa t'iknim.
- Sápo e pashë, u preka dhe sytë m'u mbushën me lot, 55
 e disa fjalë atij fluturake i fola i pari:
 «O Elpinor, si ke mundur tē zbreshë në botën e Territ?
 Erdhe në këmbë më parë se unë me velat e mia?»
- Fola kështu; dhe ai atëhere m'u gjegj duke qarë:
 «Bir' i Laërtit, filiz i Zeúsit me mendje tē hollë, 60
 mua më fiku mëria hyjnore dhe vera e tepërt.
 Sápo u zgjova, mu majë pallatit tē Qirqes ku flija,
 unë harrova tē zbrisja nga shkalla e gjatë që ngjita;
 nisa tē eci përpara dhe rashë përposh, duke thyer
 qafën; dhe shpirti më zbriti në botën e zyntë tē Territ. 65
 Unë tanl po tē lutem, ashtu më tē rruacın gjithë
 njerzit n'Itakë, jot shoqe, plakushi Laërt që tē rriti,
 si edhe djali i vetëm që le në shtëpi, Telemáku:
 kur tē largohesh këtej, duke lënë pallatin e Territ,
 unë e di se anija do ndalet n'ujdhesë t'Eéas; 70
 sillmë ndër mend edhe mua, o mbret, n'atë vend ku do sosesh.
 mos më braktis tē paqar'e pakallur në dhe, se do bëhem
 shkak që tē ndjellësh mbi vete mérin' e hyjnive qellore!
 Digjëma trupin së bashku me armët që mbaj, edhe varrin
 bëma në buzën e detit, ku valët shpérthejnë me shkumë, 75
 që t'i dëshmojë së ardhmes mbi fatin e zi të një burri!
 Bëmi tē gjitha këto edhe ngul sipër varrit lopatën
 që kam vozitur kur isha i gjallë mes shokëve tanë!..
- Foli kështu edhe unë atij menjëherë ju gjegja:
 «Po, mik i ngratë, tē gjitha këto do t'i kryej patjetë!» 80
- Teksa këmbenim kështu këto fjalë tē dhembshme dhe unë
 ruaja gjakun me shpatën tē zhveshur përsipër, kundruall
 hije e shokut s'pushonte tē fliste me veten e tij. 85
- Befas më doli përpara një hije: ajo ish e mëmës
 sime tē vdekur, Antiklia, bij' e një burri me zemër
 aqë të madhe, siç që Aftoliku. Kur ika në Trojë,
 rronte akoma. Fanitja e saj më pikoi dhe qava.
 Ah, s'mund ta lija, sado që më dhimbsej e mjera t'i qasej
 gjakut, pa marrë vesh mirë c'mendon Tiresias falltari.
 Erdhi së fundi tek unë dhe shpirti i tija; në dorë 90
 mbante një skeptër të artë. Më njuhu e nisi të flasë:
- «Bir' i Laërtit, filiz i Zeúsit, finok në mendime,
 dritën e diellit pse e braktise, i shkretë, dhe zbrite
 poshtë, në botën e Territ, tē shohësh tē vdekurt? Hiqu
 pakëz nga gropë dhe shpatën e mprehtë drejtoje gjetiu, 95

gjersa tē pi nga ky gjak e pastaj tē rrëfej tē vërtetën.»

Un'u largova nga gropë dhe futa nē millin e saj shpatën me gozhdë t'ergjënta. Falltari hyjnor atëhere piu nga gjaku i zi dhe filloj tē flasë: «Të emblin kthim nē atdheun e dashur kërkon, Odisë i shkëlqyer,

100

Por tē pengon një hyjni përsëri: se Dhetundësi kurë nuk ma merr mendja ta zbutë urrejtjen e tij tē paepur që i ka ndezur nē zemër verbimi i djalit tē dashur.

Por, sado vofshi, një ditë do soseni mirë, n'arifsh që zemrës sate t'i dalësh për zot edhe zemrës së shokve.

105

Kur tē shpëtojë nga valët e detit nē ngjyrën e vjollcës edhe tē ndalet anija atje nē ujdhesën Trinakie,

ju do tē gjeni kullotave lopët dhe delet e Diellit, hyut që sheh e dëgjon gjithëshka që tē ndodhë e tē flitet.

110

Po s'vure dorë mbi to, duke pasur mendimin te kthimi, ju do t'arrini n'Itakë, sado që tē vuani udhës.

Por, nē guxofshi t'i prekni, ahere tē them se do shuhën shokët me gjithë anije. Ti vetë, edhe po shpëtovë, keq e më keq mund tē sosesh një ditë pa shokë, i hipur mbi një anije tē huaj; por dhe nē shtëpi do tē vuash, duke shikuar se si shpërdorojnë bulqizat e tua burra fodullë që duan ta bëjnë têt shoqe për vete.

115

Do tē ndëshkohen ata tē pacipë nē kohën e duhur. Edhe kur mtonjësit gjithë tē shuhën nga tehu i shpatës,

120

duke përdorur mbi ta dhëlpërinë a sulmin e hapët, merr një lopatë tē mirë me vete dhe ecë e ecë,

gjersa tē piqesh me njerëz që s'dinë se çfar' është deti, që asnijëherë nuk vënë nē gojë ushqime me kripë,

që s'kanë parë anije me fajë nē ngjyrën e purpurt, as dhe lopatat e shkathët, që duken si krahët e tyre.

125

Unë tē jep dhe një shenjë tē dukshme, që mos tē gënjejesh. Kur tē takosh, duke ecur, ndonjë udhëtar që do thotë

ç'do përmbi supet e tua lopata për hedhjen e grurit, ngule nē dhe menjëherë lopatën e drejtë dhe theri

zot Poseidónit për nderin e tija therore tē bukur

130

shumë, një dem e një dash e një derr hamëshor; pastaj kthehu prapë n'atdhe edhe ther për hyjnit' e pavdekshme që mbajnë kupën e qellit, varg hekatombash tē shenjta secilit.

Vdekje e ëmbël do vijë pastaj tē tē gjejë larg detit; tutje, nga fundi i një plaqërie tē mbar' e tē qetë,

135

ti do tē shuhesh ngadalë një ditë; dhe populli gjithë do tē jetojë i lumtur rreth teje. Kështu do tē ngjasë. . .»

Ja se si foli; dhe unë atij ju përgjegja e thashë: «O Tiresias, kështu kanë marrë vendim qiellorët.

140

Por tani dua nga ti tē më thuash mendimet e tua.

Hijen e mëmës së vdekur shikoj atje tutje; e heshtur, rri pranë gjakut tē gropës, pa pasur guximin t'i thotë djalt tē saj ndonjë fjalë a mákar t'i hedhë vështrimin.

Çfarë më duhet tē bëj, o im zot, që ajo tē më njohë?»

145

Dhe Tiresias falltari ma priti me fjalë tē tillë:

«Janë tē qarta shpjegimet e mia për sa më tregove,

N'është se ti i lejon ndonjë hijë t'alrohet te gjaku,

do ta dëgjosh prej atij tē vërtetën; e, sa pér tē tjerët,
po i ndalove, do kthehen tē heshtur nē botën e Territ.»

Ja se si foli hyjnor Tiresias; dhe hija e tija,
pási rrëfeu orakujt, u fut nē pallatin e Territ.
Unë s'lëviza nga vendi; ndërkaqë ju qas mëma ime
gjakut tē zi. Sápo piu prej tij, menjéherë më njohu
e disa fjalë pastaj fluturake më tha duke qarë:

«Si paske zbritur, o bir, pér së gjallë nē botën e Territ?
Eshtë e vështirë t'i shohë i gjallë me sy këto vise,
se do tē gjejë pérpara lumenj tē mëdhenj, tē rrezikshëm,
edhe nē radhë tē par' Oqeannin. i cili s'kalohet
kurr'agë lehtë, po s'pate me vete anije tē fortë.
Apo u sose këtu që nga Troja së bashku me shokët,
pási ke hequr e vuajtur shumë? Akoma s'ke shkuar
ti në Itakë tē shohësh fytyrën e dashur tē gruas?»

Foli kështu mëma ime dhe unë asaj ju përgjegja:
«Mua, o mëmë, m'u desh tē lundroj gjer nē botën e Territ,
pér t'i kërkuar këshilla falltarit teban Tiresias.
Jo, nuk jam sosur akoma nē tokën e dashur t'akéjve.
Endem kështu nga një breg nē një tjetër, nga vojtja nē vojtje,
prej asaj dite që shkova pas mbretit hyjnor Agamémnon
pér tē luftuar nē Ilion e largët me kuajt e bukur
kundër trojánëve. Fölmë, tē lutem, tanë tē vërtetën:
ç'fat tē shtrëngoi tē zbresësh nē viset e vdekjes së zezë?
Ndoshta lëngatë e gjatë a vallë ndonjë nga shigjetat
aqë tē ëmbla t'hyjneshës Artémis tē shtriu pa frymë?
Fölmë diçka pér tim atë dhe djalin që lashë n'Itakë:
janë tē zotët e vendit ata, apo njerëz tē huaj,
duke menduar se unë s'kam shpresë tē kthëhem më kurrë?
Eja, rrëfemë tē gjitha mendimet e sjelljet e gruas:
vallë qëndron pranë djalit, kujdeset ndopak pér shtëpinë,
apo ka marrë pér burrë ndonjë nga tē parët akéjas?»

Dhe ajo mëm' e nderuar ma priti me fjalë tē tillë:
«Nuk i bën zemra besnike ta lerë shtëpinë; çdo ditë
gdihet e ngryset ajo atje brenda me dhembjen nē zemër
duke u shkrirë nē vaj e nē lote. Askush mbretërinë
tënde tē bukur s'ka mundur ta shtjerë nē dorë. Por djali
yt, Telemáku, gëzon pasurinë e t'et, edhe shtrohet
nëpér gostira, siç është e drejta e çdo sundimtari;
s'mbetet njeri pa e ftuar. Yt atë jeton nëpér fusha,
s'vjen nē qytet asnjëherë; s'kérkon më tanë, pér tē fjetur,
shtrat me çarçafe tē pastra, velenxa me thekë tē ndritshme;
dimërit dergjet nē dhomën e tija, nē mes shërbestarve,
pranë tymtores, i shtrirë mbi hirin dhe vishet me rreëka.
Po, kur vjen stina e verës dhe vjeshta e gjelbér me pemë,
shtratin e tij e ndërtón përmbi gjethet e rëna përtokë,
tutje tëhu, ku tē jetë, mes fushës së mbjellë me vreshta.
Dergjet atje i trishtuar dhe plaga e zemrës i rritet
duke menduar se kur do tē ktbehesh; u mplak para kohe...
Po ajo dhembje më shpuri nē varr edhe mua një ditë.
Jo, nuk më vranë shigjetat e ëmbla t'hyjneshës Artémis,

- as më ka imposhtur ndonjë nga lëngatat e rënda, që sjellin vuajtje shumë të gjata dhe trupin e lënë pa frymë; 200
 por është malli pér ty, është dhembja pér ty, o fisniku im Odisé, dashuria ma shuahti dritën e jetës!»
- Fliste ajo, kurse mua më digjte dëshira e madhe, ah, ta shtrëngojë me mall atë hije të simëme të vdekur! 205
 Tri herë plot u lëshova mbi të, se s'permabahej dot zemra!
 Tri herë plot më shpëtoi nga duart si hije, si ëndërr...
 Ankthi më shponte si thikë në zemër çdo herë e më shumë.
 Dhe disa fjalë asaj fluturake i fola: «O mëmë!
 Pse më shpëton nëpër duar e ikën, kur sheh se si unë t'hidhem në qafë pér herë të fundit me shpirt të malluar? 210
 Eja, të paktën në botën e Territ, të rrimë shtrënguar qafë më qafë, të shkrihem bashkë në vaj e në lote!
 Mos Persefóna fisnike, në vend të një shpirti të dashur, solli këtu një fantazmë, që unë të vuaj më shumë?»
- Dhe ajo mëmë e nderuar ma priti me fjalë të tillë: 215
 «Ah, more bir, m'orëziu i njerëzve! Ty s'të mashtroi, jo, Persefóna fisnike, e bij' e Zeúsit; i tillë
 është kanuni pér gjithë të gjallët nga dita që vdesin:
 nuk urdhërohen dot mishi e koskat nga muskujt, të gjitha shkrihen nga forca e madhe e flakës së zjarrit; dhe shpirti, 220
 sa të largohet nga koskat e bardha, lëshon menjëherë krahë dhe ikën e endet si ëndërr që s'kapet dot kurrë...
 Por ti nxitohu të dalësh në dritë dhe gjithë sa fola mbaji mend mirë t'ja thuash një ditë dhe gruas së dashur.»
- Gjat' asaj kohe që ne bisedonim, shikoj duke ardhur 225
 grumbuj me gra, bashkëshorte e vajza t'heroje të shquar, që Persefona fisnike i nxiste të dilnin pérjashta.
 Pápo u mblohdhën të gjitha siç ishin rrëth gjakut të nxirë.
 Unë, ndërkohë, që kisha dëshirë t'i fllisja secilës veças, e pashë të udhës së puna m'e mençur pér mua 230
 ishte të bëja sikur do heq shpatën e mprehtë nga milli e mos i lija t'i qaseshin gjakut të gjitha njëheresh.
 Njëra pas tjetrës filluan të vijnë; secula rrëfente fisin e saja; kështu që i bëra të gjitha të flasin.
- Erdhi e para Tyrója, filiz i një dere bujare; 235
 prind ajo kish Salmonéun e madh, me sa thoshte, dhe burrë pati Krethéun, i cili ish njëri nga djemt' e Eólit.
 U dashurua ajo me një lumë hyjnor, Enipéun, lumi m'i bukur nga gjithë të tjerët që rrjedhin mbi tokë, edhe shpeshherë shetiste në brigjet e tij të ergjënta. 240
 Mori një ditë Dhetundësi trajtat që kish Enipéu edhe u shtri pranë saj mu në grykën e lumit. Rreth tyre vala e purpurt u ngrit me buçimë si hark deri sipër, duke mbuluar hyjninë e gruan. Kështu, pasi zgjidhi brezin e saj virgjëror dhe e vuri në gjumë, i shprehu deri në fund dashurinë; e zuri pér dore dhe foli:
 «Qoftë pér ty lumturi dashuria, o femër! Pa mbushur vitin, do lindësh fémijë të bukur, se shtratj i hyjnive kurrë nuk ësht' i pafrytshëm; ushqëji dhe rriti siç duhet. 245
 Kthehu tanë në shtëpi edhe hesht, mos ma zérë në gojë 250

emérin; dije ti vetém se jam Poseidóni dhetundës...»

Foli ai, dhe u zhyt menjéherë në valët e detit,
Prej asaj nimfe një ditë u lindën dy meshkuj: Peléa
edhe Niléu, të cilët i bënë shërbime të madhit
Zéus. Peléa sundoi Iólkun me shumë kopera,

255

kurse Niléu që mbreti i Pillos me brigjet ranore.

Por mbretëresha e bukur i lindi më vonë Krethéut
edhe një tufë fëmijësh të tjerë, që ishin: Esóni,
Féri dhe Amitaóni, i fortë në vrapin me kuaj.

260

Erdhi pastaj Antiópa, e bij' e Asópit, që mburrej
se e kish qasur Zeusi të florë në krahët e tija.
Esht' e vërtetë se lindi dy meshkuj, Amfílonin e Zitin,
që themeluan të parët qytetin e Tébës me shtatë
dyer; pa ngritën dhe mure e pirqje, se s'mund të banonin
në atë fushë të gjerë, sado guximtarë e të fortë.

265

Pashë pastaj dhe Alkménën, të shoqen e Amfitriónit,
që, pasi fjeti një herë së bashku me Zéusin, lindi
trimin e rrallë me zemër luani, hero Herakliun.
Pápo më doli përparrë e bij' e Kreónit, Megára,

270

që ish martuar me djalin e fortë të Amfitriónit.

Erdhi dhe mëma e Edipit, ajo Epikásta e bukur,
që u verbua dhe bëri një faj të llahtarshëm: mori
burrë të birin, që vrau të atin, të shoqin e s'ëmës...
Por atë turp të paemër hyjnité e nxuarën sheshit.
Dhe mbretëroi në Tébën e ëmbël, mbi djemtë e Kádmit,

275

keq e më keq, nga të ligat që solli mëria hyjnore,
kurse ajo bëri poshtë drejt Hádit, rojtarit të Territ;
e dëshpëruar siç ishte, u var me litar nga çatia.
Djali i saj trashëgoi ahene të gjitha të zezat
që mund të ndjellë zemrimi i nënës me nëmët e saj.

280

Pashë pastaj më të renë nga vajzat që kish Amfíoni,
djal' i Iasidit, i cili dikur pat sunduar qytetin
Orhomenós, ku jetonin Minéasit: Klórën e bukur.
Pási i fali dhurata të vyera shumë, e mori
grua Neléu. Ajo mbretëroi në Pillos dhe lindi

285

Periklyménin krenar e të ashpér, Nestórin, Kromiun,
edhe një vajzë, Pirónë, të rrallën perri hiremadhe,
që e kërkonin të gjith' atje rrötull pér grua. Neléu
vinte si kusht që t'i sillnin atij nga Pyláki të gjithë
demat me ballin e gjerë që ruante trim Ifikléu.

290

S'ishte një punë e lehtë; dhe vetëm hyjnor fallëtarë,
mori përsipér t'i sillte. Por nuk e lejuan hyjnorët,
pasi e lidhën me pranga, lëshuan barinjtë e ashpér.
Kur, me kalimin e mquajve, viti u mbush, edhe stinët
vendin e tyre ja lanë pranverës me ditët e gjata,

295

trim Ifikléu e la fallëtarin që mbante burgosur,
se ja kish thënë të gjitha c'mendonin orakujt e vjetër:
edhe kështu u zbatua vullneti madhor i Zeúsit.

Ja edhe Lída, e shoq' e Tyndárit, që pati dy meshkuj:
Kástorin mjeshtër kalorës edhe Polidéukun që s'mundej
kurrë në ndeshjen me grushta. Ata, dhe të vdekur, jetojnë:
poshtë, në botën e Territ, Zéusi i madh i nderoi
që të jetojnë një ditë, dhe nesër të vdesin — me radhë.

300

Vetém hyjnit' e pavdekshme trajtohen me aqë nderime.

Pashë pastaj Efimédën, që kish bashkëshort Aloéun. 305

Mburrej ajo se e pat dashuruar dikur Poseidóni

dhe se i fali atij dy fémijë me jetë të shkurtër:

Óton hyjnor dhe stë Efiáltin me emér në botë.

Burra të tillë, me shtatin të lartë e aqë të bukur,

toka nuk kishte ushqyer më parë, përvëç Oriónit. 310

As dhjetë vjet s'kishin mbushur, dhe trupin e kishin të gjéré

plot nëntë herë sa brryli e tridhjet' e gjashtë të lartë.

Pa kërcënoin hyjnitë se ishin të zotë të shpinin

deri n'Olimpin e lartë kushtrimin e sulmit të tyre.

Malin e Osës kërkonin ta vinin përsipër Olimpit. 315

Pilion, malin e veshur me pyje, ta hipnin mbi Osën,

për të arritur në kupën e qellit. Dhe do t'ja dilnin

mbanë patjetër sikur të arrinin në moshën e burrit;

por i shfarosi të dy ai djalë që lindi Letója 320

tok me Zeúsin, sa pa lulëzuar as qimet e para

dhe t'hijesoreshin mollzat e faqes me pushin e hirshëm.

Erdhën dhe Fédra e Prókris, e vajza e Minos, Arjánni,

që ish përpjekur ta sillte Teséu nga Kréta e largët

nuse të bukur n'Athinën e shenjtë; por s'mundi, Dionisi

ja kish paditur hyjneshës Artémisa, që e vrou në Dia. 325

Pashë dhe Mérén, Kliménin e gruan shpirtzezë Erifilin,

që, pér të marrë gjerdanin e artë, tradhtoi të shoqin.

Si të rrëfej se sa gra edhe vajza t'heronjve kam parë

duke i zënë në gojë me radhë? S'besoj të mjaftonte

gjithë kjo natë. Më duhet të dergjem makár në anjen

time me shokët, makár këtu brenda. Tanj e mendofshin

vetë hyjnitë dhe ju me ta bashkë se si do përcilleme.»

Foli kështu, edhe salla e errët ra n'heshtje të thellë;

aqë i kishte magjepsur feákët me fjalët e tij.

Dhe mbretëresha Arétë ja nisi e para të thotë: 335

«Si po ju duket, o prijes feákas, ky burrë i huaj?

Shtati i hedhur, ftyra e bukur, mendimi i pjekur!

Un' e kam pritur si mik në shtëpi, po pér ju éshë nderi!

Pra, mos shpejtoni ta nisni e mos ja kurseni të mjerit

gjithë dhuratat që duhet t'i jepni! Shtëpitë i keni 340

plot me të mirat që falur ju kanë hyjnit' e pavdekshme.»

Pas mbretëreshës u ngrit e filloi të flas' Ekenéu,

që kishte qenë më plaku në moshë nga burrat feákës:

«Fjala e mençur që tha mbretëresha, o miq, na tregoi

ç'duhet të bëjmë; andaj t'i pranojmë këshillat e saja. 345

Ne jemi gati të ndjekim veprimet dhe fjalët e mbretit.»

Radhën e kishte tanj Alkinou; u ngrit edhe foli:

«Fjala e jote do bëhet patjetër, në qoftë se unë

do të vazhdoj të jem gjallë dhe mbret mbi rremtarët feákës. 350

Miku i huaj, sado i malluar pér vendin e lindjes,

le të tregojë durim deri nesër. Kështu do të kemi

kohë të mbledhim të gjitha dhuratat; dhe burrat do bëjnë

gati përejelljen, me mua në krye, të parin e vendit!»

Foli kështu; atëhere ju gjegj Odiséu i mençur:

«O Alkinou i madh, që je nderi i popullit gjithë, 355

goftë makâr dhe një vit sikur ju të më fitonit të rrija,
që të më nisnit këtej me dhurata të vyera shumë,
nuk do të doja gjë tjetër. Për mua do t'ish gjë e madhe
sikur të shpija në vendin e prindve dhurata të shumta;
do të më prisnin me shumë nderime e zemër të ngrohtë
pa përjashtim, që të gjithë, kur unë të zbrisja n'Itakë.»

360

Fjalës së tij atëhere ju gjegj Alkinou: «Nuk dukesh
hiç, Odisë, ndonjë burrë dinak që jeton me mashtrime;
bërdhin mbi tokën e zezë me qindëra njerëz të tillë,
duke sajuar gënjeshtra që s'mund t'i dallosh aqë lehtë.
Gjithë sa fole tregojnë një mjeshtër të rrallë të fjalës;
por s'të lejon mençuria të thurësh rrëfime të rrëme.

365

As këngëtarë m'l mirë s'do mund të tregonte më bukur
të historin e argjëve dhe vojtjet e brengat e tua.

Por, pa më thuaj të lutem, pa fshehur gjësendi: mos vallë
të ka takuar të shohësh ndonjërin nga shokët që ranë
duke luftuar si divat në Trojë, ku shkuat së bashku?

370

Nata tani s'ka të sosur dhe koha e gjumit s'ka ardhur;
eja, fillo të më flasësh për veprat e tua kreshnike.

Gjersa të shkrepente agimi do rrija këtu pa lëvizur,
po të tregoje ato që ke hequr gjat'udhës së kthimit.»

375

Fjalës së atij atëhere ju gjegj Odisë mendjeholli:

«O Alkinou i madh, që je nderi i popullit, kemi
kohë, vërtet, për rrëfime të tjera dhe kohë për gjumë.
Por, pasi paske dëshirë, nuk mundem të rri pa treguar
ç'fat më i zi e i frikshëm i ndoqi më von ca të mjerë
shokë të mi, që nuk ranë të vdekur nga shpatat trojane,
por pas fitores; ata që, gjat'udhës së kthimit, i bëri
shpirtligësia e gruas së tyre të shuheshin fare!»

380

Kur Persefona hyjnore i kishte shpërndarë të gjitha
hijet e grave që erdhën tek unë, më doli përparrë
shpirti i trishtuar i Agamemnónit, në krye t'atyre
që kishin vdekur së bashku me të në shtëpin' e Egistit.

385

Sapo mbaroi së piri nga gjaku i gropës, më njoju;
papo ja dha menjëherë të qarit me kuje të madhe,
edhe me duart e shtrira kërkonte t'arrinte tek unë
e të më hidhej në qafë. Por s'kishte as muskujt, as forcën
që kishin pasur një herë gjymtyrët e tija të shkathët.
Sapo e pashë, a'se mbajta dot veten; mëshira që ndjeva,
sytë m'l mbushi me lote, e dhembja më piku në zemër.

390

E disa fjalë atij fluturake i fola: «O krye —
prijesi ynë në luftë, Agaménon, Atrid i lavdishëm,
ç'fat të përbysi kështu e të shtriu në gjumin e vdekjes?
Mos të fundosi me gjithë anije në det Poseidóni
duke ndërsyer stuhin' ugurzezë dhe valët e egra;
vallë je vrarë nga njerëz që deshe t'ju marrësh kopenë,
apo ke rënë i vdekur në luftë e sipër, përparrë
mureve t'akësh qyteti, që ti e sulmove me shpresë
se do të merrje, së bashku me plaçkën, dhe gratë robina?»

395

Sapo mbarova, ai menjëher' u përgjegj edhe foli:
«Nuk më fundosi me gjithë anije në det Poseidóni,
duke ndërsyer stuhin' ugurzezë dhe valët e egra,
as nuk jam vrarë në tokë nga njerëz armiq; më ka sjellë

400

405

poshtë, në botën e Territ, Egisti së bashku me gruan
time të nëmür; më theri si kaun në drekë e sipër. 410
Ja ç'dit' e zezë më gjeti! Dhe shokët, rrëth meje, u therën
si ata derrat me dhëmbët e bardhë që theren në tharkun
e ndonjë burri të pasur a mákar të lartë n'ofigë,
qoftë kur ka ndonjë dasmë a miq e zyrtarë për drekë.
Ty të ka ndodhur të shohësh me sy shumë njerëz të vdekur, 415
që janë vrarë në vrullin e ndeshjes së madhe të luftës
osë në një dyluftim; por nuk mund t'ja kalojë ajo pamje
tmerrit të madh, të llahtarshëm, që ti do të ndjeje në zemër
po të na shihje të therur përtokë, rrëth kupave tonë.
edhe përshtresën se si avullonie nga gjaku i derdhur. 420
Por më rrëqethëse ish ajo klithmë-llahtarë e Kasandres,
bijë e Priamit, në kohën kur therej e shtrirë mbi mua
nga Klitemnëstra tinxare! Kërkova me duart e mia
si ta mbuloj atë turp; por një shpatë që ra, më bitisi!
Bushtra e ligë më pa edhe iku; nuk tha të më myllte 425
sytë e buzët, kur unë po zbrisja në botën e Territ!
Jo, s'mund të ketë asgjë më të egër e më qenërore
se ajo grua e zonja të kryejë vepra të tillë,
si Klitemnëstra, që vrau atë me të cilin kish shkuar
vitet e saj të rinisë! Kur unë mendoja se kthimi 430
im do gëzonte fëmijët dhe njerzit e mi shërbestarë,
pashë artisten në punët e krimit se si e mbuloi
veten me turp, si dhe gjithë ato që do vijnë pas saj,
qofshin dhe gra që do dridhen në zemër për burrat e tyre!» 435
Foli kështu, edhe unë atij ju përgjegja e thashë:
«Ah, o filiz i Atréut! Sa keq, që në krye Zeusi
ju ka ngarkuar njëmijë të zeza me anën e grave!
Sa e sa burra i fiku Heléna për fajin e saj!
Ja dhe jot shoqë tani, Klitemnëstra, se si ta kish thurur
rrjetën e vdekjes, në kohën që ndodheshe larg mëmëdheut!» 440
«Pra, edhe ti, m'u përgjegj, mos u sill zemërbutë me gruan,
mos ja zbulo asnëjherë të gjitha të fshehtat e tua;
thuaji vetëm një pjesë, të tjerat t'i ruash për vete...
Por ti mos prit, Odisé, gjë të keqe nga gruaja jote;
është e mençur e bij' e Ikariut, ka zemër të madhe. 445
Ah, po e shoh, si ahere kur ikëm në luftën e Trojës,
nuse të re, që i jepte të pinte një foshnje njomzake!
Sot djali yt do të ketë arritur në moshën e burrit...
Oh, sa i lumtur je ti që do shohësh tët bë kur të kthehet,
dhe ai djalë që ka për të rrokur në qafë të atin! 450
Por tme shoqë s'lejoi ta shihja fytyrën e djalit;
sytë e mi nuk i la ta gëzonin, i shojti përparrë
kohës.. Tani unë kam dhe një fjalë, që duhet ta ruash
mirë në zemër. Kur ti do të sosesh n'atdheun e dashur,
ditën për diell nuk duhet të zgresësh në brigjet e tija; 455
dil i panjohur, se grave të sotme s'ju zihet dot besë.
Folmë tani, pa më fshehur asgjë, të vërtetë: mos vallë
ke ndonjë lajm se im bir është gjallë akoma? Ka ikur
ndoshta në Orhomenos ose pranë Nestorit në Pillos,
apo në Spàrtën e gjerë ku rròn im vëlla Menelau? 460

Jo, nuk ka zbritur Orésti i dashur në botën e Territ!»

Foli kështu ai shpir, edhe unë ju gjegja e thashë:

«Pse më pyet, o i bir' i Atréut? S'e di n'është gjallë
óse ka vdekur; ç'na duhen bisedat për gjëra që s'dihen?»

Flisnim kështu të trishtuar kundruall shojshokut; një

dhembje 465

ndjenim të madhe në zemër dhe lotët na derdheshin lumë.

Pashë pastaj për së largu ca shpirtra që vinin: i pari
ishte Akili, më prapa Patrókli e trim Antilóku,
si dhe Ajáksi, i cili, pas djalit me nam të Peléut,
që më i madhi në trup e m'i bukuri trim i danájve. 470
Shpirti i Akilit me këmbët e lehta më njoju, dhe qau;
e disa fjalë ai fluturake filloj të thotë:

«Bir' i Laérit, filiz i Zeusit me mendjen e hollë,
ç'vepra mendon, mor i shkretë, të bësh më të frikshme akoma?
Si paske ardhur në botën ku rrojnë të vdekurit, hije 475
njerëzish pa arësy që u çlodhën nga brengat e jetës?..

Sapo mbaroi së foluri, unë në çast ju përgjegja:
«Djal' i Peléut, Akil i nderuar në krye t'akéjve,
erdha këtu të mësoj nga falltari tebán Tiresias
ç'udhë më duhet të ndjek për t'arritur një ditë në shkëmbin 480
tim të Itákës. S'jam sosur në brigjet e tokës s'akéjve;
heq edhe vuaj larg vendit të prindve. Asnjë më të lumtur,
djal'i Peléut, se ti nuk ka pasur e as do të ketë:
si perëndi të nderonin të gjithë kur ishe i gjallë,
po dhe tanj që ke ardhur këtu, ti je krye mbi gjithë 485
shpirrat e Territ; prandaj, o Akil, mos u qaj që ke vdekui!..

«O Odisé aq bujar, m'u gjegj menjëherë Akili,
mos u mundo të sajosh ngushëllime për vdekjen! Më mirë
t'isha bari e t'i bëja shërbim një fshatari të huaj,

që do jetonte i varfer, pa pasur të ardhura shumë, 490
se të sundoj përmbi shpirrat e vdekur të botës së Territ!
Folmë tani ndonjë send për tim bir të lavdishëm: dallohet
vallë në luftë e sipër i pari ndër trimat e tjerë?

Eja, trego dhe diçka për Peléun me emër, po dite:
a e nderojnë ndopak mirmidónët si mbretin e tyre, 495
apo s'ja varin më torbën ata në Greqi e në Ftie,
se ja mbërtheu atij pleqëria dhe këmbët dhe duart?
S'mund ta ndihmoj, si qëmoti argëjtë, kur syt' e shikonin
dritën e diellit dhe trimat e rrallë përtok' i rrëzoja
fushës së gjerë të Trojës. Po t'isha dhe sot si ahere, 500
edhe të hyja, makár për një çast, në shtëpin' e tim eti,
çfarë llahtarë do ndjenin nga duart e mia të gjithë
sa i mohojnë tim biri nderimin e duhur ndaj mbretit!..

Foli kështu, edhe unë atij ju përgjegja e thashë:
«Jo, nuk kam marrë vesh gjë se ku ndodhet Peléu i urtë; 505
por do rrëfej si qëndron e vërteta për Neoptolémin,
sipas dëshirës që shfaqe për djalin e dashur të zemrës.
Unë e mora atë me anije nga Skyros në Trójë,
ku ishin mbledhur ushtrit' e akéjve. Kur bënëm kuvende
ndën' ato muret e larta të Trojës, ai kurdoherë 510
fliste i pari dhe fjala e tija qëllonte ku duhej.

Vetém Nestóri hyjnor edhe unë atij ja kalonim.
 Edhe kur qerret shëndrisnin në fushat e gjera të Trojës,
 kurrë ai nuk qëndronte mes turmës së madhe t'ushtisë;
 dilte përpara ushtisë në sulm me guxim të pashebullt,
 duke rrëzuar me mijëra trima në ndeshje vigane. 515

Nuk jam i zoti tanë t'i tregoj ata burra me radhë,
 emër pér emër, që shtriu përtokë, në mbrojtje t'akéjve;
 njëri prej tyre ka qen' Euripili, i bir' i Teléfit,
 rrrotull të cilit u vranë dhe shumë kleténë, pér punë 520
 grash e dhuratash. S'kam par' asnijëherë një princ më të bukur,
 vetém Memnóni hyjnor ja kalonte. Guximin e tija
 unë e pashë ahore kur burrat e parë akéjas
 hynë në kalin që bëri Epjosi. Atje vetém unë
 mund t'urdhëroja, në kohën e duhur, të dilnim përjashta. 525

S'kish kryezot edhe mbret të danajve, i cili mos fshinte
 sylt e përlotur dhe gjunjët e tij të mos dridheshin; vetém
 Neoptolémit nuk pash' asnijëherë t'i zbehej fytyra
 aqë e nurshme, a mákar të fshinte në faqe një pikë
 loti. Përkundrazi, lutej ta lija të sulej përjashta; 530
 dorzën e shpatës dhe heshtën e rëndë shtrëngonte me duar
 duke menduar se si të trafshonte qytetin e Trojës.

Po, kur plaçkitëm qytetin, ai u tërhoq në anije
 bashkë me pjesën e tija të plaçkës dhe çmimin e nderit,
 pa u plagosur me majën e mprehtë të heshtës që tutje 535
 ose që afër, siç ndodh shumë herë në luftë, kur Aresi
 derdhë symbyllur përpara me gjithë tèrbimin e tija.»

Fola kështu edhe hije e Akilit të shpejtë nga këmbët
 çau me hapa të gjatë Lëndinën ku kish asfodélë,
 shum' i gëzuar që un'i rrëfeva lavdin' e të birit... 540

Hijet e njerzve të tjere që dergjen në gjumin e vdekjes
 nisen të flisnin pér dhembjet e tyre; s'ju qeshte dot buza.
 Vetém një shpirë ish tèrhequr mënjanë, ai i Ajáksit
 të Telemónit; më mbante mëri se e munda një herë
 pranë anijeve: ramë në ndeshje se kush do fitonte 545
 armët që mbante së gjalli Akili. Ish vetë e éma
 që i caktoi si çmim pér fitonjësin. Burrat trojanë
 edhe Paláda hyjneshë Athénë m'i dhan' ato armë.
 Ah, pér ato u mbùlua nga dheu një kokë e tillë,
 që, pas Akilit hero të paepur, ish trimi m'i pashëm 550
 dhe më i shquar pér punët e luftës n'ushtrin' e danajve.
 Nisa ahore t'i them disa fjalë të émbla: «O djalë
 i Telamónit me emër, mëria e madhe që ndjeve
 ti kundër meje pér armët e nëmura, nuk qenka shuar
 edhe pas vdekjes! Dhurata hyjnore ju solli të zeza 555
 shumë argéjve! Ke qenë kështjela m'e fortë që humbën;
 edhe të qajnë të gjithë siç qajnë Akilin e vdekur!
 S'është asnijë tjetër shkaktari i të ligave; vetë Zeúsi,
 që e urren ushterin' e danajve dhe desh ta ndëshkonte,
 fatin e vdekjes të fali. Por eja, im zot, pranë meje, 560
 pér të dëgjuar më mirë mendimet dhe fjalët e mia:
 mposhte urrejtjen e madhe që fshihet në zemërën tënde!»

Fola kështu, por ai s'm'u përgjegj; edhe iku të gjejë

- hijet e tjeta t'atyre që dergjen në gjumin e vdekjes.
Mbasse, me gjithë zëmratën e tij, kishte qejf të dëgjonte, 565
por unë kisha dëshirë të shihja dhe shpirtra të tjerë.
- Pashë ahene një djale fisnik të Zeüst, Minosin:
rrinte në fron, me një skeptër të artë, gjyqtar mbi të gjithë
njerzit e vdekur; dhe shpirrat e tjerë, në këmb' ose t'ulur
rreth e përqark atij froni, e mbushnin pallatin e Territ. 570
- Pashë më tej Oriónin gjigand në Léndinën e shtruar
me asfodélë, ku gjuante kafshët, të cilat qëmoti
vet' i kish vrarë ndër malet e shkretë; në dorën e tij
mbante një stap të punuar prej bronxi që s'kishte mort kurri.
- Pashë dhe birin e dashur të Tokës fisnikë, Titiósin: 575
nëntë arpenë mbulonte me trupin e shfrirë pertokë.
Edhe sadó që përpiquej t'l shkulte nga vetja e tija,
tej e këtej dy skifterë i shqepnin mëlcin' e ja hanin;
se pat sulmuar Letónë, mikeshën me nam të Zeüst,
udhës, kur shkonte përmes Panopéut me fushën e qeshur, 580
për të arritur në vendin e Dëlfit, ku ndodhej Pitója.
- Pas Titiósit, dallova Tantálin. Në mes një liqenit,
rrinte në këmbë dhe uji sa çikte në mjekrën e tij.
Etja e digje, por nuk kishte kohë të njomte pak buzët,
se kurdoherë që ulej atloshi të pinte një pikë, 585
uji thëthitej e zhdukej; dhe shfaqej në këmbét e tij
toka e murme e rreshkur nga fati i tij nëmërndë.
Pemë të larta e kishin rrëthuar; mbi kryet e tija
vareshin frutat e arta të dardhës, të shegës, të mollës,
fiqtë e ëmbël dhe degët e mbushura plot të ullinjve. 590
Po kurdoherë që plaku përpiquej t'afronte pak dorën,
era smirake i merrte me vete përpjetë drejt reve.
- S'ishin më pakëz të frikshme mundimet që hiqte Sisýfi,
Unë e pashë atë duke mbajtur në duar një pikë
shkëmb, që mundohej ta flakte përsipër një mal i lartë 595
duke mëshuar mbi këmbét e tija. Por, sa i afrohej
majës, një forcë hyjnore e kthente; dhe shkëmbi fillonte
të rrükullisej sërisht tatëpjetë, gjë poshtë në fushë.
Pápo ai, me të gjitha fuqitë që kish, e lëshonte
rishtas drejt malit, mbuluar i téri në djers' e në pluhur. 600
- Pashë pastaj Heraklion: veç hija na ishte e tija;
vetë dëfrehet i shtruar ndër sofra gostirash hyjnore,
pranë së shoqes me këmbét e hijëshme. Ibës, me prindër
djalin e Krónit dhe Erén stolisur sandalesh të arta.
Rreth asaj hije na ndihej potere e klithma; si shpendë 605
iknin të vdekurit tutje. Ai, mu si nata e zezë,
mbante shigjetën pështetur te kordha e harkut të nderë
dhe i përpinte vështrimi i tija sikur do të shtinte.
Gjoksin e tij e mbulonte një rrip i llahtarshëm prej ari,
se përbëti të ishin gdhendur me art të përsosur një sërë 610
pamjesh: arinj, derra t'egër, luanë me sy vetëtonjës,
ndeshje, luftime, gjakderdhje dhe vreja luftarësh pa masë.
Nuk do t'arrijë më kurri ai mjeshtër në t'ardhmen të gdhendë
edhe një herë me artin e tija një rrip të këtillë!
- Që në vështrimin e parë, më njoju në çast ajo hije, 615

- edhe me sy tē përlotur më foli me fjalë tē tillë:
 «Bir i Laértit, filiz i Zeúsit me mendje tē hollë,
 heqkérke zvarrë dhe ti, o i zi, atë jet' orëligë
 që më kish vënë dhe mua përpara kur isha i gjallë? 620
 Bir' i Zeúsit kam qenë, por vuajta shumë mjerime.
 Vepra tē rënda më duhej tē bëja nën' urdhrat e burrit
 shumë më t'ulët se unë, që kisha si zot përmbi krye...
 Pápo një herë më nisi në botën e Territ tē merrja
 qenin që ruante derën; kujtonte se nuk do t'ja dilja
 mbanë rrezikut. Por unë, që kisha si prijës Hermésin 625
 edhe Athénën sykaltër, e shpura përbindëshin sipër.»
 Foli kështu, edhe iku në dhomat e thella tē Territ.
 Unë qëndrova në vend, duke pritur kështu ndonjë tjetër
 shpirt kryetimi tē vdekur qëmoti. Ah, zemra ma dontë
 fort tē shikoja heronjtë e moçëm, siç ishte Tezéu 630
 e Perítou, lastarë fisnikë t'hyjnive qiellore.
 Por menjëherë u mblohdhën rrëth meje, me klithma tē frikshmë,
 shpirtra pa numër, si miza e lisit; u mpiva nga frika:
 mos Persefona e ashpér më sillte nga bota e Territ 635
 kokën e tmerrshme tē shtrigës Gorgónë? U ktheva ahene
 vrap në anije dhe shokëve gjithë ju fola tē hipnin
 e tē lironin litarët e bashit. Të bindur tek unë,
 sápo këcyen, u ulën me radhë. Dhe nisi anija
 gjat' Oqeánit lundrimin, së pari me rremat e tyre, 640
 gjersa filloi ta shtyjë përpara një erë e mbarë.

KENG A XII

Pasi kaloi anija mes rrymash si ato t'oqeánit,
 dallgët e detit pa fund e pa anë na quan n'Ajaje,
 brigjesh ku vetë Eoja argtohet pallatesh të saj
 tok me valltaret, dhe Dielli rrezet e para të tija
 hedh të na ngrohë qdo ditë. Sa mbrritëm, térhoqëm anjen
 jashtë, në rërë, e zbritëm dhe vetë e u shtrimë të flemë
 anës së detit dhe pritëm mëngjezin hyjnor të agonte.

Gisht — trëndafileja Eo, sa kupën e qellit e ndriti,
 unë urdhërova ca shokë të shkonin në dhomat e Qirqes
 e të më sillnin kufomën e lënë atje t'Elpinorit. 10
 Premë ndërkohë ca trungje dhë shkuam të bënim varrimin
 në atë gjuhë të tokës që zgjatej më thellë në ujë,
 duke vajtuar për shokun e dashur të zemëres sonë.
 Pasi e dogjëm kufomën së bashku me armët që mbante,
 ne u kujdesëm t'i ngremë një varr me një shtyllë përsipër, 15
 edhe në krye të varrit vendosëm lopatën e tija.

Qirqa, që mori vesh kthimin, arriti në çast e stolisur;
 gratë e saj të shërbimit e ndiqnin nga pas, duke sjellë
 bukë me mishëra shumë e verë të kuqe si flaka.
 Papo u ndal në mes tonë dhe nisi hyjneshë të flasë:

«Njerëz të mjerë, që zbritët të gjallë në botën e Territ,
 vdiqët dy herë, kur gjithë të tjerët një her' i merr vdekja!...
 Hani e pini tanë, sa të ngryset, në sofrën e shtruar;
 nesër me rrezet e para e nisni sërisht udhëtimin. 25
 Do t'ju mësoj unë vetë se q'udhë të ndiqni, pa fshehur
 qdo hollësi, që mos ndodhë t'humbisni në det a në tokë,
 duke dëgjuar këshilla që shprehim mendime tinzare.
 Zemëra jonë ju bind menjëherë këshillës së saj.
 Gjith' atë ditë e deri në mbrëmjen e vonët s'u ngritëm
 fare nga sofa e shtruar më mish e me verë të embël. 30
 Edhe kur dielli shkoi të dergjet e ra errësira,
 shokët u shtrinë mu pranë anijes; po Qirqa hyjnore,
 pasi më zuri përdore e shkuam një çikë më tutje,
 m'uli, u shtri afër meje dhe desh t'i tregoja se t'ndodhi
 gjat'udhëtimit që bëmë. Si s'lashë asgjë pa rrëfyer
 fill e për pe, ajo nimf' e nderuar më tha këto fjalë:
 «Ja që u kthyet shëndoshë e mirë, Tani vurë veshin;
 do të t'i sjellin në mendje hyjnité dikur këto fjalë.
 Ju do shikonj së pari Sirénat; ato magjistare,
 gjith'ata njerëz që shkojn' afër tyre i bëjnë për vete. 40
 Mjer' ai leshko që afrohet të ndiejë zërin e tyre!
 Kurrë s'do vij' ajo ditë e lume ta presë e shoqja

edhe fëmijët e vegjël në bregun e tokës s'atdheut;
se mrekullohen të gjithë nga kënga e tyre e ëmbël. 45
Sipër lëndinës së tyre të buktur do shohësh një grumbull
koska kufomash që kalben dhe tkurret lëkura e tyre.
Mos u ndalo, po shko tutje! Dhe veshët e shokëve zëri
mirë me dyllë të butë si mjalti, mos ndjejnë gjësëndi.
Ti, sa për vete, dëgjoji; por duhet më parë të lidhesh
fort, këmb' e duar, nga shokët e tjerë, me trupin të ngulur 50
rrëzë direkut t'anijes. Kështu, gjithënë kur t'i lutësh
ose makár t'urdhërosh të të zgjidhin q'andej, menjëherë
shokët e tu t'i shtëngojnë më shumë litarët rrëth teje.
Si të kalojë anija nga vendi ku rrojnë Sirénat,
nuk të rrëfej që tani cilën udhë do duhet të ndjekësh. 55
Prà, mos kérko të sqarohesh prej meje më tepër se kaq:
ti do të ndodhesh përballë dy udhësh; mendo e zgjidh vetë.
Njëra ka dy dërrasa si thikë, që varen mbi ujin e detit;
sipër atyre përplasen me gjëmë të tmerrëshme valët
e Amfitritës sykaltër; hyjnitë ju thonë Plangteshe.
Zogjtë e qiellit nuk fluturojnë mbi njëren dot kurrë,
qofshin makár dhe pëllumbat e butë që i shpien Zeúsit —
atit — ambrózen. Po pllak' e lëmuar rrëmben kurdoherë
një nga pëllumbat dhe i duhet atija të nisë një tjetër, 65
që mos cënohet dot numri i tyre. E sa për të dytën,
po të afrohet atje një anije, e piu e zeza:
drrasat e saja me gjithë detarët rrëmbehen nga valët
dhe nga shtëngaja e marrë e zjarrit. Andej, një anije
vetëm, gjer sot, ka kaluar pa humbur n'humnerat e detit,
duke u kthyer nga tok' e Eëtit: Argója me emër, 70
që i këndojnë aëdët. Atë do ta kishte përplasur
vala mbi Gurët, në qoftë se Era s'i vinte në ndihmë,
nga dashuria e madhe që kishte ajo për Jasónin.

Udha e dytë shkon mes dy Shkëmbinjve. Atje, prej atyre,
njëri lartohet në qiell dhe majën e tij e rrëthojnë 75
retë e zeza përherë; as verës, as vjeshtës s'kthjellohet.
Burrë të vdekshëm nuk ka që të ngjitet gjer lart e të zbresë,
pastë makár njëzet duar e këmbë; aq' ësht'i lëmuar
rrëth e përqark, mu si guri i gdhendur. Në ijet e tija
hapet një shpellë e errët me faqen kundrejt perëndimit, 80
ballë për ballë me Terrin, ku ju, Odisé i nderuar,
do të drejtoheni. Por shigjetari m'i zoti që ndodhet
brenda n'anije, nuk ka si ta hedhë shigjetën e tij
deri në gojën e lartë të shpellës. Banon atje brenda
Shkylla e ligë dhe leh tmerrësish me një zë si prej bushtrë
fare të vogël, por është përbindësh që ndjell neverinë: 85
s'mund të durojnë as njerzit e vdekshëm, as vetë hyjnorët
gjith'ato këmbë — se ka dymbëdhjetë — kërcuqe, shëmtira,
as gjashtë qafat e gjata me kokët e frikshme përsipër,
as dhe tri radhët me dhëmbë të ngjeshura fort, ku ka ngritur
shtrofkënë vdekja e zezë. E fshehur përgjysmë te shkëmbi, 90
nxjerr vetëm kokët e saja nga shpella dhe nis të peshkojë,
duke kullotur së larti vështrimin e urët, delfinët
e peshkaqentë, makár dhe përbindëshin më të llahtarshëm

që Amfitrita ushqen me shumicë në gjirin e saj. 95
 Kurrë s'ka ndodhur ndonjë nga detarët të mburret se pati
 shkuar një herë andej me anije pa dëme në njerëz;
 se s'ja përton n'asnë rast ajo Shkyllë-përbindshe të zgjatë
 kokët e saj deri poshtë n'anijen me bashin e kaltër
 e të llufitë qdo gojë e hapur ndonjë nga detarët. 100
 E, sa për Shkëmbin e dytë, m'i ulët, është afër të parit;
 aqë sa mund të lëshohet shigjeta nga njëri tek tjetri.
 Poshtë një fiku të egër ngarkuar me gjethë të shumta
 valët rufiten atje prej Karybdës, që ditë për ditë
 viell tri herë dhe prapë tri herë e rufit; çfarë tmerrri! 105
 Ti mos u ndodh aty pranë kur valët e detit rufiten;
 as Poseidóni dhetundës s'do kish si të vinte në ndihmë.
 Nisu më mirë drejt Shkyllës, kalo atë Shkëmbin e ikë
 shpejt me anije përparrë; më mirë të qash gjashtë shokë,
 duke shpëtar anijen, sesa të humbisni të gjithë. 110

Foli kështu, edhe unë ju gjegja në çast: «O hyjneshë!
 Fòlëmë hapët të lutem në qoftë se është e mundur,
 që të kalojmë të gjallë Karybdën shtrigane dhe Shkyllën
 ta përballoj, kur të sulet mbi shokët e mi për t'i ngrënë.»

Unë i fola kështu dhe hyjneshë e madhe ma priti: 115
 «Edhe tanë, mor i shkretë, s'heq dorë nga lufta e ndeshjet?
 S'ulëke kryet as para hyjnive që s'kanë mort kurrë?
 Shkylla nuk është njeri që jep shpirt, por mynxyr' e pavdekshme;
 është përbindësh i egër, i tmerrshëm, që s'ka si të mposhtet!
 Puna m'e mir' është t'ikësh prej saja një or' e më parë! 120
 Se, po t'humbisje pak kohë gjat' shkëmbit të saj për të marrë
 armët, rrezik të arrinte të sulet mbi ju dhe një herë
 e të rrëmbente secila nga kokët e saja një burrë.
 Ikni përparrë me vrull dhe kërkoni t'ju vijë në ndihmë
 nëna e saj Krataida, që lindi të tillë përbindësh; 125
 nuk do ta ler' ajo vetë të matet për sulme të reja.

Ti në ujdhesën Trinakie do sosesh pastaj, ku kullosin
 qetë e Diellit tufa dhe dhentë e tija majmoshe:
 shtatë kopëtë e qeve e shtatë të dhenve, nga pesë —
 dhjetë secila, që s'lindin e s'vdesin. Bareshat e tyre 130
 janë Faëtuza e Lambetia, dy nimfa me flokët
 dredhur plot nur kaçurrela, të cilat Neéra hyjnore
 lindur i kishte më Diell Hiperionin. Kjo nën' e nderuar,
 pasi i rriti, i nisi n', ujdhesë të Cfrukut Tridhembësh,
 larg, që të ruanin dhentë e qetë e atit të tyre. 135
 N'është se ti po jeton me dëshirën e madhë të kthimit,
 s'duhet t'i prekësh; ahene do shohësh patjetër Itakën,
 qoftë pas shumë mundimesh. Pérndryshe, po qe se démtohen,
 iku e vate anija e jote së bashku me shokët.
 Ti, dhe sikur të shpëtosh nga rreziku, do kthehesë në vatër 140
 keq e më keq pas një kohe të gjatë, fill vetëm, i shkretë!...»

Pósa mbaroi, shkëlgju në qill Iója fronartë.
 Qirgja hyjnore u nis atëherë ujdhesës drejt, thellë;
 unë u ktheva te shokët, u thashë të hynin n'anije
 edhe të zgjidhnik litarët e bashit. Ata menjëherë 145
 hipën të gjithë, u ulën me radhë në drrasat dhe nisën

- valën e thinjur tē detit ta rrihnin me rremat e tyre.
 Krellkaçurrelja, Qirqja e tmerrshme me zé prej njeriu,
 shok tē fuqishm' udhëtimi i fall anijes bashkaltër
 erën e mbarë; dhe velat e bardha filluan tē fryhen. 150
- Si e gatitën anijen, u ulën tē gjithë; drejtimin
 po ja diktonin asaj timonieri dhe era e mbarë.
 Shokëve unë ju fola ahere me zemër tē vrarë:
 «Miq, s'ësht' e udhës t'i dijë një vetëm a mákar dy veta
 fjalët e shenjta që mua më foli hyjnesha e madhe. 155
 Është më mirë ta dini tē gjithë se çfarë do ngjasë,
 edhe në humbshim, por edhe n'u shqitshim nga thonjët e vdekjes.
 Larg prej lëndinës së shtruar me lule ku rrojnë Sirénat
 edhe prej zërit tē tyre magjepsës më tha tē qëndrojmë;
 mund t'i dëgjoj vetëm unë, por duhet që ju tē më lidhni 160
 këmbë e duar dhe fort sa më shumë, me trupin tē ngulur
 rrëzë direkut t'anijes. Kështu, gjithënje kur t'ju lutem
 ose makár t'urdhëroj tē më zgjidhni q'andej, menjëherë
 ju t'i shtrëngoni akoma më shumë litarët rrëth meje.»
- Unë vazhdova sqarlin min e shokëve deri në qastin 165
 kur, papandehur, e shtyrë nga fryma e erës së mbarë,
 erdhi anija e 'bukur n'ujdhesë ku rronin Sirénat.
 Era u mek menjëherë dhe deti ra fash' anembanë;
 valët e detit i vuri në gjumë fuqia hyjnore.
- Shokët u ngriten ahere nga vendi, palosën tē gjitha 170
 velat, i futën n'anije dhe, t'ulur me radhë, filluan
 faqen e detit ta zbardhnin me rremat prej bredhi tē gdhendur.
 Ndava me thikën e mprehtë një rrotë tē madhe prej dylli
 dhe, si këputa një copë tē mirë, e bëra thërrime
 që menjëherë i zbuti fërkimi dhe dielli i ngrohtë. 175
- Drrasë më drrasë, ku ndodheshin shokët, kalova dhe veshët
 ua vulosa me radhë. Ahëre ata, si më lidhën
 këmbë e duar pér rrëzë direkut, u ulën; dhe nisën
 valën e thinjur tē detit ta rrihnin me rremat e veta.
 Kur po vozitnim me gjithë fuqinë drejt bregut tē tyre, 180
 sqë sa duhej tē ndjenin n'ujdhesë një thirrmë njeriu,
 prapëseprapë e panë Sirénat anijen e shpejtë
 edhe filluan me zërat e tyre një këngë tē ëmbël:
 «Eja tek ne, Odisé i shkëlqyer, o nder i akéjvel...
 Ndale anijen tē bregut dhe ndiej se si po këndoymë!.. 185
- Kurrë asnë nuk ka shkuar këtej me anije tē murme
 pa u dëfryer me tingujt e ëmbël tē këngëve tonë;
 niset pastaj i gëzuar e shumë i pajisur me dije,
 se ato mere që hodhi mbi burcat trojanë e argejë
 fushës së Trojës mëria hyjnore, i dimë, ashtu si 190
 dimë se ç'gjëra po ngjasin mbi tokën e pasur në drithë.»
- Zërat e tyre më ndezën dëshirën ta ndjeja më shumë
 këngën e ëmbël dhe shenjë ju bëra me sy tē më zgjidhni.
 Po, kur ata u lëshuan mbi rremat dhe nisën lundrimin,
 erdhi tek un' Eurilóku e pas Përimédi si ndihmës, 195
 dhe më shtrënguan më shumë akoma me nyje të tjera.
 Pasi kaluan Sirénat e nisi tē shuhej ngadalë
 bashkë me tingujt e zërit dhe kënga e tyre e ëmbël,

shokët e dashur shpejtuan të gjithë të nxirrin nga veshët
dyllin që unë ju kisha vendosur; dhe mua më zgjidhën. 200

Sa u larguan dhe mbeti ujdhesa pas nesh, menjëherë
pasqë një tym e një valë të madhe dhe ndjeva buçimë.
Njerzit e mi u tmerruan dhe rremat ju ranë nga duart,
edhe buçiten në ujin e detit: anija e jonë
s'bënte përpara, se kribët e shokëve qenë këputur. 205
Unë ahore fillova të rend poshtë e lart në anije
duke i dhënë secilit pak zemër me fjalë të ëmbla:
«Kemi përballur gjer sot, miqt' e mi, dhe kreziqe të tjera!
Mund të na gjejë e keqë m'e madhe se ajo që kaluam
kur na pat mbyllur qiklòpi me dhunë në shpellën e tmerrshme? 210
Po dhe atje, s'na shpëtuan virtuti, guximi e mendja
ime?... Besoj se do vijë një ditë që ju ta kujtoni!...
Eni, pra, bindjuni gjithë së bashku kësaj porosie!...
T'ulur siç jemi, secili në drrasën e tij, pa rrëmbeni
rremat dhe zhytini thellë në ujin e detit! Zeusi 215
ndoshta na ndih ta kalojmë rrezikun që kemi përparrat...
Ti, timonier, ki kujdes për këtë q'urdhërohesh të kryesh,
se ja mban vetë, me duart e tua, anjes timonin:
ti e shikon këtë tym edhe valë; kalouj së largu
edhe drejtohu atje atij Shkëmbi; se, po të shpëtoi 220
duarsh drejtimi nga vrulli i rrymës, na more në qafë!»

Fola kështu edhe shokët e mi menjëherë u bindën.
S'bëra zë fare për Shkyllën, një plagë që s'ka të shëruar,
se mos tnerroheshin shokët, braktisnin lopatat e tyre
edhe më fshiheshin poshtë në barkun e thellë t'anjes. 225
Por n'ato çaste më doli nga mendja këshilla e Qirqes,
aqë e dhimbshme, që nuk më lejonte të mbaj asnjë armë.
Pa e menduar, i ngjesha të gjitha, rrëmbeva dy heshta
shumë të gjata dhe shkova në cepin e bashit t'anjes
që ta zbulojë i pari përbindshin prej guri, përparrat 230
se të lëshohej mbi shokët e mi e të bënte kërdinë.
Por nuk arrita ta shquaj: kështu, me vështrimin të ngulur
mbi atë shkëmb t'errësuar, filluan të lodhen dhe sytë.

Papo kalonim ngushticën e vogël me shpirt të trishtuar,
mes për mes Shkyllës edhe Karybdës, ajo po rufiste 235
ujin e hidhur të detit me zhurmë të tmerrshme. Kur viell,
deti i tërë valon e buçet si kazani që zien
sipër një zjarri të madh, dhe stërkalat e shkumës lëshohen
deri në majat përsipër Shkëmbinjve. Po, kur na i kthehet
valës së ngjelmët të detit sërisht e fillon ta rufisë, 240
duket se zien e tëra në shpellën e saj; gjithë shkëmbi
rreth e përqark bubullon me llahtarë dhe poshtë zbulohet
rëra e kaltër. U bënë limua të gjithë nga frika!
Po tekxa ne ishim kthyer e shihnim nga binte Karýbda,
Shkylla u hodh menjëher' e rrëmbeu nga barku i anjes 245
gjashtë prej shokëve tanë të zgjedhur për pun' e për luftë.
Pósa u ktheva të shoh se ç'kish ngjarë n'anije me shokët,
pasqë mbi vete ca këmbë e duar që ikrin në qill
duke lëvizur në erë; thërrisnin për herë të fundit
emërin tim ata shokë të mjerë t'u vija në ndihmë! 250

Kur, me kallamin e gjatë në dorë, nga shkëmbi i pjerrët,
peshqve të vegjël u hedh peshkatari karrem dhelëtarin
bashkë me bririn e kaut të arave, peshku që zihet
fort përpëlitet i flakur në rërë. Njësoj edhe shokët
po përpëliteshin fort duke hipur drejt shkëmbit përpjetë, 255
ku i llufiste në prakun e shpellës; thërrisnin e shtrinin
duart drejt meje gjat' luftës së tyre të ashpër me vdekjen!
Ky ja kalonte qdo tmerri që pasqë me sy ndonjëherë
duke kërkuar me aqë mundime kalimet e detit!

Larg dy Shkëmbinje të Shkëll' e Karibdës së tmerrshme
lundronim, 260

kur u afroam pas pak n'atë ishulli mahnitës të hyut
Diell me tufat e qeve të bukura fort, ballégjera,
dhe me kopetë e dhenve të majme. Dëgjohej n'anijen
tonë, kur ishim akoma në det, bulurima e qeve
dhe blegërima e dhenve që vlinin përqark nëpër vatha, 265
Solla ndër mend n'ato çaste se sá porosira më patën
dhënë ai fallëtari i verbër tebán Tiresias
bashkë me Qirgen Eéase t'ikja përtëj, pa u ndalur
në këtë ishull të Diellit ngazëllimtar të njerzimit.
Shokëve gjithë ju fola ahore me zemër të vrarë: 270

«Vini re mir'e dëgjoni se çfarë më tha, more shokë
gjémémëdhbenj, Tiresias falltari në botën e Territ:
më porositi shum' herë të ikja përtëj, pa u ndalur
në këtë ishull të Diellit ngazëllimtar të njerzimit;
se n'ato vise, më tha, do t'ju gjejë e keqja e madhe! 275
Le të kalojmë më tej me anijen e murme! Vozitni!»

Fola kështu edhe fjalët e mia i therën në zemër.
Papo m'u gjegj Eurilóku në qast shumë hidhur: «Ti qenke
fort zemërgur, Odisé! Por s'të lanë as këmbët, as duart!...
Duhet të jesh kosk' e fortë, prej hekuri fare, sa kohë
s'do të ja dish se po vdesim pér gjumë, dërmuar nga lodhja,
e na ndalon që të zbresim këtu, te ky ishull i larë
rrrotull me ujë, të shtrohem i thamë një darkë të mirë.
Ti po kërkon të na shpiresh të endemi larg këtij bregu
e të humbasim në terrin e natës që shtrihet mbj detin! 280
Erërat më shkatrriintare sa s'bëhet t'anijeve janë
bijat e natës! Si mund t'i shpëtojmë rrezikut të vdekjes
po të shpërthejë papritur gjat' natës shtrëngat' e tërbuar,
qoftë me erë të Jugës o mákar Zefir-i furishëm,
që, pa përfillur hyjnità eprore, i thyejn' anijet? 285
Eshtë, pra, koha që ne t'i përulemi natës së zezë:
shtrohem i pranë anijes dhe bëjmë gjëkafshë pér darkë;
nesër ja hipim dhe futemi prapë në gjirin e detit.»

Fjalët që foli i priten të tjerët me një brohoritje.
Unë, që ndjeva se q'fat na kish ruajtur hyu, ju ktheva
e disa fjalë atij fluturake i fola: «Më bëni
aqë shtrëngim, Eurilók, sepse unë këtu jam fill vetëm!
Por m'u betomi, të paktën, më është që eshtë m'e fortë
se, po të gjemë kopera me qe osé dhen me shumicë,
nuk do ta nxitë asnje çmenduria e verbër t'i vrasë;
pa prekur fare as qetë, as dhentë, do shtroheni t'hani 300

urtë e butë ushqimet që Qirqja pa mort na ka falur.»

Fola kështu edhe urdhërit tim menjëherë ju bindën.

Pósa mbaruan ata së shqiptuari benë e tyre,
hyri anija në Skelën e Thellë dhe ndali përpara 305
Ujtit të Embël. Ahere, si zbritën në tokë të gjithë
shokët, gatitën në bregun e detit një darkë të pasur.
Kur u dëfryen sa deshën me piye e gjellë, kujtuan
gjith' ata shokë që pati rrëmbyer nga gjiri i anijes
Shkylla e i hëngri; dhe nisën t'i qajnë. Në vajë e sipër,
erdhi një gjumë i ëmbël dhe mbylli qepallat e tyre.
Veç një e treta prej natës kish mbetur akoma dhe yjet
po perëndonin, kur ngriti Zeusi rembledhës një erë
që férshëllente me vrull të tèrbuar dhe tokën e detin
anë e mbanë me re i mbuloi: së larti ra nata. 315

Sa u duk qiellit gisht-trëndafileja bijë e Natës, ne e
tërhoqëm anijen në fund të një shpelle, ku bënin
valle të bukura Nimfat dhe ngriheshin fronat e tyre.
Thirra pastaj një kuvend dhe ju fola atyre: «O shokë!
Derisa kemi n'anjen e shpejtë ushqime e piye, 320
s'duhet ta prekim aspak gjën' e gjallë: përndryshe, mbaruam!
Diellin kanë pér zot këta qe edhe dhentë e majme,
hyun e tmerrshëm që sheh e dëgjon gjithëshka prej së lartit!»

Fola kështu edhe zemra e tyre ju bind fjalës sime.
Ndodhi pastaj që të fryj' er' e Jugës një muaj të téré: 325
vetëm se Euros e Juga, asnjë erë tjeter nuk fryu.
Papo sa kohë nuk mbetën pa bukë e verë të kuqe,
nuk e kërkuan ushqimin tek qetë, nga frika e kokës.
Po, kur mbaruan të gjitha ushqimet që kishte anija,
i detyroi nevoja të dilnin pér gjah e të kapnin 330
peshq edhe zogj, e q'të gjenin përpara, me grepin e kthyer;
barkun e tyre e grlu uria. U nisa ahere
ishullit thellë të lusja, me shpresë se mos më rrëfente
udhën e kthimit, ndonjë nga hyjnité. Sa hyra në ishull,
aqë sa s'dukeshin fare më shokët, në vend që s'e zinte
era, dhe lava pak duart, fillova të lus me të madhe
gjithë hyjnité, banorët t'Olimpit. Ata të pavdekshëm
derdhën ahere mbi sytë e mia një gjumë të ëmbël.

Në këtë kohë u ngrit Euriloku dhe shtroi përpara
shokëve gjithë mendimin e tija të keq: «Kam dy fjalë,
shokë të vuajtur shumë! Dëgjomëni! Çfarëdo vdekje 340
është e hidhur pér njerzit e shkretë! Por s'ka më të tmerrshme
se ajo vdekje që sjell uria! Ja qetë e Diellit!

Enj të therim ndër to më të mirët therorë hyjnive!
Dhe, në arrifshim një ditë në tokën e dashur t'Itakës,
do t'i ndërtojmë atje menjëherë një tempull të bukur 345
Diell Hiperionit, të mbushur dhurata që s'kanë të çmuar!
Por, n'u zemroftë ai pér ca qe brirëdrejtë e lyptë
ndihmën e gjithë hyjnive pér t'humbur anijen, njëmijë
herë më mirë pi ujin e detit dhe vdes menjëherë,
sesa të tretem kështu pambarim te ky ishull i shkretë! 350

Fjalët që foli i pritën të gjithë me një brohoritje.
Edhe nga qetë e diellit zgjodhën ata më të mirët,

- me atë ballin e tyre të gjerë dhe brirët si harqe,
që po kallosnin shum' afér anijes me bashin e kaltër. 355
 Rrotull atyre filluan të lusin hyjni' e pavdekshme,
duke këputur plot gjethë të njoma prej dushku shtatlartë,
se s'u kish mbetur më kokërr prej elbit të bardhë n'anije.
 Pasi u lutën, i therën, i ropën, ju prenë të gjitha
kofshët, i veshën ato rrëth e rrotull me cipën e barkut 360
edhe përsipër vendosën ca thela prej mishit të gjallë.
 Duke mos pasur të derdhnin mbi mishrat që piqeshin verë,
derdhën pak ujë dhe angrat e tyre i vunë të piqen.
 Me t'u mbaruar së djeguri kofshët, shijuani të brendshmet,
pjesën e nishit, që mbeti në thela e poqën në heje. 365
 U lehtësan ahere qepallat e mia prej gjumit
t'embël që iku. U nisa të kthehem në bregun e detit.
 Po, kur më mbetej dhe pak për farritur n'anije, së largu
era e mirë e dhjamit të djegur arri tek unë.
 Zura të qaj e u thirra hyjnive pa mort me të madhe: 370
 «Zeus, o at, edhe ju, o të lumë që rroni përjetë,
ah! Ju më paskeni vënë në gjumin dinak, pa mëshirë!
 Çështë kjo gjëmë që shokët menduan të bënin pa muat!»
 Rendi në çast Lambetia me napën e gjatë t'i jepte
Diell Hiperionit mandatën për lopët që ne kishim therur. 375
 Pápo si mori zjarr menjherë e u tha të pavdekshmve:
 «Zéus, o at, edhe ju, o të lumë që rroni përjetë,
merrmani hakun për vrasjen e dhene të mia, te shokët
e Odiséut, të birit Laériti! Ah, njerëz pa cipë!
 Sa më gëzonte, sa herë do ngjitesha sipër drejt yjve 380
a do të zbrisja nga kupa e qiellit poshtë në tokë,
pamja e tyre! Po nuk më shpërblyen pas fajit të tyre,
do të shkëlqej për të vdekurit poshtë në botën e Territ!»
 Edhe Zeusi rembledhës ja priti me fjalë të tillë:
 «Diell, qëndro të shkëlqesh për hyjnità që s'kanë mort kurrë 385
edhe për njerzit që rrojnë mbi tokën e pasur me bukë!
 Sa për ata atje tej do lëshoj një rrufe flakëtarë
që do shkallmojë anijen e tyre mes detit të purpurt!»
 Krelkaçurrelja nimfë Kalípso m'i kishte treguar
gjithë këto, siç ja pati rrëfyer Hermés lajmëtar. 390
 Pósa arrita n'anijen që ndodhej te bregu i détit,
një e nga një i qortova të gjithë me radhë. Por mendja
jonë s'ja gjente shërimin së keqes; se qetë e patën...
 Shénja për ne ogurzeza dërguan ahere hyjnità:
ecnin lëkurat dhe copat e mishit, të gjall' e të pjekur, 395
po bulurinin në hejet e tyre me zérin e qeve!
 Shokët s'pushuan kështu gjashtë ditë të tëra me radhë
t'hanin nga mishti i qeve që Diellit vjedhur i kishin.
 Po, kur na nisi i biri i Krónit agimin e shtatë,
era e Jugës që frynte shtrëngatë u mek e pushoi. 400
 Hipëm ahere n'anije, drejtuam direkum, shpalosëm
velat e bardha dhe nisëm lundrimin drejt detit të gjerë.
 Ishulli humbi pas nesh: nuk dallohej më tokë përpara;
vetëm së qiell e det, asgjë tjetër. Ahere Zeusi
vari përsipër anijes së shpejtë një re ngjyrëzezë, 405

poshtë së cilës u nxi anembanë gjith' uji i detit.
Po nuk na zgjati dhe shumë lundrimi; se erdhi Zefiri,
që ulërintë me vrull të stuhishëm, këputi dy zdralat,
bëri t'anojë direku nga kici e, gjithë sa kishte
sipër, litare e vela, i shembi në bark të anijes. 410

Papo direku, tek binte nga kici, i ra timonierit
ballit dhe koskat e kafkës së kokës ja bëri thërrime:
ra nga antja, siç bie notari, dhe shpirti i bardhë
iku nga koskat. Ndërkohë Zeusi gjëmoi një herë
edhe lëshoj rrufenë e tija përsipër anijes. 415

që u trondit me poter' e u mbush fund e krye me squfur.
Shokët shere u hodhën të gjithë në valët e detit
e po lundronin si sorrat e detit, të shtyrë nga valët,
crotull anijes; Zeusi ju hoqi çdo shpresë për kthimin.
Unë vrapoja n'anije, kur erdhi një val' e fuqishme 420

i këputi kallumes të gjitha kërbetat; dhe ngeli
hkretë në ujë. Pastaj i shkëputi kallumes direkun,
por një lëkurë prej bualli nuk ishte shqitur. Ahere
lidha së bashku direk e kallume dhe hipë përsipër:
erërat tutje më shtynim mbi valët e zeza të vdekjes. 425
Bëfas Zefiri pushoi së fryri me aqë furtunë.
Por u lëshua një erë e Jugës, mynxyrë përmua,
se më degdisi te shpell' e Kalybdës. Për gjith' atë natë
unë lundroja me shpirtin ndër dhëmbë; kur shkrepit agimi,
ndodhesha prapë mes shkëmbit të Shkyllës e Karybdës shtrigë. 430
Në këtë kohë ajo vinte rrotull sërisht të rufiste
ujin e hidhur të detit; u hodha te fiku i lartë;
si lakuriqi i natës u kapa pas tij. Po nuk kisha
ku të ngul këmbët a mëkac të ngjitem pas trungut; se rrënjet
ndodheshin larg, edhe degët e fikut, të gjata, të trasha, 435
hije i bënin Karybdës. Qëndrova atje, i mbërthyer
fort, duke pritur me ankthin në zemërën time të villte
prapë direk e kallume. Së fundi u dukën mbi ujë,
vonë, kur le agoránë gjyqtari e kthehet në mbrëmje
pranë familjes, si zgjdhë gjatë ditës një sërë ankesash. 440
Posa i pashtë ato drurë mbi valët e detit, lëshova
duar e këmbë me forcë në erë që t'hidhesha sipër,
por u përplasa mbi ujë mes druve të gjata, shum' afër.
Hipa mbi to dhe fillova vozitjen me duart e mia.
Ati i gjithë hyjnive e njerëzve s'la të më shihte 445
Shkylla; përndryshe, më priste patjetër një fund i llahtarshëm.
Plot nëntë ditë atje u merova dhe natën e dhjetë
në Oggigjia, më shpunë hyjnité, ujdhesë ku rronte
krelkaçurreleja nimfa Kalipso me zë prej njeriu.
Bukur më priti, me gjithë të mirat. Ç'të flas dhe më tutje? 450
Mbrëmë ju fola këtu gjer' e gjatë dhe ty edhe zonjës
sate fisnike për vojtjet e mia. Kur dihen një herë,
nuk më pëlqen ti filloj nga e para rrësimet e mia...

SHËNIME E KOMENTE

Njerix dhe mitet te Homerit: — Për të shijuar më mirë krijimtarinë homerike, na duket me vend që të ndalem fare shkurt edhe në veçoritë e njeriut dhe të miteve, ashtu si pasqyrohen në këtë krijimtar.

1) Dimë se që «në shkallën më të ulët të barbarisë nisën të zhvillohen veçoritë më të larta të njeriut: dinjiteti personal, gojtaria, ndjenja fetare, guximi, burrëria, të cilat u bënë tipare të përgjithshme të karakterit. Por, bashkë me këto, u shfaqën edhe ashpërsia, tradhëtia dhe fanatzimi... Parafytyrimi, kjo dhuratë e madhe, që ka ndikuar në zhvillimin e njerëzimit, nisi tanë të krijojë letërsinë e pashkruar të miteve, të legjendave dhe të gojëdhënave, duke ushtruar kështu një ndikim të fuqishëm mbi raeën njerëzore.» (K. Marks-Arkivi, vll. IX, fq. 45).

Këto veçori, në krijimtarinë e Homerit, ne i hasim kudo, sepse kjo krijimtar pasqyron atë fazë të zhvillimit njerëzor që është cilësuar si «lulëzimi i plotë i shkallës së lartë të barbarisë.» (F. Engels, — Vepra, vll. XVII, fq. 13).

Në kohën, që pasqyrohet te Homeri, kemi edhe tre organë pushteti: këshillin e prijësve (vulinë), mbledhjen e popullit (agoranë), prijësin ushtarë (bazileun). Këshilli i prijësve zgjidhje nga populli dhe ushtronë pushtetin ekzekutiv dhe legjislativ. Përpara këshillit, çdo person zyrtar, edhe vetë prijësi (bazileu), ishte i detyruar të jepet llogari për veprimtarinë e tij. Kështu, siç thotë Marks, «udhëheqja e prijësve (bazileusve, mbretërve) të vjetër nuk ishte autokrate dhe absolute, siç është në kohën tonë.» Epiteti «i lindur nga Zeusi», apo «i ushqyer nga Zeusi» nuk vërtetonin asgjë, sepse çdo gjini e hiqte veten si të prejardhur nga ndonjë perëndi, hyjni. Madje, edhe njerëz jo të hirë, si derrjari Eumeu dhe lopçari Filot, cilësosheshin si me prejardhje «hyjnore». Titulli «hero» i jepej edhe kasnecit Millos, aedit të verbër, Demodokut. Epiteti «bazileus» nuk do të thoshte tjetër vegë komandant ushtërie në luftë dhe jo «mbret», në kuptimin e mëvonshëm. Fjalët «skeptër» e të tjera si këto, të lidhura me institucionin monarkik, që hasen në veprat e Homerit, nuk janë të tij, por të ndërfutura më vonë prej të tjerëve. Agoraja (mbledhja popullore) ishte organi më i fuqishëm: në këto mbledhje merrnin pjesë burra e gra dhe kisha të drejtë të rrëzonin çdo vendim që u dukej i padrejtë. Në agora zgjidheshin si këshilli i prijësve, si bazileu. «Pushteti mbretëror homerik, për ta thënë po me Marksin, me qenien e këshillit të prijësve (vulise) dhe të agorasë (mbledhjes popullore) nuk mund të cilësohet veçse si një «larmi e demokracisë ushtarake.» (K. Marks — Arkivi, vll. IX, fq. 142-145).

2) Edhe rrëth «letërsisë së pashkruar të miteve, të legjendave dhe gojëdhënave» po ndalem pak.

Si çdo gjë, edhe mitologjia e pellazgëve, paragrekëve e grekëve (akejve, argjive, helenëve) nuk lindi e gatshme, ashtu si na paraqitet sot në tëkstet e shkruara. Edhe kjo u krijuar dalengadalë nga njerëz e tribu të komuniteteve primitive në kohën kur truri i njerëzve, i paftë për t'i zgjidhur shkencërisht fenomenet, notonte në një det paragjykimesh, ankthesë, frikësh. Dhe ideja e parë për botën dhe fenomenet ndërsa ata nuk mund të ishte vegë animiste: rrëth tyre nuk mund të zhvillohej vegë një luftë e ashpër përbindshish, të fortë dhe të egër, për pushtimin

e tokës, të detit, të qellit. Kundër këtyre përbindshve, njerëzit ndjeheshin të pafuqishëm. Andaj, për të shpëtar prej tyre, u duhej t'u përuleshin, t'u luteshin, t'u blatonin therorë shpirtërave (animave) të këtyre përbindshve të padukshëm. Këtu e kanë prejardhjen përbindsh dhe hyjni në formë gjysmënjerëz dhe gjysmëkafshë të mitologjisë së lashtë pellazge, paragreke e greke: si lemurët (lemeritë, lugjetët), gjigandët, pigmenjtë (xhuxhët) kabirët (kobarët), shkaktarët e vullkaneve dhe të shkretimave, etj.

Me kallimin prej komunës primitive në shoqërinë me klasa, pabarazia në mes të njerëzve shkaktol edhe diferençimin e «shpirtërave». Nga «shpirtërat» dolën «hyjnité» me hierarkitet e tyre, që u përgjani njerëzve në shkallët e hierarkive shoqërore. U kalua kështu nga animizmi në antropomorfizëm. Kështu, animizmi zëvendësohet daliengadale prej antropomorfizmit politeist, ose, më drejt, të dyja këto konceptione amalgamohen në një konceptiun të vetëm rrëth gjithësisë, fenomenave dhe jetës. Kështu, pasi kaloi mjaft kohë, lindi bota sipas njerëzve të lashësisë pellazge, paragreke e greke.

Për ata në fillim ishte Kaosi, një masë amorfë ajri, zjarri, toka, uji, në errësirë të plotë. Prej Kaosis lindën dy qenje të pushtetshme dhe të bukura: Gjea (Dheja, Toka), me gjithë të mirat në gjirin e saj, dhe Erosi (dashuria), që krijon jetën. Që atëherë Kaosi, nga përlleshje elementesh, kthehet në harmoni elementesh. Nga Gjea lindën Erebi (Terri), Nata, Ethiri, Urani (Qelli), Oceani, malet, qiklopët, që lëshojnë vetëtimat dhe bubullimat, gjigandët, demonë të shtrëgatave dhe të errësirave, dhe titanët e egër. Më i riu ndër titanët, ishte Kroni. Këtë e lindi Gjea me Uranin. Kroni (Shtundi, Moti, Koha, Saturini i latinëve) rrëzoit të atin, Uranin, nga froni, për t'u marrë hakën vëllezërve të tij, të cilët ati i tyre, Urani, nga zilia, sa lindnin, i fuste brenda në gjirin e Tokës. Kroni, sundimtar i gjithësisë, martohet me Rean, të motrën. Prej tyre lindën disa prej hyjnive kryesore, si Hera (Junona), Demetra (Cerera), Plutoni, Poseidon i Zeusi, më i pushtetshmi ndër hyjnité. Mirëpo një ditë Kroni, duke menduar se mos ja bën edhe të bijtë ashtu si ja bëri ai vetë të atit, Uranit, tmerrohet për froni dhe nis t'i hajë fëmijët që lindte e shoqja, Rea. Por kjo mundi ta shpëtonë Zeusin me dinakëri, duke e çuar në malin Ida. Kur Zeusi u rrit, vendosi selinë e vet në Olimp dhe, pas një luftë të ashpër, mundi të atit, Kronin dhe titanët, përkrahës të të atit, të cilët i goi në Ferr.

Hyjnité, me Zeusin (Zotin, Jupiterin) në krye, ndaheshin në: a) hyjni të qellit b) hyjni të detit, të tokës, të ferrit.

a) *Hyjni të qellit ishin, veç Zeusit: e shoqja e tij, Hera (Junona); bijë e Kronit dhe e Reas, hyjni që simbolizonte atmosferën (erën) që rrëthon tokën dhe që ngjitet lart për t'u hasur me qellin kristalin, që simbolizonte Zeusin; përhohej si perëndi e besnikërisë bashkëshortore. 2) Febi (Apollon), bir i Zeusit dhe i Latonës (një nga personifikimet e Natës), hyjni që simbolizonte dritën, diellin. Sapo Eoja (hyjni e agimit, bijë e Natës) «linte shtratin prej bryme dhe shpërndante në kufitë e qellit trëndafilla», Febl (Dielli) lëshohej udhëve të qellit, mbi koçinë e tij të tërhequr nga kuaj të bardhë me krahë. Hera e urrente Febin, sepse Zeusi, i shoqi, nuk e kishte me të, po me Latonën. Febi ngarkohej prej Zeusit për të dënuar kundërshtarët, por ndër njerëz përhohej dhe si hyjni e shërimit, e shëndetit, hyjni e bukurisë, e poeziës. 3) Artemis (Artemida, Diana), motër e Febit (Apollonit) dhe bijë e Zeusit dhe e Latonës, hyjni që simbolizonte dritën, pastërtinë; jetonte në pyje bashkë me nimfat (nuset, zanat) e saj, të cilat ishin hyjni depre, në formë vashash të bukura, me emra të ndryshme, sipas vendit ku përfytyrohej se banonin. Pra, kishte nimfa qelllore; nimfa tokësore, që quhen: oreade (të maleve), lemoniade (të luanave), napës (të valëve, të grykave), Druade (të pyjeve), amadriade (të drurëve, të pemëve); nimfa të ujërave (epifride), të cilat quhen: nereide (të deteve), potamide (të lumenjve); najade (të burimeve, të kronjeve), limnade (të liqeneve). Artemis,*

gjithmonë me bark gjaijtareje në sup, shpesh shqërohej edhe prej një sortadheje apo një qesi, që për të ishin kafshë të shenja. 4) Athena (Minerva), që lindi nga truri i Zeusit, ishte hyjni e dijes, e mençurisë. I ndihmol shumë të atit, Zeusit, në luftëna kundër titanëve. Mori edhe emrin Pallas, Palladë, nga emri i njërit prej titanëve, të cilin ajo e mundi në luftë. Athena, ndër gjithë heronjtë, më tepërt mbrojtë Odiseun, sepse ky ishte jo vetëm trim, po edhe i mençur. 5) Aresi (Marti), bir i Zeusit dhe i Herës, i étuar për gjak, luftënxitës andaj edhe jo shumë i dashur prej hyjnive të tjera të Olimpit. Athena e urrente këtë ushtarak të egër dhe gruadavec. Megjithë këto anë negative, ky arriti t'i fitqente zemrën Afërditës tekanoze, gruas së Efesit (Vullkanit) dhe një ditë ky i pikas dhe i lindë të dy bashkë brenda një rrjetë të padukshme. U desh, sipas Homerit, ndërhyrja dhe zotimet e Poseidonit, që Efesi t'i zgjidhët dy dashnorët fajtorë. (K. VIII e «Odisesë»). 6) Afërdita (Venus), bijë e Detit dhe Qiellit (Uranit), e lindur nga shkuma e valëve, hyjni e dashurisë, po edhe tekjeve dhe e ambicjeve. Rrethohej nga orët, bija të Zeusit, rojtare të qiellit dhe të rendit moral në marrëdhëniet në mes njerëzve, nga karitet (graciet): Aglaia, Eufrosina, Talia. Për bukurinë e saj, Afërdita shquhet në hyjneshat e Olimpit, po Hera dhe Athena nuk mund ta pranonin një epërsi të tillë. Një ditë hyjneshata Eris (Vreri, Resa Grindja) hodhi në mes tyre një mollë të artë, mbi të cilën qenë shkruar fjalët: «Më të bukurës», Nisi sherri në mes tri hyjneshave. Zeusi, për ta shuar këtë sherr, zgjodhi si gjyqtar një harri të malit Ida, Parisin, të birin e mbretit të Trojës. Hermes (Merkuri), i dërguar prej Zeusit, i shfaqet djaloshit bari bashkë me tri hyjneshat dhe i thotë: «Zeusi të ka caktuar t'i japësh këtë mollë më të bukurës prej këtyre të trijave» bariu zgjodhi Afërditën. Kjo zgjedhje i kushtoi shumë Parisit dhe Trojës më vonë. Afërdita u bë shikak që Parisi të binte në dashuri me Helenën, ta rrëmbente, duke u bërë shkëndijë për shpërrimin e luftës shkatërrimtare të Trojës. Afërdita shkaktoi edhe viktima të tjera. Kjo dashuroi edhe Anticin e Trojës dhe prej kësaj dashurie lindi Enea. Zeusi, që ta shpërbiente Efesit çalaman për ndihmën e madhe që ky i pat dhënë si farkëtar në luftën kundër titanëve, i jep për grua Afërditën. Po kjo, si thamë pak më lart, e tradhëtoi, duke rënë në dashuri me Aresin (Martin). Afërdita bëri një djalë, Erosin (Kupidon), i cili me shigjetat e tij argëtohej duke shpuar zemra ndër hyjni e njerëz, për të ndezur paslone nga më shqetësimprurëset, 7) Efesti (Vullkani) bir i Zeusit dhe i Herës, ishte i çalë dhe i shëmtuar, por mjeshtër i mbaruar në përpunimin e metaleve. Ky, i ndihmuar nga qiklopët (gjigandët me një sy në ballë), derdhë dhe kalitte në kudhër rrufetë që i duheshin Zeusit në luftën kundër titanëve dhe armiqve të tjerë. Por, më në fund, i lodhur, duke punuar kurdoherë në shpellë të errëta, Efesti derdhë një fron të artë dhe ja dërgoi së ëmës, Herës, në Olimp. Sapo kjo u ul mbi këtë fron, na gjendet e mbëthyer prej fijesh të padulqshme, prej të cilave askush nuk ishte në gjendje ta shpëtonte. Zeusi që e kuptoi hakmarjen e Efesit, i dërgoi Aresin të vinte ta çlironë të ëmën, e cila e kishte dëbuar që të vogël nga Olimpi, pasi ishte i çalë dhe i shëmtuar. Efesti pranoi ta çlironë të ëmën, po me kusht që të kthehej sëriah në Olimp, duke u rreshtuar në radhën e hyjnive. Pas u pranuan kushtet, Efesti çlroi të ëmën dhe kudhrën e tij e vendosi në Olimp. Gjithë armët, stolitë, orënditë e hyjnive ishin vepra të Efesit. 8) Demetra (Cerera), bijë e Kronit dhe e Reas, motër e Zeusit, ishte hyjneshë e tokës, e bujqësisë. Vajzën e saj, Prozerpinën (Korin), ja rrëmbeu Plutoni, mbret i të vdekurve. Demetra shkretol tokën, duke e detyruar Zeusin që të ndërhyjë. Atëherë Zeusi dërgoi Hermesin te Plutoni dhe ky pranoi që Prozerpina të jetë muaj në vit të kalonte pranë së ëmës (tës muajt e lulëzimit dhe të begatit së tokës), kurse katër muaj (të dimrit) pranë Plutonit, brenda gjirit të tokës. 9) Hermest (Merkuri), bir i Zeusit dhe i Majas, bijës së titanit Atlant, ishte hyjni e urës, goitarisë, kasnec i Zeusit, mbrojtës i barinjve, udhëtarëve, tregtarëve, kusarëve; edhe

ai vetë kryekusar, dhelparak, kodoshi Zeusit; ky çonte edhe shpirtërat e njerëzve në Hades, ku ja dorëzonte Karontit.

b) *Hijni tē detit, tē tokës, tē ferrit*: Zeusi, pasi u bë i plotpushtetshëm dhe vendos selinë e tij qellore në majë të Olimpit, i dha të vëllait Poseidonit (Neptunit) sundimin e deteve dhe të oqaneve. Ashtu si Zeusin, edhe Poseidonin me vështirësi e shpëtoi e ëma, Rea, prej të atit, Kronit. Kur ky deshi t'ja përpinte, Rea në vend të tij i vuri përpara një mëz, të cilin si, i dehur, e përpili, duke menduar se po përpinte të birin. Në fillim Poseldonit i qëndroi besnik Zeusit dhe e ndihmoi në luftët kundër titanëve. Por më vonë komplotoi tok me Febin (Apollin) për t'ja hequr pushtetin e madh Zeusit. Komploti zbulohet dhe Zeusi e dëboi nga Olimpi. Poseldonit tok me Apollin shkuan për të ndihmuar Laomedontin, të atin e Priamit, në ngritjen e mureve të Trojës. Selinë e tij Poseldonit e kishte në pallatë të kristalta në fund të detit. Pati si blj: Tritonin, gjysmënjeri e gjysmëpeshk, Polifemin, gjigandin e tmerrshëm me një sy në ballë, që nga bashkimi me nimfën Galates, lindi Ilirin, Keltin dhe Galin (sipas një legjende që na jep Appiani), Glaukun, Anteun, gjigandin që vrjet pas një beteje të ashpër prej Herkulit, birit të Zeusit dhe Alkmenës së Mikenës. Poseldonit nuk e simpatizoi Odiseun, sepse ky i nxori syrin të birit, Polifemit.

Si hyjni deprore, në det numëroheshin edhe Oqeani, bir i Uranit dhe i Eüstas (Vestias), bijës së Kronit dhe Reas, hyjneshës së vatrës; Oqeandet, të bijat e tij; Nereu, i biri dhe 30 bijat e tij, nereidet, ndër të cilat, edhe Teti, nëna e Akilit; Proteu, bariu i grigjëve të Poseldonit, i cili tregohet zemrëgjerë me Menelaun e Spartës, pas luftës së Trojës; Glaukun, të birin e Poseldonit, i cili nga peshkatar ndërrrohet në peshk, pasi hëngri një binë qudibërëse; Forkon, prindin e një sërë përbindishish: si tri gorgonet, grajet, plaka shtriga, Ladonën, kujcedër që ruante kopshtin e esperideve; sirenat, gjysmëvasha të bukurë dhe gjysmëpeshq, të cilat me këngën e tyre tërhiqin detarët në ujdhesën e tyre, ku i mbytin. Si për Proteun, ashtu edhe përsirenat në "Odisea" flitet mjaft.

Në tokë numëroheshin si hyjni: Dionizi (Baku), hyjni e verës dhe e qejfeve, bir i Zeusit dhe i Semeles, bijës së Kadmit të Tebës, i nderuar shumë në kohë e mëvonshme, pas Homerit. Kishte kurdoherë pranë satirin Silen, hyjni deprore, gjithmonë i dehur dhe qejfli në mes nimfash e satirësh. Satirët ose faunët ishin hyjni deprore që simbolizonin instinktet; kishin trup leshtor, kokën me brirë të vegjël, këmbët me thundra berri. Udhëheqës i tyre ishte Pan, bir i Hermesit. Tri nimfa u dashuruan prej Panit, nimfa Pitta, të cilën era Borea (Vertu) nga zilia e ndërroi në pishë, Ekoja, e cila vdiq si viktima e zilisë së Panit, dhe Siringa, e cila, për të shpëtuar nga Pan, u hodh në ujërat e një rrume die Pan, duke menduar se nimfa u ndërrua në kalljam, preu shtatë copë kallama, i lidhi me njëri-tjetrin dhe prej tyre bëri një vegël muzikore, stringën (fyell me shtatë gryka). Për nimfat kemi folur më lart, ku përmendëm Artemisin. Priapi, bir i Dionixit dhe i Afërditës, ishte hyjni e kopshtijeve; Aristeu, hyjni e mjaltit dhe e djathërave, etj.

Në atmosferë, veg dy hyjnive eprore, Apollit (Dielli) dhe Artemisit (Dianës), si mëkënbës më të ulët të tyre ishin edhe Helios dhe Selena, vëlla e motë. Edhe Eoja, bija e Natës, ishte motë e tyre.

Shtrëngatat simbolizoheshin nga përbindshi si: Tifeu ose Tifoni me njëpind koka (tufani), Ekidna, si gjarpër (reja përpara shtrëngatës me bubullima e vetëtima). Përbindsh të tjera ishin Kimeria që lëshonte zjarr nga goja, Shkylla e Karibda, përbindsh si qen në roje të ngushticës së Mesinës; Harpiet, përbindsh me pamje njerëzish dhe trup shpendash.

Në botën e tejvarrit, siç kemi thënë, sundimtar ishte Plutoni (Hadesi), bir i Kronit dhe i Reas. Selinë e tij e kishte në Ferr (Ereb, Avern, Ork, Hades). Prej

tij varesin Tanatosi (Vdekja), kereset, xhinde-vampire me paraqitje vashash gati pér tu marrë jetën njerëzve, erinet (Furlet), hyjni tē mallëkimit, tē hindura nga gjaku i Uranit, kur e gjymtoi Zeusi, moiretë parket, fatat). Kloto, Lakezi, Atropoja, që kishin në duar tē tyre jetën e tē gjallëve, shumë herë më tē forta edhe nga vetë Zeusi.

Ferri përfytyrohej si një labrint i madh, i ndarë në tri zona: e para, Erebi, ishte mbretëri e Natës dhe e Vdekjes, (Tanatosit); e dyta, Tartari, strehonte shpirtërat e këqinj; e treta, Fushat Elize, plot gjelberim dhe lulëzim, strehonte shpirtërat e mirë. Në Ferr hyjej përmjet portash tē mëdha, që ruhesin nga përbindsh si qen me tri kokë, Cerberët. Gjer te portat shpirtërat udhëhiqeshin prej Hermesit dhe Tanatosit. Pér tē kaluar katër lumenjë e Ferrit, Akerontin, Flegetontin, Kokitin dhe Stigjin, shpirtërat duhej tē paguanin lundërtarin Karont.

Pas kësaj shëtitjeje shumë tē shpejtë në mitologjinë poetike greke, le tē kthehem i përsëri pranë Olimpit. Jeta e tē pavdekshmëve këtu kalonte duke ngrënë ambroz e duke pirë nektar. Apoll, me qetrën e tij dhe me korin e tē nëndë muzave, i argëtonte kohë pas kohe. Të nëntë muzat, bija tē Zeusit dhe tē hyjneshës së kujtesës, Mnemosinës, ishin: Klioja, hyjneshë e historisë, Euterpja e poeziës lirike dhe e muzikës, Talia e komedisë dhe e satirës, Melpomena e tragjedisë, Tersikora e valles, Eratoja e poeziës së dashurisë, Polinia e poeziës pér hyjnité, Kaliopi e poeziës epike dhe e gojtarisë (kësaj i drejtoheshin kurdoherë aedët, rapsodët, poetët epikë, pra, edhe Homer), Urania e astronomisë dhe e gjemotrisë.

Kur binte nata, hyjnité limin sofrat dhe ktheshin në banesat e tyre, ku sëri shimi binin pre tē pasioneve tē tyre, ndërsa orët, bijat e Zeusit, ndiznin yjet pér tē ruajtur qiellin. Bota njerëzore dhe e Olimpit do tē shkonin rrrokopujë, po tē mos ishte Temi, hyjneshë e drejtësisë së përjetshme, nënë e orëve dhe e moireve (fatave), e cila u vinte fre pérherë e më shumë dallgëve e shtrëgatave tē pasioneve tē hyjnive, duke i fryshtuar Zeusit qëndrimet më tē drejta në tē gjitha qësh-tjet. Kjo vihet re edhe në qëndrimin e hyjnive në «Iliadë» (ku ky është më tekajo) dhe në «Odisea» (ku ky është më i arësyeshëm).

KENGA 1

Argamenti: Kuvendi i hyjnive në Olimp, me Zeusin në krye, merr vendim, në mungesë tē Poseidonit, që Odiseu, nga ujdhesa e Kalipos, tē kthehet, në Itakë. Hyjneshë Athenë, mbrojtëse e fatosit, lejohet tē zgresë në Itakë dhe ta këshillojë Telemakun, tē birin e Odiseut, që tē shkojë në Pillos-te Nestori dhe në Spartë te Menelau pér t'i gjetur tragët tē atit. Në tē njëjtën kohë, hyjneshë e nxit djaloshin kundër mtonjësve (pretendentëve) tē së ëmës, Penelopës.

V. 1–10: — Kjo thirrje — egzordium mës Kaliope nuk na jep një hyrje-sintezë tē plotë tē krejt poemës, e cila përfshin: udhëtimet e Telemakut pér tē kërkuar tragët tē atit, aventuret e Odiseut dhe kthimin; hakmarrjen e tij ndaj mtonjësve tē së shoqes në Itakë. Edhe kjo thirrje, merret si provë pér tezën se poema, ashtu si e njohim ne sot, është fryt i bashkimit tē tre cikleve, i bërrë më vonë nga tē tjerë. Si pér ciklin «Udhëtimet e Telemakut», ashtu edhe pér ciklin «Hakmarrja e Odiseut», këtu, në këtë thirrje, as që bëhet fare fjalë. Andaj mendohet se kjo thirrje-egzordium duhet tē ketë qenë e njërit prej cikleve, e ciklit «Aventurat e Odiseut».

Vargjet I dhe 10 dëshmojnë se edhe tē tjerë aedë e rapsodë, përpara Homerit,

kanë kënduar aventurat e Odiseut. Një pohim të tillë e gjemjë edhe te Aristoteli ("Poetika", IV, 9).

V. 14: «nimfa e hyjneshë Kalipso...» — kjo nimfë e hyjneshë, bijë e Tetit dhe e Atlantit (Atlasit), ra në dashuri me Odiseun, por Zeusi u shfaq kundër një dashurie të tillë. Në folklorin tonë, tipare si të Kalipso gjemjë te «e bukura e dheut».

V. 18: «sado që kish miq rrëth e rrotull» — hyjnité, veç Poseidonit, ishin më dashamirës ndaj Odiseut.

V. 22: «Ku rrrojnë etiopët; Fjalë përfjalë — aithi — opës» do të thotë «faqedje-gurit», kuqto: zezakët afrikanë, këtu abisinët dhe Abisiniat, ku hyjnité homérique ("Iliada", I, v. 423-427 orig.) bënин pushime dhe gostira.

V. 25: «me një hekatombe» — fjalë përfjalë me «njëqind që», por këtu kuqto: therorë hyjnive.

V. 29: «nga dorë e Orestit me emër» — Oresti, bir i mbretit atrid (grek) Agamemnonit, që vreu Egistin, dashmorin e së emës, Klitemnestras, dhe vrasësin e të atit, Agamemnonit.

V. III: «bashkë me mtonjësit» — pretendentët, kandidatët që i silleshin rrotull Penelopës pér t'li fituar zemrën dhe pér tu bërë bashkëshort i saj njëri prej tyre, ai që do të zgjidhej prej vetë Penelopës.

V. 119: «burri i huaj» — Athena, që paraqitej me veshjen e Mentorit, mikut të Odiseut.

V. 181: «prijës i fisit të tafëve»: fis që banonte në ujdheshën Tafos, pranë brijeve të Akarnanisë (Greqi).

V. 183: «drejt Temezës» — ka dy vende me emra të ngjashëm Temeza e Italise dhe Tamazos e Qipros. Kritikat që anojnë nga Tamazos e Qipros bëjnë vërejtjen se Itaka në kohën homérique ishte «caku i fundit perëndimor i botës së atjeve (grekëve)» dhe lundëtarët që merreshin me shkëmbime tregtare ende nuk arrin brigjet italiane. Por të tjerë përgjigjen se ka më shumë të ngjarë që këtu të flitet pér Temezën e Italise.

V. 189: «heroïn Laert» — mbret i Itakës, ati i Odiseut, që jetonte larg pallatit, në bulqizë (çiflik) të tij.

V. 248: «Sami, Duliki dhe Zakintos» — këto tri ujdhesa formonin mbretërinë e konfederuar të Laertit dhe të pasardhësve të tij, Laertidiave, Odiseut, Telemakut. Sami homérique është Qefalonia e sotme, Duliki, Leukada e sotme, kurse Zakintos ruan emrin e lashtë.

V. 258: «diku nga Efira» — disa këtë qytet e vendosin në Ilirinë e jugut (Epir), disa, në Argolidë ose Korinth.

V. 282: «nisu një herë në Pillos» — emër mjift i përhapur në toponomastikën e lashtë greke. Këtu qytet i Mesenies (sot Navarino), kryevend i Nestorit, biri të Nereut, mbretit të Pillos, dhe i Klariit, bljë e Aninit dhe mbesë e Zeusit. Nestori mori pjesë në luftën në mes të lapitëve, banorë të lashtë të Thesalit, dhe centaurëve, përbindish gjysmënjerëz dhe gjysmëkuaj, në ekspeditën e argonautëve pér të hedhur në dorë Lëkurën e artë, dhe mjift i moshuar edhe në Luftën e Trojës, ku u shqua pér këshillat e tij shumë të vlefshme. Disa thonë se jetoi 99 vjeç; të tjerët thonë se i arriti të 300 vjetët!

KËNGA II

Argumenti: Më të aguar të ditës, Telemaku mbledh shpejt kuvendin e akjive dhe paraqtron hërkeshin që mësojëtë të largohen nga shtëpia e Odiseut. Merr prej dësos Euriklia ushqmimet për udhëtim, prej Atheneës lundëtarët dhe lundrën dhe niset më të perënduar të dieillit, pa njohur të ëmësi, Penclupën, për në Pilos, të Nestori.

V. 6: «Akjove flakëgjatë» — flakët e gjatë i manin vetëm flaniqet, të parët, kur se demosi, populli dhe skleves nuk mund t'i mbashin.

V. 16: «heroi Egjiptor» — ky emër nuk dubet të na çuditë, po të kemi përparrë syve se edhe në lashi të popujt detarë nuk ishin të mbyllur në gjashtin e tyre; mund që prindërt, gjyshtët ose stërgjyshtët e këtij itaku si të keni qenë në Egjipt dhe atje, me gjatëri ose me trëgëti, të keni fumuar pasurini ose lavdini o tyre; këtë edhe «Egjiptor» (egyptian).

V. 73: «dike i uxtur nte» — mësojësht.

V. 120: «nike Mikësën me kejorë» — me kujorë, me lavdi, me fortesa e bedenë, kështu i paraqet poeti këto tri qytete të lashiështës.

V. 134: «Erisiu i shpirtligos» — për eufemizëm qubeshtin edhe «Euriperë», flakët i kishin si gjorperin; nuk njerëz do të mbanin një urë të ndezur dhe nuk tjetër nuk i shikë.

V. 184: «parandjellje të tillë» — profeci të tillë.

V. 214: «në Pilos rërtahet» — në Pilos vend kretë rëvë.

V. 337: «një vizatoren e gjerdë» — dhomë ku ruben thesare, vjalet.

V. 428: «që fryte Zefiri» — arë që frym nga perëndimi në Lindje; nuk mitologj, bir i Roa, dhe i titanit Astreos, lajmëtar i pranverës, hyjni mirëbërcës.

KËNGA III

Argumenti: Telemaku arvin në Pilos i shqipëruar prej Atheneës, e cila ka marrë ti parët e Mentorit, i gjen pilasat duke i bërë themë Possidonit. Nestori i pret mirë, i tregon Telemakut aventurën e gretës gjatë kthimit prej Trojës dhe mëson prej djalit sjelljen zullurin që mësojësht. Athene zhduket e shkëmbyer nuk zog Nestori, i cili e ka njoftur hyjneshën, i bloton një themë dhe Telemakut i jep kacinë dho djalin e Ilj Pizistratin për ta euar në Sporë, ku arivinë të nesërmen mbarëma.

V. 1: «që së ligjen malzitës» — Keneta ne brigje të Peloponezit nuk mës të gjithë të Afion dhe gjithë të Nedës, te raniqja e Pilos. Duke ardhur nga veriperëndimi, Telemaku nuk njerëzit e tij e zhikonin dieillin të Lindje mihi këto këno-tigjene.

V. 6: «për mërrin e hyjnë qhetundës» — Poseidoni (Neptuni), zati i detit, mferohet nuk mënyrë të vegantë nuk Korint, ku, per ndonjë të tij, nuk vonë, organizoheshin edhe Festat Istimike, që të cilat merrin pjesë gjithë Greqia. Si gjithë hyjnitë, që shihet duke i blitaruar thesorë (kuchbane).

V. 88: «perëmë halorë» — Nestori, që ishte nga qyteti Gerenë, cilësohet si mjeshtëri i regjur nuk është nganjë e koçiva që t'ë kaq.

V. 73: «në det si peratish» — nuk duhet aspak të nuk çuditë me Nestori, ky burri nuk viendje të ndriixur, nuk thotë asnjë tjalë të kësaj për piraterin, pasi nuk atë kohë, që na thotë Tuktidini, atë jetuarit ma urë të luftes dhe të presë, pësëdiljes, ishte En-

dërra e gjithë popujve ende barbarë» (L. I, 5, Herodoti, V. 6, Kaenof. Anabasis, VII, 2).

V. 91: «*zhyti atë Amfitritë*» — Kjo nimfë deshi të qëndronte virgjëreshë, andaj u largohej nugasjeve të Poseidonit, i cili e rrëmbeu me forcë dhe e bëri mbretëreshë të detit. Me të lindi Tritonin.

V. 157: «*djalit i Atreut*» — Agamemnonit. Pa Djali i Atreut ishte edhe Menelau.

V. 169: «*zbritëm në Tenedos*» — ujdhesë në detin Egje, në jugëperëndim të Trojës.

V. 167: «*djalit hero i Tideut*» — Diomedi ishte bir i mbretit të Argosit, Tideut në Luftën e Trojës ky grabiti bashkë me Odiseun shtatujën e Paladës, për t'i larguar ndihmën e hyjnive Trojës, mundi në dyluftim Hektorin dhe Enean dhe në luftë plagosë Aresin (Martin) dhe Afërditën.

V. 188: «*të birin kreshnik të Akilit*» — Pyrrhusi (Pirrua), i quajtur edhe Neoptolem, biri i Akilit dhe i Deidamies, vazhdol të udhëhiqte mërmidonët në Luftën e Trojës pas vdekjes së të atit, Akilit. Sipas një versioni mori për grus Andromakën pas vdekjes së Hektorit dhe rënjes së Trojës dhe u kthye në Ilirinë e jugut (Epir), ku themeloi mbretërinë e Epitit. (Epir — në greqisht do të thotë vetëm «stere», «tokë», prà, nuk ka të bëjë me emrin e populisë, e cila ishte ilire).

V. 198: «*Virgjëresha sykaltër*» — Athena, Palada.

V. 236: «*bij të vdekjes të gjithë ne jemi*» — Athena është e pavdekshme, por këtu ajo paraqitet me tiparet e një të vdekshme, Mentorit.

V. 287: «*nzë këngëtar*» — aed. Komentatorë të lashtë thonë se ky aed quhej Demodok, ishte nga Lakonia, nxënës i Automedit të Mikënës, që ishte edukuar me artin e këngës prej Perimedit të famshëm të Argosit. Të tjerë thonë se ishte i vëllai i Femit, aedit të Itakës, këshilltarit të Penelopës, pasi në atë kohë aedët gjëzonin prestigj të madh në radhë e fiskikërisë dhe lozin po atë rol që më vonë do ta lozin po në këto radhë filozofët.

V. 270: «*në një ujdhesë të shkretë e degadisi*» — në ujdhesën e vogël e të shkretë Karfe, në jugëperëndim të Egjiplës.

V. 377: «*hyjneshë me nam trifogjene*» — Palada, që ka prejardhje gjaku nga Tritoni, bir i Poseidonit.

KENGA IV

Argumenti: Telemaku arrin në Spartë në mbrëmjen kur Menelau bënte dasmë për djalin dhe vajzën. Ky, pa njohur Telemakun i flet për Luftën e Trojës dhe për trimëritë e Odiseut. Djali preket dhe Menelau me Helenën e njohin dhe e përqafojnë si një bir të tyre. Menelau i tregon se Odiseu ndodhet në ujdhesën Ogligje në pallatin e hyjneshës Kalipso. Ndërkohë, në Itakë mtonjësit përgatiten për vrashen e Telemakut. Penelopa kërkon ndihmën e perëndeshës Athenë.

V. 5: «*te djalit fatos i Akilit*» — Pyrrhusi, i quajtur edhe Neoptolem.

V. 13: «*Hermionin*» — kjo vajzë e Menelaut dhe e Helenës, që i jepet Pyrrhus Neoptolemit të Epitit, i ishte premtuar më përparrë, sipas një versioni, edhe Orestit, birit të Agamemnonit dhe kushërit të parë të saj. Ky, për t'u hakmarrë, vrau rivalin dhe e mori Hermionin, e cila, pas vdekjes së tij, u martua me Diomedin, djalin e Tideut, mbretit të Argosit. Sipas një versioni tjetër, Neoptolem (Pyrrhusi), ky fatos që në Luftën e Trojës, për t'i marrë hakën të atit, Akilit, vrau Prilimin dhe Astianaksin, të birin e Hektorit, theri Polksenën, të bijën e Piramit, mbi varrin e Akilit dhe mori skillave Andromakën dhe, kur u kthye në Epit, u martua me Hermionin dhe nuk u vra drejtëpërdrejt prej Orestit, por prej priftërinjve të tempullit të Delfit, të

shtyrë nga Oresti, Këtu, në tekstin e Homerit, djali i Akilit nuk paraqitet edhe si mbret në Epir, po vetëm si mbret i mirmidonëve, që jetonin matanë Pindit, në Thesalit, dhe që kishin si kryeqytet «Tilen e bukur».

V. 14: «Afërditës së artë» — Për këtë hyjneshë në Greqji kishte shumë tempuj, ndër të cilat vendin e parë e zinin tempujt e Qipros, të Korintit, Patrasit, Argosit, Kiterës.

V. 26: «si fis i Zeusit shëmbellejnë» — si hyjnord, po e është si fis pellazg, pra, jogrek. Vetë Homerit thotë, duke ju drejtuar Zeusit: «O Zeus, mbret dodonas e pellazgjik, që banon larg — që kujdesesh për Dodonën dimërkeqe, ku përreth janë selët» (Illiada, Lib. XVI, v. 235-4).

V. 127: «me dhjetë talante prej ari» — Pesa e talanteve homrike nuk dihet. Por, duke u nisur nga pesha e shufrale të gjetur në gërmimet e Paestos, mund të themi se secila prej tyre kishte një peshë në mes të 37 dhe 40 kg. Pra, Menelau vetëm shufra ari (talante) kishte sjellë rrëth 370-400 kg, një pasuri shumë e madhe jo vetëm për atë kohë, po edhe për sot.

V. 174: «duke shpërndarur» — për projekte të tillë shumë kritikë janë habitur. Po këtu nuk ka pse të habitimi: vetë kërrot akes po në një formë të tillë u shpërndarën nga zonat më veriore, në Peloponez.

V. 218: «një bar n'atë verë» — nepenthë; këtu kryen funksione për të zhdukur dhembjet dhe për të vënë në gjumë.

V. 228: «ka qenë Peioni» — mjek i hyjnive, shëroi Aresin, kur u plagos nga Diomedi.

V. 273: «hyjnor Deifobi» — bir i Priamat dhe i Hekubës, bashkëshort i Helenës pas vdekjes së Parisit, që u vra prej Menelaut gjatë pushtimit të Trojës.

V. 277: «i bëri i Tident» — Diomedi.

V. 346: «Plaku i drejtë i detit» — Proteu, hyjni deti që kishte edhe dhuntnë e parandjelljes (profecisë). Në egjiptasit e vjetër quhej «Prouti».

V. 430: «Doli ahere Idotea» — Bija e Proteut, me ndihmën e saj Menelau shtrëngoi Plakushin e detit, Proteun, që t'i tregonte si mund të kthehej në atdhe. Idotea quhet ndryshe edhe «E bukura e detit».

V. 561: «ku rrë Radamant ftojkëverdhë» — Bir i Zeusit dhe i Evropës, së bijës së mbretit të Fenikisë, Agenorit, të cilën e grabiti Zeusi dhe e çoi në Kretë, ku lindi me të Minosin dhe Radamanthin, mbretin e Kretës. Zuesi e caktol gjykatës të shpirtërave të të vdekurve me sell Fushat Elize, një trevë e vegantë në bojën e matanë-varrit, e caktur vetëm për shpirtërat e të drejtëve.

V. 576: «në lumë t'Egjiptit, që rrjedh nga Zeusi» — hyjnité me Zeusin kishin edhe një seli tjetër veç Olimpit, në malet e etiopëve (Abisinisë), ku shkonin zakonisht për argëtime dhe gostira. Këtu ka edhe kuptimin: që rrjedh si bekim prej vetë Zeusit (umi i Egjiptit: Nili).

KËNGA V

Argumenti: Zeusi bën mbledhjen e dytë të kuvendit të hyjnive dhe dërgon Hermesin në ujdhesën e Kalipsos për ta urdhëruar nimfën, në emër të Zeusit, që ta linte të lirë të kthehej në vendin e tij Odiseun. Kalipsoja bindet. Ditet e tetëmbë-dhjetë të urdhërtimit Poseidonit i bie në sy Odiseu, zemërohet dhe i shkatërron trapin. Por hyjnisha Ino i jep Odiseut velin e saj për të qëndruar mbi ujë, me urdhër që t'i leshojë sërisht në det sa të arrijë në breg. Pas shumë vojtjesh, Odiseu shpëton dha arrin në vendin e feakëve me ndihmë të Atheneës.

V. 1: «aga shtrati e kish lëng Titonin» — biri i Leomedonit dhe vëllai i Priamit të Trojës, i dashuruar prej Eosë (Agimes, hyjneshës së agimit dhe bijës së Natës); prej saj pati pavdekësinë, po jo edhe rininë e përjetshme, andaj, kur u plak, i kërkoi hyjneshës që të kthehej në gjinkallë dhe dëshira e tij u plotësua.

V. 34: «Shkerien pjellore»: Zakonisht Shkeria (Skeria) është marrë e merret si sinonim i Korkyrës (Korfuzit) prej komentatorëve të Homerit. Por ne na duket se vetë epiteti «pjellore» nuk i vete për shtat një ujdhesë shkëmbore si është Korkyra. Veç kësaj, «skeros» do të thotë «kontinent» (terraferma), njësoj si do të thotë edhe fjala «peiros» «kontinent» (terraferma), e cili përdorej së lashtit edhe për brigje të Anadollit. Pra, «Shkeri» duhet të jetë sinonim me «Epir». Andaj jemi të mendjesh se Shkeria duhet të kërkohet në bregun më këtë anë të detit në trevat thesporte ose kaone, pra, në bregdetin e Ilirisë së jugut (Epirit). Ndoshja edhe treva e sotme shqiptare që quhet «Shqeri» (në mes të Përmesit dha Leskovikut), edhe pse tanj ndodhet mjaft larg bregdetit Jonian, mund të jetë trashëgimtare e «Shkerisë» homericë dhe nuk ka të bëjë me fjalen «shqedë» sillavët, siç kanë dashur ta nxjerrin prejardhjen e saj disa gjuhëtarë. Shqeriotët lashtit mund të kenë qenë edhe në bregdetin jonian.

V. 35: «tökë e feakëve, njeriz të lumë si vetë hyjnitë» — Gjeografi romak Pompon Mela thotë se feakët ishin ilirë. Duke folur për detin e sotëm Jon dhe detin Adriatik, ai thotë tekstuallisti: «Ky det i madh ka shumë brigje të thella, është i rrethuar nga fise ilire gjor në Tergeste (Trieste) dhe në anën tjeter nga fiset gale e italike. (Më këtë anë të detit) ndeshen së pari (fiset ilire) partinët, dasharët, tauantët, feakët.» (P. Mela — De Chorographia — Lib. II, 55-56).

V. 49: «sipër Pieries kusneci i shkathët» — Homeristi i shquar frëng Viktor Berard, duke u mbështetur në papiruset e gjotura të veprave homericë bën korregjim në këtë toponim, i cili tradicionalist shkruhet «Pieris», duke u shkaktuar kokëçarje të shumta komentatorëve të Horerit, pasi toponimi Pierie gjendej në Maqedoninë lindore ose në Thrakë, kurse Hërmesi nisej tiga Olimpi për në ujdhesën e Kalipos, që ndodhet në Mesdhe. Me korregjinin e Berardit nga Pierie në Perie, kjo treve na del në Thesall, në këmbë të malit Olimp. Po mos vali fjala «Pieri-a» ka të bëjë me fjalen «pjeri-na», të tatëpjetët e shpatit, të malit Olimp?

V. 54: «në ujdhesën e largët» — ujdhesa e Kalipos Oggigjin, sipas të dhënave homericë, duhej të ndodhet shumë larg ujëratë të detravë helenite; Odiseut i duhen plot shtatëmbëdhjetë ditë lundrim mbi trap për të arritur që të shohë brigjet e Itakës, duke pasur më të mëngjër të hij kurdoherë veriun; pra, ka përparrë tij lindjen, pas perëndimin dhe më të djathtë Jugun. Veç këtyre, nii atë ujdhesë ka qendra e thuja, drurë të vendove të agrohta afrikane. Pra, mendohet se kjo ujdhesë duhet të jetë ujdhesa e Persilit (Peregill), pranë brigjeve të Marokut, kundrejt Gjibraltarit, në këmbë të Atlassit të lashtë, malit të Majmunëve.

V. 123: «në Ortigi» — ujdhesë pranë Sirakuzës së Siqelisë.

V. 124: «Demetra ja falë Jasionit» — Demetra, perëndeshë e dheut të lëruar, e atave me të lashta, bijë e Motit (Kronit) dhe e Reas, ra në dashuri me Jasionin birin e Zeusit dhe vullin e Dardanit, themelvénësit të Trojës.

V. 184: «ujerat e Stiksit» — në ujérat e lumit të Errebit (errësirës, ferriti). Telli pagëzoi Akilin që të bëhoj i paprekshëm nga shigjetat e armiqve, mirlépo, siq dëbet, ky u prek, sepse një pjesë e thembrës së këmbës nuk i ishte lagur prej atij uji.

V. 333: «e bija e Kadmit» — themelvénës i fortësës (pirgut) të Tebës, vëllai i Evropës, i shoqi i Hermionit (Harmonisë). Duke parandjerë mjerizme për pasardhësit e vet, për të mos i parë me sy këto mjerime, u arratis në një ujdhesë, ku u ndërrua në dragua. Besohej se ishte edhe shpikës i alfabetit, Inoja, e bija, për hakmarrje, sepse i shoqi vranë të blrin, Learkun, qëndri këtë (Alazantin) dhe vetë, bashkë me të blrin tjeter, Meligertin, u hodh në det, ku u ndërrua në një hyjni ëjeti, me emrin Leukotea.

KËNGA VI

Flores in
Dante in

Argumenti: Athena i del në ëndërr së bijës së Alkinout, Nausikës, dhe e urdhëron të shkojë të lajë rrobat në lumë. Vasha i bindet urdhërit dhe shkon bashkë me shërbastaret e pallatit. Pasi mbaron së lari, tuan me snojet. Odiseu, që ishte në gjumë brenda një gëmushë, zgjohet nga zëri i tyre. Kur del gati krejt i zhveshur, vashat largohen me nxitim, veg Nausikës, e cila i bëhet disa rroba për tu veshur dhe i jep të hajë. Odiseu shkon pas vashës drejt qytetit.

V. 4: «*Hyperien me fushat e gjera, — pranë qiklopëve*» — Disa komentatorë, e bashkë me ta edhe frëngu Viktor Berard, Hyperien e njëjësojnë (identifikojnë) me Kumën e Kampanes (Itali e jugut, pasi atje afër ka qenë edhe një vendbanim qiklopsh. Ky njëjëalm nuk na duket shumë bindës për këto shkaqe: a) Feakët ishin ilirë, si e kemi thënë më lart, b) Vetë fjalë «*Hyperein*», edhë në qoftë e nuk ka të bëj me «*Ipeiros*» (Epiri), pra, me kontinentin, sterenë, tokën e brendshme, nuk do të thotë tjetër vegse «qytet i lartë» (hauteville) dhe ky «qytet i lartë» mund të ndodhë fare buktur edhe në fushat e Ilirisë së jugut (f. v. të Vurgut të sotëm), c) Qiklopët, si bij të Uranit (Qiellit) dhe Gjeas (Tokës), nuk banonin vetëm në Kampanie, po edhe në vende të tjera. A nuk ka dijetarë që mendojnë se edhe fjalë shqipe «gëgë-ka të bëjë me «gigass» (gigandë). E qiklopët a nuk ishin gjigandë? Mure me shkëmbinj të mëdhenj, ato mure që quhen «mure qiklopike» apo «mure pellazgjike», a nuk hasen edhe sot e kësaj dite edhe në trevën tonë ilire? d) Legjenda e divit (gigandit) me një sy në ballë (e Polifemit — atij të Ilirit), është shumë e përhapur edhe në përrallat popullore shqiptare edhe sot e kësaj dite. dh) Vetë Berardi, kur flet për qytetin e feakëve, na e vendos buzë Epirit (sepse ka para sysh ujdhesën e Korkyrës, siç kemi thënë më lart, dhe buzë «dëtit të përbindshve dhe të llahtarave, që hapen drejt Perëndimit dhe që popullohet prej qiklopëve e lestrionëve.» (Shih: «L'Odyssée-Texte établi et traduit par V. Berard-Paris 1962, Tome I, fq. 175-176).

Por edhe sikur qyteti i feakëve të ketë qenë në Korkyra (Korfuz), prapëseprapë iliriciteti i tij është jashtë do dyshimi, pasi historikisht është provuar se, jo vetëm në kohën e Homerit, po edhe më vonë, Korkyra banohej nga ilirë dhe disa grekë, si kolonë, këtu u vendosën vetëm në vitin 734 para erës së re, duke ardhur nga Korinti. Më vonë rivaliteti që mes të këtyre kolonëve dha korintianëve u bë një nga shkaqet e Luftës së Peloponezit. Por edhe pas kësaj lufte, Korkyra bëri pjesë në mbretërinë e Epirit dhe ra nën sundimin romak në vitin 229 para erës së re. Edhe me shembjen e Perandorisë romake, Korkyra, gjatë epokës bizantine, prapë bën pjesë në Despotatin e Epirit gjatë më 1386, kur bie nën sundimin e venedikusve. Në kohën e luftrave napoleonike bie në duar të Francës, të Rusisë, pastaj të Anglisë dhe vetëm më 1864 Anglia ja dorëzon Gregisë.

KËNGA VII

Flores in
Dante in

Argumenti: Odiseu i afrohet qytetit. Athena i shfaqet dhe e çon në pallat të Alkinout, ku, sipas këshillës së Athenës, menjëherë i bie në gjunjë së shoqes së Alkinout, Aretës, duke i kërkuar që ta çojë në tokën e prindve. Alkinou e ngre Odiseun, e ul pranë vetes dhe i shtrojnë për të ngrënë. Aretë njeh veshjet e tij dhe pyet Odiseun se si i ndodhen në trup. Odiseu kallëzon ikjen nga ujdhesa e Kalippos, vojtjet në det,

arritjen në tokën e feakëve dhe lutjen që i bëri Nausikës që t'i jepje diçka për tu ueshur.

V. 95-132 — Mendohet se në këtë përshtatim mund të ketë prekje të mëvonshme. Që vargjet homerike janë prakur gjatë shekuarve, nuk ka asnjë dyshim. Në histori e gjeografi, grektë edhe emrat o përcorësim i kanë helenizuar. Kështu «taulantët» ilirë i kanë helenizuar në «helidonë», e mjaft të tjerrë si këta. Po në veprat e Homerit, edhe vetë emri «Kalipso» është një përkthim në gregjisht i fjalës semitike «I-spaniale Ishehta». Dhe piktërisht ujdhesa e Kalipso, siç e pamë, nuk ndodhet pranë Gjibraltarit, në mes të Ispanjës dhe Marokut të sotëm? Këtë helenizim e keni që nga koha e Homerit, apo më vonë, nuk e dimë me siguri. Por që ndryshime janë bërë më vonë, për këtë nuk ka asnjë dyshim. Për këtë mbështetemi edhe te Straboni, i cili, duke bërë fjalë për ndryshime të tillë, thotë i revoltuar: «Dodonë në kohët më të vjetra ishte nëni sundimin e thesprotëve, ashtu edhe mall i Tumar ose Tmar (se të dy emrat përdoren), nën të cilën ndodhet faltoria. Edhe tragjikët, si edhe Pindari, Dodonën e quajnë thesproto. Kjo më vonë u vu nën pushtetin e molosëve. Edhe ata që poeti i quan «hypofetë» (falltarë) të Zeusit dhe për të cilët thotë se ishin të zbarthur dhe flinlin përdhe, thuhet se u quajtin «tomarë» nga Tumari.» Duke folur për ndryshimet që i bëhen «Odiseë» së Homerit, Straboni thotë: «Amfinomi, duke i këshilluar mtonjësit e Penelopës që të mos i sulashin Telemakut përparrë se të pyesnin Zeusin, u tha:

«Nëse do të jepin pëllqimin tomarët e Zeusit të madh, ai do të vritet, kurse të tjerët të gjithë do shypen; nëse s'do jepin pëllqimin, duhet të higni ju dorë. Pra, është më mirë të shkrumjmë «tomarë» sesa «temistë», se poeti në asnjë vend nuk i quan temistë orakujt, po vetëm mendimet, regjimet dhe ligjet. (Shih: Strabonis — Geographica — Lipsiae 1925, Lib. VII, II).

Kështu thotë Straboni. Vargjet që citon janë në këngën XVI, v. 400-4.

Po a ja vunë veshin Strabonit redaktorët e veprave të Homerit? Mjerisht, jo. Pra, edhe sot dytyrohemët ta lexojmë e ta studojmë Homerin të «përpunuar» gjatë shekuve. Andaj, për ta rivendosur veprën e Homerit sa më afër burimeve të pastra të saj, sot është shumë e vështirë. Këtoj rrjedh që edhe homeristi shumë serioz, Viktor Berardi, edhe pse ka pasur nëpër duar një mori botimesh e papirusesh dorëshkrime të veprave homerike, vazhdon të ndjekë traditën: kështu edhe në botimin e «Odiseë» së vitit 1963 të Berardit, më kot i kërkojmë «tomarët», pasi vëzhdojnë të janë të zëvendësuar me «temistët» (Shih: Vep. përmendur, tom. III, fq. 18), megjithëse po aty, në shënimet, përmend Strabonin (VII, 328: «themites» grafusi tines tomari cf. Eustath).

U ndalëm në këtë problem, jo vetëm për rëndësiqë e tij parimore, po edhe për diçka që mund të ketë të bëjë drejtëpërdrejt me ne dhe me gjuhën tonë: nuk e dimë a është e gjallë ende në popull rreth Tomorrit të Dodonës së lashi (pranë Janinës), por nuk mund të rrimë pa përmendur se një fjalë e përafert me fjalën homerike «tomarët», në popullin rreth Tomorrit vazhdon të jetë e gjallë: beja më e fortë e popullit rreth Tomorrit, ka qenë gjer tanj vonë: «për të mirin, ose për Të mirët e Tomorrit» (Shih: «Boja shqiptare», Tirani, 143, fq. 472). Dhe këta «Të mirët» të Tomorrit janë shumë më të vjetër nga ardhja e bektashizmit në vendin tonë, sepse beja e mësipërme bëhej nga të gjithë, nga syninj, bektashinj, kristianë.

V. 204: «ata nuk na fshihen» — Kujtoni sa kemi thënë në shënimin e v. 4 të këngës VI. Edhe këtu del qartig se feakët ishin të huaj, jogreke.

V. 206-225 — Edhe në këto vargje duken gjurmët e manipulimeve të mëvonshme.

V. 233: «kondosë dhe gunën» — veshja homerike përbëhej nga një mantel; «klaina» prej leshti, të cilit i përgjigjet gana ose zhgumi ndër ne; nga «kiton» (fjalë e huaj) këmishë prej liri, të cilit i përgjigjet «kondoi-kondoni» (këmisha) ndër ne; nga «faros» (edhe kjo fjalë e huaj, pra, jogreke), shall për kokë.

Edhe nga veshja e kohës homeriike, ku, ndër tri, dy janë më emërtim të huaj (shih: V. Berard — *Odysse* — Paris 1962, Tom. I, fq. 181), na del fare qartë se marrëdhënjet në mes të popujve e qytetërimeve kanë qenë edhe më të hershme nga eposi homeriik.

V. 321: «përtej Eubesë» — Për feakët, Eubea nuk mund të cilësohej si një ujdhesë «në fundin e botës». Pra, del se edhe këtu kemi të bëjmë me një ndërfutje të mëvonshme të bërë ndoshta në vendë helenike të Azisë së Vogël ose edhe në Aleksandri të Egjiptit në kohën helenistike.

V. 324: «të piktë Titjosin»; gjigandi Titjos, bir i Gjeas (Tokës), vizitohet nga gjykatësi i Zeusit, Radamanti, ndërsa është duke vuajtur ndëshkimin i lidhur përmjë shkëmbi të zjarrtë, ku dy skifterë i hanë mëlçitë, sepse desh të dhunonte me forcë Artemisin.

KENGA VIII

Argumenti: Ditën e nesërme, Alkinou mbledh kuvendin e feakeve që të vendosin rreth kërkesës së Odiseut për ta ndihmuar të kthehet në vendin e prindve. Përgatitet një anije përmjet tij. Gosti përmjet parësinë e feakeve në shtëpi të Alkinout. Gara e diskut në mes Odiseut dhe feakeve. Kengë të sedit Demodok: në fillim «Dashuritë e Aresit dhe të Afërditës», pastaj «Kali i drunjjtë» dhe hyrja e tij në qytetin e Trojës. Përlotjet e Odiseut. Alkinou e pyet përsë përlotet dhe prej kësaj merr vesh se cili është miku.

V. 3: «gjer nlagorant e feakeve». gjer në shqipëtë kryesor të qytetit, ku zhvillohet edhe mbledhjet e kuvendeve.

V. 18: «djal i urtë i Laertit»: i ati i Odiseut, Laerti, mbret i Itakës, quhej edhe Larti. Në greqishten e vjetër emri i tij shkruej në tri mënyra: «La-ertis, Laértios dhe Lártios. (Lar-Lartis = në etruskët ishte titull prijësi, mbreti). Duke u mbështetur në pohime prehistorianësh të dëgjuar, si te gjermanit Karl Schuchhardt, i cili te Odiseu shikon «illirin e vërtetë», që mbretëron mbi ujdhesa që janë të sferës ilire dhe që shquhet «përmjet urtësinë dhe gjakftohtësinë e tij» (V. Revue Internationale des Etudes balkaniques, II-anës-Belgrad 1935, fq. 27), nuk mund të mos na bëjë përshtypje edhe vetë forma e tretë e emrit të tij atij të Odiseut, «Lartos», përmjet e afersinë që paraqet me fjalën shqipe «lart», «lartosh». Këtë mendim e hedhim edhe përmjë shkak tjetër: po në të njëjtën revistë, albanologu Milan Budimir, duke studjuar format e emrit të Odiseut, merr si më të vjetër formën «Odykseus», duke e bashkuar rrënjen «dyks», me fjalën epirote (ilire) «daksa» = det (te Hesuku). Pra, Odise, nuk do të thotë tjetër veçse «detar» (V. Po aty, fq. 195-215).

V. 110-113: Spiro Çomora, duke ndjekur edhe shëmbellën e Viktor Berardit, bën shumë mirë që emrat e detarëve i jep në kompozita shqipe, pasi të gjitha pjesët përbërëse të këtyre emrave kanë të bëjnë me anijet, me pjesët e saj, me detarinë dhe detin; pra, më tepër se emra të përvetësimi, këta janë emra-epitite. Ndër grekët e vjetër, po e ritheksojmë kjo mënyrë veprimi ka qenë e zakoshme: në shumicën e rasteve ata kthenin në greqishtë edhe emra të përvetësimi e toponime të huaja. Kështu taulantët i quajtën helidonë, Dyrrahut i quajtën Epidamn, Abatin i quajtën Amantia, Pelazginë i quajtën Thesalia. Disa popuj e fise i thirrën madje edhe vetëm me epitete përqëmimi, si lestrigonë, që do të thotë: banda kusarësh, piratë, kaonë, do të thotë në greqisht edhe: idiotë, kokë trashë; kalabër = grerëza; enotë = të dehurit, njerëz pijaneccë. Të njëjtën mënyrë të grekëve nuk përtuan ta përdornin edhe romakët, pasi të dy palët nuk kanë gur pa përdorur edhe përmjë qytetërimi e gjuhe

të fiseve e popujve që nënshtronin. Pra, edhe emrat e feakëve ilirë mund të mendojnë fare bukur që grekët t'i kenë përkthyer në gregqisht. Dhe kur një frëng si Viktor Berardi, përkthen në frëngjisht, një shqiptar ka edhe më tepër të drejtë t'i përkthejë në shqip këta emra-epitete greke të feakëve ilirë.

V. 167-173 «*Nuk juu fjalë hyjnitë*... — Këto vargje mendohet se duhet të janë të ndërfutura më vonë, në epokën klasike ose aleksandrine, pasi nuk pasqyrojnë epo-kën heroiko që këndon Homeri. Vargjet 170-173 janë një imitim i vargjeve të «Teogonisë» (v. 84-87) së Hesiadit. Në këto vargje gjemë dy lavdité e qytetave — shtetë helenike: atletin dhe oratorin.

V. 248: «*me vallë e luhutë*» — fjalë «kithara» e Homerit, si, këtu, ashtu edhe në këngët e tjera, në shqip jepet me fjalën «luhutë», me emrin e veglës muzikore tipike të këngëve tona kreshnike, sepse luhuta, për traditat tonu, këtu u vele më për shtat këtyre këngëve, kurse fjalë «kitarë» sot ndërt ne nuk do t'u shkonte për shtat këtyre këngëve. Në të njëjtën kohë, si kitara e grekëve të lashtë, si luhuta janë, të dyja janë vegla muzikore kordofone dhe të afërtë.

V. 294: «*për të takuar sintianët që flasin një gjuhë barbarësh*» — populatë jogreke (pra, quhet edhe «barbare») në ujdhesën Lemnos. Fjalë «sintia» në gregqishten e vjetër do të thotë edhe «grabitës». (Kujtoni sa kemi thënë rreth këtij qëndrimi të grekëve në shënimin e vargut 18 të po kësaj kënge). «Sintia» quhet edhe një qytet në Dardaninë ilire (T. Livius. L. V. XXVI, 25,3). «Sintoi» cilësohet shumë edhe disa fise thrake në Maqedoni.

V. 331: «*Aresin, erën më erë*» — shumë të shpejtë, më të shpejtin se era dhe gjithë hyjnitë e tjera të Olimpit.

V. 517: «*përmbi Deifobin*» — një nga biktë e Priamit dhe të Hekubës, burri i tre-të i Helenës, pas vdekjes së Parisit. Natën e tretë të djegjes së Trojës, thohet se Helena bëhet shikaktare që ky të vritet prej Odiseut dhe Menelaut.

V. 571-585: — Si në mjaft vende, edhe në këto vargje ka naivitetë të ndërfutura më vonë nga të tjerë, kryesisht në kohën helenistike.

KËNGA IX

Argumenti: Odiseu nis tregimin e aventurave të tij pas djegies së Trojës: largimin nga Troja; shbarkimin në tokën e këndonëve, plaçkitjen e qytetit të tyre bregdetar, Ismarës; kalimin në të ngushtën e Maleasit, në Lakoni, ku një shtrëngatë e rrëptë e flak në det të hapët: arritja në tokën e lotofagëve. Largimi prej lotofagëve dhe arritja në ujdhesë të qiklopëve dhe hyrja në shpellën e Polifemit, i cili i ha gjashtë nga të dy mbëdhjetë shokët. Pasi me një dredhi Odiseu qorrон Polifemin, shpëton projti, arrin në anije huzodëlit dhe largohet me të shpejtë.

V. 22: «*gjethelëvisësi mal hijerëndë*» — mal i rrashur nga erërat.

V. 38: «*në vendin ku rrojnë kikonët*» — fise thrake, aleate të trojanëve.

V. 80: «*Gjashtë prej shokëve trima s'arritën secilën anije*» — Sipas komentatorëve homeri, episodi i këndonëve është një ndër më të rëndësishmit për historinë e tekstit të «Odiseesë»; në tekstin që kemi trashëguar dhe që mbahet si themeli (i cili është përdorur edhe në përkthimin në shqip), «secila snijo humbi nga gjashtë shokë». Këtej del se edhe Odiseu në anjen e tij pat pësuar të njëjtën humbje. Por ky humbje gjashtë të tjerë në shpellën e Polifemit. Pra, kur arriti te Qirqeja, Odiseu duhej të kishte dy mbëdhjetë vetë më pak. Efektivi i zakonshëm ishte prej pesëdhjetë rremtarësh, veç pilotit dhe kapitenit. Gjithësesi: pesëdhjetë e dy vetë. Duke humbur

dymbëdhjetë vjetë. Odiseut i mbetën dyzet vjetë. Mirëpo, kur Odiseu arrinte te Qirqeja, njerëzit e vet i ndau në dy skuadra prej njëzet e dy vëtësh seilla, njëra e komanduar prej Eurilokut, tjetera prej Odiseut: ($22 \times 2 + 2 = 46$ të gjallë + 12 të vdekur = 58). Pra, kemi gjashtë njerëz më tepër. Gjithë këtë ngatérresë e kanë sjellë dy shkaqe: a) futja e dy vargjeve (54-55) të «Iliadës»; b) ndërrimi nga ndonjë kopist ose redaktor i mëvonshëm i fjalës «*tyre*» me «*seclën*». Kështu, vargu: *Gjashtë prej shokëve trima s'arritën seclën anije*, duhet të ketë qenë «*Gjashtë prej shokëve trima s'arritën anijen* (ose: *anjet*) e *tyre*. Kështu Odiseu, në përpjekjet me kikonët, mund të mos ketë humbur asnjë shok të anijes së tij.

V. 83-89: «*Lotosafët*» (ingrënësit e lotosit), popull mitik i Afrikës; në përgjithësi kështu quheshin popujt e paqytetëruar, që ushqeheshin me pemë dhe mish kafshësh, kurse «*buktengrënës*» quheshin popujt e qytetëruar. Edhe sot arabët quajnë pjesën jugore të Tunizisë «*Xherba*» (që do të thotë «vendi i humrave»), kurse pjesën veriore «*Ifrikia*» (që do të thotë «vend i grurit»).

V. 95: «*duke lajthitur*» — në tekstin grek ka një lojë fjalësh: «*lotos-lathetai*» (*lotos-lajthitje*, harresë; kth. Iumi i Lethes, Letit, lajthitjes). Kjo është qëlluar bukur edhe në shqip: «*lotos-lajthitje*».

V. 106: «*Qiklopët e egër*» — në greqishi «*cyklo-opes*» do të thotë syrrumbullakët, nyqerthull. Vend i përfshin popujt e qytetëruar, që ushqeheshin me pemë dhe mish kafshësh, kurse «*buktengrënës*» quheshin popujt e qytetëruar. Edhe sot arabët quajnë pjesën jugore të Tunizisë «*Xherba*» (që do të thotë «vendi i humrave»), kurse pjesën veriore «*Ifrikia*» (që do të thotë «vend i grurit»).

V. 117: «*një ujdhesë e vogël*» — Kapri («*ujdhesë e dhive*») quhet edhe sot një ujdhesë kundrejt Napolit. Po kjo është e madhe dhe pak jashtë Gjirit. Pra, ujdhesa përfshin bën fjalë Odiseu duhet të jetë Nisida (zvogëlien i nesos — ujdhesë, gjithashtu fjalë greke, si është edhe vetë emri i Napolit: (nea-polli-qytet i ri). Nisida ndodhet në anën veriore të Gjirit të Napolit.

V. 187: «*ku skishte qiklopë të tjerë*» — kundrejt ujdhesës Nisida, në bregdetin napolitan, shkëmbinjti janë me shpella. Njëra prej tyre është zgjeruar dhe thelluar aq shumë prej dorës së njerëzve gjatë shekujve, saqë shëmbëllen me një tunel të vërtetë. Isto, sipas gojëdhënës, ka qenë shpella e Polifemit. Vetë krijimi i figurës së qiklopëve prej fantazisë së njerëzve të lashtë mund ta ketë burimin e saj te pamja konkrete e një vulkani: gryka e një vulkani të shuar ka formën e një syri vigan; kur vulkani nis veprimitarë e tij gjëmon, ulërin, vjell dhe flak shkëmbinj, po ashtu si bën edhe Polifemi.

V. 425-8: *desh... me lëkurën (leshin)* që ka manushaqja — krahësim shumë i kërkuar, i futur më vonë. Ndonsjë redaktori ngjyrën manushaqe e ka zëvendësuar me ngjyrën purpur. Po sëdhe ky zëvendësim nuk ka qenë fatluantur.

V. 543: «*Posa arritëm kështu në ujdhesë*» — komentatorët janë të mendjes se kjo ujdhesë është ujdhesë e Strombolit, ujdhesë vulkanike në sérën e ujdhesave Eolie ose të Liparit në detin Tirren, në veriperëndim të ngushticës së Mesinës, që ndan Siqelinë nga Kalabria.

KËNGA X

Argumenti: Eoli, hyu i erërave, që banonte në ujdhesat Eolie, pasi e pret si mik, i jep Odiseut edhe një shtëmbë, ku kishte mbyllur erërat e kundërtë, sapo niset përfshin kthyer në Itakë, i ndihmuar vjetë nga Zefiri, me porosi që të mos hapej shtëmba. Mirëpo shokët e tij, duke menduar se shtëmba kishte thesare, e hapin, teksa Odiseu flinte. Erërat shikaktuan atje shtëngatë shumë të fortë, e cila i ktheu përsëri në ujdhesën e Eolit. Eoli, i zemëruar, i dëboi. Arrinë tokën e lestrigonëve, iu-humëxsim njëmbëdhjetë anije. Me anijen që u kishte mbetur, Odiseu arrin te uj-

dhesa e Qirqes. Euriloku me disa shokët niset për të hetuar vendin dhe sheshin një pallat. Shokët e Eurilokut hyjnë, por nuk dalla më nga pallati. Euriloku kthehet dhe lajmëron Odiseun dhe ky shkon drojt e në pallat të Qirqes, ku, me ndihmën e Hermesit, imposht Qirqen dhe e detyron që t'ja kthejë sërisht në njerëz shokët e tij të ndërruar në derra.

V. 80: „... të shatazë arritëm-ndënsë qytetin e Lamos“ — për Homerin edhe brigjet e Sardenjës janë vende të listrigonëve (pirateve të detit). Lamos binte në brigjet e ngushticës së Bonifacjos. Siç e ka vënë në dukje kritika, poema «Odisea» me të drejtë mund të cilësitet si «poema e portave» të Meadheat, pasi në të përmenden gati të gjitha ngushticat e portet, si ngushtica e Kyberis (Qerigos, nën More), e Itakës, e Tunizit (Djerbës), e Mesinës, e Liparit, e Sirenave, e gjirit të Napolit, e Gjibraltarit, etj. Vëll Odiseu (K. XII) na thotë se lundrimi i tij nuk është veçse një zbulim i portave të detit. Edhe kjo tregon se odho në kohën homerkite rëndësia e shtëmbimeve të mallrave dhe e marrëdhënjeve ekonomike në mes të popujve ka qenë shumë e madhe. Edhe epopejtë kaitdeane na flasin për ushëtimin të kësaj natyre, për pushtime portash.

V. 84-85: Nga këto vargje del se kemi të bëjmë me barinj me pagë, të cilët punonin natë e ditë për të nxjerrë shujten e fëmijëve të tyre.

V. 105: «gjerza arritëm n'Ajaje, ujdhesë ka rronte hyjnesha» — kjo ujdhesë gjundej në detin Tirren, përpëra brigjeve të Latiumit (Laciës). Sot, pasi është e bashkuar me tokën për shkak të mbushjes së detit prej tokës së gërryer, quhet «Mali i Qirqes», «Kirkes» pët qreqishet do të thotë «skifter»; por edhe Aj-aje në gjuhët së mitë gjithashu do të thotë «ujdhesë e skifterit».

V. 305: «molu» i thoshin hyjnitë... — kjo fjalë nuk është greke, sigurisht se gjendet në detin Grek, përafërt emri, i binës «melou» apo «malsuh» (Atriplex halimus). Po, siç thotë vetë edhe Berardi, «melou» shërben si sallatë që hahet edhe sot e kësaj ditë nga njerëzit. Mirëpo funksionet e «molu»-t është Homerit janë qudibësë, undaj ky përafërt! Berardit nuk na duket shumë me vend. Mbështet fjalë shqipe «mollull», (mollëz, modull, modlli), me të cilën sot quhet bima «Lathyrus aphaca», ka afersi me fjalën «molu». Këtë e themi jo vetëm prej tingullit të përafërt, po edhe për atikaqe të tjera: 1) Sepse në familjen e saj gjemjë bimë me lule të bardha, fryte të zeza (i ka edhe mollulla), rrënja të zeza, sahtë siç e përzikruan Homeri në V. 304. 2) Sepse në familjen e kësaj bians gjemjë edhe bimë mjekësore. Veganërisht nuk është pambjellurat praj njeriut, ka prej tyre edhe nga ato që përmbyjnë helme të fortë, si glukoziqë cianogenetik, që në kushtë me ujin ndehet në glukoza, aceton dhe arid cianidrik HCN. Prav, mendojmë se vetëm bimë të tilla mund të ishin të fortë për të agjedhur një magji si ajo që kishta bërë Qirqen. 3) Sepse në këtë familje rrit bëjnë pjesë vetëm bimë të zakonshme njëvjeçare, po edhe nemët të vërtotë, si, f. v., xhixhibanozi (Ceratonia siliqua), etj, të cilat, sahtë si thotë Homeri në V. 305, njerikat «me zor i çrrënjetin» nga toka,

V. 427-435: Mendohet me të drejtë se gjithë këto fjalë në gojë të Eurilokut janë të ndërsfitorura më vonë, pasi Euriloku, i cili nuk pat hyrë në pallat të Qirqes, nuk kishte si ta dinte që ajo i kthente njerëzit në derra, luansë o ulqér.

KËNGA XI

Argumenti: Odiseu arrin në tokën e kimerëve, ku, duke ndjekur porosinë e Qirqes, therrret hijet e të vdekurve, duke zbritur në Hades. I shfaqet hija e Elpenorit njërit prej shokëve të tij, pastaj hieja e së emës, Antikleas. E treta i shfaqet hieja e parandjellësit Tirezia, që i flet për aventurën të reja që do t'i ndodhin dhe përkthimin e tij në atdhe. Antiklea e pyet për Laertin, Telemakun dhe Penelopën. I shfaqen hije grash të shquara dhe më në fund hijet e heronjeve kryesorë grekë, Agamemnoni, Akili, Patrokli, Antiloku dhe shumë kriminelë të ndëshkuar. I tronditur del nga Hadesi, kthehet në anije dhe nis sërisht lundrimin.

V. 14: «*Në atë vend kishin ngjitur qytetin e tyre kimerët*» — popull mitik, që banonte pranë Oqeanit, gjithmonë i mbështjellë nga mjergulla dhe nga nata. Në vështrim të dytë, popull i Kersonezit taurik (Krome). Këtu «Oqeani i themi» nuk është tjetër veçse deti Tirren dhe kimerët, banorët e vendit që sot quhet Pozzuoli (pranë Napolit), afer të cilët janë llogen Lukrin dhe Avern, ashtu si paraqiteshin përparrë shekullit të 16-të të erës sonë, kur topografia e vendit ndryshoi pas shpërbimit vulkanik të Montenuovos (1538). Këtu ndodhet zona vulkanike e Fushave Flegrei (Campi Flegrei). Sipas të lashtëve, Averni quhej portë e Hadesit (Ferrit), pasi gazet që ngrihen, lagonin zojtë dhe vendin e errësonin me një mjergull të përhershme. Edhe Virgjili, duke ndjekur gjurmët e Homerit, këtu e çon Eneun për të vizituar Hadesin në poemën «Eneida». Për të arriut këtu, Odiseut me shokë i duhet të bëjë të paktën 140 kilometra rrugë, duke u nisur nga ujdhesa e Qirqes.

V. 186: «*sic èshtë e drejta e cdo sundimtarë*» — Ky varg mendohet të jetë i ndërfutur, sepse paraqet Institucionin shoqërore jo të kohëve homeri, po të mëvonshme.

V. 585-626 — Këto vargje, si edhe mjaft të tjera, komentatorët e lashtë, përmbytjen e tyre jobindëse, i cilësonin gjithashtu johomerike, po të ndërfutura më vonë prej të tjerëve.

KËNGA XII

Argumenti: Nga Hadesi Odiseu kthehet në ujdhesën e Qirqes, e cila e këshilloni treth udhëtimit që ka për të bërë. Ky niset sërisht, kalon ujdhesën e Sirenave dhe ngushticën në mes Shkallës ille Karibës, ku humbet gjashtë shokë. Humbet anijen dhe shokët, si pasojë e therjes së qeve të Diellit në ujdhesën e Trinakisë. I dërmuan, mezi arrin ujdhesën e Kalipos.

V. 1: «*rrymat si t'oqeanit*» — në tekst flitet për «rryma të oqeanit». Kjo shprehje u ka sjellë shumë koldëcarje komentatorëve, pasi këtu nuk kemi të bëjmë me ndonjë oqean, po me dy llogen Lukrin dhe Avern, përmjet të cilëve Odiseu hyri dhe dolë nga Hadesi (Terri, Ferri). Duke u marrë kjo shprehje thjesht si krahasin, për ta bërë më të qartë idenë, në shqip èshtë dhënë me «rrymat si t'oqeanit».

V. 39: «*Ju do shikon së pari Sirenat*» — Sirenat, këto qenje mitologjike, femra të bukura nga mesi e lart dhe poshtë zogj ose peshq, banonin shkëmbinjë detarë, në mes të ujdhesës së Kaprit (të Dhive) dhe brigjeve italiane, përparrë Amalfit.

V. 57: «*ti do të ndodhesh përbullë dy udhësh*» — Odiseu, pasi të kalojë 200 km rrugë detare, do të arrijë në ujdhesën Stromboli; këtu do të ndodhet përparrë të dy udhëve, për të cilat i flet Qirqeja: më të djathtë, nga perëndimi, drejt Trapanit, ndo-

dhet porta Plaktashe («Plagktas» në original). Vallë a mos ka lidhje me fjalën «plakatashe» (plakataq — dërrasë guri), që ne edhe sot e kemi të gjallë në gjuhën tonë? Të vihet re se edhe këtu Homeri thotë që kjo është fjalë e hyjnive, pra, jogreke, (V. 60). Sot këto dy dërrasa të gurta quhen njera Pietra lunga (47 m. e lartë), që ka në bazë të saj një shpellë, përmjet së cilës mund të kalojnë barkat; tjetra, shumë më e ulët, quhet Pietra menalta. Të dyja ndodhen në ngushticën në mes ujdhesës Lipari dhe Ujdhesës së Zjarrit, Vulkanos. Udhë e dyti për Odiseun e shokët ndodhet më të mëngjér, drejt Mesinës, është poria e Karibdës dhe e Shkyllës. Edhe këta dy emra nuk janë me origjinë greke. Sipas V. Berardit rrjedhin prej fenikishtes: *Skylla* = shkëmb, shpellë; Karibdes = vrima, bira e vdekljes.

V. 127: «Të në ujdhesën Trinakje» — Shqipërim i «Trinakin es nyson» të Homerit. Homeristët kanë menduar me të drejtë se, sipas emrit, kjo ujdhesë duhej të ishte Peloponezi, Moreja, ose Kalkida. Po gjeografia dhe koha e udhëtimit bien në kundërshtim me një krahasim të tillë. Pra, ose këtu kemi të bëjmë me një gabim të thjeshtë në ndonjë kopjim të mëvonshëm, ku emri «Trinakrie» (trekëndësh, trikokësh) është kopjuar pa gërmën r të rrrokjes së tretë, duke na e dhënë në formën «Trinakje» (tredhëmbësh). Ose, duke mos ditur se lundërtarët e lashtë grekë me emrin «Trinakrie» (trekëndësh) kishin pagëzuar Siqelinë, kopistët e mëvonshëm «Trinakrien» e panjohur prej tyre, e bënë me dashje «Trinakje», duke kuptuar kështu Peloponezin apo Kalkidën, që me të vërtetë kanë formë «tredhëmbësh» dhe që ata i njihnin.

V. 290: «që, pa përfillur hyjnité eprore — Te Homeri, shprehja «hyjnité eprore» jepet me «perënditë-mbretër». Si mjaft të tjera, edhe kjo shprehje nuk është e Homerit, po e ndërfutur më vonë.

V. 375: «Rendi në qast Lamberti» — Kjo ndërhyrje e futur më vonë në poemën homeriike është krejt naivë, pasi Dielli, edhe sipas vetë Homerit, ishte hyjnia që shihnte e dëgjonte çfarëdo që ngjiste mbi dhe.

V. 403-417: Përkrimi i shtërgatës këtu është i njëjtë me shtërgatën pranë Kretës (K. XIV 301-315). Kjo përsëritje, sipas homerištëve, nuk është e Homerit, po e mëvonshme.

Ndarja në këngë nuk është e Homerit, po e aleksandrinëve. Pra, kjo ndarje është shumë herë artificialë, siç ndodh, fjalë vjen, me ndarjen në mes të kësaj këngë dhe këngës XIII. Pohimi i Odiseut se këtu mbarojnë tregimet e tij, nuk është argument i fortë për t'i ndarë këto dy këngë në këtë pikë, pasi për to vazhdon të flitet, në formë dialogu, edhe në këngën XIII, të pakën gjer në vargun 184. Pavarësisht nga kjo, këtu mbarojnë efektivisht si udhëtimet e Telemakut, si aventurat e Odiseut. Në këngët e tjera kemi kthimin dhe hulumtirjen e Odiseut në Itakë.

Ji ke njëqinde hycë zemra
1për vete dhe 100 përfominq
Unë kamë velem 2 zëmra
1 përveti një përt

10

PASQYRA E LENDES

Faq.

Parathënje	1
Kënga I	1
Kënga II	16
Kënga III	18
Kënga IV	19
Kënga V	20
Kënga VI	21
Kënga VII	21
Kënga VIII	21
Kënga IX	22
Kënga X	23
Kënga XI	103
Kënga XII	119
Shënimë e komente	123

NÐREQJE GABIMESH

Faqja	Vargu	Eshtë	Të lexohet
IV	24	njerëzore	njerëzore,
"	32	më të lëshëtë	më të lëshëtë,
2	68	zemrën vrer	zemrën plot vrer
4	187	zemrën	zemrën
5	248	mëmë	mëmë
7	326	në prakun	nu në prakun
"	329	shërbestarët	shërbastaret
9	420	t'afëve	të tafëve
14	333	dhe at	edhe at
15	277	shumica kanë	shumica s't kanë
21	117	Epati	S'pati
23	225	urte	I urte
24	301	mbildhite	po mbildhite
25	347	mos u dhëntë	mos o dhëntë
27	445	i spërkatën	e spërkatën,
28	480	prenë	prenë
"	483	nuhja	nuhja
"	470	kocisë mbrëhen	kocisë ja mbrëhen
30	57	e vuri	u vuri
32	189	emrin)	emrin
33	228	aytre	atyre
33	237	ka n	ka n'e zì
35	334	mungon lo varg;	bënula në shtrëfull luani te fortë dhe shkon të kërkoi
35	335	po kthitet	po kthitet
36	370	shohëve	shohëve
36	373	sepse dum këtu	sepse duu, këtu;
36	378	Protni	Protni
37	423	zemrën	zemrën
48	568	dëti	dëtin
49	569	anijet me zemrë ta vrasë	anijet, me zemrë të vrare
41	518	të bëhet jotja,-	të bëhet n'jotja,-
41	665	s'dinte	s'dihet
42	681	shërbistarët	shërbastaret
43	733	dhëne	dhëne
43	750	shërbëloret	shërbastaret
43	763	mtoujësit	dhe mtoujësit
44	773	ato foddile	ato fjalë foddile
"	805	nuk qenë	nuk ka qenë
44	844	një ujdhesë	ujdhesë
47	76	shpelë	shpelë
48	138	përjetëshme	përjetëshme
49	171	gjithë	gjithë
50	215	nu	nu
50	215	e deruar!	e ndervar
51	261	loze	loze
51	273	Plejadat	të Plejadat
52	303	gjith	gjithë
52	329	të dëndura	të dëndur
52	348	t'ja	ta
53	365	Poseidon	Poseidon
53	440	të fshëhura	të fshëhur
53	448	lundërthyez	lundërthyer
56	4	n'hyperien	n'Hyperien
57	82	dhe të rinj	dhe tre të rinj
58	166	pa	po
65	93	gjithnjë	gjithënje

Faqja	Vergu	Është	Të lexohet
65	137	atje	atij
"	139	durimadhi	durimmadhi
"	137	atje	atij
72	135	e negjur	e regjur
73	166	o mor	mor
73	176	z'ke	z'ka
75	269	Atesi	Aresi
"	270	kasneci	kasnec
76	351	S'i	Si
77	371	gjendje	gjendej
79	483	duart ahere	duart o tyre ahere
80	511	qytet;	qyteti,
85	173	shokët e mi	shokët e tjerë
85	201	deronim.	nderonim.
86	239	shkëmb më të rëndë,	shkëmb fort të rëndë,
87	261	do ketë	do të ketë
92	560	Gisht-trendafilja	Gisht — trëndafileja
95	48	me llahtara	me llahtarë
95	51	ja ose të bija	ose të bija
95	62	nhajat	n'hajat
98	207	shorti i parë hodh	shorti i pacë i ra
99	249	të fliste,	të fliste ç'ka ngjarë,
"	278	mjerën	mjekrën
101	366	e këmbepështe se	e këmbepështetse
103	500	mblodha	e mblodha
104	544	thurrur	thurur
107	89	e mjera t'i qasej	e mjera, t'i qasej
111	424	turp;	trup;
125	337	banorët t'Olimpit.	banorë t'Olimpit.
136	19 (rrreshit)	kreyn	kryen
142	21 (")	De Rada	De Rada